स्वयं हरेः ॥ निशितैर्नखदंष्ट्राद्यैः खंडयमानं रिपुं स्मरन् ॥ १२ ॥ नित्यमष्टोत्तरशतं जपेन्मंत्रमतंद्रितः ॥ जायते मंडलादर्वाक् शत्रु वैवस्वतप्रियः ॥१३॥ यंत्रं करोति विधिवच्छत्रुसेनानिवारणे ॥ विभीतकाष्ठैर्ज्वलिते पावके रिपुमर्दनम् ॥१४॥विचिंत्य देवं नृहरिं संपूज्य कुसुमादिभिः ॥ समूलचूलैर्जुहुयाच्छरैर्दशशतं पृथक् ॥ १५ ॥ रिपुं खादन्निव जपेन्निर्भिंदन्निव तान्क्षिपेत् ॥ हुत्वा सप्तदिनं सेना मिष्टां मंत्री महीपतेः ॥ १६ ॥ प्रस्थापयेच्छुभे लग्ने परराष्ट्रजयेच्छया ॥ तस्याः पुरस्तान्नृहरिं निघ्नंतं रिपुमण्डलम् ॥ १७ ॥ ध्यात्वा प्रयोगं कुर्वीत यावदायाति सा पुनः ॥ विजित्य निखिलाञ्शत्रून् सह वीर श्रिया सुखम् ॥ १८ ॥ आगत्य विजयी राजा ग्रामक्षेत्रधनादिभिः ॥ प्रीणयेन्मंत्रिणं सम्यग् विभवैः प्रीतमानसः ॥ १९ ॥ मंत्री यदि न संतुष्येदनर्थः स्यान्महीपतेः ॥ राजा विजयमाप्नोति युद्धेषु विधिनामुना ॥ इति नृसिंहस्य द्वात्रिंशदक्षरात्मकमंत्रप्रयोगः ॥ १ ॥ इति विष्णुपटलः समाप्तः ॥

अथ विष्णुपद्धतिप्रारंभः ॥ तत्रादौ प्रारम्भात्पूर्वं मंत्रानुष्ठानोपयोगि कृत्यम् ॥ चन्द्रतारादिबलान्विते सुदिने सुमुहूर्ते पुण्यतीर्थक्षेत्रनिर्जन स्थानादावनुष्ठानयोग्यभूमिपरिग्रहणं कृत्वा तत्र मार्जनदहनखननसंप्लावनादिभिः स्मृत्युक्तैः शोधनोपायैः शुद्धिं संपाद्य जपस्थानस्य चतुर्दिक्षु क्रोशं क्रोशद्वयं वा क्षेत्रमाहारविहाराद्यर्थं परिकल्प्य जपस्थानभूमौ कूर्मशोधनं कुर्यात् ॥ ततः पुरश्चरणात् प्राक् तृतीय दिवसे क्षौरादिकं विधाय प्रायश्चित्तांगं विष्णुपूजाविष्णुतर्पणविष्णुश्राद्धं होमं चांद्रायणादिव्रतं च कुर्यात् । व्रताशक्तौ गोदानं द्रव्यदानं च कुर्यात् ॥ यदि सर्वकर्माशक्तस्तर्हि प्रायश्चित्तांगं पंचगव्यप्राशनं कुर्यात् । तत्र मंत्रः ॥ ॐ यत्त्वगस्थिगतं पापं देहे तिष्ठति मामके ॥ प्राशनात्पंचगव्यस्य दहत्यग्निरिवेंधनम् ॥ १ ॥ मूलं पठित्वा प्रणवेन पंचगव्यं पिबेत् । तद्दिने चोपवासं कृत्वा अशक्तश्चेत् पयःपानं हविष्यान्नभोजनमेकभक्तव्रतं वा कुर्यात् ॥ पुरश्चरणात्पूर्वदिने स्वदेहशुद्ध्यर्थं पुरश्चरणाधिकारप्राप्त्यर्थं चायुतगायत्रीजपं कुर्यात् ॥ तद्यथा—देशकालौ संकीर्त्य मम ज्ञाताज्ञातपापक्षयार्थं करिष्यमाणश्रीविष्णुपुरश्चरणाधिकारार्थममुकमंत्रसिद्ध्यर्थं च गायत्र्ययुत जपममुकगोत्रोऽमुकशर्माहं करिष्ये ॥ इति संकल्प्य गायत्र्ययुतं जपेत् ॥ ततो गायत्र्याचार्य्यमृषिं विश्वामित्रं तर्पयामि ॥ १ ॥ गायत्री

छंदस्तर्पयामि ॥ २ ॥ सवितारं देवं तर्पयामि ॥ ३ ॥ इति तर्पणं कृत्वा तस्मिन्रात्रौ देवतोपास्तिं शुभाशुभस्वप्नं च विचारयेत् ॥तद्यथा– स्नानादिकं कृत्वा हरिपादांबुजं स्मृत्वा कुशासनादिशय्यायां यथासुखं स्थित्वा वृषभध्वजं प्रार्थयेत् ॥ तत्र मंत्रः "ॐ भगवन्देवदेवेश शूलभृद्वृषवाहन ॥ इष्टानिष्टं समाचक्ष्व मम सुतस्य शाश्वतम् ॥ १ ॥ ॐ नमोऽजाय त्रिनेत्राय पिंगलाय महात्मने ॥ वामाय विश्वरूपाय स्वप्नाधिपतये नमः ॥२॥ स्वप्ने कथय मे तथ्यं सर्वकार्येष्वशेषतः ॥ क्रियासिद्धिं विधास्यामि त्वत्प्रसादान्महेश्वर ॥३॥ इति मंत्रेणाष्टोत्तर शतवारं शिवं प्रार्थ्य निद्रां कुर्यात्॥ ततः स्वप्नं दृष्टं निशि प्रातर्गुरवे विनिवेदयेत् ॥अथवा स्वयं स्वप्नं विचारयेत् ॥ इति पूर्वकृत्यम् ॥ अथ प्रातःकृत्यम् । पुरश्चरणदिवसे श्रीमत्साधकेन्द्रः प्रातःकालात्पूर्वं दंडद्वयात्मके ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय प्रातःस्मरणं कुर्यात्॥अथ प्रातःस्मरणे नारायणस्तुतिराचारमयूखे(व्यासः)॥ॐ प्रातः स्मरामि भवभीतिमहार्तिशांत्यै नारायणं गरुडवाहनमब्जनाभम्॥ग्राहाभिभूतवरवारणमुक्ति हेतुं चक्रायुधं तरुणवारिजपत्रनेत्रम् ॥ १ ॥ प्रातर्नमामि मनसा वचसा च मूर्ध्ना पादारविंदयुगलं परमस्य पुंसः ॥ नारायणस्य नरकार्ण वतारणस्य पारायणप्रवणविप्रपरायणस्य ॥ २ ॥ प्रातर्भजामि भजतामभयङ्करं तं प्राक्सर्वजन्मकृतपापभयापहत्यै ॥ यो ग्राहवक्त्रपतितां

---

१ लिंगं चन्द्रार्कयोर्बिंबं भारती जाह्नवीः गुरुम् ॥ रक्ताश्चितरणं युद्धे जयोऽनलसमर्चनम् ॥ शिखिहंसरथांगाढ्ये रथे स्थानं च मोहनम् । आरोहणं सारसस्य धराल्लाभश्च निम्नगा ॥ प्रासादः स्यंदनं पद्मं छत्रं कन्या द्रुमः फली । नागो दीपो हयः पुष्पं वृषभोऽश्वश्च पर्वतः ॥ सुराघटो ग्रहास्तारा नारी सूर्य्यादयोऽप्सराः । हर्म्यशैलविमानानामारोहो गगने गमः ॥ मद्यमांसादनं विष्ठालेपो रुधिरसेचनम् । दध्योदनादनं राज्याभिषेको गोवृषध्वजाः ॥ सिंहः सिंहासनं शंखो वादित्रं रोचनादिभिः । चन्दनं तर्पणं चैषां स्वप्ने वै दर्शनं शुभम् ॥ तैलाभ्यक्तः कृष्णवर्णो नग्नो ना गर्तवायसौ॥ शुष्कः कण्टकिवृक्षश्च चाण्डालो दीर्घकन्धरः ॥ प्रासादस्तलहीनश्च नैते स्वप्ने शुभावहाः ॥ इति विचारयेत् ॥

२ राममन्त्रानुष्ठाने रामस्मरणं कुर्यात् । तथा च ॥ प्रातः स्मरामि रघुनाथमुखारविंदं मन्दस्मितं मधुरभाषि विशालभालम् ॥ कर्णावलम्बिचलकुण्डलशोभिगंडं कर्णांतदीर्घनयनं नयनाभिरामम् ॥ १ ॥ प्रातर्भजामि रघुनाथकरारविंदं रक्षोगणाय भयदं वरदं निजेभ्यः ॥ यद्राजसंसदि विभज्य महेशचापं सीताकरग्रहणमंगलमाप सद्यः ॥ २ ॥ प्रातर्नमामि रघुनाथपदारविंदं वज्रांकुशादिशुभरेखि सुखावहं मे ॥ योगीन्द्रमानसमधुव्रतसेव्यमानं शापापहं सपदि गौतमधर्मपत्न्याः ॥ ३ ॥ प्रातर्वदामि वचसा रघुनाथनाम वाग्दोषहारि सकलं शमलं निहंति ॥ यत्पार्वती स्वपतिना सह भोक्तुकामा प्रीत्या सहस्रहरिनामसमं जजाप ॥ ४ ॥ प्रातः श्रये श्रुतिनुतां रघुनाथमूर्त्तिं नीलांबुदोत्पलसितेतररत्ननीलाम् ॥ आमुक्त मौक्तिकविशेषविभूषणाढ्यां ध्येयां समस्तमुनिभिर्निजमृत्युहत्यै ॥ ५ ॥ यः श्लोकपंचकमिदं प्रयतः पठेत नित्यं प्रभातसमये पुरुषः प्रबुद्धः ॥ श्रीरामकिंकरजनेषु स एव मुख्यो भूत्वा प्रयाति हरिलोकमनन्यलभ्यम् ॥ इति रामप्रातःस्मरणम् ॥

ग्रिगजेन्द्रघोरशोकप्रणाशमकरोद्धृतशंखचक्रः ॥३॥ श्लोकत्रयमिदं पुण्यं प्रातः प्रातः पठेन्नरः ॥ लोकत्रयगुरुस्तस्मै दद्यादात्मपदं हरिः ॥ ४ ॥ इति प्रातःस्मरणं कृत्वा भूमिं प्रार्थयेत् ॥ तत्र मंत्रः ॥ ॐ समुद्रमेखले देवि पर्वतस्तनमंडले ॥ विष्णुपत्नि नमस्तुभ्यं पादस्पर्शं क्षमस्व मे ॥ १ ॥ इति भूमिं संप्रार्थ्य श्वासानुसारेण भूमौ पादं दत्त्वा बहिर्व्रजेत् ॥ इति प्रातःकृत्यम् ॥ ततो ग्रामाद्बहिर्नैर्ऋत्यकोणे जनवर्जिते देशे उत्तराभिमुखः अनुपानत्कः वस्त्रेण शिरः प्रावृत्य मलमोचनं कृत्वा मृत्तिकया जलेन च यथासंख्यं शौचं कृत्वा हस्तौ पादौ प्रक्षाल्य गंडूषं च कृत्वा दंतधावनं कुर्यात् ॥ तद्यथा—आम्रचंपकापामार्गाद्यन्यतमं द्वादशांगुलं दंतकाष्ठं गृहीत्वा प्रार्थयेत् ॥ ॐ आयुर्बलं यशो वर्चः प्रजापशुधनानि च ॥ श्रियं प्रज्ञां च मेधां च त्वं नो देहि वनस्पते ॥ १ ॥ इति संप्रार्थ्य ॥ " ॐ ह्रीं ताडित् स्वाहा" इति मंत्रेण काष्ठं छित्त्वा 'ॐ क्लीं कामदेवाय सर्वजनप्रियाय नमः' इत्यनेन दंतान् संशोध्य 'ऐं' मंत्रेण जिह्वामुल्लिख्य दंतकाष्ठं क्षालयित्वा नैर्ऋत्यां शुद्धदेशे निःक्षिपेत् ॥ ततो मूलेन मुखं प्रक्षाल्याचम्य स्नानं कुर्यात् ॥ तद्यथा—तात्कालिकोद्धृतोदकेन उष्णोदकेन वा स्नानं कुर्यात् । न तु पर्युषितशीतोदकेन । तद्यथा—ताम्रादिबृहत्पात्रे जलं गृहीत्वा तीर्थान्यावाहयेत् ॥ तत्र मंत्रः ॥ ॐ गंगे च यमुने चैव गोदावरि सरस्वति ॥ नर्मदे सिन्धु कावेरि जलेऽस्मिन्सान्निधिं कुरु ॥१॥ आवाहयामि त्वां देवि स्नानार्थमिह सुंदरि ॥ एहि गंगे नमस्तुभ्यं सर्वतीर्थसमन्विते ॥ २ ॥ इति तीर्थान्यावाह्य " ॐ ऋतं च सत्यं० " इति मंत्रेणाभिमंत्र्य वरुणमंत्रेण स्नात्वा शुष्कं शुभ्रं कार्पासोत्पत्ति वस्त्रं परिधाय सूर्यायार्घ्यं दद्यात् ॥ तत्र मंत्रः ॥ ॐ "एहि सूर्य्य सहस्रांशो तेजोराशे जगत्पते ॥ अनुकंपय मां देव गृहाणार्घ्यं नमोऽस्तु ते ॥ १ ॥ " इत्यर्घ्यं दत्त्वा स्नानवस्त्रं परिपीड्य आचम्य नित्यनैमित्तिकं समाप्य द्वादशोर्ध्वपुंड्रं तिलकं कुर्यात् ॥ अथ द्वारपूजाप्रयोगः ॥ पूजागृहद्वारमागत्य अस्त्राय फडिति द्वारं संप्रोक्ष्य दक्षिणशाखायाम् ॐ गं गणपतये नमः ॥ १ ॥ ॐ दुं दुर्गायै नमः ॥२॥ वामशखायाम् ॐ वं वटुकाय नमः ॥ ३ ॥ ॐ क्षं क्षेत्रपालाय नमः ॥ ४ ॥ द्वारोपरि ॐ सं सरस्वत्यै नमः ॥ ५ ॥ देहल्याम् ॐ सुदर्शनायास्त्राय फट् ॥ इति पूजयेत् ॥ जपस्थाने गत्वा "ॐ गृहीतस्यास्य मंत्रस्य पुरश्चरणसिद्धये ॥ मयेयं गृह्यते भूमिर्मंत्रोऽयं सिद्धिम

त्विति ॥ १ ॥ " इति मंत्रेण भूमिं संगृह्य अश्वत्थोदुंबरप्लक्षाणामन्यतमस्य वितस्तिमात्रान् दश कीलान् " ॐ नमः सुदर्शनायास्त्राय फट्" इति मंत्रेणाष्टोत्तरशतवारानभिमंत्रितान् " ॐ ये चात्र विघ्नकर्तारो भुवि दिव्यंतरिक्षगाः ॥ विघ्नभूताश्च ये चान्ये मम मंत्रस्य सिद्धिषु ॥ १ ॥ मयैतत्कीलितं क्षेत्रं परित्यज्य विदूरतः ॥ अपसर्पंतु ते सर्वे निर्विघ्नं सिद्धिरस्तु मे ॥ २ ॥ " इति मंत्रद्वयेन दशदिक्षु दश कीलान् निखनेत् ॥ ततस्तेषु "ॐ सुदर्शनायास्त्राय फट्" इति मंत्रेण प्रत्येकं कीलं संपूज्य तत्रैव पूर्वादिक्रमेण इन्द्रादिलोकपालानावाह्य पंचोपचारैः संपूज्य जपस्थानमध्ये गणेशकूर्मानंतवसुधाक्षेत्रपालांश्च संपूज्य दिक्पालेभ्यः क्षेत्रपालगणपत्यादिभ्यश्च बलिं दत्त्वा तद्बाह्ये भूतबलिं दद्यात् ॥ तत्र मंत्रौ ॥ "ये रौद्रा रौद्रकर्माणो रौद्रस्थाननिवासिनः ॥ मातरोऽप्युग्ररूपाश्च गणाधिपतयश्च ये॥१॥ भूचराः खेचरा श्चैव तथा चैवांतरिक्षगाः ॥ ते सर्वे प्रीतमनसः प्रतिगृह्णंत्विमं बलिम् ॥२॥" इति मंत्रद्वयेन दशदिक्षु बाह्ये माषभक्तबलिं दत्त्वा वामकरांगुलिभिरर्घ्यजलेनोत्सृज्य पुष्पांजलिं गृहीत्वा " ॐ भूतानि यानीह वसंति भूतले बलिं गृहीत्वा विधिवत्प्रयुक्तम् ॥ संतोषमासाद्य व्रजंतु सर्वे क्षमंतु नान्यत्र नमोऽस्तु तेभ्यः ॥ १ ॥" इति पुष्पांजलिं दत्त्वा प्रणम्य हस्तौ पादौ प्रक्षाल्याचामेत् ॥ इति क्षेत्रकीलनम् ॥ अथ प्रयोगविधानम् ॥ "ॐ अपवित्रः पवित्रो वा सर्वावस्थां गतोऽपि वा ॥ यः स्मरेत्पुंडरीकाक्षं स बाह्याभ्यंतरः शुचिः ॥ १ ॥ " इति मंत्रेण मंडपांतरं संप्रोक्ष्य तत्र तावत् आसनभूमौ कूर्मशोधनं कार्यम्। यदा जपकर्ता एक एव तदा कूर्ममुखे उपविश्य जपं दीपस्थापनं च कुर्यात्॥ यत्र बहवो जापकास्तत्र कूर्ममखे दीपमेव स्थापयेत्॥इति कूर्मशोधनं विधाय तत्रासनाधो जलादिना त्रिकोणं कृत्वा तत्र ॐ कूर्माय नमः ॥ १ ॥ ॐ ह्रीं आधारशक्तिकमलासनाय नमः ॥ २ ॥ ॐ पृथिव्यै नमः ॥ ३ ॥ इति गंधाक्षतपुष्पैः संपूज्य तदुपरि कुशासनम् १ तदुपरि मृगाजिनम् २ तदुपरि कंबलाद्यासनम् ३ आस्तीर्य स्थापितानां त्रयाणामासनानामुपरि क्रमेण ॐ अनंतासनाय नमः ॥ १ ॥ ॐ विमलासनाय नमः ॥ २ ॥ ॐ पद्मासनाय नमः ॥ ३ ॥ इति मंत्रत्रयेण त्रींस्त्रीन् दर्भान् प्रत्येकमुपरि निदध्यात् ॥ एवमासनं संस्थाप्य तत्र प्राङ्मुख उदङ्मुखो वा उपविश्य आसनं शोधयेत् ॥ तत्र मंत्रः॥ ॐ पृथ्वीति मंत्रस्य मेरुपृष्ठ ऋषिः । कूर्मो देवता । सुतलं छन्दः। आसने

विनियोगः ॥ ॐ पृथिव त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना धृता॥ त्वं च धारय मां देवि पवित्रं कुरु चासनम् ॥ १ ॥ इति मंत्रेणासनं प्रोक्षयेत् ॥ ततः मूलेन शिखां बद्ध्वा ॐ केशवाय नमः ॥ १ ॥ ॐ नारायणाय नमः ॥ २॥ ॐ माधवाय नमः ॥ ३ ॥ इति त्रिराचम्य प्राणायामं कुर्यात्॥तद्यथा–दक्षिणहस्तांगुष्ठेन दक्षनासापुटं निरुध्य वामनासापुटेन मूलं षोडशवारं जपञ्शनैः शनैः प्राणाख्यवायुमाकृष्य शिरसि सहस्रारे धारयेदिति पूरकः ॥ १ ॥ पुनः दक्षहस्तानामिकातर्जन्यंगुष्ठैः नासापुटद्वयं निरुध्य मूलं चतुःषष्टिवाराञ्जपन् कुंभयेत् ॥२॥ पुनर्दक्षनासापुटांगुष्ठनिरोधं त्यक्त्वा मूलं द्वात्रिंशद्वारं जपञ्छनैः शनैस्तद्वायुं रेचयेत् ॥ ३ ॥ इति प्राणायामत्रयं कृत्वा देशकालौ संकीर्त्य अमुकगोत्रश्चामुकदेवशर्माहं श्रीविष्णुदेवताया अमुकमंत्रसिद्धिप्रतिबंधकाशेषदुरितक्षयपूर्वकामुकमंत्रसिद्धिकामोऽद्यारभ्य यावता कालेन सेत्स्यति तावत्कालममुकमंत्रस्य इयत्संख्यजपं तद्दशांशहोमतद्दशांशतर्पणतद्दशांशाभिषेकतद्दशांशब्राह्मणभोजनरूपपुरश्चरणं (कवलजपरूपपुरश्चरणं वा) करिष्ये॥ इति संकल्प्य"ॐ सुदर्शनायास्त्राय फट्" इति तालत्रयेण दिग्बन्धनं कृत्वा भूतशुद्धिप्राणप्रतिष्ठां तर्मातृकाबहिर्मातृकासृष्टिस्थितिसंहारमातृकान्यासांश्च सर्वदेवोपयोगिपद्धतिमार्गेण कृत्वा केशवादिकलामातृकान्यासं च कुर्यात् ॥ अथ केशवादिकलामातृकान्यासप्रयोगः ॥ अस्य केशवादिकलामातृकान्यासस्य प्रजापतिर्ऋषिः । गायत्री छन्दः । अर्धलक्ष्मीहरिर्देवता । नारायणप्रसन्नतार्थे न्यासे विनियोगः ॥ ॐ प्रजापतिऋषये नमः शिरसि॥१ ॥ गायत्रीछन्दसे नमः मुखे ॥ २ ॥ अर्द्धलक्ष्मीहरये देवतायै नमः हृदि ॥ ३ ॥ विनियोगाय नमः सर्वाङ्गे ॥ ४ ॥ इति ऋष्यादिन्यासः ॥ ॐ श्रीं अगुष्ठाभ्यां नमः ॥ १ ॥ ॐ श्रीं तर्जनीभ्यां नमः ॥ २ ॥ ॐ श्रीं मध्यमाभ्यां नमः ॥ ३ ॥ ॐ श्रीं अनामिकाभ्यां मनः ॥ ४ ॥ ॐ श्रीं कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ ५ ॥ ॐ श्रीं करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥ इति करन्यासः ॥ ६ ॥ ॐ श्रीं हृदयाय नमः ॥ १ ॥ ॐ श्रीं शिरसे स्वाहा ॥ २ ॥ ॐ श्रीं शिखायै वषट् ॥ ३ ॥ ॐ श्रीं कवचाय हुं ॥ ४ ॥ ॐ श्रीं नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ ५ ॥ ॐ श्रीं अस्त्राय फट् ॥ ६ ॥ इति हृदयादिषडंगन्यासः ॥ एवं न्यासं कृत्वा ध्यायेत् ॥ अथ ध्यानम् ॥ ॐ उद्यत्प्रद्योतनशतरुचिं तप्तहेमावदातं पार्श्वद्वंद्वं जलधिसुतया विश्वधात्र्या च पुष्टम् ॥ नाना

रत्नोल्लसितविविधाकल्पमापीतवस्त्रं विष्णुं वन्दे दरकमलकौमोदकीचक्रपाणिम् ॥ १ ॥ एवं ध्यात्वा मातृकां न्यसेत्॥ॐ अं केशवाय कीर्त्यै नमः ललाटे ॥ १ ॥ ॐ आं नारायणाय कान्त्यै नमः मुखे ॥ २ ॥ ॐ इं माधवाय पुष्ट्यै नमः दक्षनेत्रे ॥ ३ ॥ ॐ ईं गोविन्दाय तुष्ट्यै नमः वामनेत्रे ॥ ४ ॥ ॐ उं विष्णवे धृत्यै नमः दक्षकर्णे ॥ ५ ॥ ॐ ऊं मधुसूदनाय शांत्यै नमः वामकर्णे ॥ ६ ॥ ॐ ऋं त्रिविक्रमाय क्रियायै नमः दक्षनासापुटे ॥ ॐ ॠं वामनाय दयायै नमः वामनासापुटे ॥ ८ ॥ ॐ लृं श्रीधराय मेधायै नमः दक्षगंडे ॥ ९ ॥ ॐ लॄं हृषीकेशाय दुर्गायै नमः वामगंडे ॥ १० ॥ ॐ एं पद्मनाभाय श्रद्धायै नमः ऊर्ध्वोष्ठे ॥ ११ ॥ ॐ ऐं दामोदराय लज्जायै नमः अधरोष्ठे ॥ १२ ॥ ॐ ओं वासुदेवाय लक्ष्म्यै नमः ऊर्ध्वदंतपंक्तौ ॥ १३ ॥ ॐ औं संकर्षणाय सरस्वत्यै नमः अधोदंतपंक्तौ ॥ १५ ॥ ॐ अं प्रद्युम्नाय धृत्यै नमः मस्तके ॥ १५ ॥ ॐ अः अनिरुद्धाय रत्यै नमः मुखे ॥ १६ ॥ ॐ कं चक्रिणे जयायै नमः दक्षबाहुमूले ॥ १७ ॥ ॐ खं गदिने दुर्गायै नमः दक्षिणकूर्परे ॥ १८ ॥ ॐ गं शार्ङ्गिणे प्रभायै नमः दक्षिणमणिबंधे ॥ १९ ॥ ॐ घं खड्गिने सत्यायै नमः दक्षहस्तांगुलिमूले ॥ १० ॥ ॐ ङं शंखिने चन्द्रायै नमः दक्षहस्तांगुल्यग्रे ॥ २१ ॥ ॐ चं हलिने वाण्यै नमः वामबाहुमूले ॥ २२ ॥ ॐ छं मुसलिने विलासिन्यै नमः वामकूर्परे ॥ २३ ॥ ॐ जं शूलिने विजयाय नमः वाममणिबंधे ॥ २४ ॥ ॐ झं पाशिने विरजायै नमः वामहस्तांगुलिमूले ॥ २५ ॥ ॐ ञं अंकुशिने बिंबायै नमः वामहस्तांगुल्यग्रे ॥ २६ ॥ ॐ टं मुकुंदाय विनदायै नमः दक्षपादमूले ॥ २७ ॥ ॐ ठं नंदजाय सुनंदायै नमः दक्षजानुनि ॥ २८ ॥ ॐ डं नंदिने स्मृत्यै नमः दक्षगुल्फे ॥ २९ ॥ ॐ ढं नराय ऋद्ध्यै नमः दक्षपादांगुलिमूले ॥ ३० ॥ ॐ णं नरकजिते समृद्ध्यै नमः दक्षपादांगुल्यग्रे ॥ ३१ ॥ ॐ तं हरये शुद्ध्यै नमः वामपादमूले ॥ ३२ ॥ ॐ थं कृष्णाय वृद्ध्यै नमः वामजानुनि ॥ ३३ ॥ ॐ दं सत्याय भूत्यै नमः वामगुल्फे ॥ ३४ ॥ ॐ धं सात्त्वताय मत्यै नमः वामपादांगुलिमूले ॥ ३५ ॥ ॐ नं सौगघ्राय क्षमायै नमः वामपादांगुल्यग्रे ॥ ३६ ॥ ॐ पं शूराय रमायै नमः दक्षपार्श्वे ॥ ३७ ॥ ॐ फं जनार्दनाय उमायै नमः वामपार्श्वे ॥३८॥ ॐ बं भूधराय क्लेदिन्यै नमः पृष्ठे

॥ ३९ ॥ ॐ भं विश्वमूर्तये क्लिन्नायै नमः नाभौ ॥ ४० ॥ ॐ मं वैकुंठाय वसुदायै नमः उदरे ॥ ४१ ॥ ॐ यं त्वगात्मने पुरुषोत्तमाय वसुधायै नमः हृदि ॥ ४२ ॥ ॐ रं असृगात्मने बलिने परायै नमः दक्षांसे ॥ ४३ ॥ ॐ लं मांसात्मने बालानुजाय परायणायै नमः ककुदि ॥ ४४ ॥ ॐ वं मेदात्मने बलाय सूक्ष्मायै नमः वामांसे ॥ ४५ ॥ ॐ शं अस्थ्यात्मने वृषघ्नाय संधायै नमः हृदयादिदक्षकरांतम् ॥ ४६ ॥ ॐ षं मज्जात्मने वृषाय प्रज्ञायै नमः हृदयादिवामकरांतम् ॥ ४७ ॥ ॐ सं शुक्रात्मने हंसाय प्रभायै नमः हृदयादिदक्षपादांतम् ॥ ४८ ॥ ॐ हं प्राणात्मने वाराहाय निशायै नमः हृदयादिवामपादांतम् ॥ ४९ ॥ ॐ ळं जीवात्मने विमलाय अमोघायै नमः हृदयाद्युदरांतम् ॥ ५० ॥ ॐ छं क्रोधात्मने नृसिंहाय विद्युतायै नमः हृदयादिमुखांतम् ॥ ५१ ॥ इति विष्णुकलामातृकान्यासं[१] कृत्वा प्रयोगोक्तन्यासादिकं च कुर्यात् ॥ अथ पीठपूजाप्रयोगः ॥ पीठादौ रचिते सर्वतोभद्रमंडले मंडूकादिपरतत्त्वांतपीठदेवताः स्थापयेत् ॥ तद्यथा—स्ववामभागे श्रीगुरवे नमः ॥ १ ॥ दक्षिणे गणपतये नमः ॥ २ ॥ मध्ये स्वेष्टदेवतायै नमः ॥ ३ ॥ इति नत्वा पुष्पाक्षतानादाय पीठमध्ये ॐ मं मंडूकाय नमः ॥ १ ॥ ॐ कं कालाग्निरुद्राय नमः ॥ २ ॥ ॐ अं आधारशक्तये नमः ॥ ३ ॥ ॐ कूं कूमार्य नमः ॥ ४ ॥ ॐ अं अनंताय नमः ॥ ५ ॥ ॐ पृं पृथिव्यै नमः ॥ ६ ॥ ॐ क्षीं क्षीरसागराय नमः ॥ ७ ॥ ॐ रं रत्नदीपाय नमः ॥ ८ ॥ ॐ रं रत्नमंडपाय नमः ॥ ९ ॥ ॐ कं कल्पवृक्षाय नमः ॥ १० ॥ ॐ रं रत्नवेदिकायै नमः ॥ ११ ॥ ॐ रं रत्नसिंहासनाय नमः ॥ १२ ॥ आग्नेय्याम् ॐ धं धर्माय नमः ॥ १३ ॥ नैर्ऋत्याम् ॐ ज्ञां ज्ञानाय नमः ॥ १४ ॥ वायव्ये ॐ वैं वैराग्याय नमः ॥ १५ ॥ ऐशान्ये ॐ ऐं ऐश्वर्याय नमः ॥ १६ ॥ पूर्वे ॐ अं अधर्माय नमः ॥ १७ ॥ दक्षिणे ॐ अं अज्ञानाय नमः ॥ १८ ॥ पश्चिमे ॐ अं अवैराग्याय नमः ॥ १९ ॥ उत्तरे ॐ अं अनैश्वर्याय नमः ॥ २० ॥ पुनः पीठमध्ये । ॐ आं आनंदकंदाय नमः ॥ २१ ॥ ॐ संविन्नालाय नमः ॥ २२ ॥ ॐ सं सर्व

१ केशवादिरयं न्यासो न्यासमात्रेण देहिनाम् । अच्युतत्वं ददात्येव सत्यं सत्यं न संशयः ॥ एवं न्यासविधिं कृत्वा साक्षान्नारायणो भवेत् ॥

तत्त्वकमलासनाय नमः ॥ २३ ॥ ॐ प्रं प्रकृतिमयपत्रेभ्यो नमः ॥ २४ ॥ ॐ विं विकारमयकेसरेभ्यो नमः ॥ २५ ॥ ॐ पं पंचाशद्वर्णाढ्यकर्णिकाभ्यो नमः ॥ २६ ॥ ॐ अं अर्कमंडलाय द्वादशकलात्मने नमः ॥ २७ ॥ ॐ सों सोममंडलाय षोडशकलात्मने नमः ॥ २८ ॥ ॐ वं वह्निमंडलाय दशकलात्मने नमः ॥ २९ ॥ ॐ सं सत्त्वाय नमः ॥ ३० ॥ ॐ रं रजसे नमः ॥ ३१ ॥ ॐ तं तमसे नमः ॥ ३२ ॥ ॐ आं आत्मने नमः ॥ ३३ ॥ ॐ पं परमात्मने नमः ॥ ३४ ॥ ॐ अं अंतरात्मने नमः ॥ ३५ ॥ ॐ ह्रीं ज्ञानात्मने नमः ॥ ३६ ॥ ॐ मं मायातत्त्वाय नमः ॥ ३७ ॥ ॐ कं कलातत्त्वाय नमः ॥ ३८ ॥ ॐ विं विद्यातत्त्वाय नमः ३९ ॥ ॐ पं परतत्त्वाय नमः ॥ ४० ॥ इति पीठदेवताः संस्थाप्य प्रयोगोक्तनवपीठशक्तीः पूजयेत् ॥ अथ शंखस्थापनप्रयोगः ॥ देववामतः त्रिकोणमंडलं कृत्वा जलेन प्रोक्ष्य त्रिकोणांतर्मायां (ह्रीं) विलिख्य "ॐ ह्रीं आधारशक्त्यै नमः" इति संपूज्य मूलेन त्रिपदाधारं प्रक्षाल्य त्रिकोणमध्ये संस्थाप्य "ॐ वं वह्निमंडलाय दशकलात्मने शंखपात्राशनाय नमः" इत्याधारं संपूजयेत् ॥ ततः "ॐ क्लीं महाजलचराय हुं फट् स्वाहा पांचजन्याय नमः" इति मंत्रेण क्षालितं शंखमाधारोपरि संस्थाप्य "ॐ अं सूर्यमंडलाय द्वादशकलात्मने शंखपात्राय नमः" इति शंखं पूजयेत् ॥ ततो मूलेन नमः इति शंखे जलमापूर्य ॐ सों सोममंडलाय षोडशकलात्मने शंखपात्रामृताय नमः इति गंधादिभिः संपूज्याभिमंत्रयेत् ॥ तथा च—ॐ शंखादौ चन्द्रदैवत्यं कुक्षौ वरुणदेवता ॥ पृष्ठे प्रजापतिश्चैवमग्रे गंगा सरस्वती ॥ १ ॥ त्रैलोक्ये यानि तीर्थानि वासुदेवस्य चाज्ञया ॥ शंखे तिष्ठंति विप्रेन्द्र तस्माच्छंखं प्रपूजयेत् ॥ २ ॥ इत्यभिमंत्र्य प्रार्थयेत् ॥ तथा च—ॐ त्वं पुरा सागरोत्पन्नो विष्णुना विधृतः करे ॥ निर्मितः सर्वदेवैश्च पांचजन्य नमोऽस्तु ते ॥ १ ॥ इति संप्रार्थ्य " ॐ पांचजन्याय विद्महे पावमानाय धीमहि । तन्नः शंखः प्रचोदयात् " इति शंखगायत्रीमष्टधा जपित्वा शंखमुद्रां प्रदर्शयेत् ॥ इति शंखस्थापनम् ॥ अथ घंटास्थापनप्रयोगः ॥ देवदक्षिणतः घंटां संस्थाप्य नादं कृत्वा पूजयेत् ॥ तद्यथा—ॐ भूर्भुवः स्वः गरुडाय नमः आवाहयामि सर्वोपचारार्थे गन्धाक्षतपुष्पाणि समर्पयामि नमस्करोमि ॥ इत्यावाह्य "॥ ॐ जगद्ध्वनिमंत्रमातः स्वाहा " इति मंत्रेण घंटास्थितगरुडं

घंटां च संपूज्य गरुडमुद्रां प्रदर्शयेत् ॥ इति घंटां संस्थाप्य गंधाक्षतपुष्पादींश्च पूजोपकरणार्थं स्वदक्षिणपार्श्वे संस्थाप्य मूलेन नमः इति जलेन प्रोक्ष्य जलार्थे बृहत्पात्रं व्यजनं छत्रादर्शचामराणि च स्ववामे संस्थापयेत् । ततः स्वर्णादिनिर्मितं यंत्रं मूर्तिं वा ताम्रपात्रे निधाय घृतेनाभ्यज्य तदुपरि दुग्धधारां जलधारां च दत्त्वा स्वच्छवस्त्रेणाशोष्य आसनमंत्रेण पुष्पाद्यासनं दत्त्वा पीठमध्ये संस्थाप्य देशकालौ संकीर्त्य मम विष्णुदेवतानूतनयंत्रे मूर्तौ वा प्राणप्रतिष्ठां करिष्ये ॥ इति संकल्प्य प्रतिष्ठां कुर्य्यात् ॥ तद्यथा—अस्य श्रीप्राण प्रतिष्ठामंत्रस्य ब्रह्मविष्णुमहेश्वरा ऋषयः। ऋग्यजुःसामानि छन्दांसि क्रियामयवपुःप्राणाख्या देवता ।ॐ बीजम् ।क्लीं शक्तिः। क्रौं कीलकम्। अस्मिन्नूतनयंत्रे मूर्तौ वा प्राणप्रतिष्ठापने विनियोगः ॥ इति जलं क्षिपेत् ॥ करेणाच्छाद्यॐ आंह्रींक्रौंयंरंलंवंशंषंसंहंसः सोऽहं अस्य विष्णु देवतासपरिवारयंत्रस्य प्राणा इह प्राणाः।पुनः ॐ आं ह्रींक्रौंयंरंलंवंशंषंसंहंसः सोऽहं अस्य विष्णुदेवतासपरिवारयंत्रस्य जीव इह स्थितः। पुनः। ॐ आं ह्रींक्रौंयंरंलंवंशंषंहंसः सोऽहं अस्य विष्णुदेवतासपरिवारयंत्रस्य सर्वेन्द्रियाणि इह स्थितानि। पुनः।ॐ आं ह्रींक्रौंयंरंलंवंशं षंसंहंसःसोऽहं अस्य विष्णदेवतासपरिवारयंत्रस्य वाङ्मनस्त्वक्चक्षुःश्रोत्रजिह्वाघ्राणपाणिपादपायूपस्थानि इहैवागत्य सुखं चिरं तिष्ठंतु स्वाहा इति प्राणान् प्रतिष्ठाप्य"यः प्राणतो निमिषतो महित्वा० विधेम"इति मन्त्रं त्रिवारं पठेत्॥"ॐ मनोजूतिर्जुषतां०सुप्रतिष्ठा प्रतिष्ठा"इत्युक्त्वा संस्कारसिद्धये पंचदश प्रणवावृत्तीः कृत्वा अनेन विष्णुदेवतासपरिवारयंत्रस्य गर्भाधानादिपंचदशसंस्कारान्संपादयामि इति वदेत् । ततः ॐ यंत्रराजाय विद्महे महायंत्राय धीमहि ॥ तन्नो यंत्रः प्रचोदयात् ॥ इत्यष्टोत्तरशतमभिमंत्र्य मूलदेवतां ध्यात्वा मूलेन मूर्तिं प्रकल्प्या वाहयेत्॥अक्षतानादाय ॐ देवेश भक्तिसुलभ परिवारसमन्वित॥यावत्त्वां पूजयिष्यामि तावद्देव इहावह॥१॥ मूलं पठित्वा ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीविष्णवे नमः इहागच्छ इह तिष्ठ इत्यावाहनम्॥१॥ॐ अज्ञानाद्दुर्मनस्त्वाद्वा वैकल्यात्साधनस्य च॥ यदि पूर्णं भवेत्कृत्यं तदाप्यभिमुखो भव ॥ १ ॥ ॐ भू० श्रीविष्णवे नमः इह सम्मुखो भव इति सम्मुखीकरणम् ॥ २ ॥ ॐ यस्य दर्शनामिच्छंति देवाः स्वाभीष्टसिद्धये ॥ तस्मै ते परमेशाय स्वागतं स्वागतं च ते ॥१ ॥ मूलं पठित्वा ॐ भू० श्रीविष्णवे नमः सुस्वागतं समर्पयामि इति सस्वागतम् ॥३॥ॐ

देवदेव महाराज प्रियेश्वर प्रजापते ॥ आसनं दिव्यमीशान दास्येऽहं परमेश्वर ॥ १ ॥ मूलं पठित्वा ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीविष्णवे नमः आसनं समर्पयामि इत्यासनम् ॥४॥ इत्यासनं दत्त्वा करं बद्ध्वा प्रार्थयेत्॥ ॐ स्वागतं देवदेवेश मद्भाग्यात्त्वमिहागतः॥प्राकृतं त्वमदृष्ट्वा मां बालवत्परिपालय ॥ १॥ मूलं पठित्वा ॐ भू० श्रीविष्णवे नमः प्रार्थनां समर्पयामि नमस्करोमि ॥५॥ इति प्रार्थयित्वा पाद्यादिपूजनं कुर्यात्॥अथ पाद्यादिपूजनम् ॥ॐ यद्भक्तिलेशसंपर्कात्परमानंदसंभवः ॥ तस्मै ते चरणाब्जाय पाद्यं शुद्धाय कल्पयेत् ॥ १ ॥ मूलं पठित्वा ॐ भू०श्रीविष्णवे नमः पाद्यं समर्पयामि इति सर्वत्र॥इत्यर्घोदकेन पाद्यं दद्यात्॥ इति पाद्यम् ॥१॥ ॐ देवानामपि देवाय देवानां देवतात्मने ॥ आचामं कल्पयामीश शुद्धानां शुद्धिहेतवे॥१॥इत्याचमनम् ॥ २ ॥ ॐ तापत्रयहरं दिव्यं परमानंदलक्षणम् ॥ तापत्रयविमोक्षाय तवार्घ्यं कल्पयाम्यहम् ॥ १ ॥ अर्घ्योदकेनार्घ्यं दद्यात् ॥ इत्यर्घ्यम् ॥ ३ ॥ ॐ सर्वकालुष्यहीनाय परिपूर्णसुखात्मने ॥ मधुपर्कमिदं देव कल्पयामि प्रसीद मे ॥ १ ॥ इति मधुपर्कम् ॥४ ॥ ॐ उच्छिष्टोऽप्यशुचिर्वाऽपि यस्य स्मरणमात्रतः ॥ शुद्धिमाप्नोति तस्मै ते पुनराचमनीयकम् ॥ १ ॥ इति पुनराचमनीयम् ॥ ५ ॥ ॐ स्नेहं गृहाण स्नेहेन लोकनाथ महाशय ॥ सर्वलोकेषु शुद्धात्मन्ददामि स्नेहमुत्तमम् ॥ १ ॥ इति सुगंधतैलम् ॥ ६ ॥ ॐ गंगासरस्वतीरेवापयोष्णीनर्मदाजलैः ॥ स्नापितोऽसि मया देव तथा शांतिं कुरुष्व मे ॥ १ ॥ इति जलस्नानम् ॥ ७ ॥ ॐ पयो दधि घृतं चैव मधु शर्करया युतम् ॥ पञ्चामृतं मयानीतं स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम् ॥ १ ॥ इति पंचामृतेन स्नापयित्वा पुनर्जलस्नानं च कारयेत् ॥ ८ ॥ ॐ सर्वभूषादिके सौम्ये लोकलज्जानिवारणे ॥ मयैवापादिते तुभ्यं वाससी प्रतिगृह्यताम् ॥ १ ॥ इति वस्त्रम् ॥९॥ ॐ नवभिस्तन्तुभिर्युक्तं त्रिगुणं देवतामयम् ॥ उपवीतं चोत्तरीयं गृहाण परमेश्वर ॥ १ ॥ इति यज्ञोपवीतम् ॥ १० ॥ ॐ स्वभावसुंदरांगाय सत्यासत्याश्रयाय ते ॥ भूषणानि विचित्राणि कल्पयामि सुरार्चित ॥ १ ॥ दक्षहस्तांगुष्ठस्पृष्टानामिकात्मिकया मुद्रया भूषणानि दद्यात् ॥इत्याभूषणम् ॥ ११ ॥ॐ श्रीखण्डं चंदनं दिव्यं गंधाढ्यं सुमनोहरम् ॥ विलेपनं सुरश्रेष्ठ चंदनं प्रतिगृह्यताम् ॥ १ ॥ अंगुष्ठौ कनिष्ठामूललग्नौ गंधमुद्रा इति गंधम् ॥ १२ ॥ ॐ अक्षताश्च सुरश्रेष्ठ कुंकुमाक्ताः

सुशोभिताः ॥ मया निवेदिता भक्त्या गृहाण परमेश्वर ॥ १ ॥ सर्वांगुलीभिर्दद्यात् ॥ इत्यक्षतान् ॥ १३ ॥ माल्यादीनि सुगंधीनि मालत्यादीनि वै प्रभो ॥ मयानीतानि पुष्पाणि गृहाण परमेश्वर ॥ १ ॥ तर्जन्यावंगुष्ठमूललग्ने पुष्पमुद्रा ॥ इति पुष्पम् ॥ १४ ॥ एवं पुष्पांतं पूजयित्वा देवाज्ञया प्रयोगोक्तावरणपूजां कृत्वा धूपादिपूजनं कुर्यात् ॥ अथ धूपादिपूजनम् ॥ फडिति धूपपात्रं संप्रोक्ष्य मूलेन नमः इति गंधपुष्पाभ्यां संपूज्य पुरतो निधाय (रँ) इति वह्निबीजेन अग्निं संस्थाप्य तदुपरि मूलेन दशांगं दत्त्वा घंटां वादयन् ॐ वनस्पतिरसोद्भूतो गंधाढ्यो गंध उत्तमः ॥ आघ्रेयः सर्वदेवानां धूपोऽयं प्रतिगृह्यताम् ॥ १ ॥ मूलं पठित्वा ॐ भू० सांगाय सपरिवाराय सायुधाय सवाहनाय श्रीविष्णवे नमः धूपं समर्पयामि ॥इति पठित्वा देवस्य वामभागे धूपपात्रं निधाय तर्जनीमूलयोरंगुष्ठयोगो धूपमुद्रा तां प्रदर्शयेत ॥इति धूपम् ॥ १ ॥ ततो दीपपात्रं गोघृतेनापूर्य मंत्राक्षरतंतुभिर्वर्ती निःक्षिप्य प्रणवेन (ॐ) प्रज्वाल्य घंटां वादयन् नेत्रादिपादपर्यंतं दीपं प्रदर्शयेत् ॥ ॐ सुप्रकाशो महादीपः सर्वतस्तिमिरापहः ॥ सबाह्याभ्यंतरं ज्योतिर्दीपोऽयं प्रतिगृह्यताम् ॥ १ ॥ मलं पठित्वा ॐभू० सांगाय सपरिवाराय सायुधाय सवाहनाय श्रीविष्णवे नमः दीपं समर्पयामि॥इति पठित्वा देवस्य दक्षिणभागे निधाय ततः शंखजलमुत्सृज्य मध्यमे अंगुष्ठलग्ने दीपमुद्रा तां प्रदर्शयेत् ॥ इति दीपम् ॥२॥ततः देवस्याग्रे देवदक्षिणतो वा जलेन चतुरस्रं मण्डलं कृत्वा स्वर्णादिनिर्मितं भोजनपात्रं संस्थाप्य तन्मध्ये षड्रसोपेतं विविधप्रकारं वा नैवेद्यं निधाय ॐ ह्रीं नमः इत्यर्घ्यजलेन प्रोक्ष्य मूलेन संवीक्ष्य अधोमुखदक्षिणहस्तोपरि तादृशं वामं निधाय नैवेद्यमाच्छाद्य (ॐ यँ) इति वायुबीजेन षोडशधा संजप्य वायुना तद्भूतदोषान् संशोष्य ततो दक्षिणकरतले तत्पृष्ठलग्नवामकरतलं कृत्वा नैवेद्यं प्रदर्श्य (ॐ रँ) इति वह्निबीजेन षोडशवारान् संजप्य तदुत्पन्नाग्निना तद्दोषं दग्ध्वा ततो वामकरतले (ॐ वं) इति अमृतबीजं विचिंत्य तत्पृष्ठलग्नं दक्षिणकरतलं कृत्वा नैवेद्यं प्रदर्श्य (ॐ वं) इति सुधाबीजं षोडशवारं संजप्य तदुत्थामृतधारया प्लावितं विभाव्य मूलेन प्रोक्ष्य धेनुमुद्रां प्रदर्श्य मूलेनाष्टधाभिमंत्र्य गंधपुष्पाभ्यां संपूज्य देवस्योद्गतं तेजः स्मृत्वा वामांगुष्ठेन नैवेद्यपात्रं स्पृष्ट्वा दक्षिणकरेण जलं गृहीत्वा "ॐ सत्पात्रसिद्धं सुहविर्विविधानेकभक्षणम् ॥ निवेदयामि देवेश

सानुगाय गृहाण तत् ॥ " मूलं पठित्वा ॐ भू० सांगाय सपरिवाराय सवाहनाय श्रीविष्णवे नमः ॥ नैवेद्यं समर्पयामि ॥ १ ॥ इति भूतले देवदक्षिणे जलं क्षिप्त्वा वामहस्तेन अनामामूलयोरंगुष्ठयोगे ग्रासमुद्रा तां प्रदर्श्य देवं भुक्तवन्तं विभाव्य जलं दद्यात्॥इति नैवेद्यम् ॥ ३ ॥ ॐ नमस्ते देवदेवेश सर्वतृप्तिकरो वरः ॥ परमानंदपूर्णस्त्वं गृहाण जलमुत्तमम् ॥ १ ॥ मलं पठित्वा ॐ भ० सांगाय सपरिवाराय सवाहनाय सायुधाय श्रीविष्णवे नमः ॥ जलं समर्पयामि ॥ इति मंत्रेण स्वर्णादिपात्रस्थं कर्पूरादिसुवासितं जलं निवेद्य देवेन तज्जलं प्राशितमिति भावयन् अंतःपटं दद्यात् ॥ इति जलम् ॥ ४ ॥ ॐ ब्रह्मेशाद्यैः सरसमभितः सूपविष्टैः समन्तात्सिंजद्वालव्यजननिकरैर्वीज्यमानः सखीभिः ॥ नर्मक्रीडाप्रहसनपरान्पंक्तिभोक्तॄन् हसन्वै भुंक्ते पात्रे कनकघटिते षड्रसान्देवदेवः ॥१॥ शालीभक्तं सुपक्वं शिशिरकरसितं पायसापूपसूपं लेह्यं पेयं च चोष्यं सितममृतफलं क्षीरिकाद्यं सुखाद्यम् ॥ आज्यं प्राज्यं सभोज्यं नयनरुचिकरं राजिकैलामरीचस्वादीयः शाकराजीपरिकरममृताहारजोषं जुषस्व ॥ २ ॥ इति अंतःपटं दत्त्वा आचमनं दद्यात् ॥ ५ ॥ ॐ उच्छिष्टोऽप्यशुचिर्वापि यस्य स्मरणमात्रतः ॥ शुद्धिमाप्नोति तस्मै ते पुनराचमनीयकम् ॥ १ ॥ ॐ भू० श्रीविष्णवे नमः आचमनं समर्पयामि ॥ इत्याचमनं दत्त्वा मूलेन गंडूषार्थं जलं च दद्यात् ॥ ६ ॥ ॐ पूगीफलं महद्दिव्यं नागवल्लीदलैर्युतम् ॥ एलाचूर्णादिसयुक्तं ताम्बूलं प्रतिगृह्यताम् ॥ १ ॥ इति ताम्बूलम् ॥ ७ ॥ ॐ इदं फलं मया देव स्थापितं पुरतस्तव ॥ तेन मे सुफलावाप्तिर्भवेज्जन्मनि जन्मनि ॥ १ ॥ इति फलम् ॥ ८ ॥ ॐ बुद्धिः सवासना क्लृप्ता दर्पणं मंगलानि च ॥ मनोवृत्तिर्विचित्रा ते नृत्यरूपेण कल्पिता ॥ १ ॥ ध्यानं च गीतरूपेण शब्दा वाद्यप्रभेदतः ॥ छत्राणि नवपद्मानि कल्पितानि मया प्रभो ॥ २ ॥ सुषुम्णा ध्वजरूपेण प्राणाद्याश्चामरा मताः ॥ अहंकारो गजत्वेन वेगः क्लृप्तो रथात्मना ॥ ३ ॥ इन्द्रियाण्यश्वरूपाणि शब्दादीरथवर्त्मना ॥ मनः प्रग्रहरूपेण बुद्धिः सारथिरूपतः ॥ ४ ॥ सर्वं मया तथा क्लृप्तं तवोपकरणात्मना ॥ इमान् सार्द्धचतुष्टयश्लोकान् पठित्वा छत्रादि समर्पयेत् ॥ इति छत्राद्यर्पणम् ॥ ९ ॥ ॐ कदलीगर्भसंभूतं कर्पूरं च प्रदीपितम् ॥ आरार्तिक्यमहं कुर्वे पश्य मे वरदो भव॥ इति कपरार्त्तिक्यम् ॥ १० ॥ ॐ यानि कानि च पापानि

जन्मांतरकृतानि वै ॥ तानि सर्वाणि नश्यंतु प्रदक्षिणपदे पदे ॥ १ ॥ इति चतुरः प्रदक्षिणाः कुर्यात् ॥ ११ ॥ ॐ प्रसन्नं पाहि मामीश भीतं मृत्युग्रहार्णवात् ॥ इति वदन् साष्टांगं प्रणमेत ॥ १२ ॥ ॐ नानासुगंधपुष्पाणि यथाकालोद्भवानि च ॥ पुष्पांजलिं मया दत्तं गृहाण परमेश्वर ॥१॥ इति पुष्पांजलिः॥१३॥ इति पुष्पांजलिं दत्त्वा ततः स्तुतिपाठेन स्तुत्वा बद्धांजलिपूर्वकं प्रार्थयेत्॥ ॐ ज्ञानतोऽज्ञानतो वाथ यन्मया क्रियते हरे ॥ मम कृत्यमिदं सर्वमिति देव क्षमस्व मे ॥१॥ अपराधसहस्राणि क्रियंतेऽहर्निशं मया ॥ दासोऽयमिति मां मत्वा क्षमस्व परमेश्वर ॥२॥ अपराधो भवत्येव सेवकस्य पदे पदे ॥ कोऽपरः सहतां लोके केवलं स्वामिनं विना ॥ ३ ॥ भूमौ स्खलित पादानां भूमिरेवावलंबनम् ॥ त्वयि जातापराधानां त्वमेव शरणं हरे ॥ ४ ॥ इति बद्धांजलिपूर्वकं संप्रार्थ्य "ॐ यदुक्तं येन भावेन पत्रं पुष्पं फलं जलम् ॥ निवेदितं च नैवेद्यं त्वं गृहाणा नुकंपया ॥ १ ॥" इति पठित्वा देवस्य दक्षिणकरे पूजार्पणजलं दद्यात् ॥ ततो माला मादाय सर्वदेवोपयोगिपद्धतिमार्गेण मालायाः संस्कारान् कृत्वा अशक्तश्चेत् "ॐ ह्रीं माले माले महामाये सर्वशक्तिस्वरूपिणी॥चतुर्वर्गस्त्वयि न्यस्तस्तस्मान्मे सिद्धिदा भव ॥ १ ॥ इति मालां संप्रार्थ्य ॐ अविघ्नं कुरु माले त्वं सर्वकार्येषु सर्वदा ॥ "इति मंत्रेण दक्षिणहस्ते मालामादाय हृदये धारयन् स्वेष्टदेवतां ध्यात्वा मध्यमांगुलिमध्यपर्वणि संस्थाप्य ज्येष्ठाग्रेण भ्रामयित्वा एकाग्रचित्तो मंत्रार्थं स्मरन् यथाशक्ति प्रातःकालमारभ्य मध्यदिनं यावत् मूलमंत्रं जपेत् ॥ नित्यमेव समानं जपं कुर्यान्न तु न्यूनाधिकम् ॥ ततो जपांते "ॐ त्वं माले सर्वदेवानां प्रीतिदा शुभदा मम ॥ शुभं कुरुष्व मे भद्रे यशो वीर्यं च सर्वदा ॥ तेन सत्येन सिद्धिं मे देहि मातर्नमोऽस्तु ते॥१॥" ॐ ह्रीं सिद्ध्यै नमः ॥ इति मालां शिरसि निधाय गोमुखीरहस्ये स्थापयेत् । नाशुचिः स्पर्शयेत् । नान्यस्मै दद्यात् । अशुचिस्थाने न निधापयेत् । स्वयोनिवत् गुप्तां कुर्यात् ॥ ततः कवचस्तोत्रसहस्रनामादिकं पठित्वा पुनः मूलमन्त्रोक्तं ऋष्यादिन्यासं हृदयादि षडंगन्यासं च कृत्वा पंचोपचारैः संपूज्य पुष्पांजलिं च दत्त्वा जपार्पणं कुर्यात् ॥ तथा च अर्घ्योदकेन चुलुकमादाय ॐ गुह्या तिगुह्यगोप्ता त्वं गृहाणास्मत्कृतं जपम् ॥ सिद्धिर्भवतु मे देव त्वत्प्रसादात्त्वयि स्थितिः ॥ १ ॥ ॐ इतः पूर्वं प्राणबुद्धिदेहधर्मा

धिकारतो जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तितुर्यावस्थासु मनसा वाचा कर्मणा हस्ताभ्यां पद्भ्यामुदरेण शिश्ना यत्स्मृतं यदुक्तं यत्कृतं तत्सर्वं ब्रह्मार्पणं भवतु स्वाहा ॥ मदीयं च सकलं श्रीविष्णुदेवतायै समर्पयामि नमः ॥ ॐ तत्सदिति ब्रह्मार्पणं भवतु इति देवदक्षिणकरे जलसमर्पणं कृत्वांऽजलिपूर्वकं क्षमापनं पठेत् ॥ तथा च–ॐ आवाहनं न जानामि न जानामि विसर्जनम् ॥ पूजाभागं न जानामि त्वं गतिः परमेश्वर ॥ १ ॥ मंत्रहीनं क्रियाहीनं भक्तिहीनं सुरेश्वर ॥ यत्पूजितं मया देव परिपूर्णं तदस्तु मे ॥ २ ॥ यदक्षरपदभ्रष्टं मात्राहीनं च यद्भवेत् ॥ तत्सर्वं क्षम्यतां देव प्रसीद परमेश्वर ॥ ३ ॥ कर्मणा मनसा वाचा त्वत्तो नान्या गतिर्मम ॥ अंतश्चरासि भूतानामिष्टस्त्वं परमेश्वर ॥ ४ ॥ अन्यथा शरणं नास्ति त्वमेव शरणं मम ॥ तस्मात्कारुण्यभावेन क्षमस्व परमेश्वर ॥ ५ ॥ प्रातर्योनिसहस्रेषु सहस्रेषु व्रजाम्यहम् ॥ तेषु तेष्वचला भक्तिरच्युतेऽस्तु सदा त्वयि ॥ ६ ॥ गतं पापं गतं दुःखं गतं दारिद्र्यमेव च ॥ आगता सुखसंपत्तिः पुण्याच्च तव दर्शनात् ॥ ७ ॥ देवो दाता च भोक्ता च देवरूपमिदं जगत् ॥ देवं जपति सर्वत्र यो देवः सोऽहमेव हि ॥ ८ ॥ क्षमस्व देवदेवेश क्षम्यतां भुवनेश्वर ॥ तव पादांबुजे नित्यं निश्चला भक्तिरस्तु मे ॥ ९ ॥ इति कृतांजलिः प्रार्थयित्वा शंखजलमुद्धृत्य देवोपरि भ्रामयित्वा "साधु वासाधु वा कर्म यद्यदाचरितं मया ॥ तत्सर्वं कृपया देव गृहाणाराधनं मम ॥ १ ॥" इत्युच्चरन् देवस्य दक्षिण हस्ते किंचिज्जलं दत्त्वा प्राग्वदर्घ्यं देवशिरसि दत्त्वा शंखं यथास्थाने निवेशयेत् ॥ ततो गतसारनैवेद्यं देवस्योच्छिष्टं किंचिदुद्धृत्य ॐ विष्वक्सेनाय नमः ॥ इति विष्वक्सेनं संपूज्योच्छिष्टाधिकारिणे ऐशान्यां दिशि दद्यात् ॥ तच्छेषनैवेद्यं शिरसि धृत्वा नैवेद्यादिकं देवभक्तेषु विभज्य स्वयं भुक्त्वा विसर्जनं कुर्यात् ॥ तथा च—"ॐ गच्छ गच्छ परस्थाने स्वस्थाने परमेश्वर ॥ पूजाराधनकाले च पुन रागमनाय च ॥१॥" इत्यक्षतान्निक्षिप्य विसर्जनं कृत्वा "ॐ तिष्ठ तिष्ठ परस्थाने स्वस्थाने परमेश्वर ॥ यत्र ब्रह्मादयो देवाः सर्वे तिष्ठंति मे हृदि ॥१॥" इति हृदयकमले हस्तं दत्त्वा देवं स्वहृदये संस्थाप्य मानसोपचारैः संपूज्य स्वात्मानं देवरूपं भावयन् यथासुखं विहरेत् ॥ एवमेव विधिना जपं समाप्य सर्वदेवोपयोगिपद्धतिमार्गेण तत्तद्दशांशहोमतर्पणमार्जनब्राह्मणभोजनं च कुर्यात् ॥ इति विष्णुपूजापद्धतिः

समाप्ता ॥ अथ विष्णुकवचप्रारंभः ॥ श्रीनारद उवाच ॥ " भगवन्सर्वधर्मज्ञ कवचं यत्प्रकाशितम् ॥ त्रैलोक्यमंगलं नाम कृपया कथय प्रभो ॥ १॥ सनत्कुमार उवाच ॥ शृणु वक्ष्यामि विप्रेन्द्र कवचं परमाद्भुतम् ॥ नारायणेन कथितं कृपया ब्रह्मणे पुरा ॥ २ ॥ ब्रह्मणा कथितं मह्यं परं स्नेहाद्ददामि ते ॥ अतिगुह्यतरं तत्त्वं ब्रह्ममंत्रौघविग्रहम् ॥ ३ ॥ यद्धृत्वा पठनाद्ब्रह्मा सृष्टिं वितनुते ध्रुवम् ॥ यद्धृत्वा पठनात्पाति महालक्ष्मीर्जगत्त्रयम् ॥ ४ ॥ पठनाद्धारणाच्छम्भुः संहर्ता सर्वमंत्रवित् ॥ त्रैलोक्यजननी दुर्गा महिषादिमहासुरान् ॥ ५॥ वरदृप्ताञ्जघानैव पठनाद्धारणाद्यतः ॥ एवमिन्द्रादयः सर्वे सर्वैश्वर्यमवाप्नुयुः ॥६॥ इदं कवचमत्यंतं गुप्तं कुत्रापि नो वदेत् ॥ शिष्याय भक्तियुक्ताय साधकाय प्रकाशयेत् ॥७ ॥ शठाय परशिष्याय दत्त्वा मृत्युमवाप्नुयात्॥ त्रैलोक्यमंगलस्यास्य कवचस्य प्रजापतिः ॥ ८ ॥ ऋषिश्छन्दश्च गायत्री देवो नारायणः स्वयम् ॥ धर्म्मार्थकाममोक्षेषु विनियोगः प्रकीर्तितः ॥९॥ ॐ प्रणवो मे शिरः पातु नमो नारायणाय च ॥ भालं मे नेत्रयुगलमष्टार्णो भक्तिमुक्तिदः ॥१०॥ क्लीं पायाच्छ्रोत्रयुग्मं चैकाक्षरः सर्वमोहनः ॥ क्लीं कृष्णाय सदा घ्राणं गोविंदायेति जिह्विकाम् ॥ ११ ॥ गोपीजनपदं वल्लभाय स्वाहाननं मम ॥ अष्टादशाक्षरो मंत्रः कंठं पातु दशाक्षरः ॥ १२ ॥ गोपीजनपदं वल्लभाय स्वाहा भुजद्वयम् ॥ क्लीं ग्लौं क्लीं श्यामलांगाय नमः स्कंधौ दशाक्षरः ॥ १३ ॥ क्लीं कृष्णः क्लीं करौ पायात् क्लीं कृष्णायांगतोऽवतु ॥ हृदयं भुवनेशानी क्लीं कृष्णाय क्लीं स्तनौ मम ॥ १४ ॥ गोपालायाग्निजायांतं कुक्षियुग्मं सदावतु ॥ क्लीं कृष्णाय सदा पातु पार्श्वयुग्ममनुत्तमः ॥ १५ ॥ कृष्णगोविंदकौ कट्यां स्मराद्यौ ङेयुतो मनुः ॥ अष्टाक्षरः पातु नाभिं कृष्णेति द्व्यक्षरोऽवतु ॥ १६ ॥ पृष्ठं क्लीं कृष्णकंकालं क्लीं कृष्णाय द्विठांतकः ॥ सक्थिनी सततं पातु श्रीं ह्रीं क्लीं कृष्णठद्वयम् ॥ १७ ॥ ऊरू सप्ताक्षरः पायात्त्रयोदशाक्षरोऽवतु ॥ श्रीं ह्रीं क्लीं पदतो गोपीजनवल्लभदं ततः ॥ १८ ॥ भाय स्वाहेति पायुं वै क्लीं ह्रीं श्रीं स दशार्णकः ॥ जानुनी च सदा पातु ह्रीं श्रीं क्लीं च दशाक्षरः ॥ १९ ॥ त्रयोदशाक्षरः पातु जंघे चक्राद्युदायुधः ॥ अष्टादशाक्षरो ह्रीं श्रीं पूर्वको विंशदर्णकः ॥ २० ॥ सर्वांगं मे सदा पातु द्वारकानायको बली ॥ नमो भगवते पश्चाद्वासुदेवाय तत्परम् ॥२१॥ ताराद्यो द्वादशार्णोऽयं प्राच्यां मां सर्वदावतु ॥

श्रीं ह्रीं क्लीं च दशार्णस्तु क्लीं ह्रीं श्रीं षोडशार्णकः ॥ २२ ॥ गदाद्युदायुधो विष्णुर्मामग्नेर्दिशि रक्षतु ॥ ह्रीं श्रीं दशाक्षरो मंत्रो दक्षिणे मां सदावतु ॥ २३ ॥ तारो नमो भगवते रुक्मिणीवल्लभाय च ॥ स्वाहेति षोडशार्णोऽयं नैर्ऋत्यां दिशि रक्षतु ॥ २४ ॥ क्लीं हृषीकपदेशाय नमो मां वारुणेऽवतु ॥ अष्टादशार्णः कामांतो वायव्ये मां सदावतु ॥ २५ ॥ श्रीं मायाकामकृष्णाय ह्रीं गोविन्दाय द्विठो मनुः ॥ द्वादशार्णात्मको विष्णुरुत्तरे मां सदावतु ॥ २६ ॥ वाग्भवं कामकृष्णाय ह्रीं गोविंदाय तत्परम् ॥ श्रीं गोपीजनवल्लभांते भाय स्वाहा हसौ स्वतः ॥ २७ ॥ द्वाविंशत्यक्षरो मंत्रो मामैशान्ये सदावतु । कालियस्य फणामध्ये दिव्यनृत्यं करोति तम् ॥ २८ ॥ नमामि देवकीपुत्रं नृत्यराजानमच्युतम् ॥ द्वाविंशदक्षरो मंत्रोऽप्यधो मां सर्वदावतु ॥ २९ ॥ कामदेवाय विद्महे पुष्पबाणाय धीमहि ॥ तन्नोऽनङ्गः प्रचोदयादेषा मां पातु चोर्ध्वतः ॥ ३० ॥ इति ते कथितं विप्र ब्रह्ममंत्रौघविग्रहम् । त्रैलोक्यमंगलं नाम कवचं ब्रह्मरूपकम् ॥ ॥ ३१ ॥ ब्रह्मणा कथितं पूर्वं नारायणमुखाच्छ्रुतम् ॥ तव स्नेहान्मयाख्यातं प्रवक्तव्यं न कस्यचित् ॥ ३२ ॥ गुरुं प्रणम्य विधिवत्कवचं प्रपठेत्ततः ॥ सकृद्द्विस्त्रिर्यथाज्ञानं सोऽपि सर्वतपोमयः ॥ ३३ ॥ मंत्रेष्वसकलेष्वेव देशिको नात्र संशयः ॥ शतमष्टोत्तरं चास्य पुरश्चर्याविधिः स्मृतः ॥ ३४ ॥ हवनादीन्दशांशेन कृत्वा तत्साधयेच्छुभम् ॥ यदि स्यात्सिद्धकवचो विष्णुरेव भवेत्स्वयम् ॥ ३५ ॥ मंत्रसिद्धिर्भवेत्तस्य पुरश्चर्याविधानतः ॥ स्पर्द्धामुद्धूय सततं लक्ष्मीर्वाणी वसेत्ततः ॥ ३६ ॥ पुष्पांजल्यष्टकं दत्त्वा मूलेनैव पठेत्सकृत् ॥ दशवर्षसहस्राणां पूजायाः फलमाप्नुयात् ॥ ३७ ॥ भूर्जे विलिख्य गुटिकां स्वर्णस्थां धारयेद्यदि ॥ कण्ठे वा दक्षिणे बाहौ सोऽपि विष्णुर्न संशयः ॥ ३८ ॥ अश्वमेधसहस्राणि वाजपेयशतानि च ॥ महादानानि यान्येव प्रादक्षिण्यं भुवस्तथा ॥ ३९ ॥ कलां नार्हंति तान्येव सकृदुच्चारणात्ततः ॥ कवचस्य प्रसादेन जीवन्मुक्तो भवेन्नरः ॥ ४० ॥ त्रैलोक्यं क्षोभयत्येव त्रैलोक्यविजयी भवेत् ॥ इदं कवचमज्ञात्वा यजेद्यः पुरुषोत्तमम् ॥ शतलक्षप्रजप्तोऽपि न मंत्रस्तस्य सिद्ध्यति ॥ ४१ ॥" इति विष्णुकवचं समाप्तम् ॥ अथ नारायणहृदयम् ॥ आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा ममाभीष्टसिद्ध्यर्थं संकलीकरणरीत्या संपुटीकरणरीत्या वा नारायणहृदयस्य

सकृदावर्तनं करिष्ये॥इति संकल्पयेत्॥ ॐ अस्य श्रीनारायणहृदयस्तोत्रमंत्रस्य भार्गव ऋषिः। अनुष्टुप् छंदः। श्रीलक्ष्मीनारायणो देवता। ॐ बीजम्। नमः शक्तिः। नारायणायेति कीलकम्। श्रीलक्ष्मीनारायणप्रीत्यर्थे पाठे विनियोगः॥ ॐ भार्गवऋषये नमः शिरसि॥ १॥ ॐ अनुष्टुप्छंदसे नमः मुखे॥ २॥ ॐ श्रीलक्ष्मीनारायणदेवतायै नमो हृदि॥ ३॥ ॐ बीजाय नमो गुह्ये॥ ४॥ ॐ नमः शक्तये नमः पादयोः॥ ५॥ ॐ नारायणेति कीलकाय नमः नाभौ॥ ६॥ ॐ विनियोगाय नमः सर्वाङ्गे॥ ७॥ इति ऋष्यादिन्यासः॥ ॐ नारायणः परं ज्योतिरित्यंगुष्ठाभ्यां नमः॥ १॥ ॐ नारायणः परं ब्रह्मेति तर्जनीभ्यां नमः॥२॥ ॐ नारायणः परो देव इति मध्यमाभ्यां नमः॥ ३॥ ॐ नारायणः परो ध्यातेति अनामिकाभ्यां नमः॥ ४॥ ॐ नारायणः परं धामेति कनिष्ठिकाभ्यां नमः॥५॥ ॐ नारायणः परो धर्म्म इति करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः॥ ६॥ इति करन्यासः॥ ॐ नारायणः परं ज्योतिरिति हृदयाय नमः॥ १॥ ॐ नारायणः परंब्रह्मेति शिरसे स्वाहा॥ २॥ ॐ नारायणः परो देव इति शिखायै वषट्॥ ३॥ ॐ नारायणः परो ध्यातेति कवचाय हुं॥ ४॥ ॐ नारायणः परं धामेति नेत्रत्रयाय वौषट्॥ ५॥ ॐ नारायणः परो धर्म्म इत्यस्त्राय फट्॥ ६॥ इति हृदयादिषडंगन्यासः॥ इति न्यासं कृत्वा "ॐ नमः सुदर्शनायास्त्राय हुं फट् बध्नामि नमश्चक्राय स्वाहा" इति मंत्रेण तालत्रयेण दशदिक्षु दिग्बंधनं कुर्यात्॥ इति दिग्बंधनं कृत्वा ध्यायेत्॥ अथ ध्यानम्॥ "उद्यदादित्यसंकाशं पीतवाससमच्युतम्॥ शंखचक्रगदापाणिं ध्यायेल्लक्ष्मीपतिं हरिम्॥ १॥ इति ध्यात्वा "ॐ नमो नाराणाय" इति अष्टोत्तरशतं जपित्वा पाठं कुर्यात्॥ अथ मूलाष्टकम्॥ "ॐ नारायणः परं ज्योतिरात्मा नारायणः परः॥ नारायणः परं ब्रह्म नारायण नमोऽस्तुते॥ १॥ नारायणः परो देवो दाता नारायणः परः॥ नारायणः परो ध्याता नारायण नमोऽस्तु ते॥ २॥ नारायणः परं धाम ध्यानं नारायणः परः॥ नारायणः परो धर्म्मो नारायण नमोऽस्तुते॥३॥ नारायणः परो वेद्यो विद्या नारायणः परः॥ विश्वं नारायणः साक्षान्नारायण नमोऽस्तु ते॥ ४॥ नारायणाद्विधिर्जातो जातो नारायणाच्छिवः॥ जातो नारायणादिन्द्रो नारायण नमोऽस्तु ते॥ ५॥ रविर्नारायणं तेजश्चान्द्रं नारायणं महः॥ वह्निर्नारायणः साक्षान्नारायण

नमोऽस्तु ते ॥६॥ नारायण उपास्यः स्याद्गुरुर्नारायणः परः ॥ नारायणः परो बोधो नारायण नमोऽस्तु ते ॥ ७ ॥ नारायणः फलं मुख्यं सिद्धिर्नारायणः सुखम् ॥ सेव्यो नारायणः शुद्धो नारायण नमोऽस्तु ते ॥८॥" इति मूलाष्टकम्॥अथ प्रार्थनादशकम्॥ ॐ नारायणस्त्वमेवासि दहराख्ये हृदि स्थितः ॥ प्रेरकः प्रेर्य्यमाणानां त्वया प्रेरितमानसः ॥ १ ॥ त्वदाज्ञां शिरसा धृत्वा जपामि जनपावनम् ॥ नानोपासनमार्गाणां भावकृद्भावबोधकः ॥ २ ॥ भावार्थकृद्भावभूतो भावसौख्यप्रदो भव ॥ त्वन्मायामोहितं विश्वं त्वयैव परिकल्पितम् ॥ ३ ॥ त्वदधिष्ठानमात्रेण सैषा सर्वार्थकारिणी ॥ त्वमेव तां पुरस्कृत्य मम कामान्समर्प्पय ॥ ४ ॥ न मे त्वदन्यस्त्रातास्ति त्वदन्यन्नहि दैवतम् ॥ त्वदन्यं नहि जानामि पालकं पुण्यरूपकम् ॥ ५ ॥ यावत्सांसारिको भावो मनःस्थो भावनात्मकः ॥ तावत्सिद्धिर्भवेत्साध्या सर्वथा सर्वदा विभो ॥ ६ ॥ पापिनामहमेवाग्र्यो दयालूनां त्वमग्रणीः ॥ दयनीयो मदन्योऽस्ति तव कोऽत्र जगत्त्रये ॥ ७ ॥ त्वयाप्यहं न सृष्टश्चेन्न स्यात्तव दयालुता ॥ आमयो नैव सृष्टश्चेदौषधस्य वृथोदयः ॥ ८ ॥ पापसंघपरिक्रांतः पापात्मा पापरूपधृक् ॥ त्वदन्यः कोऽत्र पापेभ्यस्त्राता मे जगतीतले ॥ ९ ॥ त्वमेव माता च पिता त्वमेव त्वमेव बंधुश्च सखा त्वमेव ॥ त्वमेव विद्या च गुरुस्त्वमेव त्वमेव सर्वं मम देवदेव ॥ १० ॥ " इति प्रार्थनादशकम् ॥ "प्रार्थनादशकं चैव मूलाष्टकमुदाहृतम् ॥ यः पठेच्छृणुयान्नित्यं तस्य लक्ष्मीः स्थिरा भवेत् ॥ १ ॥ नारायणस्य हृदयं सर्वाभीष्टफलप्रदम् ॥ लक्ष्मीहृदयकं स्तोत्रं यदि चेत्तद्विना कृतम् ॥ २ ॥ तत्सर्वं निष्फलं प्रोक्तं लक्ष्मीः क्रुद्ध्यति सर्वदा ॥ एतत्संकलितं स्तोत्रं सर्वकर्मफलप्रदम् ॥ ३ ॥ लक्ष्मीहृदयकं चैव तथा नारायणात्मकम् ॥ जपेद्यः संकलीकृत्य सर्वाभीष्टमवाप्नुयात् ॥ ४ ॥ नारायणस्य हृदयमादौ जप्त्वा ततः परम् ॥ लक्ष्मीहृदयकं स्तोत्रं जपेन्नारायणं पुनः ॥ ५ ॥ पुनर्नारायणं जप्त्वा पुनर्लक्ष्मीकृतं जपेत् ॥ पुनर्नारायणं जाप्यं संकलीकरणं भवेत् ॥ ६ ॥ एवं मध्ये द्विवारेण जपेत्संकलितं हि तत् ॥ लक्ष्मीहृदयकं स्तोत्रं सर्वकामप्रकाशितम् ॥ ७ ॥ तद्वज्जपादिकं कुर्य्यादेतत्संकलितं शुभम् ॥ सर्वान्कामानवाप्नोति आधिव्याधिभयं

हरेत् ॥ ८ ॥ गोप्यमेतत्सदा कुर्यान्न सर्वत्र प्रकाशयेत् ॥ अति गुह्यतमं शास्त्रं प्राप्तं ब्रह्मादिकैः पुरा ॥ ९ ॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेन गोप
येत्साधयेत्सुधीः ॥ यत्रैतत्पुस्तकं तिष्ठेल्लक्ष्मीनारायणात्मकम् ॥ १० ॥ भूतपैशाचवेताला न स्थिरास्तत्र सर्वदा ॥ लक्ष्मीहृदयकं प्रोक्तं
विधिना साधयेत्सुधीः ॥ ११ ॥ भृगुवारे च रात्रौ च पूजयेत्पुस्तकद्वयम् ॥ सर्वस्वं सर्वदा सत्यं गोपयेत्साधयेत्सुधीः ॥ १२ ॥ गोप
नात्साधनाल्लोके धन्यो भवति तत्त्वतः ॥ १३ ॥ इत्यथर्वणरहस्ये उत्तरभागे श्रीनारायणहृदयं सम्पूर्णम् ॥ अथ विष्णुस्तोत्रम् ॥ ॐ
आदाय वेदान्सकलान्समुद्रान्निहत्य शंखासुरमत्युदग्रम् ॥ दत्ताः पुरा येन पितामहाय विष्णुं तमाद्यं भज मत्स्यरूपम् ॥ १ ॥ दिव्या
मृतार्थं मथिते महाब्धौ देवासुरैर्वासुकिमन्दराभ्याम् ॥ भूमेर्महावेगविघूर्णितायास्तं कूर्ममाधारगतं स्मरामि॥२॥ समुद्रकांची सरिदुत्तरीया
वसुंधरा मेरुकिरीटभारा ॥ दंष्ट्राग्रतो येन समुद्धृता भूस्तमादिकोलं शरणं प्रपद्ये ॥ ३ ॥ भक्तार्तिभंगक्षमयाधिपो यः स्तंभां
तरालादुदितो नृसिंहः ॥ रिपुं सुराणां निशितैर्नखाग्रैर्विदारयंतं न च विस्मरामि ॥ ४ ॥ चतुःसमुद्राभरणा धरित्री न्यासाय
नालं चरणस्य यस्य ॥ एकस्य न्यान्यस्य पदं सुराणां त्रिविक्रमं सर्वगतं नमामि ॥ ५ ॥ त्रिःसप्तकृत्वो नृपतीन्निहत्य यस्तर्पणं
रक्तमयं पितृभ्यः ॥ चकार दोर्दण्डबलेन सम्यक् तमादिशूरं प्रणमामि रामम् ॥ ६ ॥ कुले रघूणां समवाप्य जन्म
विधाय सेतुं जलधेर्जलांतः ॥ लंकेश्वरं यः शमयांचकार सीतापतिं तं प्रणमामि भक्त्या ॥ ७ ॥ हलेन सर्वानसुरान्निकृष्य
चकार चूर्णं मुसलप्रहारैः ॥ यः कृष्णमासाद्य वलं बलीयान् भक्त्या भजे तं बलभद्ररामम् ॥ ८ ॥ पुरा सुराणामसु
रान्विजेतुं संभावयञ्चीवरचिह्नवेषम् ॥ चकार यः शास्त्रममोघकल्पं तं मूलभूतं प्रणतोऽस्मि बुद्धम् ॥ ९ ॥ कल्पावसाने निखिलैः सुरैः
स्वैः संघट्टयामास निमेषमात्रात् ॥ यस्तेजसा स्वेन ददाह भीमो विष्ण्वात्मकं तं तुरगं भजामः ॥ १० ॥ शंखं सुचक्रं सुगदां
सरोजं दोर्भिर्दधानं गरुडाधिरूढम् ॥ श्रीवत्सचिह्नं जगदादिमूलं तमालनीलं हृदि विष्णुमीडे ॥ ११ ॥ क्षीराम्बुधौ शेषविशेषतल्पे
शयानमंतःस्मितशोभिवक्त्रम् ॥ उत्फुल्लनेत्राम्बुजमंबुदाभमाद्यं श्रुतीनामसकृत्स्मरामि ॥ १२ ॥ प्रीणयेदनया स्तुत्या जगन्नाथं जगन्म

यम् ॥ धर्म्मार्थकाममोक्षाणामाप्तये पुरुषोत्तम् ॥ १३ ॥ " इति श्रीविष्णुस्तोत्रं समाप्तम् ॥ अथ विष्णोरष्टोत्तरशतनामस्तोत्रप्रारंभः ॥
" ॐ अष्टोत्तरं शतं नाम्नां विष्णोरतुलतेजसः ॥ यस्य श्रवणमात्रेण नरो नारायणो भवेत् ॥ १ ॥ विष्णुर्जिष्णुर्वषट्कारो देवदेवो वृषा
कपिः ॥ दामोदरो दीनबंधुरादिदेवो दितेः सुतः ॥ २ ॥ पुण्डरीकः परानंदः परमात्मा परात्परः ॥ परशुधारी विश्वात्मा कृष्णः कलि
मलापहः ॥ ३ ॥ कौस्तुभोद्भासितोरस्को नरो नारायणो हरिः ॥ हरो हरप्रियः स्वामी वैकुण्ठो विश्वतोमुखः ॥ ४ ॥ हृषीकेशो
ऽप्रमेयात्मा वराहो धरणीधरः ॥ वामनो वेदवक्ता च वासुदेवः सनातनः ॥५॥ रामो विरामो विरजो रावणारी रमापतिः ॥ वैकुण्ठवासी
वसुमान् धनदो धरणीधरः ॥ ६ ॥ धर्मेशो धरणीनाथो ध्येयो धर्मभृतां वरः ॥ सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् ॥ ७ ॥
सर्वगः सर्ववित्सर्वः शरण्यः साधुवल्लभः ॥ कौसल्यानंदनः श्रीमान् रक्षःकुलविनाशकः ॥ ८ ॥ जगत्कर्ता जगद्धर्ता जगज्जेता जना
र्तिहा ॥ जानकीवल्लभो देवो जयरूपो जलेश्वरः ॥ ९ ॥ क्षीराब्धिवासी क्षीराब्धितनयावल्लभस्तथा ॥ शेषशायी पन्नगारिवाहनो विष्टर
श्रवाः ॥ १० ॥ माधवो मथुरानाथो मोहदो मोहनाशनः ॥ दैत्यारिः पुण्डरीकाक्षो ह्यच्युतो मधुसूदनः ॥ ११ ॥ सोमसूर्याग्निनयनो
नृसिंहो भक्तवत्सलः ॥ नित्यो निरामयः शुद्धो नरदेवो जगत्प्रभुः ॥ १२ ॥ हयग्रीवो जितरिपुरुपेन्द्रो रुक्मिणीपतिः ॥ सर्वदेवमयः श्रीशः
सर्वाधारः सनातनः ॥ १३ ॥ सौम्यः सौम्यप्रदः स्रष्टा विष्वक्सेनो जनार्दनः ॥ यशोदातनयो योगी योगशास्त्रपरायणः ॥ १४ ॥
रुद्रात्मको रुद्रमूर्ती राघवो मधुसूदनः ॥ इति ते कथितं दिव्यं नाम्नामष्टोत्तरं शतम् ॥ १५ ॥ सर्वपापहरं पुण्यं विष्णोरमिततेजसः ॥
दुःखदारिद्र्यदौर्भाग्यनाशनं सुखवर्द्धनम् ॥ १६ ॥ सर्वसंपत्करं सौम्यं महापातकनाशनम् ॥ प्रातरुत्थाय विप्रेन्द्रः पठेदेकाग्रमानसः ॥
तस्य नश्यंति विपदां राशयः सिद्धिमाप्नुयात् ॥ १७ ॥ इत्यष्टोत्तरशतनामस्तोत्रं संपूर्णम् ॥ अथ विष्णुसहस्रनामस्तोत्रप्रारंभः ॥
श्रीमहादेव उवाच ॥ "ब्रह्महत्यासहस्राणां पापं शाम्येत्कथंचन ॥ न पुनस्त्वय्यविज्ञाते कल्पकोटिशतैरपि ॥ १ ॥ यस्मान्मया कृता स्पर्द्धा
पवित्रः स्यां कथं हरे ॥ नश्यंति सर्वपापानि तन्मां वद सुरेश्वर ॥ २ ॥ तदाह देवो गोविंदो मम प्रीत्या यथायथम् ॥ ३ ॥ श्रीभगवानु

वाच ॥ सदा नामसहस्रं मे पावनं मत्पदावहम् ॥ तत्परोऽनुदिनं शंभोः सर्वैश्वर्यं यदीच्छसि ॥ ४ ॥ श्रीमहादेव उवाच ॥ तमेव तपसा नित्यं भजामि स्तौमि चिंतये ॥ तेनाद्वितीयमहिमा जगत्पूज्योऽस्मि पार्वति ॥ ५ ॥ श्रीपार्वत्युवाच ॥ तन्मे कथय देवेश यथाहमपि शंकर ॥ सर्वेश्वरी निरुपमा तव स्यां सदृशी प्रभो ॥ ६ ॥ श्रीमहादेव उवाच ॥ साधु साधु त्वया पृष्टो विष्णोर्भगवतः शिवे॥ नाम्नां सहस्रं वक्ष्यामि मुख्यं त्रैलोक्यमंगलम् ॥ ७ ॥ नारायणाय पुरुषोत्तमाय च महात्मने ॥ विशुद्धसत्त्वाधिष्ठाय महाहंसाय धीमहि ॥ ८ ॥ ॐ अस्य श्रीविष्णोः सहस्रनाममंत्रस्य महादेव ऋषिः । अनुष्टुप् छन्दः । परमात्मा देवता । सूर्यकोटिप्रतीकाश इति बीजम् । गंगातीर्थोत्तमा शक्तिः । प्रपन्नाशनिपंजर इति कीलकम् ॥ धर्मार्थकाममोक्षार्थे पाठे विनियोगः ॥ ॐ महादेवर्षये नमः शिरसि ॥ १ ॥ अनुष्टुप्छन्दसे नमः मुखे ॥ २ ॥ परमात्मदेवतायै नमः हृदि ॥ ३ ॥ सूर्यकोटिप्रतीकाशबीजाय नमः गुह्ये ॥ ४ ॥ गंगातीर्थोत्तमशक्तये नमः पादयोः ॥ ५॥ प्रपन्नाशनिपंजरकीलकाय नमः नाभौ॥ ६ ॥ विनियोगाय नमः सर्वाङ्गे ॥ ७ ॥ इति ऋष्यादि न्यासः ॥ ॐ वासुदेवं परं ब्रह्म इत्यंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ १ ॥ मूलप्रकृतिरिति तर्जनीभ्यां नमः ॥ २ ॥ भूमहावराह इति मध्यमाभ्यां नमः ॥३॥ ॐ सूर्यवंशध्वजो राम इत्यनामिकाभ्यां नमः ॥ ४ ॥ ॐ ब्रह्मादिकमलादिगदासूर्यकेशवमिति कनिकाभ्यां नमः ॥५॥ शेष इति करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥६॥ इति करन्यासः ॥ ॐ वासुदेवं परं ब्रह्म इति हृदयाय नमः ॥ १ ॥ ॐ मूलप्रकृतिरितिशिरसे स्वाहा ॥२॥ ॐ भूमहावाराह इति शिखायै वषट् ॥ ३ ॥ ॐ सूर्यवंशध्वजो रामः इति कवचाय हुं ॥ ४ ॥ ॐ ब्रह्मादिकमलादिगदासूर्यकेशवमिति नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ ५ ॥ ॐ दिव्यास्त्र इत्यस्त्राय फट् ॥६॥ इति हृदयादिषडंगन्यासः ॥ एवं न्यासं कृत्वा ध्यायेत् ॥ अथ ध्यानम् ॥ ॐ विष्णुं भास्वत्किरीटांगदवलयगणाकल्पहारोदरांघ्रिश्रोणीभूषं सुवक्षोमणिमकरमहाकुंडलं मंडितांसम् ॥ हस्तोद्यच्चक्रशंखांबुजगदममलं पीतकौशेयवासोविद्युद्भासं समुद्यद्दिनकरसदृशं पद्महस्तं नमामि ॥ ९ ॥ ॐ वासुदेवः परं ब्रह्म परमात्मा परात्परम् ॥ परं धाम परज्योतिः परतत्त्वं परं पदम् ॥१०॥ परं शिवं परो ध्येयः परं ज्ञानं परा गतिः ॥ परमार्थः परं श्रेयः परानंदः परोदयः ॥११॥ परोऽव्यक्तः परं व्योम

पराद्धः परमेश्वरः ॥ निरामयो निर्विकारो निर्विकल्पो निराश्रयः ॥ १२ ॥ निरंजनो निरालंबो निर्लेपो निरवग्रहः ॥ निर्गुणो निष्कलोऽनंतो
ऽचिंत्योसावचलोऽच्युतः ॥ १३ ॥ अतीन्द्रियोऽमितोऽरोध्योऽनीहोऽनीशोऽव्ययोऽक्षयः ॥ सर्वज्ञः सर्वगः सर्वः सर्वदः सर्वभावनः ॥ १४ ॥
सर्वशंभुः सर्वसाक्षी पूज्यः सर्वस्य सर्वदृक् ॥ सर्वशक्तिः सर्वसारः सर्वात्मा सर्वतोमुखः ॥ १५ ॥ सर्वावासः सर्वरूपः सर्वादिः सर्वदुःखहा ।
सर्वार्थः सर्वतोभद्रः सर्वकारणकारणम् ॥१६॥ सर्वातिशायकः सर्वाध्यक्षः सर्वेश्वरेश्वरः ॥ षड्विंशको महाविष्णुर्महागुह्यो महाहरिः ॥ १७ ॥
नित्योदितो नित्ययुक्तो नित्यानन्दः सनातनः ॥ मायापतिर्योगपतिः कैवल्यपतिरात्मभूः॥१८॥ जन्ममृत्युजरातीतः कलातीतो भवातिगः ॥
पूर्णः सत्यः शुद्धबुद्धस्वरूपो नित्यचिन्मयः ॥ १९ ॥ योगिप्रियो योगमयो भवबंधैकमोचकः ॥ पुराणः पुरुषः प्रत्यक्चैतन्यपुरुषोत्तमः ॥२०॥
वेदांतवेद्यो दुर्ज्ञेयस्तापत्रयविवर्जितः ॥ ब्रह्मविद्याश्रयोऽलंघ्यः स्वप्रकाशः स्वयंप्रभः ॥ २१ ॥ सर्वोपेय उदासीनः प्रणवः सर्वतः समः ॥
सर्वानवद्यो दुष्प्रापस्तुरीयस्तमसः परः ॥ २२ ॥ कूटस्थः सर्वसंश्लिष्टो वाङ्मनोगोचरातिगः ॥ संकर्षणः सर्वहरः कालः सर्वभयंकरः
॥ २३ ॥ अनुल्लंघ्यः सर्वगतिर्महारुद्रो दुरासदः ॥ मूलप्रकृतिरानन्दः प्रज्ञाता विश्वमोहनः ॥ २४ ॥ महामायो विश्वबीजं परशक्तिसुखै
कभुक् ॥ सर्वकाम्योऽनंतशीलः सर्वभूतवशंकरः ॥२५॥ अनिरुद्धः सर्वजीवो हृषीकेशो मनःपतिः ॥ निरुपाधिः प्रियो हंसोऽक्षरः सर्वनियो
जकः ॥ २६ ॥ ब्रह्मा प्राणेश्वरः सर्वभूतभृद्देहनायकः ॥ क्षेत्रज्ञः प्रकृतिस्वामी पुरुषो विश्वसूत्रधृक् ॥ २७ ॥ अंतर्यामी त्रिधामांतः
साक्षी त्रिगुण ईश्वरः ॥ योगिमृग्यः पद्मनाभः शेषशायी श्रियः पतिः ॥२८॥ श्रीसत्योपास्यपादाब्जोऽनंतः श्रीः श्रीनिकेतनः ॥ नित्यवक्षः
स्थलस्थश्रीः श्रीनिधिः श्रीधरो हरिः ॥२९॥ रम्यश्रीनिश्चयः श्रीदो विष्णुः क्षीराब्धिमंदिरः ॥ कौस्तुभोद्भासितोरस्को माधवो जगदार्तिहा
॥ ३० ॥ श्रीवत्सवक्षा निःसीमः कल्याणगुणभाजनम् ॥ पीतांबरो जगन्नाथो जगद्धाता जगत्पिता ॥३१॥ जगद्बंधुर्जगत्स्रष्टा जगत्कर्ता
जगन्निधिः ॥ जगदेकस्फुरद्वीर्यो नाहंवादी जगन्मयः ॥३२॥ सर्वाश्चर्यमयः सर्वसिद्धार्थः सर्ववीरजित् ॥ सर्वामोघोद्यमो ब्रह्मरुद्राद्युत्कृष्टचे
तनः ॥ ३३ ॥ शंभोः पितामहो ब्रह्मपिता शक्राद्यधीश्वरः ॥ सर्वदेवप्रियः सर्वदेववृत्तिरनुत्तमः ॥ ३४ ॥ सर्वदेवैकशरणं सर्वदेवैक

दैवतम् ॥ यज्ञभुग्यज्ञफलदो यज्ञेशो यज्ञभावनः ॥ ३५ ॥ यज्ञत्राता यज्ञपुमान् वनमाली द्विजप्रियः ॥ द्विजैकमानदोऽहिंस्रः कुलदेवो ऽसुरांतकः ॥ ३६ ॥ सर्वदुष्टांतकृत्सर्वसज्जनानन्दपालकः ॥ सर्वलोकैकजठरः सर्वलोकैकमण्डलः ॥ ३७ ॥ सृष्टिस्थित्यंतकृच्चक्री शार्ङ्ग धन्वा गदाधरः ॥ शंखभृन्नन्दकी पद्मपाणिर्गरुडवाहनः ॥ ३८ ॥ अनिर्देश्यवपुः सर्वः सर्वलोकैकपावनः ॥ अनंतकीर्तिर्निःश्रीशः पौरुषः सर्वमंगलः ॥ ३९ ॥ सूर्यकोटिप्रतीकाशो यमकोटिविनाशनः ॥ ब्रह्मकोटिजगत्स्रष्टा वायुकोटिमहाबलः ॥ ४० ॥ कोटी न्दुजगदानन्दी शंभुकोटिमहेश्वरः ॥ कुबेरकोटिलक्ष्मीवान् शत्रुकोटिविनाशनः ॥ ४१ ॥ कंदर्पकोटिलावण्यो दुर्गकोटिविमर्द्दनः ॥ समुद्र कोटिगम्भीरस्तीर्थकोटिसमाह्वयः ॥ ४२ ॥ हिमवत्कोटिनिष्कम्प्यः कोटिब्रह्माण्डविग्रहः ॥ कोटयश्वमेधपापघ्नो यज्ञकोटिसमार्चनः ॥४३॥ सुधाकोटिस्वास्थ्यहेतुः कामधुक्कोटिकामदः ॥ ब्रह्मविद्याकोटिरूपः शिपिविष्टः शुचिश्रवाः ॥ ४४ ॥ विश्वंभरस्तीर्थपादः पुण्यश्रवणकीर्तनः ॥ आदिदेवो जगज्जैत्रो मुकुन्दः कालनेमिहा ॥ ४५ ॥ वैकुंठोऽनंतमाहात्म्यो महायोगीश्वरेश्वरः ॥ नित्यतृप्तो नृसद्भावो निःशंको नरकांतकः ॥ ४६ ॥ दीनानाथैकशरणं विश्वैकव्यसनापहा ॥ जगत्क्षमाकृतो नित्यः कृपालुः सज्जनाश्रयः ॥ ४७ ॥ योगेश्वरः सदोदीर्णो वृद्धिक्षय विवर्जितः ॥ अधोक्षजो विश्वरेताः प्रजापतिसमाधिपः ॥ ४८ ॥ शक्रब्रह्मार्चितपदः शंभुर्ब्रह्मार्द्धधामगः ॥ सूर्यसोमेक्षणो विश्वभोक्ता सर्वस्य पारगः ॥ ४९ ॥ जगत्सेतुर्द्धर्मसेतुर्द्धीरोऽरिष्टधुरन्धरः ॥ निर्मलोऽखिललोकेशो निःशङ्कोऽद्भुतभोगवान् ॥ ५० ॥ रम्यमायो विश्व विश्वो विष्वक्सेनो नगोत्तमः ॥ सर्वः श्रियः पतिर्देव्याः सर्वभूषणभूषितः ॥५१॥ सर्वलक्षणलक्षण्यः सर्वदैत्येन्द्रदर्पहा ॥ समस्तदेवसर्वज्ञः सर्वदेवतनायकः ॥५२॥ समस्तदेवतादुर्गः प्रपन्नाशनिपंजरः ॥ समस्तदेवकवचं सर्वदेवशिरोमणिः ॥ ५३ ॥ समस्तभयनिर्भिन्नो भगवान् विष्टरश्रवाः ॥ विभुः सर्वहितोऽप्यर्को हतारिः सुरतिप्रदः ॥५४॥ सर्वदैवतजीवेशो ब्राह्मणादिनियोजकः ॥ ब्रह्मा शंभुः परार्द्धाढयो ब्रह्मज्येष्ठः शिशुः स्वराट् ॥५५॥ विराड् भक्तपराधीनः स्तुत्यः सर्वार्थसाधकः ॥ सर्वार्थकर्ता कृत्यज्ञः स्वार्थकृत्यसदोज्झितः ॥५६॥ सदानवः सदाभद्रः सदाशांतः सदाशिवः ॥ सदाप्रियः सदातुष्टः सदापुष्टः सदार्चितः ॥५७॥ सदापूतः पावनाग्रो वेदगुह्यो वृषाकपिः ॥ सहस्रनामा त्रियुग

श्चतुर्मूर्तिश्चतुर्भुजः ॥५८॥ भूतभव्यभवन्नाथो महापुरुषपूर्वजः ॥ नारायणो मुंजकेशः सर्वयोगाविनिःसृतः ॥५९॥ वेदसारो यज्ञसारः साम
सारस्तपोनिधिः ॥ साध्यश्रेष्ठः पुराणर्षिर्निष्ठाशांतिपरायणः ॥ ६० ॥ शिवत्रिशूलविध्वंसी श्रीकंठैकवरप्रदः ॥ नरकृष्णो हरिर्धर्मनन्दनो धर्म
जीवनः ॥ ६१ ॥ आदिकर्ता सर्वसत्यः सर्वस्त्रीरत्नदर्पहा ॥ विकलोर्जितकंदर्प उर्वशीहृङ्मुनीश्वरः ॥ ६२ ॥ आद्यः कविर्हयग्रीवः सर्ववागी
श्वरेश्वरः ॥ सर्वदेवमयो ब्रह्मगुरुर्वागीश्वरः पतिः॥ ६३ ॥ अनंतविद्याप्रभवो मूलविद्याविनाशकः ॥ सर्वार्हणो जगज्जाड्यनाशको मधु
सूदनः ॥ ६४ ॥ अनन्तमंत्रकोटीशः शब्दब्रह्मैकपावकः ॥ आदिविद्वान्वेदकर्ता वेदात्मा श्रुतिसागरः ॥ ६५ ॥ ब्रह्मार्थवेदाभरणसर्व
विज्ञानजन्मभूः ॥ विद्याराजो ज्ञानराजो ज्ञानसिंधुरखण्डधीः॥ ६६ ॥ मत्स्यदेवो महाशृंगो जगद्बीजवहित्रधृक् ॥ लीलाव्याप्तानिलांभोधि
श्चतुर्वेदप्रवर्तकः ॥ ६७ ॥ आदिकूर्मोऽखिलाधारस्तृणीकृतजगद्भवः ॥ अमरीकृतदेवौघः पीयूषोत्पत्तिकारणम् ॥ ६८ ॥ आत्माधारो धरा
धारो यज्ञाङ्गो धरणीधरः॥हिरण्याक्षहरः पृथ्वीपतिः श्राद्धादिकल्पकः॥६९॥समस्तपितृभीतिघ्नः समस्तपितृजीवनम् ॥ हव्यकव्यैकभुग्भव्यो
गुणभव्यैकदायकः ॥ ७० ॥ लोमांतलीनजलधिः क्षोभिताशेषसागरः ॥ महावराहो यज्ञघ्नध्वंसनो याज्ञिकाश्रयः ॥ ७१ ॥ नरसिंहो
दिव्यसिंहः सर्वारिष्टार्तिदुःखहा ॥ एकवीरोऽद्भुतवलो यन्त्रमन्त्रैकभंजनम् ॥७२॥ ब्रह्मादिदुःसहज्योतिर्युगांताग्न्यतिभीषणः ॥ कोटिवज्रा
धिकनखो गजदुष्प्रेक्ष्मूर्तिधृक् ॥७३॥ मातृचक्रप्रमथनो महामातृगणेश्वरः ॥ अचिंत्योऽमोघवीर्य्याढ्यः समस्तासुरघस्मरः ॥७४॥ हिरण्य
कशिपुच्छेदी कालः संकर्षणः पतिः ॥ कृतांतवाहनः सद्यः समस्तभयनाशनः॥७५॥ सर्वविघ्नांतकः सर्वसिद्धिदः सर्वपूरकः॥ समस्तपातक
ध्वंसी सिद्धमंत्राधिकाह्वयः ॥ ७६ ॥ भैरवेशो हरार्तिघ्नः कालकल्पो दुरासदः ॥ दैत्यगर्भस्रावीनामा स्फुटब्रह्माण्डवर्जितः ॥ ७७ ॥
स्मृतिमात्राखिलत्राता भूतरूपो महाहरिः ॥ ब्रह्मचर्मशिरःपट्टदिक्पालोऽर्द्धाङ्गभूषणः ॥ ७८ ॥ द्वादशार्कशिरोधामा रुद्रशीर्षैकनुपूरः ॥
योगिनीग्रस्तगिरिजात्राता भैरवतर्जकः ॥ ७९ ॥ वीरचक्रेश्वरोऽत्युग्रो यमारिः कालसंवरः ॥ क्रोधेश्वरो रुद्रचण्डीपरिवादी सुदुष्टभाक् ॥
॥ ८० ॥ सर्वाक्षः सर्वमृत्युश्च मृत्युर्मृत्युनिर्वर्तकः ॥ असाध्यः सर्वरोगघ्नः सर्वदुर्ग्रहसौम्यकृत् ॥ ८१ ॥ गणेशकोटिदर्पघ्नो

दुःसहोऽशेषगोत्रहा ॥ देवदानवदुर्द्धर्षो जगद्भक्ष्यप्रदः पिता ॥ ८२ ॥ समस्तदुर्गतित्राता जगद्भक्षकभक्षकः ॥ उग्रेशोऽसुरमार्जारः
कालमूषकभक्षकः ॥ ८३ ॥ अनंतायुधदोर्दण्डो नृसिंहो वीरभद्राजित् ॥ योगिनीचक्रगुह्येशः शक्रारिः पशुमांसभुक् ॥ ८४ ॥
रुद्रो नारायणो मेषरूपशंकरवाहनः ॥ मेषरूपी शिवत्राता दुष्टशक्तिसहस्रभुक् ॥ ८५ ॥ तुलसीवल्लभो वीरोऽचिंत्यमायोऽखिलेष्टदः ॥ महाशिवः
शिवो रुद्रो भैरवैककपालभृत् ॥ ८६ ॥ भिल्लश्चक्रेश्वरश्चक्रो दिव्यमोहनरूपधृक् ॥ गौरीसौभाग्यदो मायानिधिर्मायाभयापहः ॥ ८७ ॥
ब्रह्मतेजोमयो ब्रह्मश्रीमयश्च त्रयीमयः ॥ सुब्रह्मण्यो बलिध्वंसी वामनोऽदितिदुःखहा ॥ ८८ ॥ उपेन्द्रो नृपतिर्विष्णुः कश्यपान्वयमण्डनः ॥
बलिस्वाराज्यदः सर्वदेवविप्रान्नदोऽच्युतः ॥ ८९ ॥ उरुक्रमस्तीर्थपादस्त्रिदशश्च त्रिविक्रमः ॥ व्योमपादः स्वपादांभः पवित्रितजग
त्रयः ॥ ९० ॥ ब्रह्मेशाद्यभिवंद्याङ्घ्रिर्द्रुतकर्माद्रिधारणः ॥ अचिंत्याद्भुतविस्तारो विश्ववृक्षो महाबलः ॥ ९१ ॥ बहुमूर्द्धापराङ्गच्छिद्रगु
पत्नीशिरोहरः ॥ पापस्तेयः सदापुण्यो दैत्येशो नित्यखण्डकः ॥ ९२ ॥ पूरिताखिलदेवेशो विश्वार्थैकावतारकृत् ॥ अमरो नित्यगुप्तात्म
भक्तचिंतामणिः सदा ॥ ९३ ॥ वरदः, कार्तवीर्यादिराजराज्यप्रदोऽनघः ॥ विश्वश्लाघ्योऽमिताचारो दत्तात्रेयो मुनीश्वरः ॥ ९४ ॥
पराशक्तिसमायुक्तो योगानंदमदोन्मदः ॥ समस्तेन्द्रारितेजोहृत् परमानंदपादपः ॥ ९५ ॥ अनसूयागर्भरत्नो भोगमोक्षसुखप्रदः ॥ जमदग्नि
कुलादित्यो रेणुकाद्भुतशक्तिहृत् ॥ ९६ ॥ मातृहत्यादनिर्लेपः स्कंदजिद्विप्रराज्यदः ॥ सर्वक्षत्रांतकृद्वीरदर्पहा कार्तवीर्यजित् ॥ ९७ ॥
योगी योगावतारश्च योगीशो योगतत्परः ॥ परमानंददाता च शिवाचार्ययशःप्रदः ॥ ९८ ॥ भीमः परशुरामश्च शिवाचार्यैकविश्वभूः ॥
शिवाखिलज्ञानकोशी भीष्माचार्योऽग्निदैवतः ॥ ९९ ॥ द्रोणाचार्यगुरुर्विश्वजैत्रधन्वा कृतांतकृत् ॥ अद्वितीयतमोमूर्तिर्ब्रह्मचर्यैक
दक्षिणः ॥ १०० ॥ मनुश्रेष्ठः सतां सेतुर्महीयान् वृषभो विराट् ॥ आदिराजः क्षितिपिता सर्वरत्नैकदोहकृत् ॥ १०१ ॥ पृथुजन्माद्येकदक्षो
ह्रीः श्रीः कीर्तिः स्वयंधृतिः ॥ जगद्वृत्तिप्रदश्चक्रवर्तिश्रेष्ठो दुरस्त्रधृक् ॥ १०२ ॥ सनकादिमुनिप्राप्तभगवद्भक्तिवर्द्धनः ॥ वर्णाश्रमादि
धर्म्माणां कर्ता वक्ता प्रवर्तकः ॥ १०३ ॥ सूर्यवंशध्वजो रामो राघवः सद्गुणार्णवः ॥ ककुत्स्थवीरताधर्मो राजधर्मधुरंधरः ॥ १०४ ॥ नित्य

स्वस्थाशयः सर्वभद्रग्राही शुभैकदृक् ॥ नवरत्नं रत्ननिधिः सर्वाध्यक्षो महानिधिः ॥ १०५ ॥ सर्वश्रेष्ठाश्रयः सर्वशस्त्रास्त्रग्रामवीर्य्यवान् ॥ जगद्वशी दाशरथिः सर्वरत्नाश्रयो नृपः॥१०६॥धर्म्मः समस्तधर्म्मस्थो धर्म्मद्रष्टाऽखिलार्तिहृत्॥ अतीन्द्रो ज्ञानविज्ञानपारदृश्वा क्षमाम्बुधिः ॥ १०७ ॥ सर्वप्रकृष्टः शिष्टेष्टो हर्षशोकाद्यनाकुलः ॥ पित्राज्ञात्यक्तसाम्राज्यः सपत्नोदयनिर्भयः ॥ १०८ ॥ गुहादेशार्पितैश्वर्यः शिवस्पर्द्धाजटाधरः ॥ चित्रकूटाप्तरत्नाद्रिजगदीशो रणेचरः ॥ १०९ ॥ यथेष्टमोघशस्त्रास्त्रो देवेन्द्रतनयाक्षिहा ॥ ब्रह्मेन्द्रादिनतैषीको मारीचघ्नो विराधहा ॥ ११० ॥ ब्रह्मशापहताशेषदण्डकारण्यपावनः ॥ चतुर्दशसहस्त्राख्यरक्षोघ्नैकशरैकभृत ॥ १११ ॥ खरारिस्त्रिशिरो हंता दूषणघ्नो जनार्द्दनः ॥ जटायुषोऽग्निगतिदः कबंधस्वर्गदायकः ॥ ११२ ॥ लीलाधनुःकोटयपास्तदुन्दुभ्यस्थिमहाचयः ॥ सप्तताल व्यथाकृष्टध्वजपातालदानवः ॥ ११३ ॥ सुग्रीवराज्यदो धीमान्मनसैवाभयप्रदः ॥ हनूमद्रुद्रमुख्येशः समस्तकपिदेहभृत ॥ ११४ ॥ अग्निदैवत्यबाणैकव्याकुलीकृतसागरः ॥ सम्लेच्छकोटिबाणैकशुष्कनिर्दग्धसागरः॥११५॥सनागदैत्यधामैकव्याकुलीकृतसागरः ॥ समुद्राद्भुतपूर्वैकबद्धसेतुर्य्यशोनिधिः ॥११६॥ असाध्यसाधको लंकासमूलोत्कर्षदाक्षिणः ॥ वरदृप्तजनस्थानपौलस्त्यकुलकृंतनः ॥ ११७ ॥ रावणघ्नः प्रहस्तच्छित् कुम्भकर्णभिदुग्रहा ॥ रावणैकमुखच्छेत्ता निश्शंकेन्द्रैकराज्यदः ॥ ११८ ॥ स्वर्गास्वर्गत्वविच्छेदी देवेन्द्रादिन्द्रताहरः ॥ रक्षोदेवत्वहृद्धर्म्मा धर्म्महर्म्यः पुरुष्टुतः ॥ ११९ ॥ नातिमात्रदशास्यारिर्दत्तराज्यविभीषणः ॥ सुधावृष्टिमृताशेषस्वसैन्यजीवनैककृत् ॥ १२० ॥ देवब्राह्मणनामैकधातासर्वामरार्चितः ॥ ब्रह्मसूर्येन्द्ररुद्रादिवंद्योऽर्चितः सतां प्रियः ॥ १२१ ॥ अयोध्याखिलराज्यार्हः सर्वभूतमनोहरः ॥ स्वाम्यतुल्यकृपादत्तो हीनोत्कृष्टैकसत्प्रियः ॥ १२२ ॥ स्वपक्षादिन्यायदर्शी हीनार्थोऽधिकसाधकः ॥ व्याधव्याजानुचितकृत्तावकोऽखिलतुष्टिकृत् ॥ १२३॥ पार्वत्यधिकयुक्तात्मा प्रियात्यक्तसुरारिजित् ॥ साक्षात्कुशलवत्सद्मीन्द्राग्निनातोऽपराजितः ॥ १२४ ॥ कोशलेन्द्रो वीरबाहुः सत्यार्थस्त्यक्तसोदरः॥यशोदानंदनो नन्दी धरणीमण्डलोदयः ॥१२५॥ ब्रह्मादिकाम्यसान्निध्यसनाथीकृतदैवतः ॥ ब्रह्मलोकाप्तचांडालाद्यशेषप्राणिसार्थपः ॥ १२६ ॥ स्वर्नीतगर्दभाश्वादिचिरायोध्यावलैककृत् ॥ रामोऽद्वितीयः सौमित्रि

लक्ष्मणप्रहतेन्द्रजित् ॥ १२७ ॥ विष्णुभक्ताशिवांहःक्षित् पादुकाराज्यनिर्वृतः ॥ भरतोऽसह्यगन्धर्वकोटिघ्नो लवणांतकः ॥ १२८ ॥ शत्रुघ्नो वैद्यराडायुर्वेदगर्भौषधीपतिः ॥ नित्यानित्यकरो धन्वंतरिर्य्यज्ञो जगद्धरः ॥ १२९ ॥ सूर्यविघ्नः सुराजीवो दक्षिणेशो द्विजप्रियः ॥ छिन्नमूर्द्धोपदेशार्कतनूजकृतमैत्रिकः ॥ १३० ॥ शेषांगस्थापितनरः कपिलः कर्दमात्मजः ॥ योगात्मकध्यानभङ्गः सगरात्मजभस्मकृत् ॥ १३१ ॥ धर्मो विश्वेन्द्रसुरभीपतिः शुद्धात्मभावितः ॥ शंभुत्रिपुरदाहैकस्थैर्य्यविश्वरथोद्धतः ॥ १३२ ॥ विश्वात्माशेषरुद्रार्थशिरश्छेदाक्षताकृतिः ॥ वाजपेयादिनामाग्निर्वेदधर्म्मपरायणः ॥ १३३ ॥ श्वेतद्वीपपतिः सांख्यप्रणेता सर्वसिद्धिराट् ॥ विश्वप्रकाशितध्यानयोगो मोहतमिस्रहा ॥ १३४ ॥ भक्तशंभुजितो दैत्यामृतवापीसमस्तपः ॥ महाप्रलयविश्वैकोऽद्वितीयोऽखिलदैत्यराट् ॥ १३५ ॥ शेषदेवः सहस्राक्षः सहस्रांघ्रिशिरोभुजः ॥ फणीफणिफणाकारयोजिताभ्यम्बुदक्षितिः ॥ १३६ ॥ कालाग्निरुद्रजनको मुसलास्त्रो हलायुधः ॥ नीलांबरो वारुणीशो मनोवाक्कायदोषहा ॥ १३७ ॥ स्वसंतोषतृप्तिमात्रः पातितैकदशाननः ॥ बलिसँय्यमनो घोरो रौहिणेयः प्रलंबहा ॥ १३८ ॥ मुष्टिकघ्नो द्विविदहा कालिन्दीभेदनो बलः ॥ रेवतीरमणः पूर्वभक्तिरेवाच्युताग्रजः ॥ १३९ ॥ देवकीवासुदेवोत्थो दितिकश्यपनन्दनः ॥ वार्ष्णेयः सात्त्वतांश्रेष्ठः शौरिर्य्यदुकुलोद्वहः ॥ १४० ॥ नराकृतिः पूर्णब्रह्म सव्यसाची परंतपः ॥ ब्रह्मादिकामनानित्यजगत्पर्वतशैशवः ॥ १४१ ॥ पूतनाघ्नः शकटभिद्यमलार्जुनभंजनः ॥ वत्सासुरारिः केशिघ्नो धेनुकारिर्गवीश्वरः ॥ १४२ ॥ दामोदरो गोपदेवो यशोदानन्दकारकः ॥ कालीयमर्द्दनः सर्वगोपगोपीजनप्रियः ॥ १४३ ॥ लीलागोवर्द्धनधरो गोविन्दो गोकुलोत्सवः ॥ अरिष्टमथनः कामोन्मत्तगोपीविमुक्तिदः ॥ १४४ ॥ सद्यःकुवलयापीडघाती चाणूरमर्द्दनः ॥ कंसारिरुग्रसेनादिराज्यस्थाप्यारिहाऽमरः ॥ १४५ ॥ सुधर्मांकितभूलोको जरासंधवलांतकः ॥ त्यक्तभक्तजरासंधभीमसेनयशःप्रदः ॥ १४६ ॥ सान्दीपनिमृतापत्यदाता कालांतकादिजित् ॥ रुक्मिणीरमणो रुक्मिशासनो नरकांतकृत् ॥ १४७ ॥ समस्तनरकत्राता सर्वभूपतिकोटिजित् ॥ समस्तसुंदरीकांतो सुरारिर्गरुडध्वजः ॥ १४८ ॥ एकाकी जितरुद्रार्कमरुदापोऽखिलेश्वरः ॥ देवेन्द्रदर्पहा कल्पद्रुमालंकृतभूतलः ॥ १४९ ॥

बाणबाहुसहस्रच्छित्स्कंधाद्रिगणकोटिजित् ॥ लीलाजितमहादेवो महादेवैकपूजितः ॥ १५० ॥ इन्द्रार्थार्जुननिर्भर्त्सुर्जयदः पाण्ड
वैकधृक् ॥ काशीराजशिरश्छेत्ता रुद्रशक्त्येकमर्दनः ॥ १५१ ॥ विश्वेश्वरप्रसादाढ्यः काशीराजसुतार्दनः ॥ शंभुप्रतिज्ञापाता च स्वयंभू
गणपूजकः ॥ १५२ ॥ काशीशगणकोटिघ्नो लोकशिक्षाद्विजार्चकः ॥ शिवतीव्रतपोवश्यः पुराशिववरप्रदः ॥ १५३ ॥ गयासुरप्रति
ज्ञाधृक् स्वांशशंकरपूजकः ॥ शिवकन्याव्रतपतिः कृष्णरूपः शिवारिहा ॥१५४॥ महालक्ष्मीवपुर्गौरीत्राणो देवलवातहा ॥ विनिद्रमुचुकुंदैक
ब्रह्मास्त्रयवनाश्वहृत् ॥ १५५ ॥ अक्रूरोऽक्रूरमुख्यैकभक्तस्वच्छंदमुक्तिदः ॥ सबालस्त्रीजलक्रीडामृतवापीकृतार्णवः ॥ १५६ ॥
कृष्णापतेरानीलपरिणीताद्विजात्मकः ॥ श्रीदामशङ्कुभकार्थभूम्यानीतेन्द्रभैरवः ॥ १५७ ॥ दुर्वृत्तशिशुपालैकमुक्तिकोद्धारके
श्वरः ॥ आचाण्डालादिकं प्राप्याद्वारकानिधिकोटिकृत् ॥ १५८ ॥ ब्रह्मास्त्रदग्धगर्भस्थपरीक्षिज्जीवनैककृत् ॥ परिणीतद्विजसुताने
तार्जुनमदापहः ॥ १५९ ॥ गूढमुद्राकृतिग्रस्तभीष्माद्याखिलगौरवः ॥ पार्थार्थखण्डिताशेषदिव्यास्त्रः पार्थमोहभृत् ॥ १६० ॥
ब्रह्मशापच्छलध्वस्तयादवो विभवावहः ॥ अनंगो जितगौरीशो रतिकांतः सदोप्सितः ॥ १६१॥ पुष्पेषुर्विश्वविजयी स्मरः कामेश्वरीपतिः॥
ऊषापतिर्विश्वहेतुर्विश्वतृप्तोऽधिपूरुषः॥१६२॥चतुरात्मा चतुर्वर्णश्चतुर्वेदविधायकः ॥ चतुर्विश्वैकविश्वात्मासर्वोत्कृष्टासु कोटिषु ॥ १६३ ॥
आश्रयात्मापुराणर्षिर्व्यासः शास्त्रसहस्रकृत् ॥ महाभारतनिर्माता कवीन्द्रो बादरायणः ॥ १६४ ॥ कृष्णद्वैपायनः सर्वपुरुषार्थकबोधकः ॥
वेदांतकर्ता ब्रह्मैकव्यंजकः पुरुवंशकृत्॥१६५॥बुद्धो ध्यानजिताशेषदेवदेवो जगत्प्रियः॥ निरायुधो जगज्जैत्रः श्रीधनो दुष्टमोहनः ॥ १६६ ॥
दैत्यदेवबहिष्कर्ता वेदार्थश्रुतिगोपकः ॥ शुद्धोदनिर्नष्टदिष्टः सुखदः सदसत्पतिः ॥ १६७ ॥ यथायोग्याखिलकृपः सर्वशून्योऽखिले
ष्टदः ॥ चतुष्कोटिपृथक्तत्त्वप्रज्ञापारमितेश्वरः ॥ १६८ ॥ पाषण्डश्रुतिमार्गेण पाषण्डश्रुतिगोपकः ॥ कल्की विष्णुयशःपुत्रः कलि
कालविलोपकः ॥ १६९ ॥ समस्तम्लेच्छहस्तघ्नः सर्वशिष्टद्विजातिकृत् ॥ सत्यप्रवर्तको देवद्विजदीर्घक्षुधापहः ॥ १७० ॥ अश्व एवा
दिदेवेन पृथ्वीदुर्गतिनाशनः ॥ सद्यःक्ष्मानंतलक्ष्मकृन्नष्टनिःशेषधर्मकृत् ॥ १७१ ॥ अनंतस्वर्गयागैकहेमपूर्णाखिलद्विजः ॥ असाध्यैक

॥१९१॥

जगच्छास्ता विश्ववन्द्यो जयध्वजः ॥ १७२ ॥ आत्मतत्त्वाधिपः कर्तृश्रेष्ठो विधिरुमापतिः ॥ भर्तुः श्रेष्ठः प्रजेशाग्र्यो मरीचिजनकाग्रणीः ॥
॥ १७३ ॥ कश्यपो देवराडिन्द्रः प्रह्लादो दैत्यराट् शशी ॥ नक्षत्रेशो रविस्तेजः श्रेष्ठः शुक्रः कवीश्वरः ॥ १७४ ॥ महर्षिराड् भृगुर्विष्णु
रादित्येशो बलिः स्वराट् ॥ वायुर्वह्निः शुचिः श्रेष्ठः शङ्करो रुद्रराड् गुरुः ॥ १७५ ॥ विद्वत्तमश्चित्ररथो गंधर्वाग्र्यो वसूत्तमः ॥ वर्णादि
रग्र्यास्त्री गौरी शक्त्यग्र्या श्रीश्च नारदः ॥१७६ ॥ देवर्षिराट् पाण्डवाग्र्योऽर्जुनो नारदवादराट् ॥ पवनः पवनेशानो वरुणो यादसाम्पतिः ॥
॥ १७७ ॥ गंगातीर्थोत्तमोद्भूत्तं छत्रकाग्र्यं वरौषधम् ॥ अन्नं सुदर्शनास्त्राग्र्यो वज्रप्रहरणोत्तमम् ॥ १७८ ॥ उच्चैःश्रवा वाजिराज ऐरावत
इभेश्वरः ॥ अरुंधत्येकपत्नीशो ह्यश्वत्थोऽशेषवृक्षराट् ॥१७९॥ अध्यात्मविद्याविद्यात्मा प्रणवश्छन्दसांवरः ॥ मेरुर्गिरिपतिर्मार्गो मासाग्र्यः
कालसत्तमः ॥ १८० ॥ दिनाद्यात्मा पूर्वसिद्धिः कपिलः सामवेदराट् ॥ तार्क्ष्यः खगेन्द्र ऋत्वग्र्यो वसंतः कल्पपादपः ॥ १८१ ॥ दातृश्रेष्ठः
कामधेनुरार्तिघ्नाग्र्यः सुरोत्तमः॥चिंतामणिर्गुरुश्रेष्ठो माता हिततमः पिता॥१८२॥सिंहो मृगेन्द्रो नागेन्द्रो वासुकिर्भूधरो नृपः॥ वर्णेशो ब्राह्मण
श्चांतःकरणाग्र्यं नमोनमः ॥ १८३ ॥ इत्येतद्वासुदेवस्य विष्णोर्नामसहस्रकम् ॥ सर्वापराधशमनं परं भक्तिविवर्धनम् ॥ १८४ ॥ अक्षय
ब्रह्मलोकादिसर्वार्थाप्त्येकसाधनम् ॥ विष्णुलोकैकसोपानं सर्वदुःखविनाशनम् ॥ १८५ ॥ समस्तसुखदं सत्यं परं निर्वाणदायकम् ॥
कामक्रोधादिनिःशेषमनोमलविशोधनम्॥१८६॥शांतिदं पावनं नृणां महापातकिनामपि॥ सर्वेषां प्राणिनामाशु सर्वाभीष्टफलप्रदम् ॥१८७॥
सर्वविघ्नप्रशमनं सर्वारिष्टविनाशनम् ॥ घोरदुःखप्रशमनं तीव्रदारिद्र्यनाशनम् ॥ १८८ ॥ तापत्रयापहं गुह्यं धनधान्ययशस्करम् ॥
सर्वैश्वर्यप्रदं सर्वसिद्धिदं सर्वकालदम् ॥ १८९ ॥ तीर्थयज्ञतपोदानव्रतकोटिफलप्रदम् ॥ अप्रज्ञजाड्यशमनं सर्वविद्याप्रवर्तकम् ॥ १९० ॥
राज्यदं राज्यकामानां रोगिणां सर्वरोगनुत् ॥ वंध्यानां सुतदं चाशु सर्वश्रेष्ठफलप्रदम् ॥ १९१ ॥ अस्त्रग्रामविषध्वंसि ग्रहपीडाविना
शनम् ॥ मांगल्यं पुण्यमायुष्यं श्रवणात्पठनाज्जपात् ॥ १९२ ॥ सकृदस्याखिला वेदाः सांगा मंत्राश्च कोटिशः ॥ पुराणशास्त्रं स्मृतयः
पठिताः पाठितास्तथा ॥ १९३ ॥ जप्त्वास्य श्लोकं श्लोकार्द्धं पादं वा पठतः प्रिये ॥ नित्यं सिद्ध्यति सर्वेषामचिरात्किमुतोऽखिलम् ॥

॥ १९४ ॥ प्राणेन सदृशं सद्यः प्रत्यहं सर्वकर्मसु ॥ इदं भद्रे त्वया गोप्यं पाठ्यं स्वार्थैकसिद्धये ॥ १९५ ॥ नावैष्णवाय दातव्यं
विकल्पोपहतात्मने ॥ भक्तिश्रद्धाविहीनाय विष्णुसामान्यदर्शिने ॥ १९६ ॥ देयं पुत्राय शिष्याय शुद्धाय हितकाम्यया ॥ मत्प्रसादादृते
नेदं ग्रहीष्यंत्यल्पमेधसः ॥ १९७ ॥ कलौ सद्यः फलं कल्पग्राममेष्यति नारद ॥ लोकानां भाग्यहीनानां येन दुःखं विनश्यति ॥ १९८ ॥
क्षेत्रेषु वैष्णवेष्वेतदार्य्यावर्ते भविष्यति ॥ नास्ति विष्णोः परं सत्यं नास्ति विष्णोः परं पदम् ॥ १९९ ॥ नास्ति विष्णोः परं ज्ञानं
नास्ति मोक्षो ह्यवैष्णवः ॥ नास्ति विष्णोः परो मंत्रो नास्ति विष्णोः परं तपः ॥ २०० ॥ नास्ति विष्णोः परं ध्यानं नास्ति मंत्रो
ह्यवैष्णवः ॥ किं तस्य बहुभिर्मंत्रैः किं जपैर्बहुविस्तरैः ॥ २०१ ॥ वाजपेयसहस्रैः किं भक्तिर्यस्य जनार्दने ॥ सर्वतीर्थमयो विष्णुः
सर्वशास्त्रमयः प्रभुः ॥ २०२ ॥ सर्वक्रतुमयो विष्णुः सत्यं सत्यं वदाम्यहम् ॥ आब्रह्मसारसर्वस्वं सर्वमेतन्मयोदितम् ॥ २०३ ॥
श्रीपार्वत्युवाच ॥ धन्यास्म्यनुगृहीतास्मि कृतार्थास्मि जगद्गुरो ॥ यन्मयेदं श्रुतं स्तोत्रं त्वद्रहस्यं सुदुर्लभम् ॥ २०४ ॥ अहो बत मह
त्कष्टं समस्तसुखदे हरौ ॥ विद्यमानेऽपि सर्वेशे मूढाः क्लिश्यंति संसृतौ ॥ २०५ ॥ यमुद्दिश्य सदा नाथो महेशोऽपि दिगंबरः ॥ जटिलो
भस्मलिप्ताङ्गस्तपस्वी वीक्षितो जनैः ॥ २०६॥ अतोऽधिको न देवोऽस्ति लक्ष्मीकांतान्मधुद्विषः ॥ यत्तत्त्वं चिंत्यते नित्यं त्वया योगीश्वरेण
हि ॥ २०७ ॥ अतः परं किमधिकं पदं श्रीपुरुषोत्तमात् ॥ तमविज्ञाय तान् मूढा यजंते ज्ञानमानिनः ॥ २०८ ॥ मुषितास्मि त्वया
नाथ चिरं यदयमीश्वरः ॥ प्रकाशितो न मे तस्य दत्ताद्या दिव्यशक्तयः ॥ २०९॥ अहो सर्वेश्वरो विष्णुः सर्वदेवोत्तमोत्तमः ॥ भवदादि
गुरुर्मूढैः सामान्य इव लक्ष्यते ॥ २१० ॥ महीयसां हि माहात्म्यं भजमानान्भजंति चेत् ॥ द्विषतोऽपि तथा पापानुपेक्षते क्षमालयाः
॥ २११ ॥ मयापि बाल्ये स्वपितुः प्रजा दृष्टा बुभुक्षिताः ॥ दुःखादशक्ताः स्वं पोष्टुं श्रिया नाध्यासिताः पुरा ॥ २१२ ॥ त्वया
संवर्द्धिताभिश्च प्रजाभिर्विबुधादयः ॥ विशसद्भिः स्वशक्त्याद्याः ससुहृन्मित्रबान्धवाः ॥ २१३ ॥ तया विना क्व देवत्वं क्व धैर्य्यं क्व परि
ग्रहः ॥ सर्वे भवंति जीवंतो यातनाः शिरसि स्थिताः ॥ २१४ ॥ तामृते नैव धर्मार्थौ कामो मोक्षोऽपि दुर्लभः ॥ क्षुधितानां दुर्गतानां

कुतो योगसमाधयः ॥ २१५ ॥ सा च संसारसारैका सर्वलोकैकपालिका ॥ वश्या सा कमला यस्य त्यक्त्वा त्वामपि शंकर ॥ २१६ ॥
श्रिया धर्मेण शौर्य्येण रूपेणार्जवसंपदा ॥ सर्वातिशयवीर्येण संपूर्णस्य महात्मनः ॥ २१७ ॥ कस्तेन तुल्यतामेति देवदेवेन विष्णुना ॥
यस्यांशांशकभागेन विना सर्वं विलीयते ॥ २१८ ॥ जगदेतत्तथा प्राहुर्दोषायैतद्विमोहिता ॥ नास्य जन्म जरा मृत्युर्नाप्राप्यं चार्थमेव
वा ॥ २१९ ॥ तथापि कुरुते धर्म्मान्पालनाय सतां कृते ॥ विज्ञापय महादेवं प्रणम्यैकमहेश्वरम् ॥ २२० ॥ अवधार्य्य
तथा साहं कांत कामद शाश्वत ॥ कामाद्यासक्तचित्तत्वात्किं तु सर्वेश्वर प्रभो ॥ २२१ ॥ त्वन्मयत्वात्प्रसादाद्वा शक्नोमि पठितुं न
चेत् ॥ विष्णोः सहस्रनामैतत्प्रत्यहं वृषभध्वज ॥ २२२ ॥ नामैकेन तु येन स्यात्तत्फलं ब्रूहि मे प्रभो ॥ श्रीमहादेव उवाच ॥
ॐ राम रामेति रामेति रमे रामे मनोरमे ॥ सहस्रनामभिस्तुल्यं रामनाम वरानने ॥ २२३ ॥ अतः सर्वाणि तीर्थानि जलं चैव
प्रयागजम् ॥ विष्णोर्नामसहस्रस्य कलां नार्हन्ति षोडशीम् ॥ २२४ ॥ इति नारदपंचरात्रोक्तश्रीविष्णोर्नामसहस्रं समाप्तम् ॥
॥अथ महापुरुषविद्यारम्भः ॥ जितं ते पुण्डरीकाक्ष नमस्ते विश्वभावन ॥ सुब्रह्मण्य नमस्तेऽस्तु महापुरुष पूर्वज॥१॥नमो हिरण्यगर्भाय
प्रधानव्यक्तिरूपिणे ॥ ॐ नमो वासुदेवाय शुद्धज्ञानस्वरूपिणे ॥२॥देवानां दानवानां च सामान्यमसि दैवतम्॥ सर्वदा चरणद्वंद्वं व्रजामि
शरणं तव ॥ ३ ॥ एकस्त्वमसि लोकस्य स्रष्टा संहारकस्तथा ॥ अध्यक्षश्चानुमंता च गुणमायासमावृतः ॥ ४ ॥ संसारसागरं घोर
मनंतं क्लेशभाजनम् ॥ त्वामेव शरणं प्राप्य निस्तरंति मनीषिणः ॥ ५॥ न ते रूपं न चाकारो नायुधानि न चास्पदम् ॥ तथापि पुरुषा
कारो भक्तानां त्वं प्रकाशसे ॥ ६ ॥ नैव किंचित्परोक्षं ते प्रत्यक्षोऽसि न कस्यचित् ॥ नैव किंचिदसाध्यं ते न च साध्योऽसि कस्यचित्
॥ ७ ॥ कार्याणां कारणं पूर्वं वचसां वाच्यमुत्तमम् ॥ योगिनां परमां सिद्धिं परमं ते पदं विदुः ॥ ८ ॥ अहं भीतोऽस्मि देवेश संसारे
ऽस्मिन्महाभये ॥ त्राहि मां पुंडरीकाक्ष न जाने शरणं परम् ॥ ९ ॥ कालेष्वपि च सर्वेषु दिक्षु सर्वासु चाच्युत ॥ शरीरेऽपि गतौ चापि
वर्तते मे महद्भयम् ॥ १० ॥ त्वत्पादकमलादन्यन्न मे जन्मांतरेष्वपि ॥ निमित्तं कुशलस्यास्ति येन गच्छामि सद्गतिम् ॥ ११॥विज्ञानं

यदिदं प्राप्तं यदिदं ज्ञानमूर्जितम् ॥ जन्मांतरेऽपि मे देव माभूदस्य परिक्षयः ॥ १२ ॥ दुर्गतावपि जातायां त्वं गतिस्त्वं मतिर्मम ॥ यदि
नाथं च विज्ञेयं तावतास्मि कृती सदा ॥ १३ ॥ अकामकलुषं चित्तं मम ते पादयोः स्थितम् ॥ कामये वैष्णवत्वं तु सर्वजन्मसु केवलम्
॥ १४ ॥ इति महापुरुषविद्या समाप्ता ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ नृसिंहकवचप्रारम्भः ॥ नारद उवाच ॥ इन्द्रादिदेववृंदेश ईड्येश्वर
जगत्पते ॥ महाविष्णोर्नृसिंहस्य कवचं ब्रूहि मे प्रभो ॥ १ ॥ यस्य प्रपठनाद्विद्वांस्त्रैलोक्यविजयी भवेत् ॥ ब्रह्मोवाच ॥ शृणु नारद
वक्ष्यामि पुत्रश्रेष्ठ तपोधन ॥ कवचं नरसिंहस्य त्रैलोक्यविजयी भवेत् ॥ २ ॥ स्रष्टाहं जगतां वत्स पठनाद्धारणाद्यतः ॥ लक्ष्मीर्जगत्त्रयं
पाति संहर्ता च महेश्वरः ॥ ३ ॥ पठनाद्धारणाद्देवा बहवश्च दिगीश्वराः॥ ब्रह्ममंत्रमयं वक्ष्ये भ्रांत्यादिविनिवारकम् ॥ ४ ॥ यस्य प्रसादा
दुर्वासास्त्रैलोक्यविजयी भवेत् ॥ पठनाद्धारणाद्यस्य शास्ता च क्रोधभैरवः ॥ ५ ॥ त्रैलोक्यविजयस्यापि कवचस्य प्रजापतिः ॥
ऋषिश्छंदस्तु गायत्री नृसिंहो देवता विभुः ॥ ६ ॥ क्ष्रौं बीजं मे शिरः पातु चन्द्रवर्णो महामनुः ॥७॥ "ॐ उग्रं वीरं महाविष्णुं ज्वलंतं
सर्वतोमुखम् ॥ नृसिंहं भीषणं भद्रं मृत्युमृत्युं नमाम्यहम् ॥ ८ ॥ द्वात्रिंशदक्षरो मन्त्रो मंत्रराजः सुरद्रुमः ॥ कंठं पातु ध्रुवं क्ष्रौं हृद्भगवते
चक्षुषी मम ॥ ९ ॥ नरसिंहाय च ज्वालामालिने पातु कर्णकम् ॥ दीपदंष्ट्राय च तथा अग्निनेत्राय नासिकाम् ॥ १० ॥ सर्वरक्षो
घ्नाय च तथा सर्वभूतहिताय च ॥ सर्वज्वरविनाशाय दहदह पदद्वयम् ॥ ११ ॥ रक्षरक्ष वर्ममंत्रः स्वाहा पातु मुखं मम ॥ तारादिराम
चंद्राय नमः पातु हृदं मम ॥ १२ ॥ क्लीं पायात्पार्श्वयुग्मं च तारो नमः पदं ततः॥ नारायणाय नाभिं च आं ह्रीं क्रौं क्ष्रौं च हुंफट् ॥१३॥
षडक्षरः कटिं पातु ॐ नमो भगवते पदम् ॥ वासुदेवाय च पृष्ठं क्लीं कृष्णाय क्लीं ऊरुद्वयम् ॥१४॥ क्लीं कृष्णाय सदा पातु जानुनी च
मनूत्तमः ॥ क्लीं ग्लौं क्लीं श्यामलांगाय नमः पायात्पदद्वयम् ॥ १५ ॥ क्ष्रौं नृसिंहाय क्ष्रौं च सर्वांगे मे सदावतु ॥ इति ते कथितं वत्स ॥१९३॥
सर्वमंत्रौघविग्रहम् ॥ १६ ॥ तव स्नेहान्मया ख्यातं प्रवक्तव्यं न कस्यचित् ॥ गुरुपूजां विधायाथ गृह्णीयात्कवचं ततः ॥ १७ ॥ सर्व
पुण्ययुतो भूत्वा सर्वसिद्धियुतो भवेत् ॥ शतमष्टोत्तरं चास्य पुरश्चर्याविधिः स्मृतः ॥ १८ ॥ हवनादीन्दशांशेन कृत्वा तत्साधकोत्तमः ॥

ततस्तु सिद्धकवचो रूपेण मदनोपमः ॥ १९ स्पर्द्धामुद्धूय भवने लक्ष्मीर्वाणी वसेन्मुखे ॥ पुष्पाञ्जल्यष्टकं दत्त्वा मूलेनैव पठेत्सकृत् ॥ २० ॥ अपि वर्षसहस्राणां पूजानां फलमाप्नुयात् ॥ भूर्जे विलिख्य गुटिकां स्वर्णस्थां धारयेद्यदि ॥ २१ ॥ कंठे वा दक्षिणे बाहौ नरसिंहो भवेत्स्वयम् ॥ योषिद्वामभुजे चैव पुरुषो दक्षिणे करे ॥ २२ ॥ बिभृयात्कवचं पुण्यं सर्वसिद्धियुतो भवेत् ॥ काकवन्ध्या च या नारी मृतवत्सा च या भवेत् ॥ २२ ॥ जन्मवन्ध्या नष्टपुत्रा बहुपुत्रवती भवेत् ॥ कवचस्य प्रसादेन जीवन्मुक्तो भवेन्नरः ॥ २४ ॥ त्रैलोक्यं क्षोभयत्येवं त्रैलोक्यविजयी भवेत् ॥ भूतप्रेतपिशाचाश्च राक्षसा दानवाश्च ये ॥ २५ ॥ तं दृष्ट्वा प्रपलायंते देशाद्देशांतरं ध्रुवम् ॥ यस्मिन्गृहे च कवचं ग्रामे वा यदि तिष्ठति ॥ तद्देशं तु परित्यज्य प्रयांति ह्यतिदूरतः ॥ २६ ॥ इति ब्रह्मसंहितायां त्रैलोक्यमोहनं नाम नृसिंहकवचं समाप्तम् ॥ इति श्रीमंत्रमहार्णवे पूर्वखण्डे विष्णुतंत्रे सप्तमस्तरंगः ॥ ७ ॥

समाप्तमिदं विष्णुतंत्रम् ।

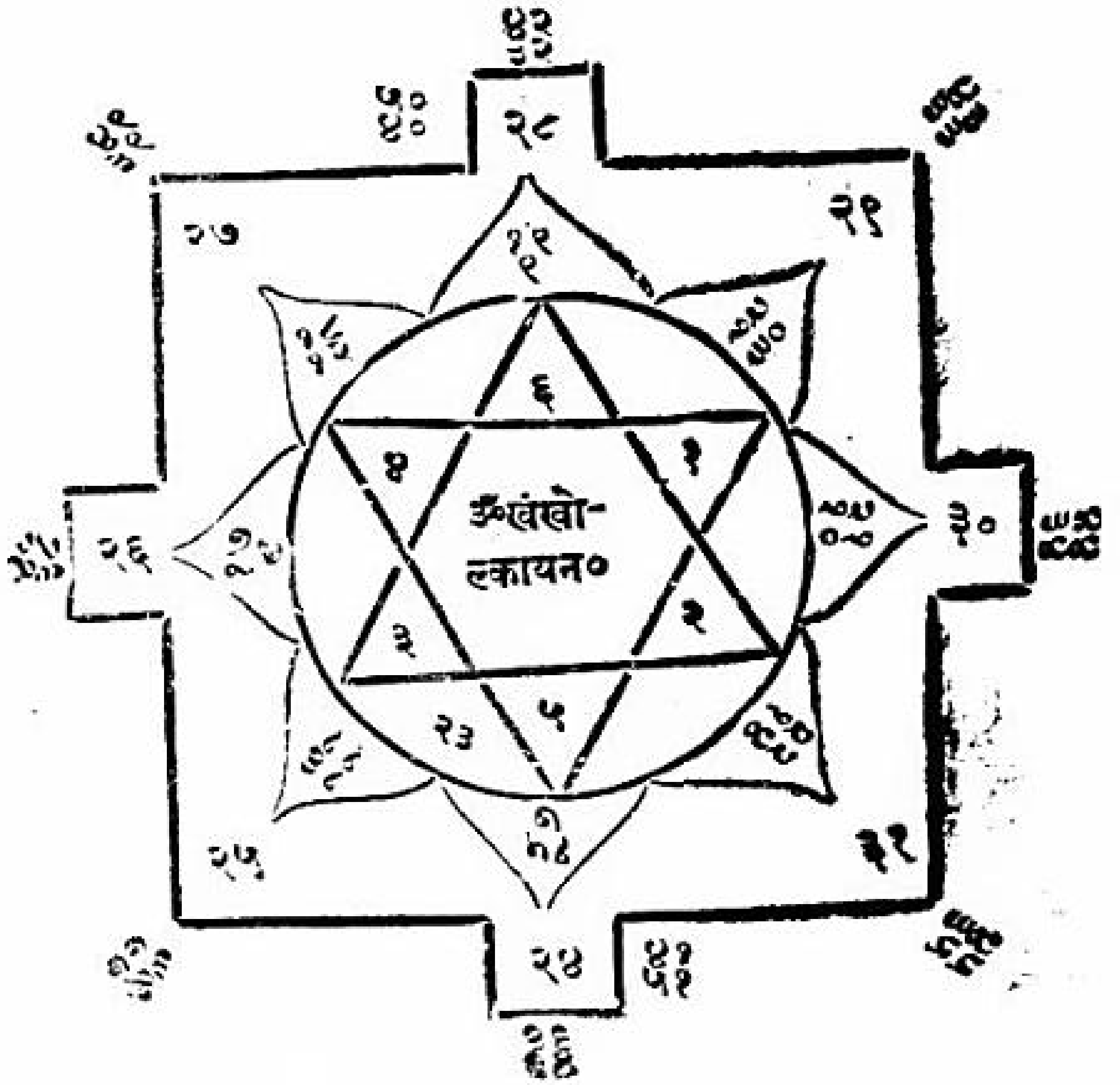

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ सूर्य्यतंत्रप्रारंभः॥ तत्रादौ पटलप्रारंभः ॥ अथ सूर्यमंत्रप्रयोगः ॥ मंत्रो यथा-(शारदातिलके) " ॐ ह्रीं घृणिः सूर्य्य आदित्य श्रीं" इति दशाक्षरो मंत्रः ॥ अस्य विधानम्॥ अस्य सूर्य्यमंत्रस्य भृगुर्ऋषिः। गायत्री छंदः। दिवाकरो देवता। ह्रीं बीजम्। श्रीं शक्तिः। दृष्टादृष्टफलसिद्धये जपे विनियोगः ॥ ॐ भृगुऋषये नमः शिरसि ॥ १ ॥ गायत्रीछंदसे नमः मुखे ॥ २ ॥ दिवाकर देवतायै नमः हृदि ॥ ३ ॥ ह्रींबीजाय नमः गुह्ये ॥ ४ ॥ श्रींशक्तये नमः पादयोः ॥ ५ ॥ विनियोगाय नमः सर्वांगे ॥ ६ ॥ इति ऋष्यादिन्यासः ॥ ॐ सत्यतेजो ज्वालामणे हुं फट् स्वाहा-अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ १ ॥ ॐ ब्रह्मतेजो ज्वालामणे हुं फट् स्वाहा तर्जनीभ्यां नमः ॥ २ ॥ ॐ विष्णुतेजो ज्वालामणे हुं फट् स्वाहा मध्यमाभ्यां नमः ॥ ३ ॥ ॐ रुद्रतेजो ज्वालामणे हुं फट् स्वाहा अनामिकाभ्यां नमः ॥ ४ ॥ ॐ अग्नितेजो ज्वालामणे हुं फट् स्वाहा कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ ५ ॥ ॐ सर्वतेजो ज्वालामणे हुं फट् स्वाहा करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥ ६ ॥ इति करन्यासः ॥ ॐ सत्यतेजो ज्वालामणे हुं फट् स्वाहा हृदयाय नमः ॥ १ ॥ ॐ ब्रह्मतेजो ज्वालामणे हुं फट् स्वाहा शिरसे स्वाहा ॥ २ ॥ ॐ विष्णुतेजो ज्वालामणे हुं फट् स्वाहा शिखायै वषट् ॥ ३ ॥ ॐ रुद्रतेजो ज्वालामणे हुं फट् स्वाहा कवचाय हुं ॥ ४ ॥ ॐ अग्नितेजो ज्वालामणे हुं फट् स्वाहा नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ ५ ॥ ॐ सर्वतेजो ज्वालामणे हुं फट् स्वाहास्त्राय फट् ॥ ६ ॥ इति हृदयादिषडंगन्यासः ॥ ॐ ॐ आदित्याय नमः शिरसि ॥ १ ॥ ॐ एं रवये नमः मुखे ॥ २ ॥ ॐ उं भानवे नमः हृदये ॥ ३ ॥ ॐ इं भास्कराय नमः गुह्ये ॥ ४ ॥ ॐ अं सूर्य्याय नमः पादयोः ॥ ५ ॥ इति मूर्तिन्यासः ॥ ॐ ॐ नमः शिरसि ॥ १ ॥ ॐ घृं नमः मुखे ॥ २ ॥ ॐ णिं नमः कंठे ॥ ३ ॥ ॐ सूं नमः हृदि ॥ ४ ॥ ॐ र्यं नमः कुक्षौ ॥ ५ ॥ ॐ आं नमः नाभौ ॥ ६ ॥ ॐ दिं नमः लिंगे ॥ ७ ॥ ॐ त्यं नमः पादयोः ॥ ८ ॥ इति मंत्रवर्णन्यासः ॥ एवं न्यासविधिं कृत्वा ध्यायेत् ॥ अथ ध्यानम् ॥ रक्ताब्जयुग्माभयदानहस्तं केयूरहारांगदकुंडलाढ्यम् ॥ माणिक्यमौलिं दिननाथमीडे बंधूककांतिं विलसत्त्रिनेत्रम् ॥ १ ॥ इति ध्यात्वा सर्वतोभद्रमंडले मंडूकादिसूर्यमंडलाय द्वादशकलात्मने इत्यंतं पीठदेवतां संपूज्य पीठशक्तीः

पूजयेत् ॥ तद्यथा—पूर्वादिक्रमेण ॥ ॐ रां दीप्तायै नमः ॥ १ ॥ ॐ रीं सूक्ष्मायै नमः ॥ २ ॥ ॐ रूं जयायै नमः ॥ ३ ॥ ॐ रैं भद्रायै नमः ॥ ४ ॥ ॐ वैं विभूत्यै नमः ॥ ५ ॥ ॐ वों विमलायै नमः ॥ ६ ॥ ॐ वौं अघोरायै नमः ॥ ७ ॥ ॐ रं विद्युतायै नमः ॥ ८ ॥ मध्ये ॐ रः सर्वतोमुख्यै नमः ॥ ९ ॥ इति पीठशक्तीः संपूजयेत् ॥ ततः स्वर्णादिनिर्मितं यंत्रमग्न्युत्तारणपूर्वकं "ब्रह्मविष्णुशिवात्मकाय सौराय योगपीठाय नमः" इति मंत्रेण पुष्पाद्यासनं दत्त्वा पीठमध्ये संस्थाप्य प्राणप्रतिष्ठां च कृत्वा पुनर्ध्यात्वा "ॐ खं खखोल्काय नमः" इति मंत्रेण मूर्तिं प्रकल्प्य आवाहनादिपुष्पांतैरुपचारैः संपूज्य देवाज्ञां गृहीत्वा आवरणपूजां कुर्यात् ॥ तत्र क्रमः ॥ पुष्पांजलिमादाय "ॐ संविन्मयः परो देवः परामृतरसप्रियः ॥ अनुज्ञां सूर्य मे देहि परिवारार्चनाय ते ॥ १ ॥" इति पठित्वा पुष्पांजलिं च दत्त्वा आवरणपूजामारभेत ॥ षट्कोणकेसरेषु अग्निकोणे। ॐ सत्यतेजो ज्वालामणे हुं फट् स्वाहा हृदयाय नमः हृदयश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः। इति सर्वत्र ॥१ ॥ निर्ऋतिकोणे। ॐ ब्रह्मतेजो ज्वालामणे हुं फट् स्वाहा शिरसे स्वाहा शिरःश्रीपा० ॥ २ ॥ वायव्ये। ॐ विष्णुतेजो ज्वालामणे हुं फट् स्वाहा शिखायै वषट् शिखाश्रीपा० ॥ ३ ॥ ऐशान्ये ॐ रुद्रतेजो ज्वालामणे हुं फट् स्वाहा कवचाय हुं कवचश्रीपा० ॥ ४ ॥ पूज्यपूज्यकयोर्मध्ये । ॐ अग्नितेजो ज्वालामणे हुं फट् स्वाहा नेत्रत्रयाय वौषट् नेत्रश्रीपा० ॥ ५ ॥ देवतापश्चिमे। ॐ सर्वतेजो ज्वालामणे हुं फट् स्वाहा अस्त्राय फट् अस्त्रश्रीपा० ॥ ६ ॥ इति षडंगानि पूजयेत् ॥ ततः पुष्पांजलिमादाय मूलमुच्चार्य "ॐ अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल ॥ भक्त्या समर्पये तुभ्यं प्रथमावरणार्चनम् ॥१॥" इति पठित्वा पुष्पांजलिं च दत्त्वा पूजितास्तर्पिताः संतु इति वदेत् ॥ इति प्रथमावरणम् ॥ १ ॥ ततोऽष्टदले पूज्यपूजकयोर्मध्ये प्राचीं प्रकल्प्य प्राच्यादिक्रमेण चतुर्दिक्षु ॐ ॐ आदित्याय नमः आदित्यश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ १ ॥ ॐ यं रवये नमः । रविश्रीपा० ॥ २ ॥ ॐ उं भानवे नमः भानुश्रीपा० ॥ ३ ॥ ॐ इं भास्कराय नमः भास्करश्रीपा० ॥ ४ ॥ इति संपूज्य आग्नेय्यादिविदिक्षु च ॐ उषायै नमः उषाश्रीपा० ॥ ५ ॥ ॐ प्रं प्रज्ञायै नमः प्रज्ञाश्रीपा० ॥ ६ ॥ ॐ प्रभायै नमः प्रभाश्रीपा० ॥ ७ ॥ ॐ संध्यायै नमः संध्या

श्रीपा० ॥ ८ ॥ इति पूजयित्वा पुष्पांजलिं च दद्यात् ॥ इति द्वितीयावरणम् ॥ २ ॥ ततोऽष्टदलाग्रेषु पूर्वादिक्रमेण ॥ ॐ ब्राह्म्यै नमः । ब्राह्मीश्रीपा० ॥ १ ॥ ॐ माहेश्वर्यै नमः । माहेश्वरीश्रीपा० ॥ २ ॥ ॐ कौमार्यै नमः । कौमारीश्रीपा० ॥ ३ ॥ ॐ वैष्णव्यै नमः वैष्णवीश्रीपा० ॥ ४ ॥ ॐ वाराह्यै नमः । वाराहीश्रीपा० ॥ ५ ॥ ॐ इन्द्राण्यै नमः । इन्द्राणीश्रीपा० ॥ ६ ॥ ॐ चामुंडायै नमः । चामुंडाश्रीपा० ॥ ७ ॥ ॐ महालक्ष्म्यै नमः । महालक्ष्मीश्रीपा० ॥ ८ ॥ स्वपुरतः । ॐ अरुणाय नमः । अरुणश्रीपा० ॥ ९ ॥ इति पूजयित्वा पुष्पांजलिं च दद्यात् ॥ इति तृतीयावरणम् ॥ ३ ॥ ततो भूपुराभ्यंतरे पूर्वादिक्रमेण ॐ चन्द्राय नमः । चन्द्रश्रीपा० ॥ १ ॥ ॐ मंगलाय नमः । मंगलश्रीपा० ॥ २ ॥ ॐ बुधाय नमः । बुधश्रीपा० ॥ ३ ॥ ॐ बृहस्पतये नमः । बृहस्पतिश्रीपा० ॥ ४ ॥ ॐ शुक्राय नमः । शुक्रश्रीपा० ॥ ५ ॥ ॐ शनैश्चराय नमः । शनैश्चरश्रीपा० ॥ ६ ॥ ॐ राहवे नमः । राहुश्रीपा० ॥ ७ ॥ ॐ केतवे नमः । केतुश्रीपा० ॥ ८ ॥ इत्यष्टौ ग्रहान् पूजयित्वा पुष्पांजलिं च दद्यात् ॥ इति चतुर्थावरणम् ॥ ४ ॥ ततो भूपुरे पूर्वादिक्रमेण ॥ ॐ लं इन्द्राय नमः । इन्द्रश्रीपा० ॥ १ ॥ ॐ रं अग्नये नमः । अग्निश्रीपा० ॥ २ ॥ ॐ मं यमाय नमः यमश्रीपा० ॥ ३ ॥ ॐ क्षं निर्ऋतये नमः । निर्ऋतिश्रीपा० ॥ ४ ॥ ॐ वं वरुणाय नमः । वरुणश्रीपा० ॥ ५ ॥ ॐ यं वायवे नमः वायुश्रीपा० ॥ ६ ॥ ॐ कुं कुबेराय नमः । कुबेरश्रीपा० ॥ ७ ॥ ॐ हं ईशानाय नमः । ईशानश्रीपा० ८ ॥ इन्द्रेशानयोर्मध्ये ॐ आँ ब्रह्मणे नमः । ब्रह्मश्रीपा० ॥ ९ ॥

सूर्यपूजनयन्त्रम्.

ॐ ह्रीं अनंताय नमः । अनन्तश्रीपा० ॥ १० ॥ इति दिक्पालान् पूजयित्वा पुष्पांजलिं च दद्यात् ॥ इति पंचमावरणम् ॥ ५ ॥ तद्बाह्ये ॐ वं वज्राय नमः ॥ १ ॥ ॐ शं शक्तये नमः ॥ २ ॥ ॐ दं दंडाय नमः ॥ ३ ॥ ॐ खं खड्गाय नमः ॥ ४ ॥ ॐ पं पाशाय नमः ॥ ५ ॥ ॐ अं अंकुशाय नमः ॥ ६ ॥ ॐ गं गदायै नमः ॥ ७ ॥ ॐ त्रिं त्रिशूलाय नमः ॥ ८ ॥ ॐ पं पद्माय नमः ॥ ९ ॥ ॐ चं चक्राय नमः ॥ १० ॥ इत्यस्त्राणि पूजयेत् ॥ इत्यावरणपूजां कृत्वा धूपादि नीराजनांतं संपूज्य जपं कुर्यात् ॥ अस्य पुरश्चरणं दशलक्षजपः ॥ दशसहस्रहोमः ॥ तत्तद्दशांशेन तर्पणमार्जनब्राह्मणभोजनं च कुर्यात् ॥ एवं कृते मन्त्रः सिद्धो भवति । सिद्धे च मंत्रे मंत्री प्रयोगान् साधयेत् ॥ तथा च—" दशलक्षं जपेन्मंत्रं समिद्भिः क्षीरशाखिनाम् ॥ तत्सहस्रं प्रजुहुयात्क्षीराक्ताभिर्जितेंद्रियः ॥ १ ॥ एवं संपूज्य विधिवद्भास्करं भक्तवत्सलम् ॥ दद्यादर्घ्यं प्रतिदिनं वारे वा तस्य चोदिते ॥ २ ॥" अथार्घ्यविधानम् ॥ प्रभाते मंडलं कृत्वा पूर्ववत्पीठमर्चयेत् ॥ पात्रं ताम्रमयं प्रस्थतोयग्राहि मनोरमम् ॥ ३ ॥ विधाय तत्र मनुना पूरयेत्तच्छुभोदकैः ॥ कुंकुमं रोचनं राजीरक्तचंदनवैणवान् ॥ ४ ॥ करवीरजपाशालीकुशश्यामाकतंडुलान् ॥ निक्षिपेत्सलिले तस्मिन्नैक्यं संकल्प्य भानुना ॥ ५ ॥ सांगमभ्यर्चयेत्तस्मिन्भास्करं प्रोक्तलक्षणम् ॥ गंधपुष्पादिनैवेद्यैर्यथाविधि विधानवित् ॥ ६ ॥ तद्विधाय जपेन्मंत्रं सम्यगष्टोत्तरं शतम् ॥ पुनः संपूज्य गंधाद्यैर्जानुभ्यामवनीं गतः ॥ ७ ॥ आमस्तकं तदुद्धृत्य व्योमि सावरणे रवौ ॥ दृष्टिं विधाय स्वैकेन मूलमंत्रं धिया जपन् ॥ ८ ॥ दद्यादर्घ्यं दिनेशाय प्रसन्नेनांतरात्मना ॥ कृत्वा पुष्पांजलिं भूयो जपेदष्टोत्तरं शतम् ॥ ९ ॥ यावदर्घामृतं भानुः समादत्ते निजैः करैः ॥ तेन तृप्तो दिनमणिर्दद्यात्तस्मै मनोरथान् ॥ १० ॥ अर्घदानमिदं पुंसामायुरारोग्यवर्द्धनम् ॥ धनधान्यपशुक्षेत्रपुत्रमित्रकलत्रदम् ॥ ११ ॥ तेजोवीर्ययशःकांतिविद्याविभवभाग्यदम् ॥ गायत्र्युपासनाशक्तः संध्यावंदनतत्परः ॥ दशवर्णं जपन्विप्रो नैव दुःखमवाप्नुयात् ॥ १२ ॥ इति सूर्यदशाक्षरमंत्रप्रयोगः ॥ इति सूर्यपटलं समाप्तम् ॥

॥ अथ सूर्यपद्धतिप्रारंभः ॥ पूर्वकृत्यं कृत्वा पुरश्चरणदिवसे ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय प्रातःस्मरणं कुर्यात् । अथ सूर्यप्रातःस्मरणम् । ॐ

प्रातः स्मरामि खलु तत्सवितुर्वरेण्यं रूपं हि मंडलमृचोऽथ तनुर्यजूंषि ॥ सामानि यस्य किरणाः प्रभवादिहेतुं ब्रह्माहरात्मकमलक्ष्यमचिंत्य रूपम् ॥ १ ॥ प्रातर्नमामि तरणिं तनुवाङ्मनोभिर्ब्रह्मेन्द्रपूर्वकसुरैर्नुतमर्चितं च ॥ वृष्टिप्रमोचनविनिग्रहहेतुभूतं त्रैलोक्यपालनपरं त्रिगुणात्मकं च ॥ २ ॥ प्रातर्भजामि सवितारमनंतशक्तिं पापौघशत्रुभयरोगहरं परं च ॥ तं सर्वलोककलनात्मककालमूर्तिं गोकण्ठबंधनविमोचनमादिदेवम् ॥ ३ ॥ श्लोकत्रयमिदं भानोः प्रातः प्रातः पठेत्तु यः ॥ स सर्वव्याधिनिर्मुक्तः परं सुखमवाप्नुयात् ॥ ४ ॥ इति प्रातःस्मरणं कृत्वा शौचादिकं विधाय स्नानं च कुर्यात् ॥ ततः पूजागृहमागत्य नित्यनैमित्तिकं विधाय स्वासने प्राङ्मुख उपविश्य भूतशुद्धिप्राणप्रतिष्ठांतर्मातृकाबाह्यमातृकासृष्टिस्थितिसंहारमातृकान्यासं च कृत्वा प्रयोगोक्तन्यासादिकं च कुर्यात् ॥ ततो वामभागे श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ १ ॥ दक्षिणे गणपतये नमः ॥ २ ॥ मध्ये स्वेष्टदेवतायै नमः ॥ ३ ॥ इति नत्वा पीठपूजां कुर्यात् ॥ तद्यथा—पीठादौ रचिते सर्वतोभद्रमंडले सूर्यमण्डले वा मध्यभागे ॐ मं मंडूकाय नमः ॥ १ ॥ ॐ कं कालाग्निरुद्राय नमः ॥ २ ॥ ॐ अं आधारशक्तये नमः ॥ ३ ॥ ॐ कूं कूर्माय नमः ॥ ४ ॥ ॐ अं अनन्ताय नमः ॥ ५ ॥ ॐ पृं पृथिव्यै नमः ॥ ६ ॥ ॐ क्षीं क्षीरसागराय नमः ॥ ७ ॥ ॐ रं रत्नदीपाय नमः ॥ ८ ॥ ॐ रं रत्नमण्डपाय नमः ॥ ९ ॥ ॐ कं कल्पवृक्षाय नमः ॥ १० ॥ ॐ रं रत्नवेदिकायै नमः ॥ ११ ॥ ॐ रं रत्नसिंहासनाय नमः ॥ १२ ॥ आग्नेय्याम् । ॐ धं धर्माय नमः ॥ १३ ॥ नैर्ऋत्याम् । ॐ ज्ञां ज्ञानाय नमः ॥ १४ ॥ वायव्ये । ॐ वैं वैराग्याय नमः ॥ १५ ॥ ऐशान्ये । ॐ ऐं ऐश्वर्य्याय नमः ॥ १६ ॥ पूर्वे । ॐ अं अधर्माय नमः ॥ १७ ॥ दक्षिणे । ॐ अं अज्ञानाय नमः ॥ १८ ॥ पश्चिमे । ॐ अं अवैराग्याय नमः ॥ १९ ॥ उत्तरे । ॐ अं अनैश्वर्याय नमः ॥ २० ॥ पुनः पीठमध्ये । ॐ आं आनन्दकन्दाय नमः ॥ २१ ॥ ॐ सं संविन्नालाय नमः ॥ २२ ॥ ॐ सं सर्वतत्त्वकमलासनाय नमः ॥ २३ ॥ ॐ प्रं प्रकृतिमयपत्रेभ्यो नमः ॥ २४ ॥ ॐ विं विकारमयकेसरेभ्यो नमः ॥ २५ ॥ ॐ पं पंचाशद्वर्णाढ्यकर्णिकाभ्यो नमः ॥ २६ ॥ ॐ अं अर्कमण्डलाय द्वादशकलात्मने नमः ॥ २७ ॥ इति "मंडूकादिसूर्यमंडलाय

द्वादशकलात्मने " इत्यंतं पीठदेवताः संपूज्य प्रयोगोक्तनवपीठशक्तीः पूजयेत् ॥ ततः शंखस्थाने ताम्रपात्रं घंटां च सर्वदेवोपयोगिपद्धति मार्गेण संस्थाप्य गंधाक्षतपुष्पादींश्च पूजोपकरणार्थं स्वदक्षिणपार्श्वे निधाय मूलेन नमः इति जलेन संप्रोक्ष्य जलार्थे बृहत्पात्रं व्यजनं छत्रादर्शचामराणि च स्ववामे स्थापयेत् ॥ ततः स्वर्णादिनिर्मितं यंत्रं मूर्तिं वा ताम्रपात्रे निधाय घृतेनाभ्यज्य तदुपरि दुग्धधारां जल धारां च दत्त्वा स्वच्छवस्त्रेण संशोष्य आसनमंत्रेण पुष्पाद्यासनं दत्त्वा पीठमध्ये संस्थाप्य देशकालौ स्मृत्वा मम श्रीसूर्यनारायणनूतनयंत्रे मूर्तौ वा प्राणप्रतिष्ठां करिष्ये ॥ इति संकल्प्य प्रतिष्ठां कुर्यात् ॥ तद्यथा—ॐ अस्य श्रीप्राणप्रतिष्ठामंत्रस्य ब्रह्मविष्णुमहेश्वरा ऋषयः । ऋग्यजुःसामानि च्छदांसि । क्रियामयवपुःप्राणाख्या देवता । आं बीजम् । ह्रीं शक्तिः । क्रौं कीलकम् । अस्य नूतनयंत्रे मूर्तौ वा प्राण प्रतिष्ठापने विनियोगः ॥ इति जलं क्षिप्त्वा करेणाच्छाद्य । ॐ आं ह्रीं क्रौं यँरँलँवँशँषँसँहँहंसः सोहं अस्य सूर्यनारायणसपरिवारयंत्रस्य प्राणा इह प्राणाः ॥ १ ॥ पुनः ॐ आंह्रींक्रौंयँरँलँवँशँषँसँहँ हंसः सोहं अस्य सूर्यनारायणसपरिवारयंत्रस्य जीव इह स्थितः ॥ २ ॥ पुनः । ॐ आंह्रींक्रौं यँरँलँवँशँषँसँहँहंसः सोहं अस्य सूर्यनारायणसपरिवारयंत्रस्य सर्वेन्द्रियाणि इह स्थितानि ॥ ३ ॥ पुनः । ॐ आं ह्रींक्रौं यँरँलँवँशँषँसँहँहंसः सोहं अस्य सूर्यनारायणसपरिवारयंत्रस्य वाङ्मनस्त्वक्चक्षुःश्रोत्रजिह्वाघ्राणपाणिपादपायूपस्थानि इहैवागत्य सुखं चिरं तिष्ठंतु स्वाहा॥४॥इति प्राणान् प्रतिष्ठाप्य"यः प्राणतोनिमिषतोमहित्वा०विधेम" इति मन्त्रमिति त्रिवारं पठेत्।"ॐ मनोजूतिर्जुषतां सुप्रीतष्ठा प्रतिष्ठा" इत्युक्त्वा संस्कारसिद्धये पंचदश प्रणवावृत्तीः कृत्वा अनेन सूर्यनारायणसपरिवारयंत्रस्य गर्भाधानादिपंचदशसंस्कारान्संपाद यामि इति वदेत् । ततः " ॐ यंत्रराजाय विद्महे महायंत्राय धीमहि ॥ तन्नो यंत्रः प्रचोदयात् ॥ " इत्यष्टोत्तरशतमभिमंत्र्य मूलदेवतां ध्यात्वा मूलेन मूर्तिं प्रकल्प्यावाहयेत्॥ तद्यथा—अक्षतानादाय"ॐ देवेश भक्तिसुलभ परिवारसमन्वित ॥ यावत्त्वां पूजयिष्यामि तावद्देव इहावह" ॥ १ ॥ मूलं पठित्वा ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसूर्यनारायणाय नमः इहागच्छ इह तिष्ठ इत्यावाहनम् ॥ १ ॥ " ॐ अज्ञानाद्दुर्मन स्त्वाद्वा वैकल्यात्साधनस्य च ॥ यद्यपूर्णं भवेत्कृत्यं तदाप्यभिमुखो भव " ॥ १ ॥ ॐ सूर्यनारायणाय नमः इह संमुखो भव ॥ इति

सम्मुखीकरणम् ॥ २ ॥ " ॐ यस्य दर्शनमिच्छंति देवाः स्वाभीष्टसिद्धये ॥ तस्मै ते परमेशाय स्वागतं स्वागतं च ते" ॥ १ ॥ मूलं पठित्वा ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीसूर्यनारायणाय नमः सुस्वागतं समर्पयामि ॥ इति सर्वत्र ॥ ३ ॥ "ॐ देवदेव महाराज प्रियेश्वर प्रजापते ॥ आसनं दिव्यमीशान दास्येऽहं परमेश्वर" ॥ १ ॥ इत्यासनम् ॥ ४ ॥ इत्यासनं दत्त्वा करौ बद्ध्वा प्रार्थयेत् ॥ " ॐ स्वागतं देवदेवेश तद्भाग्यात्त्वमिहागतः ॥ प्राकृतं त्वमदृष्ट्वा मां बालवत्परिपालय" ॥ १ ॥ इति प्रार्थयित्वा पाद्यादिपूजनं कुर्यात् ॥ अथ पाद्यादि पूजनम् ॥ "ॐ यद्भक्तिलेशसंपर्कात्परमानन्दसंभवः ॥ तस्मै ते चरणाब्जाय पाद्यं शुद्धाय कल्पये"॥१॥इत्यर्घोदकेन पाद्यं दद्यात् ॥ १ ॥ " ॐ देवानामपि देवाय देवानां देवतात्मने ॥ आचामं कल्पयामीश शुद्धानां शुद्धिहेतवे" ॥ १ ॥ इत्याचमनम् ॥ २ ॥"ॐ तापत्रय हरं दिव्यं परमानन्दलक्षणम् ॥ तापत्रयविमोक्षाय तवार्घ्यं कल्पयाम्यहम्" ॥ १ ॥ इत्यर्घोदकेनार्घ्यं दद्यात् ॥ ३ ॥ " ॐ सर्व कालुष्यहीनाय परिपूर्णसुखात्मने ॥ मधुपर्कमिदं देव कल्पयामि प्रसीद मे " ॥ १ ॥ इति मधुपर्कम् ॥ ४ ॥" ॐ उच्छिष्टोऽप्यशुचिर्वापि यस्य स्मरणमात्रतः ॥ शुद्धिमाप्नोति तस्मै ते पुनराचमनीयकम्"॥१॥ इत्याचमनीयम्॥५॥"ॐ स्नेहं गृहाण स्नेहेन लोकनाथ महाशय ॥ सर्वलोकेषु शुद्धात्मन्ददामि स्नेहमुत्तमम् " ॥ १ ॥ इति सुगंधतैलम्॥ ६ ॥ "ॐ गंगासरस्वतीरेवापयोष्णीनर्मदाजलैः ॥ स्नापितोऽसि मया देव तथा शांतिं कुरुष्व मे" ॥ १ ॥ इति जलस्नानम् ॥ ७ ॥ ॐ "पयो दधि घृतं चैव मधु च शर्करायुतम् ॥ पंचामृतं मया नीतं स्नानार्थं प्रतिगृह्यताम्"॥१ ॥ इति पंचामृतेन स्नापयित्वा पुनः जलस्नानं च कारयेत् ॥८॥ "ॐ सर्वभूषादिके सौम्ये लोकलज्जानिवारणे ॥ मयैवापादिते तुभ्यं वाससी प्रतिगृह्यताम् " ॥ १ ॥ इति रक्तवस्त्रम् ॥ ९ ॥ " ॐ नवभिस्तंतुभिर्युक्तं त्रिगुणं देवतामयम् ॥ उपवीतं चोत्तरीयं गृहाण परमेश्वर " ॥ १ ॥ इति यज्ञोपवीतम् ॥ १० ॥ " स्वभावसुंदरांगाय सत्यासत्याश्रयाय ते ॥ भूषणानि विचित्राणि कल्पयामि सुरार्चित" ॥ १ ॥ दक्षहस्तांगुष्ठस्पृष्टानामिकात्मिकया मुद्रया भूषणानि दद्यात् ॥ ११ ॥ "ॐ श्रीखण्डं चंदनं दिव्यं गंधाढ्यं सुमनोहरम् ॥ विलेपनं सुरश्रेष्ठ चंदनं प्रतिगृह्यताम्" ॥१॥ अंगुष्ठकनिष्ठामूललग्ने गन्धमुद्रा इति गंधम् ॥ १२ ॥ " ॐ अक्षताश्च सुरश्रेष्ठ

 कुकुमाक्ताः सुशोभिताः ॥ मया निवेदिता भक्त्या गृहाण परमेश्वर" ॥ १ ॥ सर्वांगुलीभिर्दद्यात् ॥ इत्यक्षतान् ॥ १३ ॥ "ॐ माल्या
 दीनि सुगंधीनि मालत्यादीनि वै प्रभो॥मयाऽऽनीतानि पुष्पाणि गृहाण परमेश्वर"॥१॥तर्जन्यावंगुष्ठमूललग्ने पुष्पमुद्रा॥इति पुष्पम्॥१४॥
एवं पुष्पांतं पूजयित्वा देवाज्ञया प्रयोगोक्तावरणपूजां कृत्वा धूपादिपूजनं कुर्यात्॥ अथ धूपादिपूजनम्॥ "ॐ वनस्पतिरसोद्भूतो गंधाढ्यो
गंध उत्तमः ॥ आघ्रेयः सर्वदेवानां धूपोऽयं प्रतिगृह्यताम्" ॥१॥ मूलं पठित्वा ॐ भूर्भुवः स्वः सांगाय सपरिवाराय सवाहनाय सायुधाय
श्रीसूर्य्यनारायणाय नमः॥धूपं समर्पयामि॥इति सर्वत्र ॥ तर्जनीमूलयोरंगुष्ठयोगे धूपमुद्रया नाभिदेशतः तां धूपयित्वा देवस्य वामभागे धूपपात्रं
निधाय शंखजलमुत्सृजेत् ॥ इति धूपम् ॥ १ ॥ ततः दीपपात्रं गोघृतेनापूर्य मंत्राक्षरतंतुभिर्वर्ती निक्षिप्य प्रणवेन (ॐ) प्रज्वाल्य घंटां
वादयन् नेत्रादिपादपर्यंतं दीपं प्रदर्शयेत्॥"ॐ सुप्रकाशो महादीपः सर्वतस्तिमिरापहः॥ स बाह्याभ्यंतरज्योतिर्दीपोऽयं प्रतिगृह्यताम्" ॥ १॥
मूलं पठित्वा ॐभू० सां० दीपं समर्पयामि॥इति पठित्वा देवस्य दक्षिणभागे निधाय शंखजलमुत्सृज्य मध्यमांगुष्ठलग्ने दीपमुद्रां प्रदर्शयेत्
॥२॥ ततो देवस्याग्रे देवदक्षिणतो वा जलेन चतुरस्रं मंडलं कृत्वा स्वर्णादिनिर्मितं भोजनपात्रं संस्थाप्य तन्मध्ये षड्रसोपेतं विविधप्रकारं
नैवेद्यं निधाय " ॐ ह्रीं नमः " इत्यर्घ्यजलेन प्रोक्ष्य मूलेन संवीक्ष्य अधोमुखदक्षिणहस्तोपरि तादृशं वामं निधाय नैवेद्येनाच्छाद्य (ॐ
यँ) इति वायुबीजेन षोडशधा संजप्य वायुना तद्गतदोषान् संशोष्य ततो दक्षिणकरतले तत्पृष्ठलग्नं वामकरतलं कृत्वा नैवेद्यं प्रदर्श्य
(ॐ रं)इति वह्निबीजेन षोडशवारं संजप्य तदुत्पन्नाग्निना तद्दोषं दग्ध्वा ततो वामकरतले (ॐ वं) इति अमृतबीजं विचिंत्य तत्पृष्ठलग्नं
दक्षिणकरतलं कृत्वा नैवेद्यं प्रदर्श्य (ॐ वं) इति सुधाबीजं षोडशवारं संजप्य तदुत्थामृतधारया प्लावितं विभाव्य मूलेन प्रोक्ष्य धेनु
मुद्रां प्रदर्श्य मूलेनाष्टधाभिमंत्र्य गंधपुष्पाभ्यां संपूज्य देवस्योद्गतं तेजः स्मृत्वा वामांगुष्ठेन नैवेद्यपात्रं स्पृष्ट्वा दक्षिणकरेण जलं गृहीत्वा
"ॐ सत्पात्रसिद्धं सुहविर्विविधानेकभक्षणम् ॥ निवेदयामि देवेश सानुगाय गृहाण तत्॥१॥" मूलं पठित्वा ॐ भू० सां० नैवेद्यं समर्पयामि
इति भूतले देवदक्षिणे जलं क्षिप्त्वा वामहस्तेन अनामामूलयोरंगुष्ठयोगे ग्रासमुद्रां प्रदर्शयेत् ॥ इति नैवेद्यम् ॥ ३ ॥ " ॐ नमस्ते देव

देवेश सर्वतृप्तिकरं परम् ॥ परमानन्दपूर्ण त्वं गृहाण जलमुत्तमम्" ॥ १ ॥ इति जलम् ॥ ४ ॥ "ॐ उच्छिष्टोऽप्यशुचिर्वापि यस्य स्मरण मात्रतः ॥ शुद्धिमाप्नोति तस्मै ते पुनराचमनीयकम्" ॥ २ ॥ इत्याचमनं दत्त्वा मूलेन गंडूषार्थं जलं दद्यात् ॥ ५ ॥ "ॐ पूगीफलं मह द्दिव्यं नागवल्लीदलैर्युतम् ॥ एलाचूर्णादिकैर्युक्तं तांबूलं प्रतिगृह्यताम्" ॥ ३ ॥ इति तांबूलम् ॥ ६ ॥ "ॐ इदं फलं मया देव स्थापितं पुरतस्तव ॥ तेन मे सफलावाप्तिर्भवेज्जन्मनि जन्मनि" ॥१॥ इति फलम् ॥७॥ " ॐ कदलीगर्भसंभूतं कर्पूरं च प्रदीपितम् ॥ आरार्तिक्य महं कुर्वे पश्य मे वरदो भव" ॥ १ ॥ इति कर्पूरार्तिक्यम् ॥ ८ ॥ "ॐ यानि कानि च पापानि जन्मांतरकृतानि वै ॥ तानि सर्वाणि नश्यंतु प्रदक्षिणपदे पदे ॥ १ ॥" इति सप्तप्रदक्षिणाः कृत्वा "ॐ प्रपन्नं पाहि मामीश भीतं मृत्युग्रहार्णवात्" ॥ इति वदन् साष्टांगं प्रणमेत् ॥९॥ "ॐ नानासुगन्धपुष्पाणि यथाकालोद्भवानि च ॥ पुष्पांजलिं मया दत्तं गृहाण परमेश्वर ॥१॥" इति पुष्पांजलिः ॥१०॥ इति पुष्पांजलिं दत्त्वा ततः स्तुतिपाठेन स्तुत्वा बद्धांजलिः प्रार्थयेत् ॥ तद्यथा—"ॐ ज्ञानतोऽज्ञानतो वाथ यन्मया क्रियते शिवः ॥ मम कृत्यमिदं सर्वमिति देव क्षमस्व मे " ॥१॥ अपराधसहस्राणि क्रियन्तेऽहर्निशं मया ॥ दासोऽयमिति मां मत्वा क्षमस्व परमेश्वर ॥२॥ अपराधो भवत्येव सेवकस्य पदे पदे ॥ कोऽपरः सहतां लोके केवलं स्वामिनं विना ॥३॥ भूमौ स्खलितपादानां भूमिरेवावलंबनम् ॥ त्वयि जातापराधानां त्वमेव शरणं शिव ॥४॥ इति बद्धांजलिः संप्रार्थ्य "ॐ यदुक्तं यदि भावेन पत्रं पुष्पं फलं जलम् ॥ निवेदितं च नैवेद्यं गृहाण मानुकंपय ॥ १ ॥" इति पठित्वा देवस्य दक्षिणकरे पूजार्पणजलं दद्यात् ॥ ततो मालामादाय सर्वदेवोपयोगिपद्धतिमार्गेण मालायाः संस्कारान् कृत्वा अशक्तश्चेत् " ॐ ह्रीं माले माले महामाये सर्वशक्तिस्वरूपिणि ॥ चतुर्वर्गस्त्वयि न्यस्तस्तस्मान्मे सिद्धिदा भव ॥ १ ॥" इति मालां संप्रार्थ्य " ॐ अविघ्नं कुरु माले त्वं सर्वकार्येषु सर्वदा" इति मंत्रेण दक्षिणहस्ते मालामादाय हृदये धारयन् स्वेष्टदेवतां ध्यात्वा मध्यमांगुलिमध्यपर्वणि संस्थाप्य ज्येष्ठाग्रेण भ्रामयित्वा एकाग्रचित्तो मंत्रार्थं स्मरन् यथाशक्ति प्रातःकालमारभ्य मध्यंदिनं यावन् मूलमंत्रं जपेत् ॥ नित्यमेव समाना जपाः कार्याः । न तु न्यूनाधिकाः । ततो जपांते "ॐ त्वं माले सर्वदेवानां प्रीतिदा शुभदा मम ॥ शुभं कुरुष्व मे भद्रे यशो वीर्यं च

सर्वदा ॥ तेन सत्येन सिद्धिं मे देहि मातर्नमोऽस्तु ते ॥ १ ॥" ॐ ह्रीं सिद्धयै नमः । इति मालां शिरसि निधाय गोमुखीरहस्ये स्थापयेत् । नाशुचिः स्पर्शयेत् । नान्यस्मै दद्यात् । अशुचिस्थाने न निधापयेत् । स्वयोनिवद्गुप्तां कुर्यात् ॥ ततः । कवचस्तोत्रसहस्रनामादिकं पठित्वा पुनः मूलमंत्रोक्तऋष्यादिन्यासं हृदयादिषडंगन्यासं च कृत्वा पंचोपचारैः संपूज्य पुष्पांजलिं च दत्त्वा जपार्पणं कुर्यात् ॥तद्यथा अर्घ्योदकेन चुलुकमादाय ॥ "ॐ गुह्यातिगुह्यगोप्ता त्वं गृहाणास्मत्कृतं जपम् ॥ सिद्धिर्भवतु मे देव त्वत्प्रसादात्त्वयि स्थितिः ॥ १ ॥" इतः पूर्वं प्राणबुद्धिदेहधर्म्माधिकारतो जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तितुर्यावस्थासु वाचा मनसा कर्मणा हस्ताभ्यां पद्भ्यामुदरेण शिश्ना यत् स्मृतं यदुक्तं यत्कृतं तत्सर्वं ब्रह्मार्पणं भवतु स्वाहा ॥ मदीयं च सकलं श्रीसूर्य्यनारायणायार्पयामि ॥ ॐ तत्सदिति ब्रह्मार्पणं भवतु इति देव दक्षिणकरे जलसमर्पणं कृत्वा कृतांजलिपूर्वकक्षमापनं पठेत् ॥ तथा च—"ॐ आवाहनं न जानामि न जानामि विसर्जनम् ॥पूजाभागं न जानामि त्वं गतिः परमेश्वर ॥ १ ॥ मंत्रहीनं क्रियाहीनं भक्तिहीनं सुरेश्वर ॥ यत्पूजितं मया देव परिपूर्णं तदस्तु मे ॥ २ ॥ यदक्षरपदभ्रष्टं मात्राहीनं च यद्भवेत् ॥ तत्सर्वं क्षम्यतां देव प्रसीद परमेश्वर ॥३ ॥कर्मणा मनसा वाचा त्वत्तो नान्या गतिर्मम ॥ अंतश्चरेण भूतानि इष्टस्त्वं परमेश्वर ॥ ४ ॥ अन्यथा शरणं नास्ति त्वमेव शरणं मम ॥ तस्मात्कारुण्यभावेन क्षमस्व परमेश्वर ॥ ५ ॥ प्रातर्योनिसहस्राणां सहस्रेषु व्रजाम्यहम् ॥ तेषुतेष्वचला भक्तिरच्युतेऽस्तु सदा त्वयि ॥ ६ ॥ गतं पापं गतं दुःखं गतं दारिद्र्यमेव च ॥ आगता सुखसंपत्तिः पुण्याच्च तव दर्शनात् ॥ ७ ॥ देवो दाता च भोक्ता च देवरूपमिदं जगत् ॥ देवं जपति सर्वत्र यो देवः सोऽहमेव हि ॥ ८ ॥ क्षमस्व देवदेवेश क्षम्यते भुवनेश्वर ॥ तव पादाम्बुजे नित्यं निश्चला भक्तिरस्तु मे ॥ ९ ॥" इति कृतांजलिः प्रार्थयित्वा शंखजलमुद्धृत्य देवोपरि भ्रामयित्वा "साधु वाऽसाधु वा कर्म यद्यदाचरितं मया॥ तत्सर्वं कृपया देव गृहाणाराधनं मम ॥ १॥"इत्युच्चरन् देवस्य दक्षिणहस्ते किंचिज्जलं दत्त्वा प्राग्वदर्घ्यं देवशिरसि दत्त्वा शंखं यथास्थानं निवेशयेत् ॥ ततो गतसारनैवेद्यं देवस्योच्छिष्टं किंचिदुद्धृत्य ॐ चंडांशवे नमः इति चंडांशुं संपूज्य इत्युच्छिष्टाधिकारिणे ऐशान्यां दिशि दद्यात् ॥ तच्छेषनैवेद्यं शिरसि धृत्वा देवभक्तेषु

विभज्य स्वयं भुक्त्वा विसर्जनं कुर्यात्॥तद्यथा ॥ "ॐ गच्छ गच्छ परस्थाने स्वस्थाने परमेश्वर॥ पूजाराधनकाले च पुनरागमनाय च॥१॥ "
इत्यक्षतान् निक्षिप्य विसर्जनं कृत्वा "ॐ तिष्ठ तिष्ठ परस्थाने स्वस्थाने परमेश्वर ॥ यत्र ब्रह्मादयो देवाः सर्वे तिष्ठंति मे हृदि ॥ १ ॥ "
इति हृदयकमले हस्तं दत्त्वा स्वहृदये संस्थाप्य मानसोपचारैः संपूज्य स्वात्मानं देवरूपं भावयन् यथासुखं विहरेत् ॥ एवमेव विधिना
जपं समाप्य सर्वदेवोपयोगिपद्धतिमार्गेण तत्तद्दशांशहोमतर्पणमार्जनब्राह्मणभोजनं च कुर्यात् ॥इति सूर्य्यनारायणपूजापद्धतिः समाप्ता॥
अथ सूर्य्यकवचप्रारंभः ॥श्रीसूर्य उवाच॥ साम्ब साम्ब महाबाहो शृणु मे कवचं शुभम्॥ त्रैलोक्यमंगलं नाम कवचं परमाद्भुतम्॥१॥
यज्ज्ञात्वा मंत्रवित्सम्यक् फलमाप्नोति निश्चितम् ॥ यद्धृत्वा च महादेवो गणानामधिपोऽभवत् ॥२॥ पठनाद्धारणाद्विष्णुः सर्वेषां पालकः
सदा ॥ एवमिंद्रादयः सर्वे सर्वैश्वर्यमवाप्नुयुः ॥ ३॥ कवचस्य ऋषिर्ब्रह्मा छन्दोऽनुष्टुबुदाहृतम् ॥श्रीसूर्यो देवता चात्र सर्वदेवनमस्कृतः ॥
॥ ४ ॥ आरोग्ययशोमोक्षेषु विनियोगः प्रकीर्तितः ॥ प्रणवो मे शिरः पातु घृणिर्मे पातु भालकम् ॥ ५ ॥ सूर्य्योऽव्यान्नयनद्वंद्वमादित्यः
कर्णयुग्मकम् ॥ अष्टाक्षरो महामंत्रः सर्वाभीष्टफलप्रदः ॥ ६ ॥ ह्रीं बीजं मे शिखां पातु हृदये भुवनेश्वरः ॥ चन्द्रबीजं विसर्गाढ्यं पातु
मे गुह्यदेशकम् ॥ ७ ॥ त्र्यक्षरोऽसौ महामंत्रः सर्वतंत्रेषु गोपितः ॥ शिवो वह्निसमायुक्तो वामाक्षिबिंदुभूषितः ॥ ८ ॥ एकाक्षरो महा
मंत्रः श्रीसूर्यस्य प्रकीर्तितः ॥ गुह्याद्गुह्यतरो मंत्रो वांछाचिंतामणिः स्मृतः ॥९॥ शीर्षादिपादपर्यंतं सदा पातु मनूत्तमः ॥ इति ते कथितं
दिव्यं त्रिषु लोकेषु दुर्लभम् ॥ १० ॥ श्रीप्रदं कांतिदं नित्यं धनारोग्यविवर्धनम् ॥ कुष्ठादिरोगशमनं महाव्याधिविनाशनम् ॥ ११ ॥
त्रिसंध्यं यः पठेन्नित्यमरोगी बलवान्भवेत् ॥ बहुना किमिहोक्तेन यद्यन्मनसि वर्तते ॥ १२ ॥ तत्तत्सर्वं भवत्येव कवचस्य च धारणात् ॥
भूतप्रेतपिशाचाश्च यक्षगंधर्वराक्षसाः ॥ १३ ॥ ब्रह्मराक्षसवेताला नैव द्रष्टुमपि क्षमाः ॥ दूरादेव पलायंते तस्य संकीर्तनादपि ॥ १४ ॥
भूर्जपत्रे समालिख्य रोचनागुरुकुंकुमैः ॥ रविवारे च संक्रांत्यां सप्तम्यां च विशेषतः ॥ १५ ॥ धारयेत्साधकश्रेष्ठस्त्रैलोक्यविजयी
भवेत् ॥ त्रिलोहमध्यगं कृत्वा धारयेद्दक्षिणे भुजे ॥ १६ ॥ शिखायामथवा कंठे सोऽपि सूर्य्यो न संशयः ॥ इति ते कथितं साम्ब

त्रैलोक्ये मंगलाभिधम् ॥१७॥ कवचं दुर्लभं लोके तव स्नेहात्प्रकाशितम्॥ अज्ञात्वा कवचं दिव्यं यो जपेत्सूर्यमुत्तमम् ॥ सिद्धिर्न जायते तस्य कल्पकोटिशतैरपि ॥ १८॥ इति ब्रह्मयामले त्रैलोक्यमंगलं नाम श्रीसूर्यकवचं समाप्तम् ॥ ॥ अथ सूर्यस्तवराजप्रारंभः ॥ वसिष्ठ उवाच ॥ स्तुवंस्तत्र ततः साम्बः कृशो धमनिसंततः ॥ राजन्नामसहस्रेण सहस्रांशुं दिवाकरम् ॥ १ ॥ खिद्यमानं तु तं दृष्ट्वा सूर्यः कृष्णात्मजं तदा॥ स्वप्ने तु दर्शनं दत्त्वा पुनर्वचनमब्रवीत्॥२॥श्रीसूर्य उवाच॥साम्ब साम्ब महाबाहो शृणु जाम्बवतीसुत॥ अलं नामसहस्रेण पठ स्तवमिमं शुभम् ॥ ३ ॥ यानि नामानि गुह्यानि पवित्राणि शुभानि च ॥ तानि ते कीर्तयिष्यामि श्रुत्वा वत्सावधारय ॥ ४ ॥ विकर्तनो विवस्वांश्च मार्तंडो भास्करो रविः ॥ ५ ॥ लोकप्रकाशकः श्रीमाँल्लोकचक्षुर्ग्रहेश्वरः ॥ लोकसाक्षी त्रिलोकेशः कर्ता हर्ता तमिस्रहा ॥ ६ ॥ तपनस्तापनश्चैव शुचिः सप्ताश्ववाहनः ॥ गभस्तिहस्तो ब्रध्नश्च सर्वदेवनमस्कृतः ॥ ७ ॥ एकविंशतिरित्येष स्तव इष्टः सदा मम ॥ देहारोग्यकरश्चैव धनवृद्धियशस्करः ॥ ८ ॥ स्तवराज इति ख्यातस्त्रिषु लोकेषु विश्रुतः ॥ य एतेन महाबाहो द्वे संध्ये स्तवनोदये ॥ ९ ॥ स्तौति मां प्रणतो भूत्वा सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ कायिकं वाचिकं चैव मानसं यच्च दुष्कृतम् ॥ १० ॥ एतज्जाप्येन तत्सर्वं प्रणश्यति न संशयः ॥ एष जप्यश्च होमश्च संध्योपासनमेव च ॥ ११ ॥ बलिमंत्रोऽर्घमंत्रश्च धूपमंत्रस्तथैव च ॥ अन्नप्रदाने स्नाने च प्रणिपाते प्रदक्षिणे ॥ पूजितोऽयं महामंत्रः सर्वपापहरः शुभः ॥ १२ ॥ एवमुक्त्वा तु भगवान् भास्करो जगदीश्वरः ॥ आमंत्र्य कृष्णतनयं तत्रैवांतरधीयत ॥ १३ ॥ सांबोऽपि स्तवराजेन स्तुत्वा सप्ताश्ववाहनम् ॥ पूतात्मा नीरुजः श्रीमांस्तस्माद्दुर्गाद्विमुक्तवान् ॥ १४ ॥ इति साम्बपुराणे सूर्यस्तवराजः समाप्तः ॥ शुभम् ॥ अथ सूर्यस्याष्टोत्तरशतनामस्तोत्रप्रारंभः ॥ धौम्य उवाच ॥ ॐ सूर्योऽर्यमा भगस्त्वष्टा पूषार्कः सविता रविः ॥ गभस्तिमानजः कालो मृत्युर्दाता प्रभाकरः ॥ १ ॥ पृथिव्यापश्च तेजश्च खं वायुश्च परायणम् ॥ सोमो बृहस्पतिः शुक्रो बुधोऽङ्गारक एव च ॥ २ ॥ इन्द्रो विवस्वान्दीप्तांशुः शुचिः सौरिः शनैश्चरः ॥ ब्रह्मा विष्णुश्च रुद्रश्च स्कंदो वै वरुणो यमः ॥ ३ ॥ वैद्युतो जाठरश्चाग्निरैंधन

स्तेजसांपतिः ।। धर्म्मध्वजो वेदकर्ता वेदाङ्गो वेदवाहनः ॥ ४ ॥ कृतं त्रेता द्वापरश्च कलिः सर्वमलाश्रयः ॥ कला काष्ठा मुहूर्तश्च क्षपा यामस्तथा क्षणः ॥ ५ ॥ संवत्सरकरोऽश्वत्थः कालचक्रो विभावसुः ॥ पुरुषः शाश्वतो योगी व्यक्ताव्यक्तः सनातनः ॥ ६ ॥ कालाध्यक्षः प्रजाध्यक्षो विश्वकर्मा तमोनुदः ॥ वरुणः सागरांशश्च जीमूतो जीवनारिहा ॥ ७ ॥ भूताश्रयो भूतपतिः सर्वलोकनमस्कृतः ॥ स्रष्टा संवर्तको वह्निः सर्वस्यादिरलोलुपः ॥ ८ ॥ अनंतः कपिलो भानुः कामदः सर्वतोमुखः ॥ जयो विशालो वरदः सर्वधातुनिषेवितः ॥ ९ ॥ मनः सुपर्णो भूतादिः शीघ्रगः प्राणधारणः ॥ धन्वंतरिर्धूमकेतुरादिदेवोऽदितेः सुतः ॥ १० ॥ द्वादशात्माऽरविंदाक्षः पिता माता पितामहः ॥ प्रजाद्वारं सर्गद्वारं मोक्षद्वारं त्रिविष्टरम् ॥ ११ ॥ दाहकर्ता प्रशांतात्मा विश्वात्मा विश्वतोमुखः ॥ चराचरात्मा सूक्ष्मात्मा मैत्रेयः करुणान्वितः ॥ १२ ॥ एतद्वै कीर्तनीयस्य सूर्यस्यामिततेजसः ॥ नामाष्टशतकं चेदं प्रोक्तमेतत्स्वयंभुवा ॥ १३ ॥ सुरगणपितृयक्षसेवितं ह्यसुरनिशाचरसिद्धवंदितम् ॥ वरकनकहुताशनप्रभं प्रणिपतितोऽस्मि हिताय भास्करम् ॥ १४ ॥ सूर्योदये यः सुसमाहितः पठेत्स पुत्रदारान्धनरत्नसंचयम् ॥ लभेत जातिस्मरतां नरः सदा धृतिं च मेधां च स विंदते पुमान् ॥ १५ ॥ इमं स्तवं देववरस्य यो नरः प्रकीर्तयेच्छुद्धमनाः समाहितः ॥ विमुच्यते शोकदवाग्निसागराल्लभेत कामान्मनसा यथेप्सितान् ॥ १६ ॥ इति श्रीमहाभारते वनपर्वणि धौम्ययुधिष्ठिरसंवादे श्रीसूर्यस्याष्टोत्तरशतनामस्तोत्रं समाप्तम् ॥ अथ आदित्यहृदयप्रारंभः ॥ ततो युद्धपरिश्रांतं समरे चिंतया स्थितम् ॥ रावणं चाग्रतो दृष्ट्वा युद्धाय समुपस्थितम् ॥ १॥ दैवतैश्च समागम्य द्रष्टुमभ्यागतो रणम् ॥ उपगम्याब्रवीद्रामगस्त्यो भगवांस्तदा ॥२॥ राम राम महा बाहो श्रृणु गुह्यं सनातनम्॥ येन सर्वानरीन्वत्स समरे विजयिष्यसे ॥३॥ आदित्यहृदयं पुण्यं सर्वशत्रुविनाशनम् ॥ जयावहं जपेन्नित्यमक्षयं परमं शिवम् ॥ ४ ॥ सर्वमंगलमांगल्यं सर्वपापप्रणाशनम् ॥ चिंताशोकप्रशमनमायुर्वर्द्धनमुत्तमम् ॥ ५ ॥ रश्मिमंतं समुद्यंतं देवासुरनमस्कृतम् ॥ पूजयस्व विवस्वंतं भास्करं भुवनेश्वरम् ॥ ६॥ सर्वदेवात्मको ह्येष तेजस्वी रश्मिभावनः॥ एष देवासुरगणाँल्लोकान्पाति गभस्तिभिः ॥ ७ ॥ एष ब्रह्मा च विष्णुश्च शिवः स्कंदः प्रजापतिः ॥ महेन्द्रो धनदः कालो यमः सोमो

ह्यपांपतिः ॥ ८ ॥ पितरो वसवः साध्या अश्विनौ मरुतो मनुः ॥ वायुर्वह्निः प्रजाप्राण ऋतुकर्ता प्रभाकरः ॥ ९ ॥ आदित्यः सविता
सूर्यः खगः पूषा गभस्तिमान् ॥ सवर्णसदृशो भानुर्हिरण्यरेता दिवाकरः ॥ १० ॥ हरिदश्वः सहस्रार्चिः सप्तसप्तिर्मरीचिमान् ॥ तिमि
रोन्मथनः शंभुस्त्वष्टा मार्तण्डकोंऽशुमान् ॥ ११ ॥ हिरण्यगर्भः शिशिरस्तपनोऽहस्करो रविः ॥ अग्निगर्भोऽदितेः पुत्रः शंखः शिशिर
नाशनः ॥ १२ ॥ व्योमनाथस्तमोभेदी ऋग्यजुःसामपारगः ॥ घनवृष्टिरपांमित्रो विन्ध्यवीथीप्लवंगमः ॥ १३ ॥ आतपी मंडली
मृत्युः पिङ्गलः सर्वतापनः ॥ कविर्विश्वो महातेजा रक्तः सर्वभवोद्भवः ॥ १४ ॥ नक्षत्रग्रहताराणामधिपो विश्वभावनः ॥ तेजसामपि
तेजस्वी द्वादशात्मन्नमोऽस्तु ते ॥ १५ ॥ नमः पूर्वाय गिरये पश्चिमायाद्रये नमः ॥ ज्योतिर्गणानां पतये दिनाधिपतये नमः ॥ १६ ॥
जयाय जयभद्राय हर्य्यश्वाय नमो नमः ॥ नमो नमः सहस्रांशो आदित्याय नमो नमः ॥ १७ ॥ नम उग्राय वीराय सारङ्गाय नमो
नमः ॥ नमः पद्मप्रबोधाय प्रचण्डाय नमोऽस्तु ते ॥ १८ ॥ ब्रह्मेशानाच्युतेशाय शूरायादित्यवर्चसे ॥ भास्वते सर्वभक्षाय रौद्राय वपुषे
नमः ॥ १९ ॥ तमोघ्नाय हिमघ्नाय शत्रुघ्नायामितात्मने ॥ कृतघ्नघ्नाय देवाय ज्योतिषां पतये नमः ॥ २० ॥ तप्तचामीकराभाय
हरये विश्वकर्मणे ॥ नमस्तमोऽभिनिघ्नाय रुचये लोकसाक्षिणे ॥ २१ ॥ नाशयत्येष वै भूतं तमेव सृजति प्रभुः ॥ पात्येष च तपत्येष
वर्षत्येष गभस्तिभिः ॥ २२ ॥ एष सुप्तेषु जागर्ति भूतेषु परिनिष्ठितः ॥ एष चैवाग्निहोत्रं च फलं चैवाग्निहोत्रिणाम् ॥ २३ ॥
देवाश्च क्रतवश्चैव क्रतूनां फलमेव च ॥ यानि कृत्यानि लोकेषु सर्वेषु परमः प्रभुः ॥ २४ ॥ एनमापत्सु कृच्छ्रेषु कांतारेषु भयेषु च ॥
कीर्तयन्पुरुषः कश्चिन्नावसीदति राघव ॥२५॥ पूजयस्वैनमेकाग्रो देवदेवं जगत्पतिम् ॥ एतत्त्रिगुणितं जप्त्वा युद्धेषु विजयिष्यसे ॥ २६ ॥
अस्मिन्क्षणे महावाहो रावणं त्वं जयिष्यसि ॥ एवमुक्त्वा ततोऽगस्त्यो जगाम स यथागतम् ॥ २७ ॥ एतच्छ्रुत्वा महातेजा नष्टशोकोऽभ
वत्तदा ॥ धारयामास सुप्रीतो राघवः प्रयतात्मवान् ॥ २८ ॥ आदित्यं वीक्ष्य जप्त्वेदं परं हर्षमवाप्तवान् ॥ त्रिराचम्य शुचिर्भूत्वा धनु ॥१६२॥
रादाय वीर्य्यवान् ॥ २९ ॥ रावणं प्रेक्ष्य हृष्टात्मा जयार्थं समुपागतम् ॥ सर्वयत्नेन महता वृतस्तस्य वधेऽभवत् ॥ ३० ॥ अथ रविरवद

निरीक्ष्य रामं मुदितमनाः परमं प्रहृष्यमाणः ॥ निशिचरपतिसंक्षयं विदित्वा सुरगणमध्यगतो वचस्त्वरेति ॥ ३१ ॥ इति वाल्मीकीये श्रीमद्रामायणे आदित्यहृदयस्तोत्रं समाप्तम्॥अथ सूर्यसहस्रनामस्तोत्रप्रारंभः॥सुमंतुरुवाच॥माघे मासि सिते पक्षे सप्तम्यां कुरुनन्दन॥ निराहारो रविं भक्त्या पूजयेद्विधिना नृप ॥ १ ॥ पूर्वोक्तेन जपेज्जाप्यं देवस्य पुरतः स्थितः ॥ शुद्धैकाग्रमना राजञ्जितक्रोधो जितेन्द्रियः ॥ २ ॥ शतानीक उवाच ॥ केन मंत्रेण जप्तेन दर्शनं भगवान् व्रजेत् ॥ स्तोत्रेण वापि सविता तन्मे कथय सुव्रत ॥ ३ ॥ सुमंतुरुवाच ॥ स्तुतो नामसहस्रेण यदा भक्तिमता मया ॥ तदा मे दर्शनं यातः साक्षाद्देवो दिवाकरः ॥४॥ शतानीक उवाच ॥ नाम्नां सहस्रं सवितुः श्रोतुमिच्छामि ते द्विज ॥ येन ते दर्शनं यातः साक्षाद्देवो दिवाकरः ॥ ५ ॥ सुमंतुरुवाच ॥ सर्वमंगलमांगल्यं सर्वपापप्रणाशनम्॥ न चेदस्ति भयं किंचिद्यजनेन च शाम्यति ॥ ६ ॥ ज्वराद्विमुच्यते राजन्स्तोत्रेऽस्मिन्पठिते नरः ॥ अन्ये च रोगाः शाम्यंति पठतः शृण्वत स्तथा ॥ ७ ॥ संपद्यंते यथाकामाः सर्वभोगा यथेप्सिताः ॥ य एतदादितः श्रुत्वा संग्रामं प्रविशेन्नरः ॥८॥ स जित्वा समरे शत्रनभ्येति गृहमक्षतः ॥ वंध्यानां पुत्रजननं भीतानां भयनाशनम् ॥ ९॥ भूतिकारि दरिद्राणां कुष्ठिनां परमौषधम् ॥ बालानां चैव सर्वेषां ग्रहरक्षो निवारणम् ॥ १० ॥ पठेदेतद्धि यो राजन् स श्रेयः परमाप्नुयात् ॥ स सिद्धसर्वसंकल्पः सुखमत्यंतमश्नुते ॥ ११ ॥ धर्मार्थिभिर्द्धर्म्मे लब्ध्यै सुखाय च सुखार्थिभिः ॥ राज्याय राज्यकामैश्च पठितव्यमिदं नरैः ॥ १२ ॥ विद्यावहं तु विप्राणां क्षत्रियाणां जयावहम् ॥ पश्वावहं तु वैश्यानां शूद्राणां धर्म्मवर्द्धनम् ॥ १३ ॥ पठतां शृण्वतामेतद्भवतीति न संशयः॥तच्छृणुष्व नृपश्रेष्ठ प्रयतात्मा ब्रवीमि ते ॥ नाम्नां सहस्रं विख्यातं देवदेवस्य भास्वतः ॥ १४ ॥ ॐ अस्य श्रीसूर्यसहस्रनाम्नां भगवान् पराशर ऋषिः । अनुष्टुप् छन्दः । श्रीसूर्य्यो देवता । सकलाभीष्टसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः ॥ ॐ विश्वविद्विश्वजित्कर्ता विश्वात्मा विश्वतोमुखः ॥ विश्वेश्वरो विश्वयोनिर्नियतात्मा जितेन्द्रियः ॥ १ ॥ कालाश्रयः कालकर्ता कालहा कालनाशनः ॥ महायोगी महाबुद्धिर्महात्मा सुमहाबलः ॥ २ ॥ प्रभुर्विभुर्भूतनाथो भूतात्मा भुवनेश्वरः ॥ भूतभव्यो भावितात्मा भूतांतःकरणःशिवः ॥ ३ ॥ शरण्यः कमलानन्दो नन्दनो नंदवर्द्धनः ॥

वरेण्यो वरदो योगी सुसंयुक्तः प्रकाशकः ॥ ४ ॥ प्राक्प्राणः परमः प्रागः प्रीतात्मा प्रियतः प्रियः ॥ नयः सहस्रपात्साधुर्दिव्यकुण्डल
मण्डितः ॥ ५ ॥ अव्यंगधारी धीरात्मा प्रचेता वायुवाहनः ॥ समाहितमतिर्द्धाता विधाता कृतमंगलः ॥ ६ ॥ कपर्दी कल्पकृद्रुद्र
सुमना धर्मवत्सलः ॥ समायुक्तो विमुक्तात्मा कृतात्मा कृतिनां वरः ॥ ७ ॥ अविचिंत्यवपुः श्रेष्ठो महायोगी महेश्वरः ॥ कांतः
कामादिरादित्यो नियतात्मा निराकुलः ॥ ८ ॥ कामः कारुणिकः कर्ता कमलाकरबोधनः ॥ सप्तसप्तिरचिंत्यात्मा महाकारुणिको
त्तमः ॥ ९ ॥ संजीवनो जीवनाथो जगज्जीवो जगत्पतिः ॥ अजेयो विश्वनिलयः संविभागो वृषध्वजः ॥ १० ॥ वृषाकपिः कल्पकर्ता
कल्पांतकरणो रविः ॥ एकचक्ररथो मौनी सुरथो रथिनां वरः ॥ ११ ॥ अक्रोधनो रश्मिमाली तेजोराशिर्विभावसुः ॥ दिव्यकृद्दिनकृद्देवो
देवदेवो दिवस्पतिः ॥ १२ ॥ दीननाथो हविर्होता दिव्यबाहुर्दिवाकरः ॥ यज्ञो यज्ञपतिः पूषा स्वर्णरेताः परावहः ॥ १३ ॥
परापरज्ञस्तरणिरंशुमाली मनोहरः ॥ प्राज्ञः प्रजापतिः सूर्यः सविता विष्णुरंशुमान् ॥ १४ ॥ सदागतिर्गंधवाहुर्विहितो विधिराशुगः ॥
पतंगः पतगः स्थाणुर्विहङ्गो विहगो वरः ॥ १५ ॥ हर्य्यश्वो हरिताश्वश्च हरिदश्वो जगत्प्रियः ॥ त्र्यंबकः सर्वदमनो भावितात्मा भिषग्वरः
॥ १६ ॥ आलोककृल्लोकनाथो लोकालोकनमस्कृतः ॥ कालः कल्पांतको वह्निस्तपनः संप्रतापनः ॥ १७ ॥ विरोचनो विरूपाक्षः सहस्राक्षः
पुरंदरः ॥ सहस्ररश्मिर्मिहिरो विविधांबरभूषणः ॥ १८ ॥ खगः प्रतर्दनो धन्यो हयगो वाग्विशारदः ॥ श्रीमांश्च शिशिरो वाग्मी श्रीपतिः
श्रीनिकेतनः ॥ १९ ॥ श्रीकंठः श्रीधरः श्रीमान् श्रीनिवासो वसुप्रदः ॥ कामचारी महामायो महेशो विदिताशयः ॥ २० ॥ तीर्थक्रियावान्
सुनयो विभवो भक्तवत्सलः ॥ कीर्तिः कीर्तिकरो नित्यः कुंडली कवची रथी ॥ २१ ॥ हिरण्यरेताः सप्ताश्वः प्रयतात्मा परंतपः ॥ बुद्धिमानमर
श्रेष्ठो रोचिष्णुः पाकशासनः ॥ २२ ॥ समुद्रो धनदो धाता मान्धाता कश्मलापहः ॥ तमोघ्नो ध्वांतहा वह्निर्होतांतःकरणो गुहः ॥ २३ ॥
पशुमान्प्रयतानन्दो भूतेशः श्रमितां वरः ॥ नित्योदितो नित्यरथः सुरेशः सुरपूजितः ॥ २४ ॥ अजितो विजयो जेता जंगमस्थावरात्मकः ॥
जीवानन्दो नित्यगामी विजेता विजयप्रदः ॥ २५ ॥ पर्जन्योऽग्निस्थितिः स्थेयः स्थविरोऽणुर्निरंजनः ॥ प्रद्योतनो रथारूढः सर्वलोकप्रकाशकः ॥

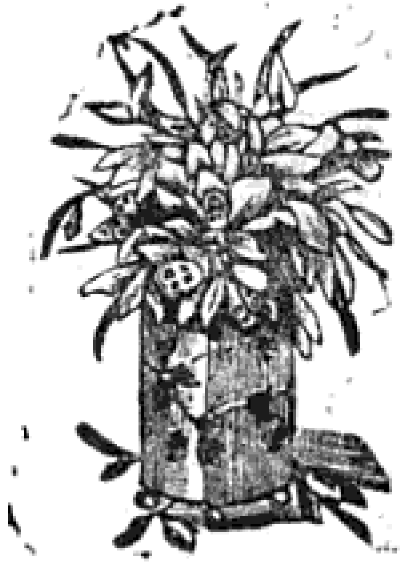
॥ २६ ॥ ध्रुवो मेधी महावीर्य्यो हंसः संसारतारकः ॥ सृष्टिकर्ता क्रियाहेतुर्मार्त्तण्डो मरुतां पतिः ॥ २७ ॥ मरुत्वान्दहनस्त्वष्टा भगो
भाग्योऽर्य्यमा पतिः ॥ वरुणांशो जगन्नाथः कृत्यकृत्यः सुलोचनः ॥ २८ ॥ विवस्वान् भानुमान् कार्यकारणं तेजसांनिधिः ॥ असंगगामी
तिग्मांशुर्धर्मादिर्दीप्तदीधितिः ॥ २९ ॥ सहस्रदीधितिर्ब्रध्नः सहस्रांशुर्दिवाकरः॥ गभस्तिमान् दीधितिमान् स्रग्विमानतुलद्युतिः॥ ३० ॥
भास्करः सुरकार्य्यज्ञः सर्वज्ञस्तीक्ष्णदीधितिः ॥ सुरज्येष्ठः सुरपतिर्बहुज्ञो वचसां पतिः ॥ ३१ ॥ तेजोनिधिर्बृहत्तेजा बृहत्कीर्तिर्बृहस्पतिः ॥
आहिमानूर्जितो धीमानामुक्तः कीर्तिवर्द्धनः ॥३२॥ महावैद्यो गणपतिर्गणेशो गणनायकः ॥ तीव्रप्रतापनस्तापी तापनो विश्वतापनः॥३३॥
कार्त्तस्वरो हृषीकेशः पद्मानन्दोऽभिनंदितः ॥ पद्मनाभोऽमृताहारः स्थितिमान्केतुमान्नभः॥३४॥ अनाद्यंतोऽच्युतो विश्वो विश्वामित्रो घृणी
विराट् ॥ आमुक्तः कवची वाग्मी कंचुकी विश्वभावनः॥ ३५ ॥ अनिमित्तगतिः श्रेष्ठः शरण्यः सर्वतोमुखः॥ विगाही रेणुरसहः समायुक्तः
समाहितः ॥ ३६ ॥ धर्मकेतुर्धर्मरतिः संहर्ता संयमो यमः ॥ प्रणतार्तिहरो वादी सिद्धकार्यो जनेश्वरः ॥ ३७ ॥ नभोविगाहनः सत्यस्ता
मसः सुमनोहरः॥हारी हरिर्हरो वायुर्ऋतुः कालानलद्युतिः॥३८॥सुखसेव्यो महातेजा जगतामंतकारणम्॥महेन्द्रो विष्टुतः स्तोत्रं स्तुतिहेतुः
प्रभाकरः ॥ ३९ ॥ सहस्रकर आयुष्मानरोषः सुखदः सुखी ॥ व्याधिहा सुखदः सौख्यं कल्याणः काल्पिनां वरः ॥ ४० ॥ आरोग्यकर्मणां
सिद्धिर्वृद्धिर्ऋद्धिरहस्पतिः॥हिरण्यरेता आरोग्यं विद्वान्बंधुर्बुधो महान्॥४१॥प्रणवान्धृतिमान्धर्मो धर्मकर्ता रुचिप्रदः॥सर्वप्रियः सर्वसहः सर्व
शत्रुनिवारणः ॥ ४२ ॥ प्रांशुर्विद्योतनो द्योतः सहस्रकिरणः कृतिः ॥ केयूरभूषणोद्भासी भासितो भासनोऽनलः ॥ ४३ ॥ शरण्यार्तिहरो
होता खद्योतः खगसत्तमः ॥ सर्वद्योतो भवद्योतः सर्वद्युतिकरोऽमलः ॥४४ ॥ कल्याणः कल्याणकरः कल्पः कल्पकरः कविः ॥ कल्याण
कृत्कल्पवपुः सर्वकल्याणभाजनः॥४५॥शांतिप्रियः प्रसन्नात्मा प्रशान्तः प्रशमप्रियः ॥उदारकर्मा सुनयः सुवर्चा वर्चसोज्ज्वलः॥४६॥वर्चस्वी
वर्चसामीशस्त्रैलोक्येशो वशानुगः ॥ तेजस्वी सुयशा वर्णिर्वर्णाध्यक्षो वलिप्रियः ॥ ४७ ॥ यशस्वी वेदनिलयस्तेजस्वी प्रकृतिस्थितः ॥
आकाशगः शीघ्रगतिराशुगः द्युतिमान् खगः ॥४८॥ गोपतिर्ग्रहदेवेशो गोमानेकः प्रभंजनः॥जनिता प्रजनं जीवो दीपः सर्वप्रकाशकः॥४९॥

ग्रं० म० कर्मसाक्षी योगनित्यो नभस्वानसुरांतकः॥ रक्षोघ्नो विघ्नशमनः किरीटी सुमनःप्रियः॥५० ॥ मरीचिमाली सुमतिः कृतातिथ्यो विशेषतः ॥ पू० खं० १
॥१६३॥ शिष्टाचारः शुभाचारः स्वाचाराचारतत्परः॥५१॥मंदारो माठरो रेणुः क्षोभणः पक्षिणां गुरुः॥ स्वविशिष्टो विशिष्टात्मा विधेयो ज्ञानशोभनः सू० तं०
॥ ५२ ॥ महाश्वेताप्रियो ज्ञेयः सामगो मोददायकः ॥ सर्ववेदप्रगीतात्मा सर्ववेदालयोऽलयः॥ ५३ ॥ वेदमूर्तिश्चतुर्वेदो वेदभृद्वेदपारगः ॥ तरं० ८
क्रियावानतिरोचिष्णुर्वरीयांश्च वरप्रदः ॥५४॥ व्रतचारी व्रतधरो लोकबंधुरलंकृतः ॥ अलंकाराक्षरो दिव्यविद्यावान् विदिताशयः ॥५५॥
अकारो भूषणो भूष्यो भूष्णुर्भवनपूजितः ॥ चक्रपाणिर्वज्रधरः सुरेशो लोकवत्सलः ॥ ५६ ॥ राज्ञीपतिर्महाबाहुः प्रकृतिर्विकृतिर्गुणः ॥
अंधकारापहः श्रेष्ठो युगावर्तो युगादिकृत् ॥५७॥ अप्रमेयः सदायोगी निरहंकार ईश्वरः॥ शुभप्रदः शुभः शोभा शुभकर्मा शुभास्पदः॥ ५८॥
सत्यवान्धृतिमानर्च्यो ह्यकारो वृद्धिदोऽनलः ॥ बलभृद्बलदो बंधुर्बलवान् बलिनां वरः ॥ ५९ ॥ अनङ्गो नागराडिन्द्रः पद्मयोनिर्गणेश्वरः ॥
संवत्सर ऋतुर्नेता कालचक्रप्रवर्तकः ॥६०॥ पद्मेश्वरः पद्मयोनिः प्रभवोनसरद्युतिः ॥ सुमूर्तिः सुमतिः सोमो गोविंदो जगदादिजः॥ ६१ ॥
पीतवासाः कृष्णवासा दिग्वासातीन्द्रियो हरिः ॥ अतीन्द्रोऽनेकरूपात्मा स्कंदः परपुरंजयः ॥ ६२ ॥ शक्तिमान् शूलधृग्भास्वान् मोक्षहेतु
रयोनिजः ॥ सर्वदर्शोऽजितोऽदर्शो दुःस्वप्नाशुभनाशनः ॥ ६३ ॥ मंगल्यकर्ता तरणिर्वेगवान् कश्मलापहः ॥ स्पष्टाक्षरो महामंत्रो विशाखो
यजनप्रियः ॥ ६४ ॥ विश्वकर्मा महाशक्तिर्ज्योतिरीशो विहंगमः॥ विचक्षणो दक्ष इन्द्रः प्रत्यूहः प्रियदर्शनः ॥ ६५ ॥ अश्विनौ वेदनिलयो
वेदविद्विदिताशयः॥ प्रभाकरो जितरिपुः सुजनोऽरुणसारथिः ॥६६॥ कुबेरसुरथः स्कंदो महितोऽभिहितो गुरुः ॥ ग्रहराजो ग्रहपतिर्ग्रहनक्षत्र
मंडनः ॥ ६७ ॥ भास्करः सततानंदो नन्दनो नंदिवर्द्धनः ॥ मंगलो वै मंगलवान् मंगल्यो मंगलापहः ॥ ६८ ॥ मंगलाचारचरितः शीर्णः
सर्वव्रतो व्रती ॥ चतुर्मुखः पद्ममाली पूतात्मा प्रणतार्तिहा॥६९॥ अकिंचनः सत्यसंधो निर्गुणो गुणवान्गुणी ॥ संपूर्णः पुंडरीकाक्षो विधेयो ॥१६३॥
योगतत्परः ॥ ७० ॥ सहस्रांशुः क्रतुपतिः सर्वस्वं सुमतिः सुवाक् ॥ सुवाहनो माल्यदामा धृताहारो हरिप्रियः ॥ ७१ ॥ ब्रह्मप्रचेताः
प्रथितः प्रतीतात्मा स्थिरात्मकः ॥ शतविंदुः शतमखो गरीयाननलप्रभुः ॥ ७२ ॥ धीरो महत्तरो धन्यः पुरुषः पुरुषोत्तमः ॥ विद्याधरा

धिराजो हि विद्यावान्भूतिदः स्थितः ॥ ७३ ॥ अनिर्देश्यवपुः श्रीमान् विश्वात्मा बहुमंगलः ॥ सुस्थितः सुरथः स्वर्णो
मोक्षाधारनिकेतनः ॥ ७४ ॥ निर्द्वंद्वो द्वंद्वहाऽसर्गः सर्वगः संप्रकाशकः ॥ दयालुः सूक्ष्मधीः शांतिः क्षेमाक्षेमस्थितिप्रियः ॥ ७५ ॥
भूधरो भूपतिर्वक्ता पवित्रात्मा त्रिलोचनः ॥ महावराहः प्रियकृद्दाता भोक्ताऽभयप्रदः ॥ ७६ ॥ चतुर्वेदधरो नित्यो विनिद्रो विविधाशनः
चक्रवर्ती धृतिकरः संपूर्णोऽथ महेश्वरः ॥ ७७ ॥ विचित्ररथ एकाकी सप्तसप्तिः परात्परः ॥ सर्वोदधिस्थितिकरः स्थितिः
स्थेयः स्थितिप्रियः ॥ ७८ ॥ निष्कलः पुष्करनिभो वसुमान् वासवप्रियः ॥ वसुमान् वासवस्वामी वसुदाता वसुप्रदः ॥ ७९ ॥
बलवान् ज्ञानवांस्तत्त्वमोंकारस्त्रिषु संस्थितः ॥ संकल्पयोनिर्दिनकृद्भगवान् कारणावहः ॥ ८० ॥ नीलकण्ठो धनाध्यक्षश्चतुर्वेदप्रियंवदः ॥
वषट्कारो हुतं होता स्वाहाकारो हुताहुतिः ॥८१॥ जनार्दनो जनानंदो नरो नारायणोंऽबुदः ॥ स्वर्णांगक्षपणो वायुः सुरासुरनमस्कृतः ॥८२॥
विग्रहो विमलो विंदुर्विशोको विमलद्युतिः॥द्योतितो द्योतनो विद्वान्विविक्त्वान्वरदो बली ॥ ८३ ॥ धर्मयोनिर्महामोहो विष्णुभ्राता सनातनः ॥
सावित्रीभावितो राजा विसृतो विघृणी विराट्॥८४॥सप्तार्चिः सप्ततुरगः सप्तलोकनमस्कृतः॥संपन्नोऽथ जगन्नाथः सुमनाः शोभनाप्रियः ॥८५॥
सर्वात्मा सर्वकृत्सृष्टिः सप्तिमान्सप्तमीप्रियः॥सुमेधा माधवो मेध्यो मेधावी मधुसूदनः॥८६॥अंगिरा गतिकालज्ञो धूमकेतुः सुकेतनः॥सुखी सुख
प्रदः सौख्यं कामी कांतिप्रियो मुनिः॥८७॥संतापनः संतपन आतपी तपसांपतिः ॥ उग्रश्रवाः सहस्रोस्त्रः प्रियंकारी प्रियंकरः ॥ ८८ ॥ प्रीतो
विमन्युरंभोदो जीवनो जगतांपतिः॥जगत्पिता प्रीतमनाः सर्वः शर्वो गुहावलः॥८९॥सर्वगो जगदानंदो जगन्नेता सुरारिहा॥श्रेयः श्रेयस्करो
ज्यायानुत्तमोत्तम उत्तमः ॥ ९० ॥ उत्तमोऽथ महामेरुर्धारणो धरणीधरः ॥ धाराधरो धर्मराजो धर्माधर्मप्रवर्तकः ॥९१॥ रथाध्यक्षो रथ
पतिस्त्वरमाणोऽमितानलः ॥ उत्तरोऽनुत्तरस्तापी तारापतिरपांपतिः ॥९२ ॥ पुण्यसंकीर्तनः पुण्यो हेतुर्लोकत्रयाश्रयः ॥ स्वर्भानुर्विहगारिष्टो
विशिष्टोत्कृष्टकर्मकृत् ॥ ९३ ॥ व्याधिप्रणाशनः क्षेमः शूरः सर्वजितांवरः ॥ एकनाथो रथाधीशः शनैश्चरपिता सितः ॥ ९४ वैव
स्वतगुरुर्मृत्युर्द्धर्मनित्यो महाव्रतः ॥ प्रलंबहारः संचारी प्रद्योतो द्योतितोऽनलः ॥ ९५ ॥ संतानकृत्परो मंत्रो मंत्रमूर्तिर्महाबलः ॥ श्रेष्ठात्मा

सुप्रियः शंभुर्महतामीश्वरेश्वरः ॥ ९६ संसारगतिविच्छेत्ता संसारार्णवतारकः ॥ सप्तजिह्वः सहस्रार्ची रत्नगर्भोऽपराजितः ॥ ९७ ॥
धर्मकेतुरमेयात्मा धर्म्माधर्म्मवरप्रदः ॥ लोकसाक्षी लोकगुरुर्लोकेशश्छंदवाहनः ॥ ९८ ॥ धर्मरूपः सूक्ष्मवायुर्द्धनुष्पाणिर्द्धनुर्द्धरः ॥ पिना
कधृङ्महोत्साहो नैकमायो महाशनः॥९९॥ वीरः शक्तिमतांश्रेष्ठः सर्वशस्त्रभृतांवरः॥ ज्ञानगम्यो दुराराध्यो लोहिताङ्गोऽरिमर्दनः ॥१०० ॥
अनंतो धर्मदो नित्यो धर्मकृच्च त्रिविक्रमः॥दैवतश्चयक्षरोऽमध्यो नीलाङ्गो नीललोहितः॥१०१॥एकोऽनेकस्त्रयी व्यासः सविता समितिंजयः॥
शार्ङ्गधन्वाऽनलो भीमः सर्वप्रहरणायुधः ॥ १०२ ॥ परमेष्ठी परंज्योतिर्नाकपाली दिवस्पतिः ॥ वदान्यो वासुकिर्वैद्य आत्रेयोऽतिपराक्रमः
॥ १०३ ॥ द्वापरः परमोदारः परमब्रह्मचर्य्यवान् ॥ उद्दीप्तवेषो मुकुटी पद्महस्तो हिमांशुभृत् ॥ १०४ ॥ स्मितः प्रसन्नवदनः पद्मोदर
निभाननः ॥ सायंदिवादिव्यवपुरनिर्देश्यो महारथः ॥१०५ ॥ महारथो महानीशः शेषः सत्त्वरजस्तमः॥ धृतातपत्रप्रतिमो विमर्षीनिर्णयः
स्थितः ॥ १०६ ॥ अहिंसकः शुद्धमतिरद्वितीयोऽरिमर्दनः ॥ सर्वदो धनदो मोक्षविहारी बहुदायकः ॥१०७ ॥ग्रहनाथो ग्रहपतिर्ग्रहे
शस्तिमिरापहः ॥ मनोहरवपुः शुभ्रः शोभनः सुप्रभाननः ॥१०८॥ सुप्रभः सुप्रभाकारः सुनेत्रो निक्षुभापतिः ॥ राज्ञीप्रियः शब्दकरो
ग्रहेशस्तिमिरापहः ॥ १०९ ॥ सैंहिकेयरिपुर्देवो वरदो वरनायकः ॥ चतुर्भुजो महायोगी योगीश्वरपतिस्तथा ॥ ११० ॥ अनादिरूपो
ऽदितिजो रत्नकांतिः प्रभामयः ॥ जगत्प्रदीपो विस्तीर्णो महाविस्तीर्णमण्डलः ॥ १११ ॥ एकचक्ररथः स्वर्णरथः स्वर्णशरीरधृक् ॥
निरालंबो गगनगो धर्मकर्मप्रभावकृत्॥११२॥ धर्मात्मा कर्मणां साक्षी प्रत्यक्षः परमेश्वरः॥मेरुसेवी सुमेधावी मेरुरक्षाकरो महान्॥११३॥
आधारभूतो रतिमांस्तथा च धनधान्यकृत् ॥ पापसंतापसंहर्ता मनोवांछितदायकः ॥ ११४ ॥ रोगहर्ता राज्यदायी रमणीयगुणोऽनृणी ॥
कालत्रयानंतरूपो मुनिवृंदनमस्कृतः ॥ ११५ ॥ संध्यारागकरः सिद्धः संध्यावंदनवंदितः ॥ साम्राज्यदाननिरतः समाराधनतोषवान् ॥
॥ ११६ ॥ भक्तदुःखक्षयकरो भवसागरतारकः॥ भयापहर्ता भगवानप्रमेयपराक्रमः॥ मनुस्वामी मनुपतिर्मान्यो मन्वंतराधिपः॥ ११७ ॥
एतत्ते सर्वमाख्यातं यन्मां त्वं परिपृच्छसि ॥ नाम्नां सहस्रं सवितुः पाराशर्य्यो यदाह मे ॥ ११८ ॥ धन्यं यशस्यमायुष्यं दुष्टदुःस्वप्न

नाशनम् ॥ बंधमोक्षकरं चैव भानोर्नामानुकीर्तनम् ॥ ११९ ॥ यस्त्विदं शृणुयान्नित्यं पठित्वा प्रयतो नरः ॥ अक्षयं सुखमन्नाद्यं भवेत्तस्यो पसाधितम् ॥ १२० ॥ नृपाग्नितस्करभयं व्याधिभ्यो न भयं भवेत् ॥ विजयी च भवेन्नित्यं श्रेयश्च परमाप्नुयात् ॥ १२१ ॥ कीर्तिमान् सुभगो विद्वान्स सुखी प्रियदर्शनः ॥ भवेद्वर्षशतायुश्च सर्वव्याधिविवर्जितः ॥ १२२ ॥ नाम्नां सहस्रमिदमंशुमतः पठेद्यः प्रातः शुचिर्नियमवान् सुसमाधियुक्तः ॥ दूरेण तं परिहरंति सदैव रोगा भीताः सुपर्णमिव सर्वमहोरगेन्द्राः ॥ १२३ ॥ इति श्रीभविष्यपुराणे सप्तमकल्पे भगवतः श्रीसूर्य्यस्य नाम्नां सहस्रं समाप्तम् ॥ इति श्रीमंत्रमहार्णवे पूर्वखण्डे श्रीसूर्यतंत्रेऽष्टमस्तरंगः ॥ ८ ॥ इति सू० त० ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ हनुमत्तन्त्रप्रारंभः॥ तत्रादौ पटलप्रारंभः ॥ अथ हनुमद्द्वादशाक्षरमंत्रप्रयोगः॥ (मंत्रमहोदधौ) मंत्रो यथा— "हौं ह्स्फ्रें ख्फ्रें ह्स्रौं ह्स्ख्फ्रें ह्सौं हनुमते नमः"इति द्वादशाक्षरो मंत्रः ॥ अस्य विधानम् ॥ अस्य हनुमन्मंत्रस्य रामचन्द्र ऋषिः । जगती छन्दः । हनुमान् देवता । ह्सौं बीजम्। ह्स्फ्रें शक्तिः। सर्वेष्टसिद्धये जपे विनियोगः ॥ॐ रामचन्द्रऋषये नमः शिरसि ॥१॥जगतीछन्दसे नमः मुखे ॥२॥ हनुमद्देवतायै नमः हृदि ॥ ३॥ ह्सौं बीजाय नमः गुह्ये ॥ ४ ॥ ह्स्फ्रें शक्तये नमः पादयोः ॥ ५ ॥ विनियोगाय नमः सर्वांगे ॥ ६ ॥ इति ऋष्यादिन्यासः ॥ ॐ हौं हृदयाय नमः ॥ १ ॥ ॐ ह्स्फ्रें शिरसे स्वाहा ॥ २ ॥ ॐ ख्फ्रें शिखायै वषट् ॥३॥ ॐ ह्स्रौं कवचाय हुं ॥ ४ ॥ ॐ ह्स्ख्फ्रें नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ ॐ ह्सौं अस्त्राय फट् ॥ इति हृदयादिषडंगन्यासः ॥ एवमेव करन्यासं कृत्वा मूर्ध्नि १ भाले २ नेत्रयोः ३ मुखे ४ कंठे ५ बाह्वोः ६ हृदि ७ कुक्षौ ८ नाभौ ९ लिंगे १० जानुद्वये ११ पादयोः १२ इति द्वादशस्थानेषु द्वादशमंत्रवर्णान् प्रणवाद्यनमोऽतान् न्यसेत् ॥ इति न्यासं कृत्वा ध्यायेत्॥ ध्यानम्। बालार्कायुततेजसं त्रिभुवनप्रक्षोभकं सुंदरं सुग्रीवादिसमस्तवानरगणैः संसेव्यपादांबुजम् ॥ नादेनैव समस्तराक्षसगणान्संत्रासयंतं प्रभुं श्रीमद्रामपदांबुजस्मृतिरतं ध्यायामि वातात्मजम् ॥ १ ॥ एवं ध्यात्वा सर्वतोभद्रमण्डले मंडूकादिपरतत्वांतपीठदेवताः संस्थाप्य नव पीठशक्तीः पूजयेत् ॥ पूर्वादिक्रमेण । ॐ विमलायै नमः ॥ १ ॥ ॐ उत्कर्षिण्यै नमः ॥ २ ॥ ॐ ज्ञानायै नमः ॥ ३ ॥ ॐ क्रियायै नमः ॥ ४ ॥ ॐ योगायै नमः ॥ ५ ॥ ॐ प्रह्वयै नमः ॥ ६ ॥ ॐ सत्यायै नमः ॥ ७ ॥ ॐ ईशानायै नमः ॥ ८ ॥ मध्ये ॐ अनुग्रहायै नमः ॥ ९ ॥ इति पूजयेत् ॥ ततः स्वर्णादिनिर्मितं यंत्रं मूर्तिं वा ताम्रपात्रे निधाय घृतेनाभ्यज्य तदुपरि दुग्धधारां जलधारां च दत्त्वा स्वच्छवस्त्रेणाशोष्य " ॐ नमो भगवते हनुमते सर्वभूतात्मने हनुमते सर्वात्मसंयोगपद्मपीठात्मने नमः "इति मंत्रेण पुष्पाद्यासनं दत्त्वा पीठमध्ये संस्थाप्य प्रतिष्ठां च कृत्वा पुनर्ध्यात्वा मूलेन मर्तिं प्रकल्प्य पाद्यादिपुष्पांतैरुपचारैः संपूज्य देवाज्ञया आवरणपूजां कुर्यात् ॥ तद्यथा—पुष्पांजालिमादाय" संविन्मयः परो देवः परामृतरसप्रियः ॥ अनुज्ञां हनुमन्देहि परिवारार्चनाय मे॥"इति पुष्पांजलिं दत्त्वा आज्ञां प्राप्य आवरण

मं० म०

पूजां कुर्यात् ॥ तद्यथा । षट्कोणकेसरेषु आग्नेय्यादि चतसृषु दिक्षु मध्ये दिक्षु च॥ॐ ह्रौं हृदयाय नमः। हृदयश्रीपादुकां पूजयामि तर्प- पू०ख० १
यामि नमः ॥ इति सर्वत्र ॥ १ ॥ ॐ ह्स्फ्रें शिरसे स्वाहा । शिरःश्रीपा० ॥ २ ॥ ॐ रुफ्रे शिखायै वषट् शिखाश्रीपा० ॥ ३ ॥ ॐ ह० ले०
ह्लौं कवचाय हुम् । कवचश्रीपा० ॥ ४ ॥ ॐ ह्स्ल्फ्रूं नेत्रत्रयाय वौषट् । नैत्रत्रयश्रीपा० ॥ ५ ॥ ॐ ह्लौं अस्त्राय फट् । अस्त्रश्रीपा० त०० ९
॥ ६ ॥ इति षडंगानि पूजयेत् ॥ ततः पुष्पांजलिमादाय मूलमुच्चार्य " अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल ॥ भक्त्या समर्पये तुभ्यं
प्रथमावरणार्चनम् ॥ १ ॥ " इति पठित्वा पुष्पांजलिं च दत्त्वा पूजितास्तर्पिताः संतु इति वदेत् ॥ इति प्रथमावरणम् ॥ ततोऽष्टदलेषु
पूज्यपूजकयोरंतराले प्राचीं तदनुसारेण अन्या दिशः प्रकल्प्य प्राचीक्रमेण दक्षिणावर्तेन च ॐ *रामभक्ताय नमः । रामभक्तश्रीपा०
॥ १ ॥ ॐ महातेजसे नमः । महातेजःश्रीपा० ॥ २ ॥ ॐ कपिराजाय नमः । कपिराजश्रीपा० ॥ ३ ॥ ॐ महाबलाय नमः । महाबल-
श्रीपा० ॥ ४ ॥ ॐ द्रोणाद्रिहारकाय नमः। द्रोणाद्रिहारकश्रीपा० ॥ ५ ॥ ॐ मेरुपीठार्चनकारकाय नमः । मेरुपीठार्चनकारकश्रीपा० ॥ ६ ॥
ॐ दक्षिणाशाभास्कराय नमः । दक्षिणाशाभास्करश्रीपा० ॥ ७ ॥ ॐ सर्वविघ्ननिवारकाय नमः । सर्वविघ्ननिवारकश्रीपा० ॥ ८ ॥
इति नामभिः संपूज्य पुष्पांजलिं च दद्यात् ॥ इति द्वितीयावरणम् ॥ २ ॥ ततोऽष्टदलाग्रेषु प्राचीक्रमेण ॥ ॐ सुग्रीवाय नमः । सुग्रीव-
श्रीपा० ॥ १ ॥ ॐ अंगदाय नमः । अंगदश्रीपा० ॥ २ ॥ ॐ नीलाय नमः । नीलश्रीपा० ॥ ३ ॥ ॐ जांबवते नमः । जांबवच्छ्री-
पा० ॥ ४ ॥ ॐ नलाय नमः । नलश्रीपा० ॥ ५ ॥ ॐ सुषेणाय नमः । सुषेणश्रीपा० ॥ ६ ॥ ॐ द्विविदाय नमः । द्विविद-
श्रीपा० ॥ ७ ॥ ॐ मयंदाय नमः । मयंदश्रीपा० ॥ ८ ॥ इत्यष्टौ वानरान् पूजयित्वा पुष्पांजलिं च दद्यात ॥ इति तृतीयावरणम्
॥ ३ ॥ ततः भूपुरे इन्द्रादिदशदिक्पालान् वज्राद्यायुधानि च संपूज्य पुष्पांजलिं च दद्यात् ॥ इत्यावरणपूजां कृत्वा धूपादिनमस्कारांतं
संपूज्य जपं कुर्यात्॥ अस्य पुरश्चरणं द्वादशसहस्त्रजपः ॥ तद्दशांशतो होमः ॥ एवंकृते मंत्रः सिद्धो भवति ॥ सिद्धे च मंत्रे मंत्री प्रयोगान्

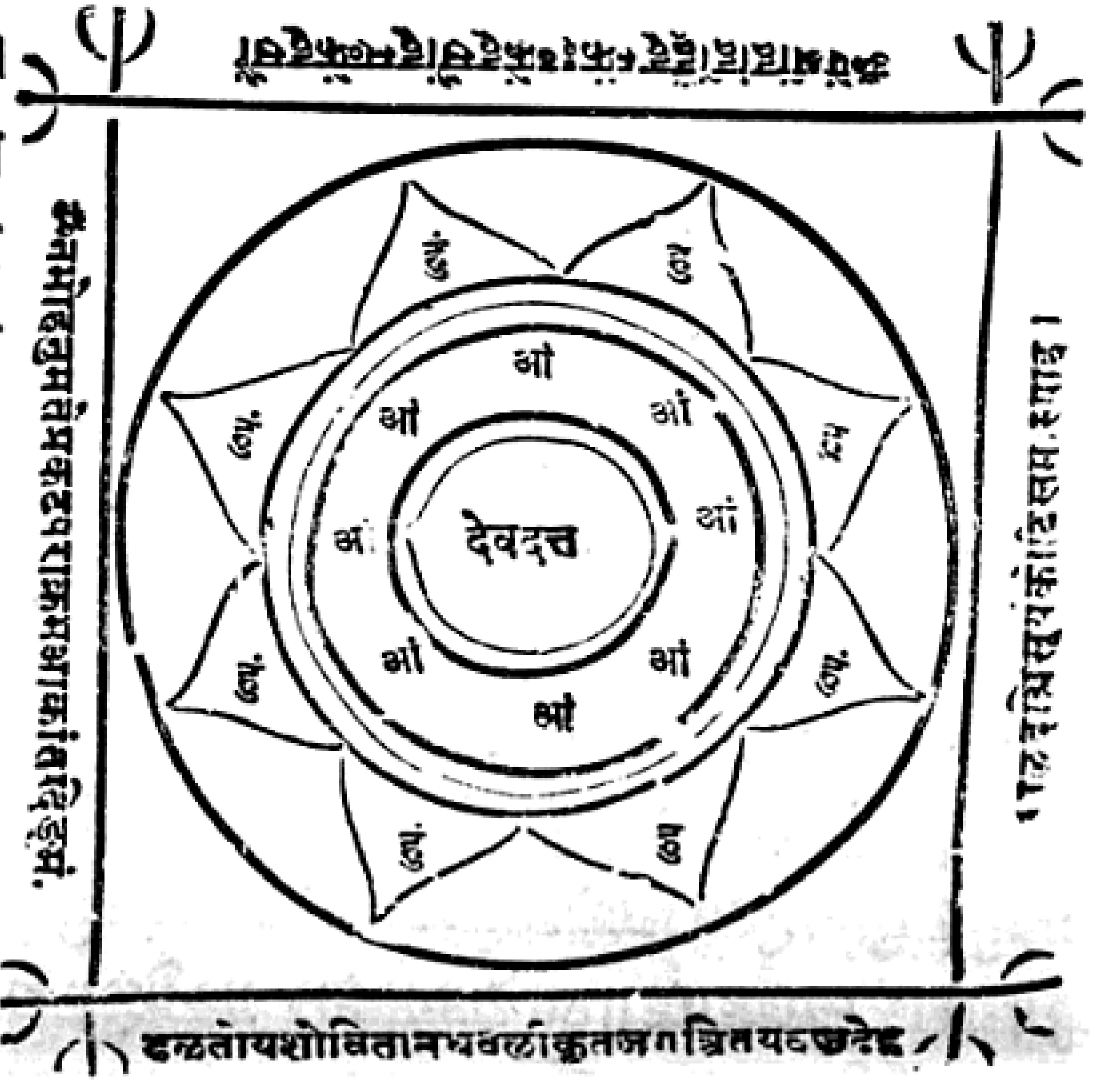
* रामभक्तो महातेजाः कपिराजो महाबलः ॥ द्रोणाद्रिहारको मेरुपीठिकार्चनकारकः ॥१॥ दक्षिणाशाभास्करश्च सर्वविघ्ननिवारकः ॥ एवं नामानि संपूज्य दलाग्रेषु चवानरान् ॥२॥

साधयेत् ॥ तथा च-“ एवं ध्यात्वा जपेदर्कसहस्त्रं जितमानसः ॥ दशांशं जुहुयाद्व्रीहीन्पयोदध्याज्यसंयुतान् ॥ १ ॥ एवं सिद्धे मनौ मंत्री स्वपरेष्टं प्रसाधयेत् ॥ कदलीबीजपूराम्रफलैर्हुत्वा सहस्त्रकम् ॥२॥ द्वाविंशतिं ब्रह्मचारी विप्रान्सम्भोजयेदथ॥एवं कृते महाभूतविषचौराद्यु पद्रवाः ॥ ३ ॥ नश्यंति क्षणमात्रेण विद्वेषिग्रहदानवाः॥ अष्टोत्तरशतं वारि मंत्रितं विषनाशनम् ॥४॥ रात्रौ नवशतं मंत्रं जपेद्दशदिनावधि ॥ यो नरस्तस्य नश्यंति राजशत्रूत्थभीतयः॥५॥अभिचारोत्थभूतोत्थज्वरे तं मंत्रितैर्जलैः ॥ भस्माभिः सलिलैर्वापि ताडयेज्ज्वरिणं क्रुधा ॥६॥ दिनत्रयाज्ज्वरान्मुक्तः स सुखं लभते नरः ॥ तन्मंत्रितौषधं जग्ध्वा नीरोगो जायते ध्रुवम् ॥ ७ ॥ तन्मंत्रितं पयः पीत्वा योद्धुं गच्छेन्मनुं जपन् ॥ तज्जप्तभस्मलिप्तांगः शस्त्रसंघैर्न बाध्यते॥८॥ शस्त्रक्षतं व्रणः शोफो लूतास्फोटोऽपि भस्मना॥ त्रिमंत्रितेन संस्पृष्टाः शुष्यंत्याचिरतो नृणाम् ॥ ९ ॥ सूर्यास्तमयमारभ्य जपेत्सूर्योदयावधि ॥ कीलक भस्म चादाय सप्ताहावधिसंयुतः ॥ १० ॥ निखनेद्भस्मकीलौ तौ विद्विषो द्वार्य्यलक्षितः ॥ विद्वेषं मिथ आपन्नाः पलायंतेऽरयोऽचिरात् ॥११॥ अभिमंत्रितभस्मांबु देहचंदनसंयुतम् ॥ खाद्यादियोजितं यस्मै दीयते स तु दासवत् ॥ १२ ॥ क्रूराश्च जंतवोऽनेन भवंति विधिना वशाः ॥ ईशानदिक्स्थमूलेन भूतांकुशतरोः शुभाम् ॥ १३ ॥ अंगुष्ठमात्रां प्रतिमां प्रविधाय हनूमतः ॥ प्राणसंस्थापनं कृत्वा सिंदूरैः परिपूज्य च ॥ १४ ॥ गृहस्याभिमुखो द्वारे निखनेन्मंत्रमुच्चरन् ॥ भूताभिचारचौराग्निविषरोगनृपोद्भवाः ॥ १५ ॥ संजायंते गृहे तस्मिन्न कदाचिदुपद्रवाः ॥ प्रत्यहं धनपुत्राद्यैरेधते तद् गृहं चिरम् ॥ १६ ॥ निशि श्मशानभूमिस्थो भस्मना मृत्स्नयापि वा ॥ शत्रोः प्रतिकृतिं कृत्वा हृदि नाम समालिखेत् ॥ १७ ॥ कृतप्राणप्रतिष्ठां तां भिंद्याच्छस्त्रैर्मनुं जपन् ॥ मंत्रांते प्रोच्चरेच्छत्रोर्नाम छिंधि च भिंधि च ॥ १८ ॥ मारयेति च तस्यांते दंतैरोष्ठं निपीड्य च ॥ पाण्योस्तले प्रपीड्याथ त्यक्त्वा तां सदनं व्रजेत् ॥ १९ ॥ एवं सप्तदिनं कुर्वन्हन्याच्छत्रुं शिवावितम् ॥ अर्धचन्द्राकृतौ कुंडे स्थंडिले वा हुतं चरेत् ॥

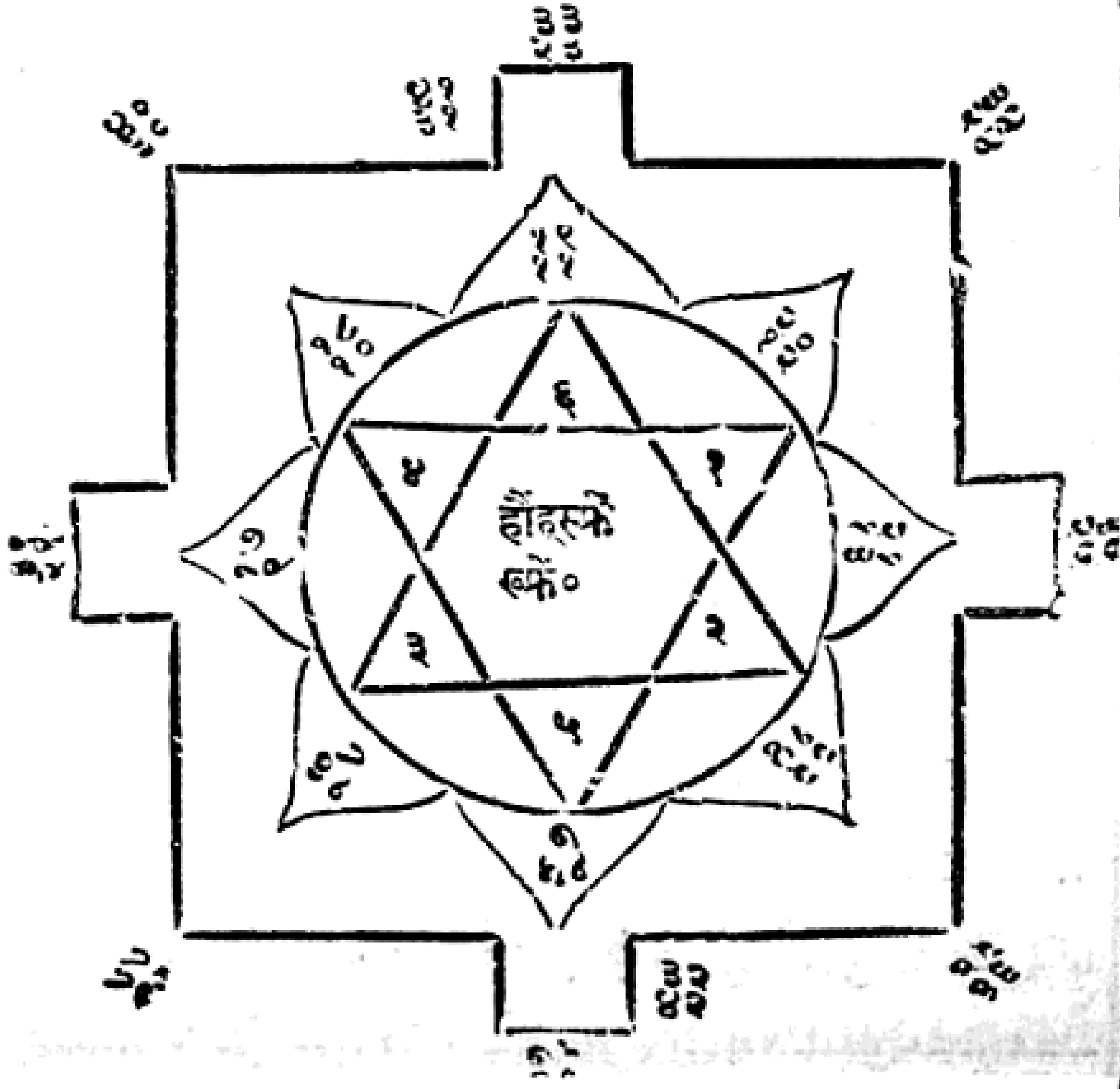
---

१ देहचन्दनं देहे धृतं यच्चन्दनं तेन युतं भस्मांबु च मंत्रितं यस्मै देयं स वश्यः स्यात् ॥ २ भूतांकुशतरोः करंजस्य अरिष्टस्य ईशानदिशि स्थितेन मूलेनांगुष्ठमितां हनूमत्प्रतिमां कृत्वा प्राणान्संस्थाप्य सिंदूरैरभ्यर्च्य यद् गृहद्वारे निखन्यते तत्र सर्वोपद्रवनाशः सम्पत्तिवृद्धिश्च ॥ ३ शिवावितं शिवेनापि रक्षितं शत्रुमेवं कुर्वन् हन्यात् ॥

॥२०॥ मुक्तकेशः श्मशानस्थो लवणैराजिकायुतैः ॥ उन्मत्तफलपुष्पैश्च नखरोमविषैरपि ॥ २१ ॥ काककौशिकगृध्राणां पक्षैः श्लेष्मांतकाक्षजैः ॥ समिद्वरैश्च त्रिशतं दक्षिणाशामुखो निशि ॥ २२ ॥ सप्तघस्रानिदं कुर्वन्मारयेद्रिपुमुद्धतम् ॥ शतषट्कं जपेद्रात्रौ श्मशाने दिवसत्रयम्॥२३॥ततो वेताल उत्थाय वदेद्भावि शुभाशुभम् ॥ उदितं कुरुते सर्वं किंकरीभूय मंत्रिणः॥२४॥वश्ये युद्धे नृपद्वारे समरे चौरसंकटे ॥ मंत्रोऽयं साधितो दद्यादिष्टसिद्धिं ध्रुवं नृणाम् ॥ २५ ॥ वस्त्रे शिलायां फलके ताम्रपात्रेऽथ कुड्यके॥भूर्जे वा तालपत्रे वा रोचनानाभिकुंकुमैः ॥ २६ ॥ यंत्रमेतत्समालिख्य त्यक्त्वाऽसौ ब्रह्मचर्यवान् ॥ कपेः प्राणान्प्रतिष्ठाप्य पूजयेत्तं यथाविधि ॥ २७ ॥ सर्वदुःखनिवृत्त्यैतद्यंत्रमात्मनि धारयेत् ॥ज्वरमार्यभिचारघ्नं सर्वोपद्रवशांतिकृत् ॥ १८ ॥ योषितामपि बालानां धृतं जनमनोहरम् ॥ इति हनुमद्द्वादशाक्षरमंत्रप्रयोगः१ ॥

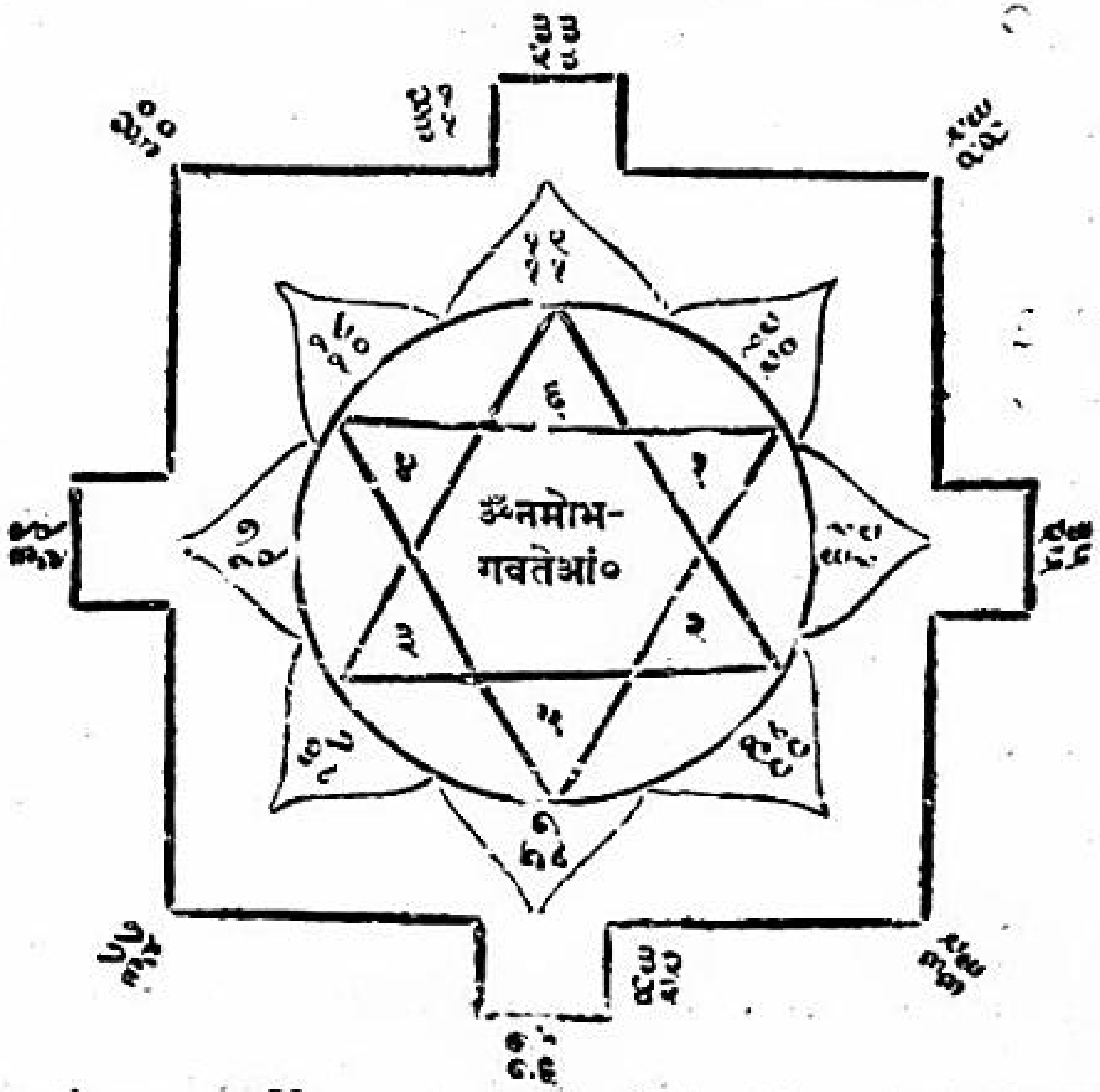
हनुमत्कूटद्वादशाक्षरीपूजनयन्त्रम्.

१ उन्मत्तो धत्तूरः ॥ २ श्लेष्मांतकश्चिक्कणफलो वृक्षः ॥ ३ अक्षो विभीतकस्तदुत्थसमिद्भिश्च ॥

॥ अथ हनुमदष्टादशाक्षरमंत्रप्रयोगः ॥ मंत्रो यथा-(मंत्रमहोदधौ) "ॐ नमो भगवते आंजनेयाय महाबलाय स्वाहा" इत्यष्टादशाक्षरो मंत्रः ॥ अस्य विधानम्॥ अस्य मंत्रस्य ईश्वर ऋषिः । अनुष्टुप् छन्दः । हनुमान् देवता । हुं बीजम् । स्वाहा शक्तिः । सर्वेष्टसिद्धये जपे विनियोगः ॥ ॐ ईश्वरऋषये नमः शिरसि ॥ १॥ अनुष्टुप्छंदसे नमः मुखे॥२॥ हनुमद्देवतायै नमः हृदिः ॥३॥ हुंबीजाय नमः गुह्ये ॥४॥ स्वाहाशक्तये नमः पादयोः ॥ ५ ॥ विनियोगाय नमः सर्वांगे ॥ ६ ॥ इति ऋष्यादिन्यासः ॥ ॐ आञ्जनेयाय नमः हृदयाय नमः ॥ १॥ ॐ रुद्रमूर्तये नमः शिरसे स्वाहा ॥ २ ॥ ॐ वायुपुत्राय नमः शिखायै वषट् ॥ ३ ॥ ॐ अग्निगर्भाय नमः कवचाय हुं ॥ ४ ॥ ॐ रामदूताय नमः नेत्रत्रयाय वौषट् ॥५॥ ॐ ब्रह्मास्त्रनिवारकाय नमः अस्त्राय फट् ॥ ६ ॥ इति हृदयादिषडंगन्यासः ॥ एवं करन्यासं कृत्वा ध्यायेत् ॥ अथ ध्यानम्॥ "ॐ दहनतप्तसुवर्णसमप्रभं भयहरं हृदये विहितांजलिम् ॥ श्रवणकुंडलशोभिमुखांबुजं नमत वानरराजमिहाद्भुतम् ॥ १ ॥" इति ध्यायेत् ॥ ततः सर्वतोभद्रमंडले मंडूकादिपरतत्त्वांतपीठदेवताः सस्थाप्य नव पीठशक्तीः पूजयेत् ॥ तद्यथा— पूर्वादिक्रमेण ॥ ॐ विमलायै नमः ॥ १ ॥ ॐ उत्कर्षिण्यै नमः ॥ २ ॥ ॐ ज्ञानाय नमः ॥ ३ ॥ ॐ क्रियायै नमः ॥ ४ ॥ ॐ योगायै नमः ॥ ५ ॥ ॐ प्रह्व्यै नमः ॥ ६ ॥ ॐ सत्यायै नमः ॥ ७ ॥ ॐ ईशानायै नमः ॥ ८ ॥ मध्ये ॐ अनुग्रहायै नमः ॥ ९ ॥ इति पूजयेत् ॥ ततः स्वर्णादिनिर्मितं यंत्रं मूर्तिं वा ताम्रपात्रे निधाय घृतेनाभ्यज्य तदुपरि दुग्धधारां जलधारां च दत्त्वा स्वच्छवस्त्रेण संशोष्य "ॐ नमो भगवते हनुमते सर्वभूतात्मने हनुमंताय सर्वात्मसंयोगपद्मपीठात्मने नमः" ॥इति मंत्रेण पुष्पाद्यासनं दत्त्वा पीठमध्ये संस्थाप्य प्रतिष्ठां च कृत्वा मूलेन मूर्तिं प्रकल्प्य पाद्यादिपुष्पांतैरुपचारैः संपूज्य आवरणपूजां कुर्यात्॥तद्यथा-पुष्पांजलिमादाय मूलमुच्चार्य "ॐ संविन्मयः परो देवः परामृतरसप्रिय ॥ अनुज्ञां हनुमन्देहि परिवारार्चनाय मे ॥ " इति पठित्वा पुष्पांजलिं च दत्त्वा पूजितास्तर्पिताः संतु इति वदेत् ॥ इत्याज्ञां गृहीत्वा आवरणपूजामारभेत ॥ षट्कोणकेसरेषु आग्नेय्यादिचतुर्दिक्षुमध्ये दिक्षु च ॐ आंजनेयाय हृदयाय नमः । हृदयश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ इति सर्वत्र ॥ १ ॥ ॐ रुद्रमूर्तये शिरसे स्वाहा । शिरःश्रीपा० ॥ २ ॥ ॐ

द्वादशाक्षरीहनुमत्कल्पपूजनयन्त्रम्।

वायुपुत्राय शिखायै वषट् । शिखाश्रीपा० ॥ ३ ॥ ॐ अग्निगर्भाय कवचाय हुँम् कवचश्रीपा० ॥ ४ ॥ ॐ रामदूताय नेत्रत्रयाय वौषट् । नेत्रत्रयश्रीपा० ॥ ५ ॥ ॐ ब्रह्मास्त्रनिवारकाय अस्त्राय फट् । अस्त्रश्रीपा० ॥ ६ ॥ इत्यंगानि पूजयेत् ॥ ततः पुष्पांजलिमादाय मूलमुच्चार्य "ॐ अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल ॥ भक्त्या समर्पये तुभ्यं प्रथमावरणार्चनम् ॥ १ ॥" इति पठित्वा पुष्पांजलिं च दत्त्वा पूजितास्तर्पिताः संतु इति वदेत् । इति प्रथमावरणम् ॥ १ ॥ ततोऽष्टदले पूज्यपूजकयोरंतराले प्राचीं तदनुसारेण अन्या दिशः प्रकल्प्य प्राचीक्रमेण दक्षिणावर्तेन च ॐ रामभक्ताय नमः ॥ १ ॥ ॐ महातेजसे नमः ॥ २ ॥ ॐ कपिराजाय नमः ॥ ३ ॥ ॐ महाबलाय नमः ॥ ४ ॥ ॐ द्रोणाद्रिहारकाय नमः ॥ ५ ॥ ॐ मेरुपीठार्चनकारकाय नमः ॥ ६ ॥ दक्षिणाशाभास्कराय नमः ॥ ७ ॥ ॐ सर्वविघ्ननिवारकाय नमः ॥ ८ ॥ इति संपूज्य पुष्पांजलिं च दद्यात् ॥ इति द्वितीयावरणम् ॥ २ ॥ ततोऽष्टकोणाग्रेषु प्राचीक्रमेण । ॐ सुग्रीवाय नमः ॥ १ ॥ ॐ अंगदाय नमः ॥ २ ॥ ॐ नीलाय नमः ॥ ३ ॥ ॐ जाम्बवते नमः ॥ ४ ॥ ॐ नलाय नमः ॥ ५ ॥ ॐ सुषेणाय नमः ॥ ६ ॥ ॐ द्विविदाय नमः ॥ ७ ॥ ॐ मयंदाय नमः ॥ ८ ॥ इति संपूज्य पुष्पांजलिं च दद्यात् ॥ इति तृतीयावरणम् ॥ ३ ॥ ततो भूपुरे पूर्वादिक्रमेण इन्द्रादिदशदिक्पालान् वज्राद्यायुधानि च संपूज्य पुष्पांजलिं दद्यात् ॥ इत्यावरणपूजां कृत्वा धूपादिनमस्कारांतं संपूज्य जपं कुर्यात् ॥ अस्य पुरश्चरणमयुतजपः । तद्दशांशतो होमः । एवं कृते मंत्रः सिद्धो

भवति । सिद्धे च मंत्रे मंत्री प्रयोगान् साधयेत् । तथा च । "अयुतं प्रजपेन्मन्त्रं दशांशं जुहुयात्तिलैः ॥ जितेंद्रियो नक्तभोजी प्रत्यहं साष्टकं शतम् ॥ १ ॥ जपित्वा क्षुद्ररोगेभ्यो मुच्यते दिवसत्रयात् ॥ १ ॥ भूतप्रेतपिचादिनाशायैवं समाचरेत् ॥ महारोगनिवृत्त्यै तु सहस्रं प्रत्यहं जपेत् ॥ २ ॥ एकाशनोऽयुतं नित्यं जपन्ध्यायन्कपीश्वरम् ॥ राक्षसौघं विनिघ्नंतमचिराज्जयति द्विषम् ॥ ३ ॥ सुग्रीवेण समं रामं संदधानं स्मरन्कपिम् ॥ प्रजप्यायुतमेतस्य संधिं कुर्याद्विरुद्धयोः ॥ ४ ॥ लंकां दहंतं तं ध्यायन्नयुतं प्रजपेन्मनुम् ॥ शत्रूणां प्रदहेद् ग्रामानचिरादेव साधकः ॥ ५ ॥ प्रयाणसमये ध्यायन् हनूमंतं मनुं जपन् ॥ यो याति सोऽचिरात्स्वेष्टं साधयित्वा गृहं भजेत् ॥ ६ ॥ यः कपीशं सदा गेहे पूजयेज्जपतत्परः ॥ आयुर्लक्ष्म्यौ प्रवर्द्धेते तस्य नश्यंत्युपद्रवाः ॥ ७ ॥ शार्दूल तस्करादिभ्यो रक्षेन्मनुरयं स्मृतः ॥ प्रस्वापकाले चौरेभ्यो दुष्टस्वप्नादपि ध्रुवम् ॥ ८ ॥ इत्यष्टादशाक्षरहनुमन्मंत्रप्रयोगः ॥ अथ द्वादशाक्षरमंत्ररूपहनुमत्कल्पः ॥ (गारुडीतंत्रे) देव्युवाच ॥ शैवानि गाणपत्यानि शाक्तानि वैष्णवानि च ॥ साधनानि च सौराणि चान्यानि यानि तानि च ॥ १ ॥ श्रुतानि देवदेवेश त्वद्वक्त्रान्निःसृतानि च ॥ किंचिदन्यत्तु देवानां साधनं यदि कथ्य ताम् ॥ २ ॥ महादेव उवाच ॥ शृणु देवि प्रवक्ष्यामि सावधानाऽवधारय ॥ हनुमत्साधनं पुण्यं महापातकनाशनम् ॥ ३ ॥ एतद्गुह्यतमं लोके शीघ्रसिद्धिकरं परम् ॥ जपी यस्य प्रसादेन लोकत्रयजितो भवेत् ॥ ४ ॥ तत्साधनमहं वक्ष्ये नृणां सिद्धिकरं द्रुतम् ॥ ५ ॥ वियत्सनरकं घोरं हनुमते तदनंतरम् ॥ रुद्रात्मकाय कवचं फडिति द्वादशाक्षरम् ॥ ६ ॥ एष मंत्रो मयाख्यातो गोपनीयः प्रयत्नतः ॥ तव

---

१ अथ भाषानुवादः-देवीजी बोली हे ईश्वर ! शिवसाधन गणेशसाधन शक्तिसाधन विष्णुसाधन सूर्य्यसाधन आदि अनेकसाधनोंकी रीति मैंने तुम्हारे समीप श्रवण करी है अब मैं अन्यान्य देवतोंका साधन सुननेकी इच्छा करती हूँ सो आप कहिये ॥ १ ॥ २ ॥ महादेवजी बोले हे देवि ! मैं इस समय हनुमत्साधन कहता हूँ सो तुम सावधान होकर श्रवण करो। यह साधन बड़े पुण्यका देनेवाला और बड़े बड़े जो पातक हैं उनका नाश करनेवाला है ॥ ३ ॥ इसकी साधनविधि अविगुप्त है और शीघ्र सिद्धिकी देने वाली है। इस साधनके बलसे साधक तीनों लोकोंको जय करनेमें समर्थ हो सकता है ॥ ४ ॥ तिसके साधनकी विधि मैं कहता हूँ जो मनुष्योंको सिद्धिकी देनेवाली है ॥ ५ ॥ प्रथम हं दूसरे

स्नेहेन भक्त्या च दासोऽस्मि तव सुन्दरि ॥७॥मंत्रराजोऽर्जुनायायं प्रदत्तो हरिणा पुरा॥ जपेन साधनं कृत्वा जितं सर्वं चराचरम् ॥८॥ मंत्रो यथा–"हं हनुमते रुद्रात्मकाय हुं फट्" इति द्वादशाक्षरो मंत्रः॥ अस्य विधानम्॥ नदीकूले विष्णुगेहे निर्जनस्थाने पर्वते वने वा जपस्थानभूमिपरिग्रहणं कृत्वा नदीतीरे स्नात्वा कुशासने उपविश्य आचम्य मूलेन प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्यामुकगोत्रोऽमुक शर्म्माहं श्रीहनुमत्प्रीतिकामोऽमुकमंत्रेण लक्षजपरूपपुरश्चरणमहं करिष्ये इति संकल्प्य भूतशुद्ध्यादिकं कुर्यात् ॥ अस्य ऋष्यादिकादेरभावः॥ "हं हनुमते रुद्रात्मकाय हुं फट् स्वाहा" इत्यंगुष्ठाभ्यां नमः॥१॥एवमेव विधिना करन्यासं हृदयादिषडंगन्यासं च कृत्वा ध्यायेत् ॥ अथ ध्यानम्॥ ॐ महाशैलं समुत्पाट्य धावन्तं रावणं प्रति॥ तिष्ठ तिष्ठ रणे दुष्ट घोररावं समुच्चरन् ॥ १ ॥ लाक्षारसारुणं गात्रं कालांतकयमोपमम्॥ ज्वलदग्निलसन्नेत्रं सूर्य्यकोटिसमप्रभम्॥ अंगदाद्यैर्महावीरैर्वेष्टितं रुद्ररूपिणम्॥ एवंरूपं हनूमन्तं ध्यात्वा पूजां समारभेत्॥ इति ध्यायेत्॥ ततः पीठादौ रचिते सर्वतोभद्रमंडलं कृत्वा ततः सकेसरं रक्तचंदनं घृष्ट्वा तेन लेखनीं च कृत्वा ताम्रादिपत्रेऽष्टदलपद्मं विलिख्य मंडले संस्थाप्य प्रतिष्ठां च कृत्वा मूलेन मूर्त्तिं प्रकल्प्यावाहनादिपुष्पांतैरुपचारैः संपूज्य मूलेन पुष्पांजल्यष्टकं दत्वा ततः "ॐ कुले रघूणां समवाप्य जन्म विधाय सेतुं जलधेर्जलांतः॥ लंकेश्वरं यः शमयांचकार सीतापतिं तं प्रणमामि भक्त्या ॥ १ ॥ इति रामं ध्यात्वा पुष्पांजलिमादाय मूलमुच्चार्य्य "ॐ संविन्मयः परो देवः परामृतरसप्रिय ॥ अनुज्ञां हनुमन्देहि परिवारार्चनाय मे" ॥ १ ॥ इति पठित्वा पुष्पांजलिं च दत्त्वा पूजितास्तर्पिताः संतु इति वदेत्॥ इत्याज्ञां गृहीत्वा आवरणपूजामारभेत ॥ तथा च पूज्यपूजकयोरंतराले प्राचीं तदनुसारेण अन्या दिशः प्रकल्प्य प्राचीक्रमेण ॐ सुग्रीवाय नमः सुग्रीवश्री

हनुमते, पीछे रुद्रात्मकाय अन्तमें हुं फट् अर्थात् 'हं हनुमते रुद्रात्मकायहुंफट्" यह बारह अक्षरका मन्त्र जो मैंने कहा इसको यत्नपूर्वक गुप्त रखना चाहिये। हे सुन्दरि । मैं तुम्हारा दास हूँ इस वास्ते मैंने तुम्हारे स्नेह और भक्तिके वशीभूत होकर यह मन्त्र कहा है॥ ७ ॥ इस मन्त्रको प्रथम भगवान् श्रीकृष्णचन्द्रजीने अर्जुनसे कहा था । अर्जुनने इसी मन्त्रको

पादुकां पूजयामि तर्पयामि नमस्करोमि ॥ इति सर्वत्र ॥ १ ॥ ॐ लक्ष्मणाय नमः । लक्ष्मणश्री पा० ॥ २ ॥ ॐ अंगदाय नमः । अंगदश्रीपा० ॥ ३ ॥ ॐ नलाय नमः । नलश्रीपा० ॥ ४ ॥ ॐ नीलाय नमः । नीलश्रीपा० ॥ ५ ॥ ॐ जाम्बवते नमः । जाम्बवच्छ्रीपा० ॥६॥ ॐ कुमुदाय नमः । कुमुदश्रीपा० ॥ ७ ॥ ॐ केसरिणे नमः । केसरिश्रीपा० ॥ ८ ॥ देवदक्षिणतः । ॐ पवनाय नमः पवनश्रीपा० ॥९॥ वामे । ॐ अंजन्यै नमः । अंजनीश्रीपा० ॥ १० ॥ इति पूजयेत् ॥ ततः पुष्पांजलिमादाय मूलमुच्चार्य । " ॐ अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल ॥ भक्त्या समर्पये तुभ्यमिदं ह्यावरणार्चनम् ॥ १ ॥ इति पठित्वा पुष्पांजल्यष्टकं दत्त्वा विशेषार्घ्याद्बिंदुं निक्षिप्य पूजितास्तर्पिताः संतु इतिवदेत् ॥ इत्यावरणपूजां कृत्वा धूपादिनमस्कारांतं संपूज्य पुनर्ध्यात्वा एकाग्रचित्तो मंत्रार्थं स्मरन् जपं कुर्य्यात् ॥ अस्यपुरश्चरणं जपलक्षः। लक्षांते दिवसं प्राप्य तेन महत्पूजनं कृत्वा दिवारात्रिं

द्वादशाक्षरीहनुमन्मन्त्रयन्त्रम्.

व्याप्य जपेत् ॥ तावत्कालं जपेत् यावत्संदर्शनं भवेत्॥एवंकृते हनुमांस्त्रिभागशेषासु निशासु आगच्छति साधकाय वरं दत्त्वा पुनर्व्रजति । तथा च—नदीकूले विष्णुगेहे निर्जने पर्वते वने ॥ एकाग्रचित्तमाधाय साधयेत्साधनं महत्॥९॥महाशैलं समुत्पाट्य धावंतं रावणं प्रति ॥ तिष्ठतिष्ठ रणे दुष्ट घोरं रावं समुच्चरन् ॥ लाक्षारसारुणं गात्रं कालान्तकयमोपमम् ॥ ज्वलदग्निलसन्नेत्रं सूर्य्यकोटिसमप्रभम् ॥ अंगदाद्यैर्महावीरैर्वेष्टितं रुद्ररूपिणम् ॥ १० ॥ एवंरूपं हनूमंतं ध्यात्वा यः प्रजपेन्मनुम् ॥ लक्षजपात्प्रसन्नः स्यात्सत्यं ते कथितं मया ॥ ११ ॥

सिद्ध करके चर और अचर जगतको जीता है ॥ ८ ॥ नदीके किनारे विष्णुभगवान्के मंदिरमें निर्जनस्थानमें अथवा पर्वतमें एकाग्रचित्त होकर इस साधनको करे ॥ ९ ॥ हनुमानजी बड़े भारी पर्वतको उखाड कर रावणकी ओरको धावमान हो रहे हैं और रावणसे घोर शब्द करके कहते हैं कि रे दुष्टात्मन् ! ठहर ठहर भाग मत, हनुमान्जीका वर्ण लाखके रङ्गके समान अरुण है, हनुमानजीका भयानक स्वरूप कालांतक यमके समान है, इनके दोनों नेत्र अग्निकी भांति प्रकाशमान हैं और देह कोटिसूर्यकी कांतिवाली है । रुद्ररूपी हनुमानजी अंगदजी आदि बड़े बड़े, वीरोंसे युक्त हैं ॥ १० ॥ इस प्रकार हनुमान्जीका ध्यान करके मन्त्रका जप करे । लक्ष जप पूर्ण होजाने पर हनुमान्जी उस साधक पर प्रसन्न हो जाते हैं ॥

ध्यानैकमात्रतः पुंसां सिद्धिरेव न संशयः ॥ प्रातः स्नात्वा नदीतीरे उपविश्य कुशासने ॥१२॥ प्राणायामं षडंगश्च मूलेन सकलं चरेत् ॥ पुष्पांजल्यष्टकं दत्त्वा ध्यात्वा रामं ससीतकम् ॥ १३ ॥ ताम्रपात्रे ततः पद्ममष्टपत्रं सकेसरम् ॥ रक्तचन्दनघृष्टेन लिखेत्तस्य शलाकया ॥ १४ ॥ कर्णिकायां लिखेन्मंत्रं तत्रावाह्य कपिप्रभुम् ॥ कर्णिकायां हनूमंतं ध्यात्वा पाद्यादिकं ततः ॥ १५ ॥ गंधपुष्पादिकं चैव निवेद्य मूलमंत्रतः ॥ सुग्रीवं लक्ष्मणं चैव चाङ्गदं नलनीलकम् ॥ १६ ॥ जाम्बवंतं च कुमुदं केसरिणं दले दले ॥ पूर्वादिक्रमतो देवि पूजयेद्गंधचन्दनैः ॥ १७ ॥ पवनश्चांजनश्चैव पूजयेद्दक्षवामतः ॥ दलाग्रेषु कपिभ्योऽपि पुष्पाञ्जल्यष्टकं ततः ॥ १८ ॥ ध्यात्वा तु मंत्रराजं वै लक्षं यावत्तु साधकः ॥ लक्षांते दिवसं प्राप्य कुर्य्याच्च पूजनं महत् ॥ १९ ॥ एकाग्रचित्तमनसा तस्मिन्पवननंदने ॥ दिवारात्रौ जपं कुर्य्याद्यावत्संदर्शनं भवेत् ॥ २० ॥ सुदृढं साधकं मत्वा निशीथे पवनात्मजः ॥ सुप्रसन्नस्ततो भूत्वा प्रयाति साधकाग्रतः ॥ २१ ॥ यथेप्सितं वरं दत्त्वा साधकाय कपिप्रभुः ॥ वरं लब्ध्वा साधकेन्द्रो विहरेदात्मनः सुखैः ॥ २२ ॥ एतद्धि साधनं पुण्यं देवानामपि दुर्लभम् ॥ तव स्नेहान्मयाख्यातं भक्तासि मयि पार्वति ॥ २३ ॥ इति श्रीगारुडे तंत्रे देवीश्वरसंवादे द्वादशाक्षरहनुमत्कल्पः समाप्तः ॥

हे देवि ! तुम्हारे प्रति यह हनुमान्जीका मंत्र मैंने सत्य कहा है ॥ ११ ॥ पुरुषोंको ध्यानमात्र करनेसे ही सिद्धि होती है इसमें कोई सन्देह नहीं है किन्तु ध्यान भक्तिपूर्वक होना चाहिये । प्रातःकाल स्नान कर नदीके किनारे कुशाके आसन पर बैठे॥१२॥प्राणायाम और षडंगन्यास सब मूलमन्त्रसे करे पीछे मूलमन्त्रद्वारा आठ अञ्जलि पुष्पप्रदान कर सीता सहित श्रीरामचन्द्रजीका ध्यान करे ॥ १३ ॥ इसके उपरांत हनुमान्जीका यन्त्र अंकित करे। पहले केसर सहित घिसे रक्तचन्दन और रक्तचन्दनकी कलमसे ताम्रपत्रके ऊपर अष्टदल कमल लिखना चाहिये ॥ १४ ॥ जिसके बीचमें मूलमन्त्र लिखकर उस मूलमन्त्रको हनुमान्जीका स्वरूप समझ कर आवाहन पूर्वक पाद्यादि देवे ॥ १५ ॥ फिर मूलमन्त्रसे गन्ध-पुष्पादि निवेदन कर सुग्रीव लक्ष्मण अंगद नल नील ॥ १६ ॥ जाम्बवन्त कुमुद और केसरी इन्होंको कमलके आठों दलोंमें लिखकर पूर्वादिक्रमसे इन आठोंका पूजन करना चाहिये ॥ १७ ॥ हनुमान्जीके दक्षिण भागमें पवनका पूजन करे और वामभागमें अञ्जनीका पूजन करे ॥ दलके अग्रभागमें "ॐ कपिभ्यो नमः" इस मंत्रसे आठ अंजलि पुष्प चढ़ावे ॥ १८ ॥ पीछे कपिराजका ध्यान करके मंत्रका जप करे ॥ इस मंत्रको एक लाख जपना चाहिये। जिस दिन लक्ष जप पूरा होजावे उस दिन महापूजा करनी चाहिये ॥ १९ ॥ एकाग्रचित्तसे रात्रि दिन हनुमान्जीके मंत्रका जप करने पर हनुमान्जीका दर्शन होता है। जबतक दर्शन न हो, जप करता रहे ॥ २० ॥ ऐसा करनेसे हनुमान्जी साधकको दृढ़प्रतिज्ञ जान रात्रिके समय प्रसन्न हो साधकके समीप आते हैं ॥ २१ ॥ तहां हनुमान्जी साधकको अभिलषित वर देते हैं । साधक वरको प्राप्त हो सुखपूर्वक विहार करता है ॥ २२ ॥ यह परम पुण्यका देनेवाला साधन देवताओंको भी दुर्लभ है । हे देवि ! तुम मेरी भक्ता हो इस कारण तुम्हारे स्नेहके वशीभूत हो प्रकाश करा है ॥ २३ ॥ यह गारुड तन्त्रमें लिखा हुआ पार्वतीमहादेवका संवाद है ॥ इति ॥

॥ अथ हनुमद्दशाक्षरमन्त्रवीरसाधनप्रयोगः ॥ " हनुमतोऽतिगुह्यं तु लिख्यते वीरसाधनम् ॥ स्वबीजं पूर्वमुच्चार्य पवनं च ततो वदेत् ॥ १ ॥ नन्दनं च ततो देयं ङेऽवसानेऽनलप्रिया ॥ दशार्णोऽयं मनुः प्रोक्तो नराणां सुरपादपः ॥ २ ॥ " मंत्रो यथा—"हं पवननन्दनाय स्वाहा" इति दशाक्षरो मंत्रः॥ अस्य विधानम् ॥ "ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय कृतनित्यक्रियो द्विजः ॥ गत्वा नदीं ततः स्नात्वा तीर्थमावाह्य चांभसि ॥ मूलमंत्रं ततो जप्त्वा सिंचेदादित्यसंख्यया ॥ ३ ॥" ततो वाससी परिधाय गंगातीरे पर्वते वा उपविश्य । ह्रां अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ १ ॥ ह्रां तर्जनीभ्यां नमः ॥ २ ॥ इत्यादिना करन्यासं हृदयादिषडंगन्यासं च कृत्वा प्राणायामं कुर्यात् ॥ तथा च—अकारादिवर्णानुच्चार्य वामनासापुटेन वायुं पूरयेत् ॥ पंचवर्गानुच्चार्य्य वायुं कुंभयेत् ॥ यकारादिवर्णानुच्चार्य्य दक्षिणनासापुटेन वायुं रेचयेत् ॥ एवं वारत्रयं कृत्वा मंत्रवर्णैरंगन्यासं कृत्वा ध्यायेत् ॥ अथ ध्यानम् ॥ ध्यायेद्रणे हनूमंतं कपिकोटिसमन्वितम् ॥धावंतं रावणं जेतुं दृष्ट्वा सत्वरमुत्थितम् ॥ लक्ष्मणं च महावीरं पतितं रणभूतले ॥ गुरुं च क्रोधमुत्पाद्य गृहीत्वा गुरुपर्वतम् ॥ हाहाकारैः सदर्पैश्च कम्पयंतं जगत्रयम् ॥ ब्रह्मांडं स समावाप्य कृत्वा भीमं कलेवरम् ॥ १ ॥ इति ध्यात्वा षट्सहस्रं जपेत् । सप्तमदिवसं प्राप्य तदा दिवा रात्रिं व्याप्य जपेत् । ततो महाभयं दत्त्वा त्रिभागशेषासु निशासु नियतमागच्छति साधको यदि मायां तरति तदेप्सितं वरं प्राप्नोति ॥

---

१ अथ भाषानुवादः—हनुमान्‌जीका अत्यंत गुप्त वीरसाधन कहा जाता है। "हं पवननंदनाय स्वाहा" यह दशाक्षर मंत्र मनुष्योंके लिये कल्पवृक्षके समान है। अब मै इसके करनेकी विधि कहता हूँ। साधक ब्राह्ममुहूर्तमें उठ संध्यावंदनादि नित्यक्रिया करनेके उपरांत नदीके किनारे जाय स्नान करके तीर्थावाहनपूर्वक आठ बार मूलमंत्रका जप करे फिर उस जलके द्वारा बारह बार अपने मस्तकपर अभिषेक करे । पीछे वस्त्रयुगल धारण कर गंगाके तीर वा पर्वत पर बैठ 'ह्रां अंगुष्ठाभ्यांनमः' इस प्रकार करन्यास और हृदयादिषडंगन्यास करे। तिसके पीछे अकारादि १६ स्वरवर्णोंको उच्चारण करके वामनासापुटमें वायुको पूर्ण करे तथा ककारादि मकार पर्यंत २५ अक्षरोंको उच्चारण करके दोनों नासापुटोंमें वायुको बन्द करे और यकारादि क्षकारांत वर्णोंको उच्चारण करके दक्षिणनासापुटसे वायुका रेचन करे अर्थात् बाहर निकाल दे । इसी प्रकार दक्षिणनासापुटसे वायुको खेंचकर दोनों नासापुटोंमें कुंभक और वाम नासापुटसे रेचन करे ॥ फिर वामनासापुटसे पूर्ण दोनों नासापुटोंसे धारण और दक्षिणसे रेचन करे । इस प्रकार तीन बार प्राणायाम कर मंत्रके अक्षरोंसे अंगन्यासपूर्वक ध्यान करे । हनुमान्‌जी संग्रामके बीच कोटि वानरोंसे युक्त हैं । हनुमान्‌जी रावणको पराजय करनेके निमित्त धावित हो रहे हैं। हनुमान्‌जीको देखकर रावण कंपायमान हो रहा है। महावीर लक्ष्मणजीको रणभूमिमें गिरे हुए देख हनुमान्‌जी क्रोधके साथ महापर्वतको उखाड घमंडके साथ हाहाकार ध्वनिसे तीनों लोकोंको कंपित कर रहे हैं । हनुमान्‌जी ब्रह्मांडव्यापी भीम कलेवरको धारण किये हुए स्थित हैं । इस प्रकार ध्यान करके छ हजार मूलमंत्रका जप करना चाहिये, छ दिन

विद्यां वापि धनं वापि राज्यं वा शत्रुनिग्रहम् ॥ तत्क्षणादेव चाप्नोति सत्यं सत्यं सुनिश्चितम् ॥ इति दशाक्षरवीरमंत्रसाधनम् ॥

॥ अथ अष्टादशाक्षरमन्त्रप्रयोगः ॥ मंत्रो यथा—"ॐ नमो हनुमते आवेशय आवेशय स्वाहा" इत्यष्टादशाक्षरमंत्रः ॥अस्य विधानम् ॥

॥ अथ चतुर्दशाक्षरहनुमन्मंत्रप्रयोगः ॥ मंत्रो यथा—"ॐ नमो हरिमर्कटमर्कटाय स्वाहा" इति चतुर्दशाक्षरो मंत्रः ॥ अस्य विधानम् ॥

अथ हनुमत्पूजापद्धतिप्रारंभः ॥ तत्रादौ मंत्रानुष्ठानप्रारम्भात्पूर्वकृत्यम् ॥ चन्द्रतारादिबलान्वित सुमुहूर्ते पुण्यतीर्थक्षेत्रे विष्णुगेहे पर्वते वने वा निर्जनस्थानादावनुष्ठानयोग्यभूमिपरिग्रहणं कृत्वा तत्र मार्जनदहनखननसंप्लावनादिभिः स्मृत्युक्तैः शोधनोपायैः शुद्धिं संपाद्य जपस्थानस्य चतुर्दिक्षु क्रोशं क्रोशद्वयं वा क्षेत्रमाहारादिविहारार्थं परिकल्प्य जपस्थानभूमौ कूर्मशोधनं कुर्य्यात् ॥ ततः पुरश्चरणात् प्राक् तृतीयदिवसे क्षौरादिकं विधाय ततः प्रायश्चित्तांगतार्थं विष्णुपूजातर्पणश्राद्धानि होमं चान्द्रायणादिव्रतं च कुर्यात् ॥ व्रताशक्तौ गोदानं

इस प्रकार जप करके सातवें दिन दिनरात जप करना चाहिये। इस प्रकार जप करने पर रात्रिके चौथे पहरमें महाभयप्रदर्शनपूर्वक निश्चय हनुमान्जी साधकके समीप आगमन करते हैं। यदि साधक मायाको अर्थात् भयको परित्याग करनेमें समर्थ हो तो अभिलषित वर प्राप्त कर सकता है। विद्याको धनको राज्यको तथा शत्रुनिग्रहको उसी समय प्राप्त होता है; सत्य है. सत्य है, भले प्रकार निश्चय किया हुआ है ॥ इति ॥

१ रक्तचंदनकी हनुमान्जीकी प्रतिमा बनाकर प्राणप्रतिष्ठा करे और रक्तवस्त्र धारण करावे। पीछे आप रक्तवस्त्र धारण कर रक्तवर्णके आसनपर पूर्वाभिमुख बैठकर रात्रिके समय हनुमान्जीका पंचोपचार पूजन करे, गुडके चूरमेका नैवेद्य लगावे, उस नैवेद्यको मूर्तिके सामने आठ पहर धरा रहने दे, जब दूसरे दिन नैवेद्य लगावे तब पहले दिनका नैवेद्य उठा कर किसी पात्रमें इकट्ठा करता रहे। अनुष्ठान समाप्त होनेके पीछे किसी दुर्बल ब्राह्मणको देवै या पृथ्वीमें गाड देदेवे। घृतका दीपक जलावे, रुद्राक्षकी मालासे ११०० मंत्र नित्य जपे, उसी स्थानमें रक्तवस्त्र पर सोजावे; ऐसा करनेसे ११ दिनके भीतर हनुमान्जी ब्रह्मचारी स्वरूप हो रात्रिके समय स्वप्नद्वारा दर्शन देकर साधकके प्रश्नका उत्तर अवश्य देते हैं। साधक जो पूँछता है बताते हैं और भी जिस कामके वास्ते जपे उसका मनोरथ पूर्ण करते हैं। यह एक महात्माका उपदेश किया हुआ बडा चमत्कारी मंत्र है, मेरा अनुभव किया हुआ सिद्ध मंत्र है। इसको गुप्त रखना चाहिये ॥ इत्यष्टादशाक्षरहनुमन्मंत्रप्रयोगः ॥

२ इस मंत्रको आकके पत्तेपर गुलाल बिछाकर अनारकी कलमसे एक लाख मंत्र लिखे, तो मनोरथ सिद्ध हो राज्यका प्रयोजन सिद्ध हो अनेक कार्य मनोवांछित सिद्ध हो इसमें कुछ संदेह नहीं अगर "ॐ नमो हरिमर्कटमर्कटाय अमुकं हरिमर्कटमर्कटाय स्वाहा" इस प्रकार भोजपत्र या कागजपर सिंदूरसे लिखकर वीरमूर्ति हनुमान्के मस्तकपर चिपकाय देवे पंचोपचार पूजन करके सरसोंके तेलकी हनुमान्जीके मस्तकपर इस मंत्रके द्वारा एक लाख धारा देवै तो शत्रुका नाश हो, शत्रुका धन नष्ट हो, अत्यंत दुःखी होकर पैरोंमें आन पडे। यह विधि भी एक जटिल सिद्ध पुरुषकी कही हुई हमारी अनुभूत विधा है। इति चतुर्दशाक्षरहनुमन्मन्त्रप्रयोगः ॥ इति हनुमत्पटलं समाप्तम्।

द्रव्यदानं च कुर्यात् ॥ यदि सर्वकर्माशक्तिस्तदा प्रायश्चितांगतार्थं पंचगव्यप्राशनं कुर्य्यात् ॥ तत्र मंत्रः ॥ " ॐ यस्त्वगस्थिगतं पापं देहे तिष्ठति मामके ॥ प्राशनात्पंचगव्यस्य दहत्यग्निरिवेंधनम् ॥१॥ मूलं पठित्वा प्रणवेन पंचगव्यं पिबेत् ॥ तद्दिने उपवासं कुर्यात् । अशक्तश्चेत् पयःपानं हविष्यान्नेनैकभक्तव्रतं वा कुर्यात् ॥ ततः पुरश्चरणात् पूर्वदिने स्वदेहशुद्ध्यर्थं पुरश्चरणाधिकारप्राप्त्यर्थं चायुतगायत्री जपं कुर्यात् ॥ तथा च देशकालौ संकीर्त्य ममामुकगोत्रस्यामुकशर्मणो ज्ञाताज्ञातपापक्षयार्थं करिष्यमाणश्रीहनुमन्मंत्रपुरश्चरणाधिकारार्थं चायुतगायत्रीजपमहं करिष्ये । इति संकल्प्य व्याहृतित्रयपूर्वकगायत्र्ययुतं जपेत् । ततो गायत्र्या आचार्यमृषिं विश्वामित्रं तर्पयामि ॥ १ ॥ गायत्रीछंदस्तर्पयामि ॥ २ ॥ सवितारं देवतां तर्पयामि ॥ ३ ॥ इति तर्पणं कृत्वा ततस्तस्यां रात्रौ देवतोपास्तिशुभा शुभं स्वप्नं विचारयेत् ॥ तथा च स्नानादिकं कृत्वा हरिपादाम्बुजं स्मृत्वा कुशासनादिशय्यायां यथासुखं स्थित्वा वृषभध्वजं प्रार्थयेत् ॥ तत्र मंत्रः । " ॐ भगवन्देवदेवेश शूलभृद्वृषवाहन ॥ इष्टानिष्टं समाचक्ष्व मम सुप्तस्य शाश्वतः ॥ १ ॥ ॐ नमोऽजाय त्रिनेत्राय पिंगलाय महात्मने ॥ वामाय विश्वरूपाय स्वप्नाधिपतये नमः ॥ २ ॥ स्वप्ने कथय मे तथ्यं सर्वकार्येष्वशेषतः ॥ क्रियासिद्धिं विधास्यामि त्वत्प्रसादान्महेश्वर ॥ ३ ॥ " इति मंत्रेणाष्टोत्तरशतवारं शिवं प्रार्थ्य निद्रां कुर्यात् ॥ ततः स्वप्नं दृष्टं निशि प्रातर्गुरवे विनिवेदयेत् ॥ अथवा स्वयं स्वप्नं विचारयेत् ॥ इति पूर्वकृत्यम् ॥ अथ प्रातःकृत्यम् ॥ पुरश्चरणदिवसे श्रीमत्साधकेन्द्रः प्रातःकालात्पूर्वं दंडद्वयात्मके ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय प्रातःस्मरणं कृत्वा भूमिं प्रार्थयेत् ॥ तत्र मंत्रः ॥ " ॐ समुद्रमेखले देवि पर्वतस्तनमंडले ॥ विष्णुपत्नि नमस्तुभ्यं पादस्पर्शं क्षमस्व मे ॥ १ ॥ " इति भूमिं संप्रार्थ्य श्वासानुसारेण भूमौ पादं दत्त्वा बहिर्व्रजेत् ॥ ततो

---

१ लिंगं चन्द्रार्कयोर्बिंबं भारती जाह्नवी गुरुः ॥ रक्ताब्धितरणं युद्धे जयोऽनलसमर्चनम् ॥ शिखिहंसरथांगाढ्ये रथे स्थानं च मोहनम् ॥ आरोहणं सारसस्य धराऽलाभश्च निम्नगा ॥ प्रासादः स्यंदनं पद्मं छत्रं कन्या द्रुमः फली । नागो द्वीपो हयः पुष्पं वृषभोऽश्वश्च पर्वतः ॥ सुराघटो ग्रहास्तारा नारी सूर्योदयोऽप्सराः । हर्म्यशैलविमानानामारोहो गगने गमः ॥ मद्यमांसादनं विष्ठालेपो रुधिरसेचनम् । दध्योदनादनं राज्याभिषेको गोवृषध्वजाः ॥ सिंहः सिंहासनं शंखो वादित्रं रोचनादिभिः । चन्दनं दर्पणं येषां स्वप्ने वै दर्शनं शुभम् ॥ तैलाभ्यक्तः कृष्णवर्णो नग्नो ना गर्दभायतौ ॥ शुष्ककण्टकिवृक्षश्च चाण्डालो दीर्घकन्धरः ॥ प्रासादस्तलहीनश्च नैवे स्वप्ने शुभावहाः ॥ इति स्वयं स्वप्नं विचारयेत् ॥

ग्रामाद्बहिः नैर्ऋत्यकोणे जनवर्जिते देशे उत्तराभिमुखः अनुपानत्कः वस्त्रेण शिरः प्रावृत्य मलमोचनं कृत्वा मृत्तिकया जलेन यथासंख्यं शौचं कृत्वा हस्तौ पादौ प्रक्षाल्य गंडूषं च कृत्वा दंतधावनं कुर्यात्॥तथा च—आम्रचंपकापामार्गाद्यन्यतमं द्वादशांगुलं दंतकाष्ठं गृहीत्वा प्रार्थयेत् ॥ " ॐ आयुर्बलं यशो वर्चः प्रजापशुधनानि च ॥ श्रियं प्रज्ञां च मेधां च त्वं नो देहि वनस्पते ॥ १ ॥ " इति संप्रार्थ्य । "ॐ ह्रीं तडित्स्वाहा" इति मंत्रेण काष्ठं छित्त्वा "ॐ क्लीं कामदेवाय सर्वजनप्रियाय नमः " इत्यनेन दंतान् संशोध्य ऐं बीजेन जिह्वामुल्लिख्य दंतकाष्ठं क्षालयित्वा नैर्ऋत्यां शुद्धदेशे निःक्षिपेत् ॥ ततो मूलेन मुखं प्रक्षाल्याचम्य स्नानं कुर्यात् ॥ तथा च तात्कालिकोद्धृतोदकेनोष्णोदकेन वा स्नानं कृत्वा न तु पर्युषितशीतोदकेन ताम्रादिबृहत्पात्रे जलं गृहीत्वा तीर्थान्यावाहयेत् ॥ तत्र मंत्रः ॥ " ॐ गंगे च यमुने चैव गोदावरि सरस्वति ॥ नर्मदे सिंधुकावेरि जलेऽस्मिन् सन्निधिं कुरु ॥ १ ॥ आवाहयामि त्वां देवि स्नानार्थमिह सुंदरि ॥ एहि गंगे नमस्तुभ्यं सर्वतीर्थसमन्विते ॥ २ ॥ " इति तीर्थान्यावाह्य ॥ "ॐ ऋतं च सत्यं० " इति मंत्रेणाभिमंत्र्य वरुणमंत्रेण स्नात्वा शुष्कं शुभ्रं कर्पासोत्पन्नरक्तवस्त्रं परिधाय सूर्यायार्घ्यं दद्यात् ॥ तत्र मंत्रः । " ॐ एहि सूर्य सहस्रांशो तेजोराशे जगत्पते ॥ अनुकंपय मां देव गृहाणार्घ्यं नमोऽस्तु ते॥१॥" इत्यर्घ्यं दत्त्वा स्नायी वस्त्रं परिपीडय आचम्य नित्यनैमित्तिकं समाप्य शैवं पंचत्रिपुंड्रं वैष्णवं द्वादशोर्ध्वपुंड्रं तिलकं कुर्यात् ॥ ततः पूजागृहद्वारमागत्य मूलेन अस्त्राय फडिति द्वारं संप्रोक्ष्य दक्षिणशाखायाम् । ॐ गं गणपतये नमः ॥ १ ॥ ॐ दुं दुर्गायै नमः ॥ २ ॥ वामशाखायाम् ॐ वं वटुकाय नमः ॥ ३ ॥ ॐ क्षं क्षेत्रपालाय नमः ॥ ४ ॥ द्वारोपरि ॐ सं सरस्वत्यै नमः ॥ ५ ॥ देहल्याम् ॐ सुदर्शनायास्त्राय फट् ॥ ६ ॥ इति द्वारपूजां कृत्वा जपस्थाने गत्वा " ॐ गृहीतस्यास्य मंत्रस्य पुरश्चरणसिद्धये ॥ मयेयं गृह्यते भूमिर्मंत्रोऽयं सिद्ध्यतामिति ॥ १ ॥ इति मंत्रेण संगृह्य अश्वत्थोदुंबरप्लक्षाणामन्यतमस्य वितस्तिमात्रान् दश कीलान् "ॐ नमः सुदर्शनायास्त्राय फट्" इति मंत्रेणाष्टोत्तरशताभिमंत्रितान् "ॐ ये चात्र विघ्नकर्तारो भुवि दिव्यंतरिक्षगाः ॥ विघ्नभूताश्च ये चान्ये मम मंत्रस्य सिद्धये ॥ १ ॥ मयैतत्कीलितं क्षेत्रं परित्यज्य विदूरतः ॥ अपसर्पंतु ते सर्वे निर्विघ्नं सिद्धिरस्तु मे ॥ २ ॥ " इति

मंत्रद्वयेन दशदिक्षु दश कीलान् निखनेत् ॥ ततश्च "ॐ सुदर्शनायास्त्राय फट्" इति मंत्रेण प्रत्येककीलं संपूज्य तत्रैव पूर्वादिक्रमेण इन्द्रादिलोकपालानावाह्य पंचोपचारैः संपूज्य जपस्थानमध्ये गणेशकूर्मानंतवसुधाक्षेत्रपालांश्च संपूज्य दिक्पालेभ्यः क्षेत्रपालगणपतिभ्यश्च बलिं दत्त्वा तद्बाह्ये भूतबलिं दद्यात् ॥ तत्र मंत्रः ॥" ॐ ये रौद्रा रौद्रकर्माणो रौद्रस्थाननिवासिनः ॥ मातरोऽप्युग्ररूपाश्च गणाधिपतयश्च ये ॥ १ ॥ भूचराः खेचराश्चैव तथा चैवांतरिक्षगाः ॥ ते सर्वे प्रीतमनसः प्रतिगृह्णंत्विमं बलिम् ॥ २ ॥ " इति मंत्रद्वयेन दशदिक्षु बाह्ये माषभक्तबलिं दत्त्वा वामकरांगुलिभिरर्घ्यजलेनोत्सृज्य पुष्पांजलिं गृहीत्वा "ॐ भूतानि यानीह वसंति भूतले बलिं गृहीत्वा विधिव त्प्रयुक्तम् ॥ संतोषमासाद्य व्रजंतु सर्वे क्षमंतु नान्यत्र नमोऽस्तु तेभ्यः ॥१॥ " इति पठित्वा पुष्पांजलिं दत्त्वा प्रणम्य हस्तौ पादौ प्रक्षा ल्याचमेत् ॥ ततः "ॐ अपवित्रः पवित्रो वा सर्वावस्थां गतोऽपि वा ॥ यः स्मरेत्पुंडरीकाक्षं स बाह्याभ्यन्तरः शुचिः ॥ १ ॥ ॥ इति मंत्रेण मंडपांतरं संप्रोक्ष्य तत्र तावदासनभूमौ कूर्मशोधनं कार्यम् ॥ यत्र जपकर्ता एक एव तदा कूर्ममुखे उपविश्य तत्रैव जपं दीप स्थापनं च कुर्यात् ॥ यत्र बहवो जापकास्तत्र कूर्ममुखोपरि दीपमेव स्थापयेत् ॥ इति कूर्मशोधनं विधाय तत्रासनाधो जलादिना त्रिकोणं कृत्वा तत्र "ॐ कूर्माय नमः ॥१ ॥ ॐ ह्रीं आधारशक्तिकमलासनाय नमः ॥ २ ॥ ॐ पृथिव्यै नमः ॥ ३॥" इति गंधाक्षतपुष्पैः संपूज्य तदुपरि कुशासनं १ तदुपरि मृगाजिनं २ तदुपरि कम्बलाद्यासनं ३ केवलकुशासनं वा आस्तीर्य स्थापितानां त्रयाणामासनानामुपरि क्रमेण "ॐ अनन्तासनाय नमः १ ॐ विमलासनाय नमः२" ॐ पद्मासनाय नमः३" इति मंत्रत्रयेण त्रीन् दर्भान् प्रत्येकं निदध्यात् ॥ एवमा सनं संस्थाप्य तत्र प्राङ्मुख उदङ्मुखो वोपविश्यासनं शोधयेत् ॥ तत्र मंत्रः ॥ ॐ पृथ्वीति मंत्रस्य मेरुपृष्ठ ऋषिः । कूर्मो देवता । सुतलं छन्दः । आसने विनियोगः ॥ "ॐ पृथ्वि त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना धृता ॥ त्वं च धारय मां देवि पवित्रं कुरु चासनम् ॥ १ ॥" इति मंत्रेणासनं प्रोक्ष्य मूलेन शिखां बद्ध्वा "ॐ केशवाय नमः ॥ १ ॥ ॐ नारायण नमः ॥ २॥ ॐ माधवाय नमः ॥ ३ ॥ " इति त्रिराचम्य प्राणायामं कुर्यात् ॥ तथा च—दक्षिणहस्तांगुष्ठेन दक्षिणनासापुटं निरुध्य वामनासापुटेन मूलं षोडशवारं जपन् शनैः शनैः

ऋं० म० प्राणाख्यवायुमाकृष्य शिरसि सहस्रारे धारयेदिति पूरकः ॥ १ ॥ पुनः दक्षहस्तानामिकातर्जन्यंगुष्ठैर्नासापुटद्वयं निरुध्य मूलं चतुः पु०सं० १
॥१७३॥ षष्टिवारं जपन् कुंभयेत् ॥ २ ॥ पुनर्दक्षनासापुटांगुष्ठनिरोधनं त्यक्त्वा मूलं द्वात्रिंशद्वारं जपञ्छनैः शनैस्तद्वायुं रेचयेत् ॥ ३ ॥ एव ह० कं०
मेव प्राणायामजपं कृत्वा देशकालौ संकीर्त्यामुकगोत्रः श्रीअमुकदेवशर्मा श्रीहनुमद्देवताया अमुकमंत्रसिद्धिप्रतिबंधकाशेषदुरितक्षयपूर्व कं० १
कामुकमंत्रसिद्धिकामः इयत्संख्याजपतत्तद्दशांशहोमतर्पणमार्जनब्राह्मणभोजनरूपपुरश्चरणं (केवलजपरूपपुरश्चरणं वा) अहं करिष्ये
इति संकल्प्य "ॐ सुदर्शनायास्त्राय फट्" इति तालत्रयेण दिग्बन्धनं कृत्वा भूतशुद्धिप्राणप्रतिष्ठांतर्मातृकाबहिर्मातृकासृष्टिस्थितिसंहार
मातृकान्यासांश्च सर्वदेवोपयोगिपद्धतिमार्गेण कृत्वा प्रयोगोक्तन्यासादिकं कुर्यात्॥अथ पीठपूजाप्रयोगः॥पीठादौ रचिते सर्वतोभद्रमण्डले
मंडूकादिपरतत्त्वांतपीठदेवताः स्थापयेत् ॥ तथा च—वामभागे श्रीगुरवे नमः ॥१॥ दक्षिणे गणपतये नमः॥२॥मध्ये स्वेष्टदेवतायै नमः
॥ ३ ॥ इति नत्वा पुष्पाक्षतानादाय पीठमध्ये ॐ मं मंडूकाय नमः ॥ १ ॥ ॐ कालाग्निरुद्राय नमः ॥ २ ॥ ॐ अं आधार
शक्तये नमः ॥ ३ ॥ ॐ कूं कूर्माय नमः ॥ ४ ॥ ॐ अं अनन्ताय नमः ॥ ५ ॥ ॐ पृं पृथिव्यै नमः ॥ ६ ॥ ॐ क्षीं क्षीरसागराय
नमः ॥ ७ ॥ ॐ रं रत्नदीपाय नमः ॥ ८ ॥ ॐ रं रत्नमंडपाय नमः ॥ ९ ॥ कं कल्पवृक्षाय नमः ॥ १० ॥ ॐ रं रत्नवेदिकायै
नमः ॥ ११ ॥ ॐ रं रत्नसिंहासनाय नमः ॥ १२ ॥ आग्नेय्याम् ॐ धं धर्माय नमः ॥ १३ ॥ नैर्ऋत्याम् ॐ ज्ञां ज्ञानाय नमः
॥ १४ ॥ वायव्ये ॐ वैं वैराग्याय नमः ॥ १५ ॥ ऐशान्ये ॐ ऐं ऐश्वर्याय नमः ॥ १६ ॥ पूर्वे ॐ अं अधर्माय नमः ॥ १७ ॥
दक्षिणे ॐ अं अज्ञानाय नमः ॥ १८ ॥ पश्चिमे ॐ अं अवैराग्याय नमः ॥ १९ ॥ उत्तरे ॐ अं अनैश्वर्याय नमः ॥ २० ॥
पुनः पीठमध्ये । ॐ आं आनन्दकंदाय नमः ॥ २१ ॥ ॐ सं संविन्नालाय नमः ॥ २२ ॥ ॐ सं सर्वतत्त्वकमलासनाय नमः ॥ २३ ॥
ॐ प्रं प्रकृतिमयपत्रेभ्यो नमः ॥ २४ ॥ ॐ विं विकारमयकेसरेभ्यो नमः ॥ २५ ॥ ॐ पं पंचाशद्वर्णाढ्यकर्णिकाभ्यो नमः ॥ २६ ॥ ॥१७४॥
ॐ अं अर्कमंडलाय द्वादशकलात्मने नमः ॥ २७ ॥ ॐ सों सोममंडलाय षोडशकलात्मने नमः ॥ २८ ॥ ॐ वं वह्निमंडलाय दश

कलात्मने नमः ॥ २९ ॥ ॐ सं सत्त्वाय नमः ॥ ३० ॥ ॐ रं रजसे नमः ॥ ३१ ॥ ॐ तं तमसे नमः ॥ ३२ ॥ ॐ आं
आत्मने नमः ॥ ३३ ॥ ॐ पं परात्मने नमः ॥ ३४ ॥ ॐ अं अंतरात्मने नमः ॥ ३५ ॥ ॐ ह्रीं ज्ञानात्मने नमः ॥ ३६ ॥
ॐ मं मायातत्त्वाय नमः ॥ ३७ ॥ ॐ कं कलातत्त्वाय नमः ॥ ३८ ॥ ॐ विं विद्यातत्त्वाय नमः ॥ ३९ ॥ ॐ पं परतत्त्वाय
नमः ॥ ४० ॥ इति पीठदेवताः संस्थाप्य प्रयोगोक्तनवपीठशक्तीः पूजयेत् ॥ अथ शंखस्थापनप्रयोगः ॥ देववामतः त्रिकोणमंडलं
कृत्वा जलेन प्रोक्ष्य त्रिकोणांतर्मायां (ह्रीं) विलिख्य " ॐ ह्रीं आधारशक्त्यै नमः " इति संपूज्य मूलेन त्रिपदाधारं प्रक्षाल्य त्रिकोणमध्ये
संस्थाप्य "ॐ वं वह्निमंडलाय दशकलात्मने शंखपात्रासनाय नमः ॥ " इत्याधारं संपूजयेत् ॥ ततः " ॐ क्लीं महाजलचराय हुँ
फट् स्वाहा पांचजन्याय नमः॥ "इति मंत्रेण क्षालितं शंखमाधारोपरि संस्थाप्य"ॐ अं सूर्यमंडलाय द्वादशकलात्मने शंख पात्राय नमः"
इति शंखं पूजयेत्॥ततो मूलेन'नमः'इति शंखे जलमापूर्य"ॐ सों सोममंडलाय षोडशकलात्मने शंखपात्रामृताय नमः"इति गंधादिभिः
संपूज्याभिमंत्रयेत् ॥ तत्र मंत्रः ॥ " ॐ शंखादौ चन्द्रदैवत्यं कुक्षौ वरुणदेवता ॥ पृष्ठे प्रजापतिश्चैवमग्रे गंगा सरस्वती ॥ १ ॥
त्रैलोक्ये यानि तीर्थानि वासुदेवस्य चाज्ञया ॥ शंखे तिष्ठंति विप्रेन्द्र तस्माच्छंखं प्रपूजयेत् ॥ २ ॥" इत्यभिमंत्र्य प्रार्थयेत् ॥ तत्र मंत्रः ॥
" ॐ त्वं पुरा सागरोत्पन्नो विष्णुना विधृतः करे ॥ निर्मितः सर्वदेवैश्च पांचजन्य नमोऽस्तु ते "॥इति संप्रार्थ्य ॥ "ॐपांचजन्याय विद्महे
पावमानाय धीमहि॥ तन्नः शंखः प्रचोदयात्॥"इति शंखगायत्रीमष्टधा जपित्वा शंखमुद्रां प्रदर्शयेत् ॥ इति शंखस्थापनम् ॥ अथ घंटा
स्थापनप्रयोगः ॥ देवदक्षिणतः घंटां संस्थाप्य नादं कृत्वा पूजयेत् ॥ तथा च—"ॐ भूर्भुवः स्वः गरुडाय नमः " आवाहयामि सर्वोप
चारार्थं गंधाक्षतपुष्पाणि समर्पयामि नमस्करोमि ॥ इत्यावाह्य " ॐ जगद्ध्वने मंत्रमातः स्वाहा " इति मंत्रेण घंटास्थितगरुड घंटां च
संपूज्य गरुडमुद्रां प्रदर्शयेत् ॥ इति घंटां संस्थाप्य गंधाक्षतपुष्पादींश्च पूजोपकरणार्थं स्वदक्षिणपार्श्वे निधाय मूलेन नमः इति जलेन
प्रोक्ष्य जलार्थं बृहत्पात्रं छत्रादर्शचामराणि च स्ववामे संस्थापयेत् ॥ ततः स्वर्णादिनिर्मितं यंत्रं मूर्तिं वा ताम्रपात्रे निधाय घृतेनाभ्यज्य

तदुपरि दुग्धधारां जलधारां च दत्त्वा स्वच्छवस्त्रेण संशोष्य आसनमंत्रेण पुष्पाद्यासनं दत्त्वा पीठमध्ये संस्थाप्य देशकालौ संकीर्त्य मम श्रीहनुमद्देवतानूतनयंत्रे मूर्तौ वा प्राणप्रतिष्ठां करिष्ये । इति संकल्प्य प्रतिष्ठां च कुर्यात् ॥ तथा च ॥ अस्य श्रीप्राणप्रतिष्ठामंत्रस्य ब्रह्मविष्णुमहेश्वरा ऋषयः । ऋग्यजुःसामानि च्छंदांसि । क्रियामयवपुःप्राणाख्या देवता । आं बीजम् । ह्रीं शक्तिः । क्रौं कीलकम् । अस्य नूतनयंत्रे मूर्तौ वा प्राणप्रतिष्ठापने विनियोगः॥इति जलं भूमौ क्षिप्त्वा करेणाच्छाद्य ॐ आं ह्रीं क्रौं यँरँलँवँशँषँसँहंसः सोहं अस्य हनुमद्देवतासपरिवारयंत्रस्य प्राणा इह प्राणाः ॥ १ ॥ पुनः ॐ आं ह्रीं क्रौं यँरँलँवँशँषँसँहंसः सोहं अस्य हनुमद्देवतासपरिवारयंत्रस्य जीव इह स्थितः ॥२॥ पुनः ॐ आं ह्रीं क्रौं यँरँलँवँशँषँसँहँसः सोहं अस्य हनुमद्देवतासपरिवारयंत्रस्य सर्वेन्द्रियाणि इह स्थितानि ॥ ३ ॥ पुनः ॐ आं ह्रीं क्रौं यँरँलँवँशँषँसँहंसः सोहं अस्य हनुमद्देवतासपरिवारयंत्रस्य वाङ्मनस्त्वक्चक्षुःश्रोत्रजिह्वाघ्राणपाणिपादपायूपस्थानि इहैवागत्य सुखं चिरं तिष्ठंतु स्वाहा॥४॥इति प्राणान् प्रतिष्ठाप्य"यःप्राणतो निमिषतो महित्वे० विधेम इति मन्"इति त्रिवारं पठेत्॥ततः ॐ मनो जूतिर्जुषता०सुप्रतिष्ठा प्रतिष्ठा॥इत्युक्त्वा संस्कारसिद्ध्यये पंचदशप्रणवावृत्तीः कृत्वा अनेन श्रीहनुमद्देवतासपरिवारयंत्रस्य गर्भाधानादि पंचदशसंस्कारान्संपादयामि नमः ॥ इति वदेत् । ततः "यंत्रराजाय विद्महे महायंत्राय धीमहि ॥ तन्नो यंत्रः प्रचोदयात्"इत्यष्टोत्तरशतवारमभिमंत्र्य मूलदेवतां ध्यात्वा आवाहनादिपुष्पांतैरुपचारैः पूजयेत् ॥ अथावाहनादिपूजनम् ॥ अक्षतानादाय " ॐ देवेश भक्तिसुलभ परिवारसमन्वित ॥ यावत्त्वां पूजयिष्यामि तावद्देव इहावह॥१॥"मूलं पठित्वा ॐ भूर्भुवः स्वः श्रीहनुमते नमः इहागच्छ इह तिष्ठ । एवं सर्वत्र ॥ इत्यावाहनम् ॥१॥"ॐ अज्ञानाद्दुर्मनस्त्वाद्वा वैकल्यात्साधनस्य च ॥ यद्यपूर्णं भवेत्कृत्यं तदाप्यभिमुखो भव ॥ १ ॥" मू० ॐ भू० श्रीहनुमते नमः इह सम्मुखो भव ॥ इति सम्मुखीकरणम् ॥ २ ॥ " ॐ यस्य दर्शनमिच्छन्ति देवाः स्वाभीष्टसिद्धये ॥ तस्मै ते परमेशाय स्वागतं स्वागतं च ते ॥ १ ॥" मू० ॐ भू० श्रीहनुमते नमः सुस्वागतं समर्पयामि ॥ इति सुस्वागतम् ॥ १ ॥ " ॐ देवदेव महाराज प्रियेश्वर प्रजापते ॥ आसनं दिव्यमीशान दास्येऽहं परमेश्वर ॥ १ ॥ " मूलं पठित्वा "ॐ भू० श्रीहनुमते नमः ॥१७

आसनं समर्पयामि ॥ इत्यासनम् ॥ ४ ॥ इत्यासनं दत्त्वा करौ बद्ध्वा प्रार्थयेत् ॥ " ॐ स्वागतं देवदेवेश मद्भाग्यात्त्वमिहागतः ॥ प्राकृतं त्वमदृष्ट्वा मां बालवत्परिपालय ॥ १ ॥ " मू० ॐ भू० श्रीहनुमते नमः प्रार्थनां समर्पयामि नमस्करोमि ॥ इति प्रार्थ्य पाद्यादि पूजनं कुर्यात् ॥ अथ पाद्यादिपूजनम् ॥ " ॐ यद्भक्तिलेशसंपर्कात्परमानंदसंभवः ॥ तस्मै ते चरणाब्जाय पाद्यं शुद्धाय कल्पये ॥ १ ॥ " मू० ॐ भू० श्रीहनुमते नमः पाद्यं समर्पयामि । इति पाद्यम् ॥ १ ॥ " ॐ देवानामपि देवाय देवानां देवतात्मने ॥ आचामं कल्पयामीश शुद्धानां शुद्धिहेतवे ॥ १ ॥ " मू० ॐ भू० श्रीहनुमते नमः आचमनं समर्पयामि । इत्याचमनम् ॥ २ ॥ " ॐ तापत्रयहरं दिव्यं परमानन्दलक्षणम् ॥ तापत्रयविमोक्षाय तवार्घ्यं कल्पयाम्यहम् ॥ १ ॥ इत्यर्घोदकेनार्घ्यं दत्त्वा श्रीहनुमते नमः अर्घ्यं स० इति वदेत् । इत्यर्घ्यम् ॥ ३ ॥ " ॐ सर्वकालुष्यहीनाय परिपूर्णसुखात्मने ॥ मधुपर्कमिदं देव कल्पयामि प्रसीद मे ॥ १ ॥ " मू० ॐ भू० श्रीहनुमते नमः मधुपर्कं समर्पयामि ॥ इति सर्वत्र । इति मधुपर्कः ॥ ४ ॥ " ॐ उच्छिष्टोऽप्यशुचिर्वापि यस्य स्मरणमात्रतः ॥ शुद्धिमाप्नोति तस्मै ते पुनराचमनीयकम् ॥ १ ॥ " इति पुनराचमनीयम् ॥ ५ ॥ " ॐ गंगासरस्वतीरेवापयोष्णीनर्मदाजलैः ॥ स्नापितोऽसि मया देव तथा शांतिं कुरुष्व मे ॥ १ ॥ " इति स्नानम् ॥ ६ ॥ " ॐ सर्वभूषाधिके सौम्ये लोकलज्जानिवारणे ॥ मयैवापादिते तुभ्यं वाससी प्रतिगृह्यताम् ॥ १ ॥ इति रक्तवस्त्रे ॥ ७ ॥ " ॐ नवभिस्तंतुभिर्युक्तं त्रिगुणं देवतामयम् ॥ उपवीतं चोत्तरीयं गृहाण परमेश्वर ॥ १ ॥ " इति यज्ञोपवीतम् ॥ ८ ॥ " ॐ स्वभावसुंदरांगाय सत्यासत्याश्रयाय ते ॥ भूषणानि विचित्राणि कल्पयामि सुरार्चित ॥ १ ॥ " दक्षहस्तांगुष्ठस्पृष्टानामिकात्मिकया मुद्रया भूषणानि दद्यात् ॥ इत्याभूषणम् ॥ ९ ॥ " ॐ श्रीखंडं चंदनं दिव्यं गंधाढ्यं सुमनोहरम् ॥ विलेपनं सुरश्रेष्ठ चन्दनं प्रतिगृह्यताम् ॥ १ ॥ " अंगुष्ठौ कनिष्ठामूललग्नौ गंधमुद्रा ॥ १० ॥ " ॐ अक्षताश्च सुरश्रेष्ठ कुंकुमाक्ताः सुशोभिताः ॥ मया निवेदिता भक्त्या गृहाण परमेश्वर ॥ १ ॥ " सर्वांगुलीभिर्दद्यात् । इत्यक्षताः ॥ ११ ॥ " ॐ माल्यादीनि सुगंधीनि मालत्यादीनि वै प्रभो ॥ मयानीतानि पुष्पाणि गृहाण परमेश्वर ॥ १ ॥ " तर्जन्यंगुष्ठमूललग्ने पुष्पमुद्रा इति

पुष्पम् ॥ १२ ॥ इति पुष्पांतं पूजयित्वा प्रयोगोक्तावरणपूजां च कृत्वा धूपादिपूजनं कुर्यात् ॥ अथ धूपादिपूजनम् ॥ 'फडिति' धूपपात्रं संप्रोक्ष्य मूलेन नमः इति गंधपुष्पाभ्यां संपूज्य पुरतो निधाय (रं)इति वह्निबीजेनाग्निं संस्थाप्य तदुपरि मूलेन दशांगं दत्त्वा घंटां वादयन् "ॐ वनस्पतिरसोद्भूतो गंधाढ्यो गंध उत्तमः ॥ आघ्रेयः सर्वदेवानां धूपोऽयं प्रतिगृह्यताम् ॥ १ ॥" मू० ॐ भू० सांगाय सपरिवाराय सायुधाय सवाहनाय श्रीहनुमते नमः धूपं समर्पयामि । इति पठित्वा नाभिदेशे धूपयित्वा देवस्य वामभागे धूपपात्रं निधाय शंखजलं चोत्सृज्य तर्जनीमूलांगुष्ठयोगे धूपमुद्रा तां प्रदर्शयेत् । इति धूपः ॥ १ ॥ ततः दीपपात्रं गोघृतेनापूर्य मंत्राक्षरतंतुभि र्वर्तिं निक्षिप्य (ॐ) इति प्रणवेन प्रज्वाल्य घंटां वादयन् नेत्रादिपादपर्यंतं दीपं प्रदर्शयेत्॥"ॐ सुप्रकाशो महादीपः सर्वतस्तिमिरापहः॥ स बाह्याभ्यंतरज्योतिर्दीपोऽयं प्रतिगृह्यताम् ॥१॥" मू० ॐ भू० सांगाय सपरिवाराय सायुधाय सवाहनाय श्रीहनुमते नमः दीपं समर्पयामि इति पठित्वा देवस्य दक्षिणभागे दीपपात्रं निधाय ततः शंखजलमुत्सृज्य मध्यम अंगुष्ठलग्ने दीपमुद्रा तां प्रदर्शयेत् । इति दीपः॥२॥ततो देवस्याग्रे देवदक्षिणतो वा जलेन चतुरस्रं मंडलं कृत्वा स्वर्णादिभोजनपात्रं संस्थाप्य तन्मध्ये षड्रसोपेतं विविधप्रकारं मोदकं वा निधाय मूलेन संप्रोक्ष्याधोमुखदक्षिणहस्तोपरि तादृशं वामहस्तं निधाय नैवेद्येनाच्छाद्य (ॐ यं) इति वायुबीजेन षोडशधा संजप्य वायुना तद्गतदोषान् संशोष्य ततो दक्षिणकरतलं तत्पृष्ठलग्नवामकरतलं कृत्वा नैवेद्यं प्रदर्श्य (ॐ रं) इति वह्निबीजेन षोडशवारं संजप्य तदुत्पन्नाग्निना तद्दोषं दग्ध्वा ततो वामकरतले (ॐ वं) इति अमृतबीजं विचिंत्य तत्पृष्ठलग्नं दक्षिणकरतलं कृत्वा नैवेद्यं प्रदर्श्य (ॐ वं) इति सुधाबीजं षोडशवारं संजप्य तदुत्थामृतधारया प्लावितं विभाव्य मूलेन प्रोक्ष्य धेनुमुद्रां प्रदर्श्य मूलेनाष्टधाऽभिमंत्र्य गंधपुष्पाभ्यां संपूज्य देवस्योद्गतं तेजः स्मृत्वा वामांगुष्ठेन नैवेद्यपात्रं स्पृष्ट्वा दक्षिणकरेण जलं गृहीत्वा "ॐ सत्पात्रसिद्धं सुहविर्विविधानेकभक्षणम् ॥ निवेदयामि देवेश सानुगाय गृहाण तत्॥१॥" मू० ॐ भू० सांगाय सपरिवाराय सवाहनाय सायुधाय श्रीहनुमते नमः नैवेद्यं समर्पयामि॥इति भूतले देवदक्षिणे जलं क्षिप्त्वा वामहस्तेन अनामामूलयोरंगुष्ठयोगे ग्रासमुद्रा तां प्रदर्श्य देवं भुक्तवन्तं विभाव्य जलं दद्यात्।इति नैवेद्यम्॥३॥

"ॐ नमस्ते देवदेवेश सर्वतृप्तिकरं परम् ॥ परमानंदपूर्ण त्वं गृहाण जलमुत्तमम् ॥" इति जलम् ॥४॥ "ॐ उच्छिष्टोऽप्यशुचिर्वापि यस्य स्मरणमात्रतः ॥ शुद्धिमाप्नोति तस्मै ते पुनराचमनीयकम् ॥" इत्याचमनम् ॥ ५ ॥ इत्याचमनं दत्त्वा मूलेन गंडूषार्थं जलं च दद्यात् ॥ ६ ॥ "ॐ पूगीफलं महद्दिव्यं नागवल्लीदलैर्युतम् ॥ एलाचूर्णादिकैर्युक्तं तांबूलं प्रतिगृह्यताम् ॥" इति तांबूलम् ॥ ७ ॥ "ॐ इदं फलं मया देव स्थापितं पुरतस्तव ॥ तेन मे सुफलावाप्तिर्भवेज्जन्मनि जन्मनि ॥" इति फलम् ॥ ८ ॥ "ॐ कदलीगर्भसंभूतं कर्पूरं च प्रदीपितम् ॥ आरार्तिक्यमहं कुर्वे पश्य मे वरदो भव ॥" इति कर्पूरम् ॥ ९ ॥ "ॐ यानि कानि च पापानि जन्मांतरकृतानि वै ॥ तानि सर्वाणि नश्यंतु प्रदक्षिणपदे पदे ॥ इति तिस्रः प्रदक्षिणाः कृत्वा" ॐ प्रपन्नं पाहि मामीश भीतं मृत्युमहार्णवात् ॥" इति वदन् साष्टांगं प्रणमेत् ॥ १० ॥ "ॐ नानासुगंधिपुष्पाणि यथाकालोद्भवानि च ॥ पुष्पांजलिं मया दत्तं गृहाण परमेश्वर ॥ १ ॥" इति पुष्पांजलिः॥११॥इति पुष्पांजलिं दत्त्वा ततः स्तुतिपाठेन स्तुत्वा बद्धांजलिपूर्वकं प्रार्थयेत्॥तथा च–"ॐ ज्ञानतोऽज्ञानतो वाऽथ यन्मया क्रियते विभो॥ मम कृत्यमिदं सर्वमिति देव क्षमस्व मे ॥१॥ अपराधसहस्राणि क्रियंतेऽहर्निशं मया ॥ दासोऽयमिति मां मत्वा क्षमस्व परमेश्वर ॥ २ ॥ अपराधो भवत्येव सेवकस्य पदे पदे॥ कोऽपरः सहतां लोके केवलं स्वामिनं विना॥३॥ भूमौ स्खलितपादानां भूमिरेवावलंबनम्॥ त्वयि जातापराधानां त्वमेव शरणं प्रभो ॥ ४ ॥ "इति बद्धांजलिपूर्वकं संप्रार्थ्य " ॐ यदुक्तं यदि भावेन पत्रं पुष्पं फलं जलम् ॥ निवेदितं च नैवद्यं गृहाण मानुकंपय ॥१ ॥" इति पठित्वा देवस्य दक्षिणकरे पूजार्पणजलं दद्यात् ॥ ततो मालामादाय सर्वदेवोपयोगि पद्धतिमार्गेण मालायाः संस्कारान् कृत्वा अशक्तश्चेत् "ॐ ह्रीं माले माले महामाये सर्वशक्तिस्वरूपिणि ॥ चतुर्वर्गस्त्वयि न्यस्तस्तस्मान्मे सिद्धिदा भव ॥ १ ॥" इति मालां संप्रार्थ्य ॥ " ॐ अविघ्नं कुरु माले त्वं सर्वकार्येषु सर्वदा " इति मंत्रेण दक्षिणहस्ते मालामादाय हृदये धारयन् स्वेष्टदेवतां ध्यात्वा मध्यमांगुलिमध्यपर्वणि संस्थाप्य ज्येष्ठाग्रेण भ्रामयित्वा एकाग्रचित्तो मंत्रार्थं स्मरन् यथाशक्ति मूलमंत्रं जपेत्॥ नित्यशः समाना एव जपाः कार्या न तु न्यूनाधिकाः। ततो जपांते " ॐ त्वं माले सर्वदेवानां प्रीतिदा शुभदा मम ॥

शुभं कुरुष्व मे भद्रे यशो वीर्यं च सर्वदा ॥ तेन सत्येन सिद्धिं मे देहि मातर्नमोऽस्तु ते ॥ १ ॥" "ॐ ह्रीं सिद्ध्यै नमः" इति मालां शिरसि निधाय गोमुखीरहसे स्थापयेत् ॥ नाशुचिः स्पर्शयेत् ॥ नान्यस्मै दद्यात् ॥ अशुचिस्थाने न निधापयेत् ॥ स्वयोनिवत् गुप्तां कुर्यात् ॥ ततः कवचस्तोत्रसहस्रनामादिकं पठित्वा पुनर्मूलमंत्रोक्तन्यासादिकं च कृत्वा पंचोपचारैः संपूज्य पुष्पांजलिं च दत्त्वा जपार्पणं कुर्यात् ॥ तथा च–शंखोदकेन चुलुकमादाय ॥ " ॐ गुह्यातिगुह्यगोप्ता त्वं गृहाणास्मत्कृतं जपम् ॥ सिद्धिर्भवतु मे देव त्वत्प्रसादात्त्वयि स्थितिः ॥ १ ॥" ॐ इतः पूर्वं प्राणबुद्धिदेहधर्माधिकारतो जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तितुर्यावस्थासु मनसा वाचा कर्मणा हस्ताभ्यां पद्भ्यामुदरेण शिश्ना यत्स्मृतं यदुक्तं यत्कृतं तत्सर्वं ब्रह्मार्पणं भवतु स्वाहा ॥ मदीयं च सकलं श्रीहनुमद्देवतायै समर्पयामि ॥ ॐ तत्सत् इति ब्रह्मार्पणं भवतु ॥ इति देवदक्षिणकरे जलसमर्पणं कृत्वा कृतांजलिपूर्वकं क्षमापनं पठेत् ॥ तथा च–" ॐ आवाहनं न जानामि न जानामि विसर्जनम् ॥ पूजाभागं न जानामि त्वं गतिः परमेश्वर ॥ १ ॥ मंत्रहीनं क्रियाहीनं भक्तिहीनं सुरेश्वर ॥ यत्पूजितं मया देव परिपूर्णं तदस्तु मे ॥ २ ॥ यदक्षरपदभ्रष्टं मात्राहीनं च यद्भवेत् ॥ तत्सर्वं क्षम्यतां देव प्रसीद परमेश्वर ॥ ३ ॥ कर्मणा मनसा वाचा त्वत्तो नान्यो गतिर्मम ॥ अंतश्चरेण भूतानि इष्टस्त्वं परमेश्वर ॥ ४ ॥ अन्यथा शरणं नास्ति त्वमेव शरणं मम ॥ तस्मात्कारुण्यभावेन क्षमस्व परमेश्वर ॥५॥ प्रातर्योनिसहस्राणां सहस्रेषु व्रजाम्यहम् ॥ तेषु तेष्वचला भक्तिरच्युतेऽस्तु सदा त्वयि ॥६॥ गतं पापं गतं दुःखं गतं दारिद्र्यमेव च ॥ आगता सुखसंपत्तिः पुण्याच्च तव दर्शनात्॥ ७ ॥देवो दाता च भोक्ता च देवरूपमिदं जगत्॥ देवं जपति सर्वत्र यो देवः सोऽहमेव हि ॥८ ॥ क्षमस्व देवदेवेश क्षम्यते भुवनेश्वर ॥ तव पादांबुजे नित्यं निश्चला भक्तिरस्तु मे ॥९॥ " इति कृतांजलिः प्रार्थ्य शंखजलमुद्धृत्य देवोपरि भ्रामयित्वा "साधु वासाधु वा कर्म यद्यदाचरितं मया ॥ तत्सर्वं कृपया देव गृहाणाराधनं मम ॥ १ ॥ इत्युच्चरन् देवस्य दक्षिणहस्ते किंचिज्जलं दत्त्वा प्राग्वदर्घ्यं देवशिरसि दत्त्वा शंखं यथास्थाने निवेशयेत् ॥ ततो गतसारनैवेद्यं देवस्योच्छिष्टं शिरसि धृत्वा नैवेद्यादिकं देवभक्तेषु विभज्य स्वयं भुक्त्वा विसर्जनं कुर्यात् ॥ तथा च–

"ॐ गच्छ गच्छ परस्थाने स्वस्थाने परमेश्वर ॥ पूजाराधनकाले च पुनरागमनाय च ॥ १ ॥" इत्यक्षतान्निक्षिप्य विसर्जनं कृत्वा ॐ "तिष्ठ तिष्ठ परस्थाने स्वस्थाने परमेश्वर॥ यत्र ब्रह्मादयो देवाः सर्वे तिष्ठंति मे हृदि ॥ १ ॥" इति हृदयकमले हस्तं दत्त्वा देवं स्वहृदये संस्थाप्य मानसोपचारैः संपूज्य स्वात्मानं देवरूपं भावयन् यथासुखं विहरेत्। एवमेव विधिना जपं समाप्य सर्वदेवोपयोगिपद्धतिमार्गेण तत्तद्दशांशहोमतर्पणमार्जनब्राह्मणभोजनं च कुर्यात् ॥ इति हनुमत्पूजापद्धतिः समाप्ता ॥ अथ पंचमुखीहनुमत्कवचप्रारंभः ॥ श्रीपार्वत्युवाच ॥ सदाशिव वरस्वामिन्ज्ञानद प्रियकारक ॥ कवचादि मया सर्वं देवानां संश्रुतं प्रिय ॥ १ ॥ इदानीं श्रोतुमिच्छामि कवचं करुणानिधे ॥ वायुसूनोर्वरं येन नान्यदन्वेषितं भवेत् ॥ साधकानां च सर्वस्वं हनुमत्प्रीति वर्द्धनम् ॥ २ ॥ श्रीशिव उवाच ॥ देवेशि दीर्घनयने दीक्षादीप्तकलेवरे ॥ मां पृच्छसि वरारोहे न कस्यापि मयोदितम् ॥ ३ ॥ कथं वाच्यं हनुमतः कवचं कल्पपादपम्॥ स्त्रीरूपा त्वमिदं नानाकूटमंडितविग्रहम् ॥ ४ ॥ गह्वरं गुरुगम्यं च यत्र कुत्र वदिष्यासि ॥ तेन प्रत्युत पापानि जायंते गजगामिनि ॥ ५ ॥ अत एव महेशानि नो वाच्यं कवचं प्रिये ॥ ६ ॥ श्रीपार्वत्युवाच ॥ वदान्यस्य वचो नेदं नादेयं जगतीतले ॥ त्वं वदान्यावधिः प्राणनाथो मे प्रियकृत्सदा ॥७॥ मह्यं च किं न दत्तं ते तदिदानीं वदाम्यहम् ॥ गणपं शाक्त सौरे च शैवं वैष्णवमुत्तमम् ॥ ८ ॥ मंत्रयंत्रादिजालं हि मह्यं सामान्यतस्त्वया ॥ दत्तं विशेषतो यद्यत्तत्सर्वं कथयामि ते ॥ ९ ॥ श्रीराम तारको मंत्रः कोदण्डस्यापि मे प्रियः ॥ नृहरेः सामराजो हि कालिकाद्याः प्रियंवद ॥ १० ॥ दशविद्याविशेषेण षोडशीमंत्रनायिकाः ॥ दक्षिणामूर्तिसंज्ञोऽन्यो मंत्रराजो धरापते ॥ ११ ॥ सहस्रार्जुनकस्यापि मंत्रा येऽन्ये हनूमतः ॥ ये ते ह्यदेया देवेश तेऽपि मह्यं सम र्पिताः ॥ १२ ॥ किं बहूक्तेन गिरिश प्रेमयंत्रितचेतसा ॥ अर्धाङ्गमपि मह्यं ते दत्तं किं ते वदाम्यहम् ॥ स्त्रीरूपं मम जीवेश पूर्वं तु न विचारितम् ॥ १३ ॥ श्रीशिव उवाच ॥ सत्यं सत्यं वरारोहे सर्वं दत्तं मया तव ॥ परं तु गिरिजे तुभ्यं कथ्यते शृणु सांप्रतम् ॥ १४ ॥ कलौ पाखण्डबहुला नानावेषधरा नराः ॥ ज्ञानहीना लुब्धकाश्च वर्णाश्रमबहिष्कृताः ॥ १५ ॥ वैष्णवत्वेन विख्याताः शैवत्वेन वरा

नन ॥ शाक्तत्वेन च देवेशि सौरत्वेनेतरे जनाः ॥ १६ ॥ गाणपत्वेन गिरिजे शास्त्रज्ञानबहिष्कृताः ॥ गुरुत्वेन समाख्याता विचारिष्यंति
भूतले ॥१७॥ ते शिष्यसंग्रहं कर्तुमुद्युक्ता यत्र कुत्रचित् ॥ मंत्राद्युच्चारणे तेषां नास्ति सामर्थ्यमम्बिके ॥ १८ ॥ तच्छिष्याणां च गिरिजे
तथापि जगतीतले ॥ पठंति पाठयिष्यंति विप्रद्वेषपराः सदा ॥ १९ ॥ द्विजद्वेषपराणां हि नरके पतनं ध्रुवम् ॥ प्रकृतं वच्मि गिरिजे
यन्मया पूर्वमीरितम् ॥ २० ॥ नानारूपमिदं नानाकूटमण्डितविग्रहम् ॥ तत्रोत्तरं महेशानि शृणु यत्नेन साम्प्रतम् ॥ २१ ॥
तुभ्यं मया यदा देवि वक्तव्यं कवचं शुभम् ॥ नानाकूटमयं पश्चात्त्वयाऽपि प्रेमतः प्रियम् ॥ २२ ॥ वक्तव्यं कुत्राचित्तु भुवने विचारि
ष्यति ॥ विश्वांतःपातिनां भद्रे यदि पुण्यवतां सताम् ॥२३॥ सत्सम्प्रदायशुद्धानां दीक्षामंत्रवतां प्रिये ॥ ब्राह्मणाः क्षत्रिया वैश्या विशेषेण
वरानने ॥ २४ ॥ उच्चारणे समर्थानां शास्त्रनिष्ठावतां सदा ॥ हस्तागतं भवेद्भद्रे तदा ते पुण्यमुत्तमम् ॥२५॥ अन्यथा शूद्रजातीनां पूर्वो
क्तानां महेश्वरि ॥ मुखशुद्धिविहीनानां दांभिकानां सुरेश्वरि ॥ २६ ॥ यदा हस्तगतं तत्स्यात्तदा पापं महत्तव ॥ तस्माद्विचार्य देवेशि ह्यधिका
रिणमम्बिके ॥ २७ ॥ वक्तव्यं नात्र सन्देहो ह्यन्यथा निरयं व्रजेत् ॥ किं कर्तव्यं मया तुभ्यमुच्यते प्रेमतः प्रिये ॥ त्वयापीदं विशेषेण
गोपनीयं स्वयोनिवत् ॥ २८ ॥ पाठः ॥ ॐ श्रीपञ्चवदनायाञ्जनेयाय नमः॥ ॐ अस्य श्रीपंचमुखहनुमन्मंत्रस्य ब्रह्मा ऋषिः । गायत्री
छंदः । पंचमुखविराड्हनुमान्देवता । ह्रीं बीजम् । श्रीं शक्तिः । क्रौं कीलकम् । क्रूं कवचम् । क्रैं अस्त्राय फट् । इति दिग्बंधः ॥ श्रीगरुड
उवाच ॥ अथ ध्यानं प्रवक्ष्यामि शृणु सर्वाङ्गसुंदरि ॥ यत्कृतं देवदेवेन ध्यानं हनुमतः प्रियम् ॥ १ ॥ अथ ध्यानम् ॥ पंचवक्त्रं महा
भीमं त्रिपंचनयनैर्युतम् ॥ बाहुभिर्दशभिर्युक्तं सर्वकामार्थसिद्धिदम् ॥ १ ॥ पूर्वं तु वानरं वक्त्रं कोटिसूर्यसमप्रभम् ॥ दंष्ट्राकरालवदनं
भृकुटीकुटिलेक्षणम् ॥ २ ॥ अस्यैव दक्षिणं वक्त्रं नारसिंहं महाद्भुतम् ॥ अत्युग्रतेजोवपुषं भीषणं भयनाशनम् ॥ ३ ॥ पश्चिमं
गारुडं वक्त्रं वक्रतुण्डं महाबलम् ॥ सर्वनागप्रशमनं विषभूतादिकृंतनम् ॥ ४ ॥ उत्तरं सौकरं वक्त्रं कृष्णं दीप्तं नभोपमम् ।
पातालसिंहवेतालज्वररोगादिकृंतनम् ॥ ५ ॥ ऊर्ध्वं हयाननं घोरं दानवान्तकरं परम् ॥ येन वक्त्रेण विप्रेन्द्र तारकाख्यं महासुरम्

॥ ६ ॥ जघान शरणं तत्स्यात्सर्वशत्रुहरं परम्॥ ध्यायेत्पंचमुखं रुद्रं हनुमंतं दयानिधिम् ॥ ७ ॥ खड्गं त्रिशूलं खट्वाङ्गं
पाशमंकुशपर्वतम् ॥ मुष्टिं कौमोदकीं वृक्षं धारयंतं कमण्डलुम् ॥ ८ ॥ भिन्दिपालं ज्ञानमुद्रां दशभिर्मुनिपुंगव ॥ एतान्यायुधजा
लानि धारयंतं भजाम्यहम् ॥ ९ ॥ प्रेतासनोपविष्टं तं सर्वाभरणभूषितम् ॥ दिव्यमालांबरधरं दिव्यगंधानुलेपनम् ॥ १० ॥
सर्वाश्चर्यमयं देवं हनुमद्विश्वतोमुखम् ॥ ११ ॥ पञ्चास्यमच्युतमनेकविचित्रवर्णं वक्त्रं शशांकशिखरं कपिराजवर्यम्॥ पीताम्बरादिमुकुटैरुप
शोभिताङ्गं पिङ्गाक्षमाद्यमनिशं मनसा स्मरामि ॥ १२ ॥ मर्कटेश महोत्साह सर्वशत्रुहरः परः ॥ शत्रुं संहर मां रक्ष श्रीमन्नापद उद्धर
॥ १३ ॥ ॐ हरिमर्कटमर्कटमंत्रमिमं परिलिख्यति लिख्यति वामतले ॥ यदि नश्यति नश्यति शत्रुकुलं यदि मुंचति मुंचति वामलता
॥ १४ ॥ इति ध्यात्वा कवचं पठेत् ॥ ॐ हरिमर्कटमर्कटाय स्वाहा ॥ १ ॥ ॐ नमो भगवते पंचवदनाय पूर्वकपिमुखाय सकलशत्रु
संहारणाय स्वाहा ॥२॥ ॐ नमो भगवते पंचवदनाय दक्षिणमुखाय करालवदनाय नरसिंहाय सकलभूतमथनाय स्वाहा ॥ ३ ॥ ॐ नमो
भगवते पंचवदनाय पश्चिममुखाय गरुडाननाय सकलविषहराय स्वाहा ॥ ४ ॥ ॐ नमो भगवते पंचवदनायोत्तरमुखायादिवराहाय
सकलसम्पत्कराय स्वाहा ॥ ५ ॥ ॐ नमो भगवते पंचवदनायोर्द्ध्वमुखाय हयग्रीवाय सकलजनवशंकराय स्वाहा ॥ ६ ॥ ॐ अस्य श्रीपंच
मुखहनुमन्मंत्रस्य श्रीरामचन्द्र ऋषिः। अनुष्टुप् छन्दः। पञ्चमुखवीरहनुमान्देवता। हनुमानिति बीजम् ॥ वायुपुत्र इति शक्तिः॥अंजनी
सुत इति कीलकम्। श्रीरामदूतहनुमत्प्रसादसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः ॥ ॐ रामचन्द्रऋषये नमः शिरसि ॥ १ ॥ अनुष्टुप्छन्दसे नमः
मुखे ॥ २ ॥ पञ्चमुखवीरहनुमद्देवतायै नमः हृदि ॥ ३ ॥ हनुमानिति बीजाय नमः गुह्ये ॥ ४ ॥ वायुपुत्र इति शक्तये नमः पादयोः
॥ ५ ॥ अंजनीसुत इति कीलकाय नमः नाभौ ॥ ६ ॥ विनियोगाय नमः सर्वाङ्गे ॥ ७ ॥ इति ऋष्यादिन्यासः ॥ ॐ अंजनीसुताय
अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ १ ॥ ॐ रुद्रमूर्तये तर्जनीभ्यां नमः ॥ २ ॥ ॐ वायुपुत्राय मध्यमाभ्यां नमः ॥ ३ ॥ ॐ अग्निगर्भाय अनामि
काभ्यां नमः ॥ ४ ॥ ॐ रामदूताय कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ ५ ॥ ॐ पंचमुखहनुमते करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥ ६ ॥ इति करन्यासः ॥

ॐ अंजनीसुताय हृदयाय नमः ॥ १ ॥ ॐ रुद्रमूर्तये शिरसे स्वाहा ॥ २ ॥ ॐ वायुपुत्राय शिखायै वषट् ॥ ३ ॥ ॐ अग्निगर्भाय कवचाय हुम् ॥ ४ ॐ रामदूताय नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ ५ ॥ ॐ पंचमुखहनुमतेऽस्त्राय फट् ॥ ६ ॥ ॐ पंचमुखहनुमते स्वाहा ॥ इति दिग्बंधः ॥ इति षडंगन्यासः ॥ एवं न्यासं कृत्वा पुनर्ध्यायेत् ॥ अथ ध्यानम् ॥ वन्दे वानरनारसिंहखगराट्क्रोडाश्ववक्त्रान्वितं दिव्यालंकरणं त्रिपंचनयनं देदीप्यमानं रुचा ॥ हस्ताब्जैरसिखेटपुस्तकसुधाकुम्भांकुशाद्रीन् हलं खट्वांगं फणिभूरुहं दशभुजं सर्वारिवीरापहम् ॥१॥ ॐ रामदूतायाञ्जनेयाय वायुपुत्राय महाबलपराक्रमाय सीतादुःखनिवारणाय लंकादहनकारणाय महाबलप्रचण्डाय फाल्गुनसखाय कोलाहलसकलब्रह्माण्डविश्वरूपाय सप्तसमुद्रनीरालंघनाय पिङ्गलनयनायामितविक्रमाय सूर्यबिम्बफलसेवनाय दुष्टनिवर्हणाय दृष्टिनिरालंकृताय सञ्जीविनीसञ्जीविताङ्गदलक्ष्मणमहाकपिसैन्यप्राणदाय दशकण्ठविध्वंसनाय रामेष्टाय फाल्गुनमहासखाय सीतासहितरामवरप्रदाय षट्प्रयोगागमपञ्चमुखवीरहनुमन्मन्त्रजपे विनियोगः॥ॐ हरिमर्कटमर्कटाय वंवंवंवंवंवौषट् स्वाहा॥१॥ॐ हरिमर्कटमर्कटाय फंफंफंफंफं फट् स्वाहा ॥ २ ॥ ॐ हरिमर्कटमर्कटाय खेंखेंखेंखेंखेंमारणाय स्वाहा ॥ ३ ॥ ॐ हरिमर्कटमर्कटाय लुंलुंलुंलुंलुं आकर्षितसकलसम्पत्कराय स्वाहा॥४॥ ॐ हरिमर्कटमर्कटाय धंधंधंधंधंशत्रुस्तंभनाय स्वाहा ॥ ५ ॥ ॐ हरिमर्कटमर्कटाय ठंठंठंठंठं कूर्ममूर्तये पञ्चमुखवीरहनुमते परयंत्रपरतंत्रोच्चाटनाय स्वाहा ॥ ६ ॥ ॐ कंखंगंघंङंचंछंजंझंञंटंठंडंढंणंतंथंदंधंनंपंफंबंभंमंयंरंलंवंशंषंसंहंलंक्षंस्वाहा ॥ इति दिग्बंधः ॥ ७ ॥ ॐ पूर्वकपिमुखाय पंचमुखहनुमते ठंठंठंठंठं सकलशत्रुसंहारणाय स्वाहा ॥ ८ ॥ ॐ दक्षिणमुखाय पंचमुखहनुमते कराळवदनाय नरसिंहाय ॐ ह्रांह्रींह्रूंह्रैंह्रौंह्रः सकलभूतप्रेतदमनाय स्वाहा ॥ ९ ॥ ॐ पश्चिममुखाय गरुडाननाय पंचमुखहनुमते मंमंमंमंमं सकलविषहराय स्वाहा ॥ १० ॥ ॐ उत्तरमुखायादिवराहाय लंलंलंलंलं नृसिंहाय नीलकण्ठमूर्तये पञ्चमुखहनुमते स्वाहा ॥ ११ ॥ ॐ ऊर्ध्वमुखाय हयग्रीवाय रुंरुंरुंरुंरुं रुद्रमूर्तये सकलप्रयोजननिर्वाहकाय स्वाहा ॥ १२ ॥ ॐ अंजनीसुताय वायुपुत्राय महाबलाय सीताशोकनिवारणाय श्रीरामचन्द्रकृपापादुकाय महावीर्यप्रमथनाय ब्रह्माण्डनाथाय कामदाय पंचमुखवीरहनुमते स्वाहा ॥

भूतप्रेतपिशाचब्रह्मराक्षसशाकिनीडाकिन्यन्तरिक्षग्रहपरयंत्रपरतंत्रोच्चाटनाय स्वाहा ॥ सकलप्रयोजननिर्वाहकाय पंचमुखवीरहनुमते श्रीरामचन्द्रवरप्रदाय जँजँजँजँजँ स्वाहा ॥ १३ ॥ कवचं तु पठित्वेदं महाकवचं पठेन्नरः ॥ एकवारं जपेत्स्तोत्रं सर्वशत्रु निवारणम् ॥ १ ॥ द्विवारं तु पठेन्नित्यं पुत्रपौत्रप्रवर्धनम् ॥ त्रिवारं च पठेन्नित्यं सर्वसम्पत्करं शुभम् ॥ २ ॥ चतुर्वारं पठेन्नित्यं सर्व रोगनिवारणम् ॥ पंचवारं पठेन्नित्यं सर्वलोकवशंकरम ॥ ३ ॥ षड्वारं च पठेन्नित्यं सर्वदेववशंकरम् ॥ सप्तवारं पठेन्नित्यं सर्वसौभाग्य दायकम् ॥ ४ ॥ अष्टवारं पठेन्नित्यमिष्टकामार्थसिद्धिदम् ॥ नववारं पठेन्नित्यं राजभोगमवाप्नुयात् ॥ ५ ॥ दशवारं पठेन्नित्यं त्रैलोक्य ज्ञानदर्शनम् ॥ रुद्रावृत्तीः पठेन्नित्यं सर्वसिद्धिर्भवेद्ध्रुवम् ॥ ६ ॥ कवचस्मरणेनैव महाबलमवाप्नुयात् ॥ ७ ॥ इति श्रीसुदर्शनसंहितायां श्रीरामचंद्रसीताप्रोक्तं श्रीपञ्चमुखहनुमत्कवचं सम्पूर्णम् ॥ एकमुखहनुमत्कवचं षट्कवचीप्रयोगे मिश्रतरंगे ज्ञेयम् ॥ अथैकादशमुखहनुमत्कवचम् ॥ लोपामुद्रोवाच ॥ कुम्भोद्भव दयासिंधो श्रुतं हनुमतः परम् ॥ यंत्रमंत्रादिकं सर्वं त्वन्मुखोदीरितं मया ॥ १ ॥ दयां कुरु मयि प्राणनाथ वेदितुमुत्सहे ॥ कवचं वायुपुत्रस्य एकादशमुखात्मनः ॥ २ ॥ इत्येवं वचनं श्रुत्वा प्रियायाः प्रश्रयान्वितम् ॥ वक्तुं प्रचक्रमे तत्र लोपामुद्रापतिः प्रभुः ॥३॥ अगस्त्य उवाच ॥ नमस्कृत्वा रामदूतं हनुमंतं महामतिम् ॥ ब्रह्मप्रोक्तं तु कवचं शृणु सुन्दरि सादरम् ॥४॥ सनन्दनाय सुमहच्चतुराननभाषितम्॥ कवचं कामदं दिव्यं सर्वरक्षोनिबर्हणम् ॥५॥ सर्वसम्पत्प्रदं पुण्यं मर्त्यानां मधुरस्वरे ॥ ६ ॥ ॐ अस्य श्रीमदेकादशमुखहनुमत्कवचस्य सनन्दन ऋषिः। अनुष्टुप्छंदः । प्रसन्नात्मा हनुमान्देवता। वायुपुत्रेति वीजम् । मुख्यः प्राण इति शक्तिः। सर्वकामार्थसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः॥ ॐ स्फें बीजं शक्तिधृक् पातु शिरो मे पवनात्मजः ॥ क्रौं बीजात्मा नयनयोः पातु मां वानरेश्वरः ॥ १ ॥ क्षं बीजरूपी कर्णौ मे सीताशोकविनाशनः ॥ ग्लौं बीजवाच्यो नासां मे लक्ष्मणप्राणदायकः ॥२॥ वं वीजार्थश्च कण्ठं मे पातु चाक्षय्यकारकः ॥ ऐं बीजवाच्यो हृदयं पातु मे कपिनायकः ॥ ३ ॥ वं बीजकीर्तितः पातु बाहू मे चाञ्जनीसुतः ॥ ह्रां बीजो राक्षसेन्द्रस्य दर्पहा पातु चोदरम् ॥४॥ ह्रौं बीजमयो मध्यं पातु लंकाविदाहकः ॥ ह्रीं बीजधरो मां पातु गुह्यं देवेन्द्रवंदितः ॥५॥

र बीजात्मा सदा पातु चोरुवारिधिलंघनः ॥ सुग्रीवसचिवः पातु जानुनी मे मनोजवः ॥ ६ ॥ पादौ पादतले पातु द्रोणाचलधरो हरिः ॥
आपादमस्तकं पातु रामदूतो महाबलः ॥ ७ ॥ पूर्वे वानरवक्त्रो मामाग्नेय्यां क्षत्रियान्तकृत् ॥ दक्षिणे नारसिंहस्तु नैर्ऋत्यां गणनायकः
॥ ८ ॥ वारुण्यां दिशि मामव्यात्खगवक्त्रो हरीश्वरः ॥ वायव्यां भैरवमुखः कौबेर्यां पातु मां सदा ॥ ९ ॥ क्रोडास्यः पातु मां नित्यमी
शान्यां रुद्ररूपधृक् ॥ ऊर्ध्वं हयाननः पातु त्वधः शेषमुखस्तथा ॥ १० ॥ रामास्यः पातु सर्वत्र सौम्यरूपी महाभुजः ॥ इत्येवं राम
दूतस्य कवचं प्रपठेत्सदा ॥ ११ ॥ एकादशमुखस्यैतद् गोप्यं वै कीर्तितं मया ॥ रक्षोघ्नं कामदं सौम्यं सर्वसम्पद्विधायकम् ॥ १२ ॥
पुत्रदं धनदं चोग्रशत्रुसंघविमर्दनम् ॥ स्वर्गापवर्गदं दिव्यं चिंतितार्थप्रदं शुभम् ॥ १३ ॥ एतत्कवचमज्ञात्वा मंत्रसिद्धिर्न जायते ॥
चत्वारिंशत्सहस्राणि पठेच्छुद्धात्मना नरः ॥ १४ ॥ एकवारं पठेन्नित्यं कवचं सिद्धिदं पुमान् ॥ द्विवारं वा त्रिवारं वा पठन्नायुष्यमाप्नुयात् ॥
॥ १५ ॥ क्रमादेकादशादेवमावर्तनजपात्सुधीः ॥ वर्षान्ते दर्शनं साक्षाल्लभते नात्र संशयः ॥१६॥ यं यं चिंतयते चार्थं तं तं प्राप्नोति पूरुषः ॥
ब्रह्मोदीरितमेतद्धि तवाग्रे कथितं महत् ॥ १७॥ इत्येवमुक्त्वा वचनं महर्षिस्तूष्णीं बभूवेन्दुमुखीं निरीक्ष्य ॥ संहृष्टचेता हि तदा तदीयौ
पादौ ननामातिमुदा स्वभर्तुः ॥ १८ ॥ इति श्री अगस्त्यसारसंहितायामेकादशमुखहनुमत्कवचं सम्पूर्णम् ॥ अथ श्रीरामप्रोक्तहनुमत्कवच
प्रारंभः ॥ ॐ अस्य श्रीहनुमत्कवचस्य श्रीरामचंद्र ऋषिः। अनुष्टुप् छंदः। श्रीहनुमान्देवता। मारुतात्मज इति बीजम्। अंजनीसूनुरिति
शक्तिः। आत्मन इति कीलकम्। सकलकार्यसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः ॐ श्रीरामचन्द्रऋषये नमः शिरसि ॥ १ ॥ अनुष्टुप्छंदसे
नमः मुखे ॥ २ ॥ श्रीहनुमद्देवतायै नमः हृदि ॥ ३ ॥ मारुतात्मजेति बीजाय नमः गुह्ये ॥ ४ ॥ अंजनीसूनुरिति शक्तये नमः
पादयोः ॥ ५ ॥ आत्मनः इति कीलकाय नमः नाभौ ॥ ६ ॥ विनियोगाय नमः सर्वांगे ॥ ७ ॥ इति ऋष्यादिन्यासः ॥
ॐ हनुमते अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ १ ॥ पवनात्मजाय तर्जनीभ्यां नमः ॥ २ ॥ अक्षघ्नाय मध्यमाभ्यां नमः ॥ ३ ॥ विष्णुभक्ताय ॥१७८॥
अनामिकाभ्यां नमः ॥ ४ ॥ लङ्काविदाहकाय कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ ५ ॥ श्रीकिंकराय करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥ ६ ॥

इति करन्यासः ॥ ॐ हनुमते हृदयाय नमः ॥ १ ॥ पवनात्मजाय शिरसे स्वाहा ॥ २ ॥ अक्षपघ्नाय शिखायै वषट् ॥ ३ ॥ विष्णुभक्ताय कवचाय हुम् ॥ ४ ॥ लंकाविदाहकाय नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ ५ ॥ श्रीरामकिंकराय अस्त्राय फट् ॥ ६ ॥ इति हृदयादि षडंगन्यासः ॥ ध्यायेद्बालदिवाकरद्युतिनिभं देवारिदर्पापहं देवेन्द्रप्रमुखप्रशस्तयशसं देदीप्यमानं रुचा ॥ सुग्रीवादिसमस्तवानरयुतं सुव्यक्ततत्त्वप्रियं संरक्तारुणलोचनं पवनजं पीताम्बरालंकृतम् ॥ १ ॥ वज्राङ्गं पिङ्गकेशाढ्यं स्वर्णकुंडलमंडितम् ॥ नियुद्धमुपसंक्रम्य पारावारपराक्रमम् ॥ २ ॥ वामहस्ते गदायुक्तं पाशहस्तं कमण्डलुम् ॥ ऊर्ध्वदक्षिणदोर्दण्डं हनूमंतं विचिंतयेत् ॥ ३ ॥ स्फटिकाभं स्वर्ण कांतिं द्विभुजं च कृताञ्जलिम् ॥ कुंडलद्वयसंशोभिमुखाम्बुजहरिं भजेत् ॥ ४ ॥ हनुमान्पूर्वतः पातु दक्षिणे पवनात्मजः ॥ पातु प्रतीच्या मक्षघ्नः पातु सागरपारगः ॥ ५ ॥ उदीच्यामूर्ध्वगः पातु केसरिप्रियनन्दनः ॥ अधस्ताद्विष्णुभक्तश्च पातु मध्ये च पावनिः ॥ ६ ॥ अवांतरदिशः पातु सीताशोकविनाशनः ॥ लंकाविदाहकः पातु सर्वापद्भ्यो निरंतरम् ॥ ७ ॥ सुग्रीवसचिवः पातु मस्तकं वायुनंदनः ॥ भालं पातु महावीरो भ्रुवोर्मध्ये निरंतरम् ॥ ८ ॥ नेत्रे छायापहारी च पातु नः प्लवगेश्वरः ॥ कपोलौ कर्णमूले च पातु श्रीरामकिंकरः ॥ ९ ॥ नासाग्रमंजनीसूनुः पातु वक्त्रं कपीश्वरः ॥ पातु कंठं च दैत्यारिः स्कंधौ पातु सुरार्चितः ॥ १० ॥ भुजौ पातु महातेजा करौ तु चरणायुधः ॥ नखान्नखायुधः पातु कुक्षौ पातु कपीश्वरः ॥ ११ ॥ वक्षो मुद्रापहारी च पार्श्वे पातु भुजायुधः ॥ लंका विभंजकः पातु पृष्ठे देशे निरंतरम् ॥ १२ ॥ नाभिं च रामदूतश्च कटिं पात्वनिलात्मजः ॥ गुह्यं पातु कपीशस्तु गुल्फौ पातु महाबलः ॥ १३ ॥ अचलोद्धारकः पातु पादौ भास्करसन्निभः ॥ अङ्गान्यमितसत्त्वाढ्यः पातु पादांगुलीः सदा ॥ १४ ॥ सर्वाङ्गानि महा शूरः पातु रोमाणि चात्मवान् ॥ हनुमत्कवचं यस्तु पठेद्विद्वान्विचक्षणः ॥ १५ ॥ स एव पुरुषश्रेष्ठो भुक्तिं मुक्तिं च विंदति ॥ त्रिकाल मेककालं वा पठेन्मासत्रयं पुनः ॥ १६ ॥ सर्वारिष्टं क्षणे जित्वा स पुमाञ्श्रियमाप्नुयात् ॥ अर्धरात्रे जले स्थित्वा सप्तवारं पठे द्यदि ॥ १७ ॥ क्षयापस्मारकुष्ठादितापज्वरनिवारणम् ॥ अश्वत्थमूलेऽर्कवारे स्थित्वा पठति यः पुमान् ॥ १८ ॥ स एव जयमाप्नोति

संग्रामेष्वभयं तथा ॥ यः करे धारयेन्नित्यं सर्वान्कामानवाप्नुयात् ॥ १९ ॥ लिखित्वा पूजयेद्यस्तु तस्य ग्रहभयं हरेत् ॥ कारागृहे प्रयाणे च संग्रामे देशविप्लवे ॥ २० ॥ यः पठेद्धनुमत्कवचं तस्य नास्ति भयं तथा ॥ २१ ॥ यो वारांनिधिमल्पपल्वलमिवोल्लंघ्य प्रतापान्वितो वैदेहीघनतापशोकहरणो वैकुण्ठभक्तप्रियः ॥ अक्षाद्यर्जितराक्षसेश्वरमहादर्पापहारी रणे सोऽयं वानरपुङ्गवोऽवतु सदा चास्मान्समीरात्मजः ॥ २२ ॥ इति श्रीब्रह्माण्डपुराणे अगस्त्यनारदसंवादे श्रीरामचन्द्रप्रोक्तं हनुमत्कवचं सम्पूर्णम्॥ अथ हनुमत्सहस्रनामस्तोत्रप्रारम्भः ॥ ऋषय ऊचुः ॥ ऋषे लोहगिरिं प्राप्तः सीताविरहकातरः ॥ भगवान् किं व्यधाद्रामस्तत्सर्वं ब्रूहि सत्वरम् ॥ १ ॥ वाल्मीकिरुवाच ॥ मायामानुषदेहोऽयं ददर्शाग्रे कपीश्वरम् ॥ हनुमंतं जगत्स्वामी बालार्कसमतेजसम्॥ २ ॥ स सत्वरं समागम्य साष्टाङ्गं प्रणिपत्य च ॥ कृताञ्जलिपुटो भूत्वा हनुमान् राममब्रवीत्॥ ३ ॥ श्रीहनुमानुवाच ॥ धन्योऽस्मि कृतकृत्योऽस्मि दृष्ट्वा त्वत्पादपंकजम् ॥ योगिनामप्यगम्यं च संसारभयनाशनम् ॥ ४ ॥ पुरुषोत्तम देवेश कर्तव्यं तन्निवेद्यताम् ॥ श्रीराम उवाच ॥ जनस्थानं कपिश्रेष्ठ कोऽप्यागत्य विदेहजाम् ॥ ५ ॥ हृतवान्विप्रसंवेषो मारीचानुगते मयि ॥ गवेष्यः साम्प्रतं वीर जानकीहरणे परः ॥ ६ ॥ त्वयाऽगम्यो न को देशस्त्वं च ज्ञानवतां वरः ॥ सप्तकोटिमहामंत्रमंत्रितावयवः प्रभुः ॥ ७ ॥ ऋषय ऊचुः ॥ को मंत्रः किं च तद्ध्यानं तन्नो ब्रूहि यथार्थतः ॥ तथा सुधारसं पीत्वा न तृप्यामः परंतप ॥ ८ ॥ वाल्मीकिरुवाच ॥ मंत्रं हनुमतो विद्धि भुक्तिमुक्तिप्रदायकम् ॥ महारिष्टमहापापमहादुःखनिवारणम् ॥ ९ ॥ ॐ ऐं ह्रीं हनुमते रामदूताय लंकाविध्वंसनायाञ्जनीगर्भसंभूताय शाकिनीडाकिनीध्वंसनाय किलिकिलिबुबुकारेण विभीषणाय हनुमद्देवाय "ॐ ह्रीं श्रीं ह्रौं ह्रां फट् स्वाहा ॥" अन्यं हनुमतो मंत्रं सहस्रनामसंज्ञकम् ॥ जानंति ऋषयः सर्वे महादुरितनाशनम् ॥ १० ॥ अस्य संस्मरणात्सीता लब्धा राज्यमकण्टकम्॥ विभीषणाय च ददावात्मानं लब्धवान्मया ॥ ११ ॥ ऋषय ऊचुः ॥ सहस्रनामसन्मंत्रं दुःखाघौघनिवारणम् ॥ वाल्मीके ब्रूहि नस्तूर्णं शुश्रूषामः कथां पराम् ॥ १२ ॥ वाल्मीकिरुवाच ॥ शृण्वंतु ऋषयः सर्वे सहस्रनामकं स्तवम् ॥ स्तवानामुत्तमं दिव्यं सदर्थस्य प्रदा

यकम् ॥ १३ ॥ अथ पाठः ॥ ॐ अस्य श्रीहनुमत्सहस्रनामस्तोत्रमंत्रस्य श्रीरामचन्द्र ऋषिः । अनुष्टुप् छन्दः । श्रीहनुमन्महारुद्रो देवता । ह्रींश्रींह्रौंह्रां बीजम् । श्रीं इति शक्तिः । किलिकिलिबुबुकारेणोति कीलकम् । लंकाविध्वंसनेति कवचम् । मम सर्वोपद्रवशांत्यर्थे सर्वकर्मसिद्ध्यर्थे पाठे विनियोगः ॥ श्रीरामचन्द्रऋषये नमः शिरसि ॥ १ ॥ अनुष्टुप्छन्दसे नमः मुखे ॥ २ ॥ श्रीहनूमन्महारुद्र देवतायै नमः हृदि ॥ ३ ॥ ह्रींश्रींह्रौं ह्रां बीजाय नमः गुह्ये ॥ ४ ॥ श्रीं इति शक्तये नमः पादयोः ॥ ५ ॥ किलिकिलिबुबुकारेणोति कीलकाय नमः नाभौ ॥ ६ ॥ लंकाविध्वंसनेति कवचाय नमः बाहुद्वये ॥ ७ ॥ विनियोगाय नमः सर्वांगे ॥ ८ ॥ इति ऋष्यादि न्यासः ॥ ॐ ऐं हनुमते अंगुष्टाभ्यां नमः ॥ १ ॥ ॐ लंकाविध्वंसनाय तर्जनीभ्यां नमः ॥ २ ॥ ॐ अञ्जनीगर्भसम्भूताय मध्यमाभ्यां नमः ॥ ३ ॥ ॐ शाकिनीडाकिनीविध्वंसनाय अनामिकाभ्यां नमः ॥ ४ ॥ ॐ किलिकिलिबुबुकारेण बिभीषणाय हनुमद्देवाय कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ ५ ॥ ॐ ह्रींश्रींह्रौंह्रां फट् स्वाहा करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥ ६ ॥ इति करन्यासः ॥ ॐ हनुमते हृदयाय नमः ॥ १ ॥ ॐ लंकाविध्वंसनाय शिरसे स्वाहा ॥ २ ॥ ॐ अंजनीगर्भसंभूताय शिखायै वषट् ॥ ३ ॥ ॐ शाकिनीडाकिनीविध्वंसनाय कवचाय हुम् ॥ ४ ॥ ॐ किलिकिलिबुबुकारेण विभीषणाय हनुमद्देवाय नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ ५ ॥ ॐ ह्रींश्रींह्रौंह्रां फट् स्वाहा अस्त्राय फट् ॥ ६ ॥ इति हृदयादिषडंगन्यासः ॥ प्रतप्तस्वर्णवर्णाभं संरक्तारुणलोचनम् ॥ सुग्रीवादियुतं ध्यायेत्पीताम्बरसमावृतम् ॥ १४ ॥ गोष्पदीकृतवारीशं पुच्छमस्तकमीश्वरम् ॥ ज्ञानमुद्रां च बिभ्राणं सर्वालंकारभूषितम् ॥ १५ ॥ श्रीरामचन्द्र उवाच ॥ ॐ हनुमाञ्श्रीपदो वायुपुत्रो रुद्रोऽनघोऽजरः ॥ अमृत्युर्वीरवीरश्च ग्रामवासो जनाश्रयः ॥१६ ॥ धनदो निर्गुणः कायो वीरो निधिपतिर्मुनिः ॥ पिंगाक्षो वरदो वाग्ग्मी सीताशोकविनाशनः ॥१७॥ शिवः सर्वः परोऽव्यक्तो व्यक्ताव्यक्तो रसाधरः ॥ पिंगरोमः पिंगकेशः श्रुतिगम्यः सनातनः ॥ १८ ॥ अनादिर्भगवान् देवो विश्वहेतुर्निरामयः॥आरोग्यकर्ता विश्वेशो विश्वनाथो हरीश्वरः॥१९॥भर्गो रामो रामभक्तः कल्याणप्रकृतिः स्थिरः॥ विश्वंभरो विश्वमूर्तिर्विश्वाकारोऽथ विश्वदः॥२०॥विश्वात्मा विश्वसेव्योऽथ विश्वो विश्वहरो रविः॥विश्वचेष्टो विश्वगम्यो विश्वध्येयः कलाधरः

॥२१॥ प्लवंगमः कपिश्रेष्ठो ज्येष्ठो विद्यावनेचरः॥ बालो वृद्धो युवा तत्त्वं तत्त्वगम्य उदग्रजः॥ २२ ॥ अंजनीसूनुरव्यग्रो ग्रामख्यातो धराधरः ॥
भूर्भुवःस्वर्महर्लोको जनलोकस्तपोऽव्ययः ॥ २३ ॥ सत्यमोंकारगम्यश्च प्रणवो व्यापकोऽमलः ॥ शिवधर्मप्रतिष्ठाता रामेष्टः फाल्गुनप्रियः
॥ २४ ॥ गोष्पदीकृतवारीशः पूर्णकामो धरापतिः ॥ रक्षोघ्नः पुण्डरीकाक्षः शरणागतवत्सलः ॥ २५ ॥ जानकीप्राणदाता च रक्षःप्राणा
पहारकः ॥ पूर्णः सत्यः पीतवासा दिवाकरसमप्रभः॥ २६ ॥ देवोद्यानविहारी च देवताभयभंजनः॥ भक्तोदयो भक्तलब्धो भक्तपालनतत्परः
॥ २७ ॥ द्रोणहर्ता शक्तिनेता शक्तिराक्षसमारकः ॥ रक्षोघ्नो रामदूतश्च शाकिनीजीवहारकः॥ २८ ॥ बुबुकारहतारातिर्गर्वपर्वतमर्दनः ॥
हेतुस्त्वहेतुः प्रांशुश्च विश्वभर्ता जगद्गुरुः ॥२९॥ जगन्नेता जगन्नाथो जगदीशो जनेश्वरः॥ जगद्धितो हरिः श्रीशो गरुडस्मयभंजनः ॥३०॥
पार्थध्वजो वायुपुत्रोऽमितपुच्छोऽमितप्रभः॥ब्रह्मपुच्छः परंब्रह्म पुच्छो रामेष्ट एव च ॥३१॥ सुग्रीवादियुतो ज्ञानी वानरो वानरेश्वरः ॥ कल्प
स्थायी चिरंजीवी प्रसन्नश्च सदाशिवः ॥३२॥ सन्नतः सद्गतिर्भक्तिमुक्तिदः कीर्तिनायकः ॥ कीर्तिः कीर्तिप्रदश्चैव समुद्रः श्रीपदः शिवः॥३३॥
भक्तोदयो भक्तगम्यो भक्तभाग्यप्रदायकः ॥ उदधिक्रमणो देवः संसारभयनाशकः॥३४॥ वलिबन्धनकृद्विश्वजेता विश्वप्रतिष्ठितः ॥ लंकारिः
कालपुरुषो लंकेशगृहभञ्जनः ॥ ३५ ॥ भूतावासो वासुदेवो वसुस्त्रिभुवनेश्वरः ॥श्रीरामरूपः कृष्णस्तु लंकाप्रासादभञ्जकः ॥ ३६ ॥ कृष्णः
कृष्णस्तुतः शांतः शांतिदो विश्वपावनः ॥ विश्वभोक्ताऽथ मारघ्नो ब्रह्मचारी जितेन्द्रियः॥३७॥ऊर्द्ध्वगो लांगुली माली लांगूलाहतराक्षसः ॥
समीरतनुजो वीरो वीरमारो जयप्रदः ॥ ३८ ॥ जगन्मंगलदः पुण्यः पुण्यश्रवणकीर्तनः ॥ पुण्यकीर्तिः पुण्यगतिर्जगत्पावनपावनः
॥ ३९ ॥ देवेशो जितमारोऽथ रामभक्तिविधायकः ॥ ध्याता ध्येयो भगः साक्षी चेता चैतन्यविग्रहः ॥ ४० ॥ ज्ञानदः प्राणदः प्राणो जग
त्प्राणसमीरणः ॥ विभीषणप्रियः शूरः पिप्पलायनसिद्धिदः ॥ ४१ ॥ सिद्धिः सिद्धाश्रयः कालः कालभक्षकभञ्जनः ॥ लंकेश
निधनस्थायी लंकादाहक ईश्वरः ॥ ४२ ॥ चन्द्रसूर्याग्निनेत्रश्च कालाग्निः प्रलयांतकः ॥ कपिलः कपिशः पुण्यराशिर्द्वादशराशिगः ॥ ४३ ॥
सर्वाश्रयोऽप्रमेयात्मा रेवत्यादिनिवारकः ॥ लक्ष्मणप्राणदाता च सीताजीवनहेतुकः ॥४४॥ रामध्येयो हृषीकेशो विष्णुभक्तो जटी बलिः ॥

देवारिदर्पहा होता धाता कर्ता जगत्प्रभुः ॥४५॥ नगरग्रामपालश्च शुद्धो बुद्धो निरंतरः॥ निरंजनो निर्विकल्पो गुणातीतो भयंकरः॥४६॥
हनुमांश्च दुराराध्यस्तपःसाध्यो महेश्वरः ॥ जानकीघनशोकोत्थतापहर्ता परात्परः ॥ ४७ ॥ वाङ्मयः सदसद्रूपकारणं प्रकृतेः परः ॥
भाग्यदो निर्मलो नेता पुच्छलंकाविदाहकः ॥ ४८ ॥ पुच्छबद्धयातुधानो यातुधानरिपुप्रियः ॥ छायापहारी भूतेशो लोकेशः सद्गतिप्रदः
॥४९॥ प्लवंगमेश्वरः क्रोधः क्रोधसंरक्तलोचनः ॥ सौम्यो गुरुः काव्यकर्ता भक्तानां च वरप्रदः ॥ ५० ॥ भक्तानुकम्पी विश्वेशः पुरुहूतः
पुरन्दरः॥ क्रोधहर्ता तापहर्ता भक्ताभयवरप्रदः॥५१॥ अग्निर्विभावसुर्भानुर्यमो निर्ऋतिरेव च ॥ वरुणो वायुगतिमान् वायुः कुबेर ईश्वरः
॥५२॥ रविश्चन्द्रः कुजः सौम्यो गुरुः काव्यः शनैश्चरः॥राहुः केतुर्मरुद्दाता धर्ता हर्ता समीरजः॥५३॥ मशकीकृतदेवारिर्दैत्यारिर्मधुसूदनः॥
कामः कपिः कामपालः कपिलो विश्वजीवनः ॥५४॥ भागीरथीपदाम्भोजः सेतुबन्धविशारदः॥स्वाहा स्वधा हविः कव्यहव्यवाहप्रकाशकः
॥५५॥ स्वप्रकाशो महावीरो लघुरमितविक्रमः ॥ भंजनो दानगतिमान् सद्गतिः पुरुषोत्तमः॥५६॥जगदात्मा जगद्योनिर्जगदंतो ह्यनंतकः ॥
विपाप्मा निष्कलंकोऽथ महात्मा हृदयंकृतिः॥५७॥ खं वायुः पृथिवी रामो वह्निर्दिक्पाल एवच ॥ क्षेत्रज्ञः क्षेत्रहर्ता च पल्वलीकृतसागरः
॥५८॥ हिरण्मयः पुराणश्च खेचरो भूचरो मनुः ॥ हिरण्यगर्भः सूत्रात्मा राजराजो निशांपतिः॥५९॥वेदांतवेद्य उद्गीथो वेदवेदांगपारगः ॥
प्रतिग्रामस्थितिः सद्यःस्फूर्तिदाता गुणाकरः ॥६०॥ नक्षत्रमाली भूतात्मा सुरभिः कल्पपादपः ॥ चिंतामणिर्गुणनिधिः प्रजाधारो ह्यनुत्तमः
॥६१॥ पुण्यश्लोकः पुरारातिर्ज्योतिष्मान् शर्वरीपतिः ॥ किलिकिलिरावसंत्रस्तभूतप्रेतपिशाचकः ॥६२॥ ऋणत्रयहरः सूक्ष्मः स्थूलः सर्व
गतिः पुमान्॥ अपस्मारहरः स्मर्ता श्रुतिर्गाथास्मृतिर्मनुः॥६३॥स्वर्गद्वारप्रजाद्वारमोक्षद्वारपतीश्वरः ॥ नादरूपः परं ब्रह्म ब्रह्म ब्रह्मपुरातनः
॥६४॥ एकोऽनेको जनः शुक्लः स्वयंज्योतिरनाकुलः ॥ ज्योतिर्ज्योतिरनादिश्च सात्त्विको राजसस्तमः॥६५॥ तमोहर्ता निरालम्बो निराहारो
गुणाकरः ॥ गुणाश्रयो गुणमयो बृहत्कर्मा बृहद्यशाः॥६६॥बृहद्धनुर्बृहत्पादो बृहन्मूर्धा बृहत्स्वनः ॥ बृहत्कायो बृहन्नासो बृहद्बाहुर्बृहत्तनुः
॥६७ ॥ बृहद्यत्नो बृहत्कामो बृहत्पुच्छो बृहत्करः॥ बृहद्गतिर्बृहत्सेव्यो बृहल्लोकफलप्रदः ॥ ६८ ॥ बृहच्छक्तिर्बृहद्वाञ्छाफलदो बृहदीश्वरः ॥

बृहल्लोकनुतो द्रष्टा विद्यादाता जगद्गुरुः ॥६९॥ देवाचार्य्यः सत्यवादी ब्रह्मवादी कलाधरः॥ सप्तपातालगामी च मलयाचलसंश्रयः॥ ७०॥
उत्तराशास्थितः श्रीदो दिव्यौषधिवशः खगः॥शाखामृगः कपीन्द्रोऽथ पुराणः प्राणचंचुरः॥७१॥चतुरो ब्राह्मणो योगी योगगम्यः परावरः॥
अनादिनिधिदो व्यासो वैकुण्ठः पृथिवीपतिः॥७२॥अपराजितो जितारातिः सदानन्दो गिरीशजः॥गोपाली गोपतिर्योद्धा कलिकालपरात्परः
॥७३॥मनोवेगी सदायोगी संसारभयनाशनः॥तत्त्वदाताऽथ तत्त्वज्ञस्तत्त्वं तत्त्वप्रकाशकः॥७४॥शुद्धो बुद्धो नित्ययुक्तो भक्तराजो जगद्रथः॥
प्रलयोऽमितमायश्च मायातीतो विमत्सरः ॥७५॥ मायाभर्जितरक्षाश्च मायानिर्मितविष्टपः ॥ मायाश्रयश्च निर्लेपो मायानिर्वर्तकः सुखम्
॥७६॥ सुखी सुखप्रदो नागो महेशकृतसंस्तवः ॥ महेश्वरः सत्यसंधः शरभः कलिपावनः ॥ ७७ ॥ रसो रसज्ञः संमानो रूपं चक्षुः श्रुती
रवः ॥ घ्राणो गंधः स्पर्शनं च स्पर्शोऽहंकारमानगः ॥ ७८ ॥ नेतिनेतीतिगम्यश्च वैकुण्ठभजनप्रियः ॥ गिरीशो गिरिजाकांतो दुर्वासाः
कविरंगिराः ॥७९॥ भृगुर्वसिष्ठश्च्यवनो नारदस्तुम्बरुर्बलः॥ विश्वक्षेत्रो विश्वबीजो विश्वनेत्रश्च विश्वपः॥८०॥ याजको यजमानश्च पावकः
पितरस्तथा॥श्रद्धा बुद्धिः क्षमा तंत्रो मंत्रो मंत्रपितासुरः॥८१॥राजेन्द्रो भूपती रुण्डमालीसंसारसारथिः॥नित्यसम्पूर्णकामश्च भक्तकामधुगुत्तमः
॥ ८२ ॥ गणपः केशवो भ्राता पिता माताऽथ मारुतिः ॥ सहस्रमूर्द्धा सहस्रास्यः सहस्राक्षः सहस्रपात् ॥ ८३ ॥ कामजित्कामदहनः
कामी कामफलप्रदः ॥ मुद्रापहारी रक्षोघ्नः क्षितिभारहरो बलः ॥ ८४ ॥ नखदंष्ट्रायुधो विष्णुभक्ताभयवरप्रदः ॥ दर्पहा दर्पदो दंष्ट्राशतमूर्ति
रमूर्तिमान् ॥८५॥महानिधिर्महाभागो महाभर्गो महर्द्धिदः॥ महाकारो महायोगी महातेजा महाद्युतिः॥८६॥महाकर्मा महानादो महामंत्रो
महामतिः॥महागमो महोदारो महादेवात्मको विभुः॥८७॥रुद्रकर्मा कृतकर्मा रत्ननाभः कृतागमः॥ अम्भोधिलंघनः सिंहः सत्यधर्मप्रमोदनः
॥८८ ॥ जितामित्रो जयः सोमो विजयो वायुवाहनः ॥ जीवो धाता सहस्रांशुर्मुकुन्दो भूरिदक्षिणः॥८९ ॥ सिद्धार्थः सिद्धिदः सिद्धसंकल्पः
सिद्धिहेतुकः ॥ सप्तपातालचरणः सप्तर्षिगणवंदितः ॥ ९० ॥ सप्ताब्धिलंघनो वीरः सप्तद्वीपोरुमण्डलः ॥ सप्तांगराज्यसुखदः
सप्तमातृनिषेवितः ॥ ९१ ॥ सप्तस्वर्लोकमुकुटः सप्तहोत्रस्वराश्रयः ॥ सप्तच्छन्दोनिधिः सप्तच्छंदः सप्तजनाश्रयः ॥ ९२ ॥

सप्तसामोपगीतश्च सप्तपातालसंश्रयः ॥ मेधादः कीर्तिदः शोकहारी दौर्भाग्यनाशनः ॥ ९३ ॥ सर्ववश्यकरो गर्भदोषहा पुत्रपौत्रदः ॥ प्रतिवादिमुखस्तंभो रुष्टाचित्तप्रसादनः ॥ ९४ ॥ पराभिचारशमनो दुःखहा बन्धमोक्षदः ॥ नवद्वारपुराधारो नवद्वारनिकेतनः ॥ ९५ ॥ नरनारायणस्तुल्यो नवनाथमहेश्वरः ॥ मेखली कवची खड्गी भ्राजिष्णुर्जिष्णुसारथिः ॥ ९६ ॥ बहुयोजनविस्तीर्णपुच्छः पुच्छहतासुरः दुष्टग्रहनिहंता च पिशाचग्रहघातकः ॥ ९७ ॥ बालग्रहविनाशी च धर्मनेता कृपाकरः ॥ उग्रकृत्य उग्रवेग उग्रनेत्रः शतक्रतुः ॥ ९८ ॥ शतमन्युस्तुतः स्तुत्यः स्तुतिः स्तोता महाबलः ॥ समग्रगुणशाली च व्यग्रो रक्षोविनाशनः ॥ ९९ ॥ रक्षोऽग्निदाहो ब्रह्मेशः श्रीधरो भक्तवत्सलः॥मेघनादो मेघरूपो मेघवृष्टिनिवारकः ॥१००॥ मेघजीवनहेतुश्च मेघश्यामः परात्मकः॥ समीरतनयो योद्धा तत्त्वविद्याविशारदः ॥ १०१ ॥ अमोघो मोघदृष्टिश्च दिष्टदोऽरिष्टनाशनः ॥ अर्थोऽनर्थापहारी च समर्थो रामसेवकः ॥ १०२ ॥ अर्थिवन्द्यो सुराराति: पुण्डरीकाक्ष आत्मभूः ॥ संकर्षणो विशुद्धात्मा विद्याराशिः सुरेश्वरः ॥ १०३ ॥ अचलोद्धारको नित्यः सेतुकृद्रामसारथिः ॥ आनन्दः परमानन्दो मत्स्यः कूर्मो निधीशयः ॥ १०४ ॥ वाराहो नारसिंहश्च वामनो जमदग्निजः ॥ रामः कृष्णः शिवो वृद्धः कल्की रामश्च मोहनः ॥ १०५ ॥ नंदी श्रृंगी च चण्डी च गणेशो गणसेवितः॥कर्माध्यक्षः सुरारामो विश्रामो जगतीपतिः॥१०६॥जगन्नाथः कपीशश्च सर्वावासः सदाश्रयः॥ सुग्रीवादिस्तुतो दांतः सर्वकर्मा प्लवंगमः॥१०७॥नखदारितरक्षाश्च नखयुद्धविशारदः ॥ कुशलः सुधनः शेषो वासुकिस्तक्षकस्तथा ॥१०८॥ स्वर्णवर्णो बलाढ्यश्च पुरजेताऽघनाशनः ॥ कैवल्यदीपः कैवल्यो गरुडः पन्नगो गुरुः ॥ १०९ ॥ क्लिक्लिरावहतारातिगर्वपर्वतभेदनः ॥ वज्रांगो वज्रवज्रश्च भक्तवज्रनिवारकः ॥ ११० ॥ नखायुधो मणिग्रीवो ज्वालामाली च भास्करः ॥ प्रौढप्रतापस्तपनो भक्ततापनिवारकः ॥ १११ ॥ शरणं जीवनं भोक्ता नानाचेष्टोऽथ चंचलः ॥ स्वस्थस्त्वस्वास्थ्यहा दुःखशातनः पवनात्मजः ॥ ११२ ॥ पावनः पवनः कांतो भक्तागःसहनो बली ॥ मेघनादरिपुर्मेघनादसंहतराक्षसः ॥११३ ॥ क्षरोऽक्षरो विनीतात्मा वानरेशः सतां गतिः॥ श्रीकण्ठः शितिकण्ठश्च सहायोऽसहनायकः ॥ ११४ ॥ अस्थूलस्त्वनणुर्भर्गो दिव्यः संसृतिनाशनः ॥ अध्यात्मविद्यासारश्चाप्यध्यात्मकुशलः

सुधीः ॥ ११५ ॥ अकल्मषः सत्यहेतुः सत्यदः सत्यगोचरः ॥ सत्यगर्भः सत्यरूपः सत्यः सत्यपराक्रमः ॥ ११६ ॥ अंजनीप्राणलिंगश्च वायु
वंशोद्वहः श्रुतिः ॥ भद्ररूपो रुद्ररूपः सुरूपश्चित्ररूपधृक् ॥११७॥ मैनाकवंदितः सूक्ष्मदशनो विजयोऽजयः॥ क्रांतदिङ्मण्डलो रुद्रः प्रकटी
कृतविक्रमः ॥ ११८ ॥ कंबुकण्ठः प्रसन्नात्मा ह्रस्वनासो वृकोदरः ॥ लंबोष्ठः कुण्डली चित्रमाली योगविदांवरः ॥ ११९ ॥ विपश्चित्कवि
रानन्दविग्रहोऽनल्पशासनः ॥ फल्गुनीसूनुरव्यग्रो योगात्मा योगतत्परः ॥ १२० ॥ योगविद्योगकर्ता च योगयोनिर्दिगम्बरः ॥ अकारा
दिक्षकारांतवर्णनिर्मितविग्रहः ॥१२१॥ उलूखलमुखः सिद्धसंस्तुतः प्रमथेश्वरः ॥ श्लिष्टजंघः श्लिष्टजानुः श्लिष्टपाणिः शिखाधरः ॥१२२॥
सुशर्माऽमितशर्मा च नारायणपरायणः ॥ जिष्णुर्भविष्णू रोचिष्णर्ग्रसिष्णुः स्थाणुरेव च ॥१२३॥ हरिरुद्रानुकृद्वृक्षकंपनो भूमिकंपनः॥गुण
प्रवाहः सूत्रात्मा वीतरागस्तुतिप्रियः॥१२४॥ नागकन्याभयध्वंसी ऋतुपर्णः कपालभृत् ॥ अनुकूलोऽक्षयोऽपायोऽनपायो वेदपारगः ॥१२५॥
अक्षरः पुरुषो लोकनाथ ऋक्षप्रभुर्दृढः ॥ अष्टांगयोगफलभूः सत्यसंधः पुरुष्टुतः ॥ १२६ ॥ श्मशानस्थाननिलयः प्रेतविद्रावणक्षमः ॥
पंचाक्षरपरः पंचमातृको रंजनध्वजः ॥ १२७ ॥ योगिनीवृन्दवंद्यश्रीः शत्रुघ्नोऽनंतविक्रमः ॥ ब्रह्मचारीन्द्रियरिपुर्धृतदण्डो दशात्मकः
॥१२८॥ अप्रपंचः सदाकारः शूरसेनो विदारकः॥ वृद्धः प्रमोद आनन्दः सप्तजिह्वपतिर्धरः॥१२९॥ नवद्वारपुराधारः प्रत्यग्रः सामगायकः ॥
षट्चक्रधामा स्वर्लोकभयहृन्मानदोऽमदः ॥ १३० ॥ सर्ववश्यकरः शक्तिरनंतोऽनंतमंगलः ॥ अष्टमूर्तिर्नयोपेतो विरूपः सुरसुंदरः
॥ १३१ ॥ धूमकेतुर्महाकेतुः सत्यकेतुर्महारथः ॥ नन्दिप्रियः स्वतंत्रश्च मेखली डमरुप्रियः ॥ १३२ ॥ लोहांगः सर्वविद्धन्वी खण्डलः
शर्व ईश्वरः ॥ फलभुक् फलहस्तश्च सर्वकर्मफलप्रदः ॥ १३३॥ धर्माध्यक्षो धर्मफलो धर्मो धर्मप्रदोऽर्थदः ॥ पंचविंशतितत्त्वज्ञस्तारको ब्रह्म
तत्परः ॥ १३४ ॥ त्रिमार्गवसतिर्भीमः सर्वदुष्टनिबर्हणः ॥ ऊर्जस्वान्निष्कलः शूली मौलिर्गर्जन्निशाचरः ॥ १३५ ॥ रक्तांबरधरो रक्तो
रक्तमालाविभूषणः ॥ वनमाली शुभांगश्च श्वेतः श्वेतांबरो युवा ॥ १३६ ॥ जयोऽजयपरीवारः सहस्रवदनः कपिः ॥ शाकिनीडाकिनीयक्ष
रक्षोभूतप्रभंजकः ॥ १३७ ॥ सद्योजातः कामगतिर्ज्ञानमूर्तिर्यशस्करः ॥ शंभुतेजाः सार्वभौमो विष्णुभक्तः प्लवंगमः ॥ १३८ ॥ चतुर्नवति

मंत्रज्ञः पौलस्त्यबलदर्पहा ॥ सर्वलक्ष्मीप्रदः श्रीमानंगदप्रिय ईतिनुत् ॥ १३९ ॥ स्मृतिबीजं सुरेशानः संसारभयनाशनः ॥ उत्तमः श्रीपरी
वारः श्रितरुद्रश्च कामधुक् ॥ १४० ॥ वाल्मीकिरुवाच ॥ इति नाम्नां सहस्रेण स्तुतो रामेण वायुभूः ॥ उवाच तं प्रसन्नात्मा
संधायात्मानमव्ययम् ॥१४१॥श्रीहनुमानुवाच ॥ ध्यानास्पदमिदं ब्रह्म मत्पुरः समुपस्थितम्॥स्वामिन्कृपानिधे राम ज्ञातोऽसि कपिना मया
॥ १४२ ॥त्वद्ध्याननिरता लोकाः किं मां जपसि सादरम् ॥ तवागमनहेतुश्च ज्ञातो ह्यत्र मयाऽनघ ॥१४३॥ कर्तव्यं मम किं राम तथा
ब्रूहि च राघव ॥ इति प्रचोदितो रामः प्रहृष्टात्मेदमब्रवीत्॥१४४॥श्रीराम उवाच ॥ दुर्जयः खलु वैदेहीं गृहीत्वा कोऽपि निर्गतः ॥हत्वा तं
निर्घृणं वीरमानय त्वं कपीश्वर ॥ १४५ ॥ मम दास्यं कुरु सखे भव विश्वसुखंकरः ॥ तथा कृते त्वया वीर मम कार्यं भविष्यति ॥१४६॥
ओमित्याज्ञां तु शिरसा गृहीत्वा स कपीश्वरः ॥ विधेयं विधिवत्तत्र चकार शिरसा स्वयम् ॥ १४७ ॥ इदं नाम्नां सहस्रं तु योऽधीते
प्रत्यहं नरः ॥ दुःखौघो नश्यते तस्य सम्पत्तिर्वर्धतेऽचिरम् ॥ १४८ ॥ वश्यं चतुर्विधं तस्य भवत्येव न संशयः ॥ राजानो राजपुत्राश्च
राजकीयाश्च मंत्रिणः ॥ १४९ ॥ अश्वत्थमूले जपतां नास्ति वैरिकृतं भयम् ॥ त्रिकालपठनात्तस्य सिद्धिः स्यात्करसंस्थिता ॥ १५० ॥
ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय प्रत्यहं यः पठेन्नरः॥ ऐहिकामुष्मिकं सोऽपि लभते नात्र संशयः ॥१५१॥ संग्रामे सन्निविष्टानां वैरिविद्रावणं परम् ॥
ज्वरापस्मारशमनं गुल्मादीनां निवारणम् ॥१५२॥ साम्राज्यसुखसंपत्तिदायकं जायते नृणाम् ॥ स्वर्गं मोक्षं समाप्नोति रामचन्द्रप्रसादतः
॥ १५३ ॥ य इदं पठते नित्यं श्रावयेद्वा समाहितः ॥ सर्वान्कामानवाप्नोति वायुपुत्रप्रसादतः ॥ १५४ ॥ इति श्रीब्रह्माण्डपुराणे उत्तरखंडे
श्रीरामकृतं हनुमत्सहस्रनामस्तोत्रं संपूर्णम्॥ अथ हनुमत्स्तोत्रप्रारम्भः॥हनुमानुवाच॥तिरश्चामपि यो राजा समवायं समीयुषाम्॥तथा सुग्रीव
मुख्यानां यस्तं वंद्यं नमाम्यहम्॥१॥सकृदेव प्रसन्नाय विशिष्टायैव राज्यदः॥बिभीषणाय यो देवस्तं वीरं प्रणमाम्यहम्॥२॥यो महापुरुषो व्यापी
महाब्धौ कृतसेतुकः॥स्तुतो येन जटायुश्च महाविष्णुं नमाम्यहम्॥३॥तेजसाप्यायिता यस्य ज्वलंति ज्वलनादयः॥प्रकाशते स्वतंत्रो यस्तं ज्वलंतं
नमाम्यहम् ॥४॥सर्वतोमुखता येन लीलया दर्शिता रणे ॥ राक्षसेश्वरयोधानां तं वंदे सर्वतोमुखम्॥५॥नृभावं तु प्रपन्नानां हिनस्ति च सदा

रुजम् ॥ नृसिंहतनुमप्राप्तो यस्तं नृसिंहं नमाम्यहम्॥६॥यस्माद्बिभ्यति वातार्कज्वलनेंद्राः सम्रृत्यवः॥भयं तनोति पापानां भीषणं तं नमा
म्यहम् ॥७॥ परस्य योग्यतां वीक्ष्य हरते पापसन्ततिम् । पुरस्य योग्यतां वीक्ष्य तं भद्रं प्रणमाम्यहम् ॥८॥ यो मृत्युं निजदासानां मारय
त्यतिचेष्टदः ॥ तत्रापि निजदासार्थं मृत्युमृत्युं नमाम्यहम्॥९॥ यत्पादपद्मप्रणतो भवत्युत्तमपूरुषः ॥ तमीशं सर्वदेवानां नमनीयं नमाम्य
हम् ॥ १० आत्मभावं समुत्क्षिप्य दास्यं चैव रघूत्तमम् ॥ भजेऽहं प्रत्यहं रामं ससीतं सहलक्ष्मणम् ॥११॥ नित्यं श्रीरामभक्तस्य किंकरा
यमकिंकराः ॥ शिववत्यो दिशस्तस्य सिद्धयस्तस्य दासिकाः ॥१२॥ इदं हनुमता प्रोक्तं मंत्रराजात्मकं स्तवम् ॥ पठेदनुदिनं यस्तु स रामे
भक्तिमान्भवेत्॥ इति हनुमत्कल्पे श्रीहनुमन्मंत्रराजात्मकस्तवराजः समाप्तः ॥ अथ लांगूलास्त्रशत्रुंजयस्तोत्रप्रारंभः॥ ॐ हनुमंतं महावीरं
वायुतुल्यपराक्रमम् ॥ मम कार्यार्थमागच्छ प्रणमामि मुहुर्मुहुः ॥१॥ ॐ अस्य श्रीहनुमच्छत्रुंजयस्तोत्रमालामंत्रस्य श्रीरामचन्द्र ऋषिः ।
नाना छन्दांसि । श्रीमन्महावीरो हनुमान्देवता । मारुतात्मज ह्लौं इति बीजम् । अंजनसूनु ह्स्फें इति शक्तिः । ॐ हांहांहां इति कीलकम् ।
श्रीरामभक्त ह्वां इति प्राणः।श्रीरामलक्ष्मणानन्दकर ह्वांह्वींह्वूं इति जीवः। ममारातिपराजयनिमित्तशत्रुंजयस्तोत्रमालामंत्रजपे विनियोगः॥ ॐ
ऐं श्रीं ह्वांह्वींह्वूं स्फेंख्फेंह्सौंह्स्ख्फेंह्सौं नमो हनुमते अगुष्ठाभ्यां नमः॥ १ ॥इति बीजादौ सर्वत्र संयोज्य रामदूताय तर्जनीभ्यां नमः ॥ २ ॥
लक्ष्मणप्राणदात्रे मध्यमाभ्यां नमः ॥ ३ ॥ अंजनीसूनवे अनामिकाभ्यां नमः ॥ ४ ॥ सीताशोकविनाशाय कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ ५ ॥
लंकाप्रासादभंजनाय करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥६॥ इति करन्यासः ॥ ॐ हनुमते हृदयाय नमः ॥१॥ रामदूताय शिरसे स्वाहा ॥ २ ॥
लक्ष्मणप्राणदात्रे शिखायै वषट् ॥ ३ ॥ अंजनीसूनवे कवचाय हुम् ॥ ४ ॥ सीताशोकविनाशिने नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ ५ ॥ लंका
प्रासादभंजनाय अस्त्राय फट् ॥ ६ ॥ इति हृदयादिषडंगन्यासः ॥ अथ ध्यानम् ॥ "ॐ ध्यायेद्बालदिवाकरद्युतिनिभं देवारिदर्पापहं देवे
न्द्रप्रमुखैः प्रशस्तयशसं देदीप्यमानं रुचा ॥ सुग्रीवादिसमस्तवानरयुतं सुव्यक्ततत्त्वप्रियं संरक्तारुणलोचनं पवनजं पीतांबरालंकृतम्॥१॥
मनोजवं मारुततुल्यवेगं जितेंद्रियं बुद्धिमतां वरिष्ठम्॥वातात्मजं वानरयूथमुख्यं श्रीरामदूतं शिरसा नमामि॥२॥ वज्रांगपिंगकेशाढ्यं स्वर्ण

कुंडलमंडितम् ॥ नियुद्ध उपसंगात्रं पारावारपराक्रमम् ॥३॥ वामहस्तगदायुक्तं पाशहस्तकमंडलुम् ॥ उद्यद्दक्षिणदोर्दण्डं हनुमंतं विचिंतयेत् ॥४॥" इति ध्यात्वा " अरेमल्लचटखेत्युच्चारणेऽथवा तोडरमल्लचटखेत्युच्चारणे कपिमुद्रां प्रदर्शयेत् ॥"अथ मंत्रः॥"ॐ ऐंश्रीह्रांह्रींह्रूं स्फ्रूंख्फ्रूं ह्सौंह्स्ख्फ्रूंह्सौंनमो हनुमते त्रैलोक्याक्रमणपराक्रमश्रीरामभक्त मम परस्य च सर्वशत्रून् चतुर्वर्णसंभवान् पुंस्त्रीनपुंसकान् भूतभविष्यद्वर्तमानान् नानादूरस्थसमीपस्थान् नानानामधेयान् नानासंकरजातिजान् कलत्रपुत्रमित्रभृत्यबंधुसुहृत्समेतान् पशुशक्तिसहितान् धनधान्यादि संपत्तियुतान् राज्ञो राजपुत्रसेवकान् मंत्रिसचिवसखीन् आत्यंतिकक्षणेन त्वरया एतद्दिनावधि नानोपायैर्मारय २ शस्त्रैश्छेदय २ अग्निना ज्वालय२ दाहय२अक्षयकुमारवत्पादतलाक्रमणेनानेन शिलातलेनात्रोटय२घातय२वध२ भूतसंघैः सह भक्षय२ क्रुद्धचेतसा नखैर्विदारय२ देशादस्मादुच्चाटय २ पिशाचवत् भ्रंशय २ भ्रामय २ भयातुरान् विसंज्ञान् सद्यः कुरु २ भस्मीभूतान् उद्धूलय २ भक्तजनवत्सल सातीशोकापहारक सर्वत्र मामेनं च रक्ष रक्ष ह्रांह्रांह्रांहुंहुंहुं घेघेघेहुंफट्स्वाहा" ॥१ ॥ "ॐनमो हनुमते महाबलपराक्रमाय महाविपत्तिनिवारकाय भक्तजनमनःकामनाकल्पद्रुमाय दुष्टजनमनोरथस्तंभनाय प्रभंजनप्राणप्रियाय स्वाहा ॥ २ ॥" " ॐ ह्रांह्रींह्रूंह्रैंह्रौंह्रः मम शत्रून् शूलेन च्छेदय २ अग्निना ज्वालय २ दाहय २ उच्चाटय २ हुंफट् स्वाहा ३ " इति मंत्रं पठित्वा पुनर्ध्यायेत्॥ ॐ हनुमते नमः । श्रीमन्तं हनुमंतमार्तरिपुभिर्भूभृत्तरुभ्राजितं चाल्यद्वालधिबन्धवैरिनिचयं चामीकराद्रिप्रभम् ॥ अष्टौ रक्तपिशंगनेत्रनलिनं भ्रूभंगमंगस्फुरत्प्रोद्यच्चण्डमयूखमंडलमुखं दुःखापहं दुःखिनाम् ॥ १ ॥ कौपीनं कटिसूत्रमौंज्यजिनयुग्देहं विदेहात्मजा—प्राणाधीशपदारविंदनिरतस्वांतं कृतान्तं द्विषाम् ॥ ध्यात्वैवं समरांगणास्थितमथानीय स्वहृत्पंकजे संपूज्याखिलपूजनोक्तविधिना संप्रार्थये प्रार्थितम् ॥ इति ध्यात्वा स्तोत्रं पठेत् ॥ॐ हनूमन्नंजनीसूनो महाबलपराक्रम ॥ लोलल्लांगूलपातेन ममारातीन्निपातय ॥ १ ॥ मर्कटाधिप मार्तण्डमंडलग्रासकारक ॥ लोलल्लां० ॥ २ ॥ अक्षक्षपण पिंगाक्ष क्षितिजाशुक्क्षयंकर ॥ लो० ३ ॥ रुद्रावतार संसारदुःखभारापहारक॥ लोल० ॥ ४ श्रीरामचरणांभोजमधुपायितमानस ॥ लो० ॥ ५ ॥ वालिकालरदक्लांतसुग्रीवोन्मोचन प्रभो ॥ लोल० ॥ ६ ॥ सीताविरहवारीशमग्नसीतेशतारक ॥

लोल० ॥ ७ ॥ रक्षोराजप्रतापाग्निदह्यमानजगद्वन ॥ लो० ॥ ८ ॥ ग्रस्ताशेषजगत्स्वास्थ्य राक्षसांभोधिमन्दर ॥ लो० ॥ ९ ॥ पुच्छगुच्छ स्फुरद्भूमानलदग्धारिपत्तन॥लो०॥१०॥जगन्मनोदुरुल्लंघ्यपारावारविलंघन॥लो०११ स्मृतमात्रसमस्तेष्टपूरक प्रणतप्रिय॥लो०॥१२॥रात्रिंचर चमूराशिकर्तनैकविकर्तन ॥ लो० ॥ १३ ॥ जानकीजानकीजानिप्रेमपात्र परंतप ॥ लोल० ॥ १४ ॥ भीमादिकमहावीरवीरवेशावतारक ॥ लो० ॥ १५ वैदेहीविरहक्लांतरामरोषैकविग्रह ॥ लो० ॥ १६ ॥ वज्रांगनखदंष्ट्रेश वज्रिवज्रावकुण्ठन ॥ लो० ॥ १७ ॥ अखर्व गर्वगंधर्वपर्वतोद्भेदनस्वर ॥ लो० ॥ १८ ॥ लक्ष्मणप्राणसंत्राण त्रातस्तीक्ष्णकरान्वय ॥ लो० ॥ १९ ॥ रामादिविप्रयोगार्तभरताद्या र्तिनाशन ॥ लो० ॥ २० ॥ द्रोणाचलसमुत्क्षेपसमुत्क्षिप्तारिवैभव ॥ लो० ॥ २१ ॥ सीताशीर्वादसम्पन्नसमस्तावयवाक्षत ॥ लोल ल्लांगूलपातेन ममारातीन्निपातय ॥ २२ ॥ इत्येवमश्वत्थतलोपविष्टः शत्रुंजयं नाम पठेत्स्वयं यः ॥ स शीघ्रमेवास्तसमस्तशत्रुः प्रमोदते मारुतजप्रसादात् ॥२३॥ इति श्रीलांगूलास्त्रशत्रुंजयहनुमत्स्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥ इति श्रीमंत्रमहार्णवे पूर्वखण्डे हनुमत्तंत्रे नवमस्तरङ्गः ॥९॥

समाप्तोऽयं हनुमत्तरङ्गः ।

श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ श्रीवटुकभैरवतंत्रप्रारंभः॥तत्रादौ पटलप्रारंभः ॥ दृष्ट्वा तंत्राण्यनेकानि माधवाख्येन धीमता॥श्रीमद्वटुकनाथस्य पटलं वक्ष्यतेऽधुना॥१॥ (रुद्रयामले) एकदा गिरिजा शंभुं पप्रच्छोपासनाविधिम् ॥ येनेदं सर्वलोकानामीप्सितं च फलं भवेत् ॥२॥ श्री पार्वत्युवाच॥प्राणनाथ जगन्नाथ जगदादिजगन्मय ॥ शंभो शंकर देवेश वटुकाराधनं वद ॥३॥ एकादशसहस्रं तु भजनं हि त्वयोदितम् ॥ विधिस्तस्य विशेषेण ब्रूहि त्वं शंकराधुना ॥४॥ येन कार्याणि सिध्यंति साधकानां निरंतरम् ॥ सुगोप्यमपि देवेश विधिं प्रब्रूहि शंकर॥५॥ ईश्वर उवाच ॥ सम्यक् पृष्टं त्वया देवि लोकदुःखविमोचनम् ॥ मया वटुकरूपं हि धृतं सर्वसुखावहम् ॥ ६ ॥ अन्ये देवास्तु कालेन प्रसन्नाः संभवंति हि ॥ वटुकः सेवितः सद्यः प्रसीदति ध्रुवं शिवे ॥ ७ ॥ दुःखे च सेवितः शीघ्रं दुःखं नाशयते क्षणात् ॥ सुखे च सेवितो नित्यं सुखं वर्द्धयते बहु ॥ ८ ॥ शृणु देवि प्रवक्ष्यामि वटुकस्य महात्मनः ॥ विधानं परमं गोप्यं ब्रह्मादीनां सुदुर्लभम् ॥ ९ ॥ मंत्रेणैव सुसंक्षेपात्कथयिष्यामि वल्लभे ॥ येन विज्ञातमात्रेण त्रैलोक्यं साधयेत्सुधीः ॥ १० ॥ एकदा देवदेवेशि तपसे मंदराचलम् ॥ गतोऽहं परमानंदान्मूलप्रकृतिमीश्वरीम् ॥ ११ ॥ चक्रे परमसंतुष्टां तपसा भावितात्मना ॥ आकाशरूपिणी देवी प्रोवाच वचनं मुदा ॥ १२ ॥ तुष्टाहं शंकर प्रीता वरं वरय दुर्लभम् ॥ वटुकस्य विधानं मे परमं भक्तितो वरम् ॥ १३ ॥ परमाशयान्मंत्रस्य येन सिध्यंति सर्वथा ॥ मनोरमाणि मंत्रस्य सर्वकार्याणि सांप्रतम् ॥ १४ ॥ इति वाक्यं च मे श्रुत्वा मूलभूता सनातनी ॥ उवाच यादृशं देवी विधानं शृणु वल्लभे ॥ १५ ॥ वटुकाख्यस्य देवस्य भैरवस्य महात्मनः ॥ ब्रह्मविष्णुमहेशाद्यैर्वंदितस्य दयानिधेः ॥ १६ ॥ न्यासा एकादश प्रोक्ता वटुकाराधने शिवे ॥ यान्विना नैव सिद्धिः स्याद्वर्षाणामयुतैरपि ॥ १७ ॥ प्रथमः प्रेतबीजेन नृसिंहबीजेन चापरः ॥ क्राणबीजेन सत्यायाः श्रीबीजेन ततः परः ॥ १८ ॥ प्राणबीजेन वै न्यासान् कुर्यात्तत्र विचक्षणः ॥ घंटाबीजेन च न्यासं विधाय ख्यातिबीजतः ॥ १९ ॥ मूलबीजेन पश्चाच्च न्यासं कृत्वा महामतिः ॥ भ्रामरीबीजतो न्यासं विदध्यात्प्रीतिसंयुतः ॥ २० ॥ एवं न्यासाङ्गपादौ तु न करोति नरो यदा ॥ वांछयेऽहं वरारोहे तावन्मंत्रो न सिध्यति ॥ २१ ॥ इति न्यासान् समाधाय पुरश्चरण

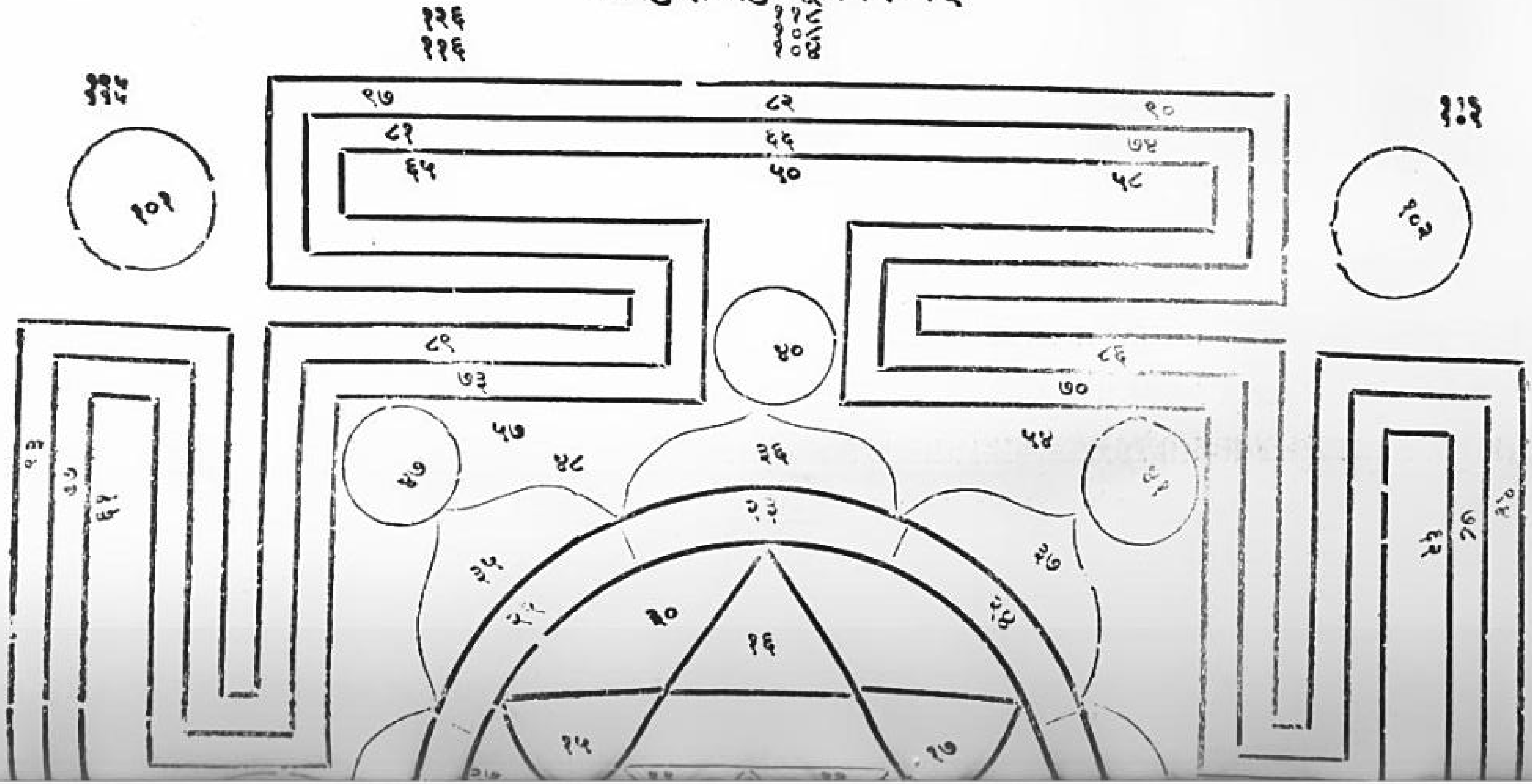
कारकः ॥ यथोक्तन्यासकारी च यदि नो वरमाप्नुयात ॥ २२ ॥ तदा कन्यादषणोत्थं मम पापं प्रजायताम् ॥ न्यासैरेतैर्वरारोहे ब्रह्महत्या विनश्यति ॥ २३ ॥ का कथाऽन्यस्य पापस्य सत्यं सत्यं वदामि ते ॥ मम न्यासानथो वक्ष्ये त्रीन्देवस्य महात्मनः ॥ २४ ॥ यान् विधाय नरो विंदेत् सिद्धिं लोकेषु दुर्लभाम् ॥ आकूतबीजं विन्यस्येन्मस्तके गंडयोर्मुखे ॥ २५ ॥ कालबीजं चक्षुषोश्च कर्णयोरपि विन्यसेत ॥ नाभौ लिंगे गुदे वापि विद्याबीजं कपोलयोः ॥ २६ ॥ ब्रह्मरंध्रे दंतपंक्तौ विन्यसेत्साधकोत्तमः ॥ एतन्न्यासत्रयं प्रोक्तं साधकाभीष्टसिद्धिदम् ॥ २७ ॥ यस्य प्रसादमासाद्य साधकः शीघ्रसिद्धिदः ॥ शृणु देवि प्रवक्ष्यामि शृंखलान्यासमुत्तमम् ॥ २८ ॥ यस्य प्रसादाच्च शिवे वटुकः सिद्धिदो भवेत् ॥ महापराख्यं बीजं च विन्यसेत्साधकोत्तमः ॥ २९ ॥ न्यासेनानेन सुश्रोणि साक्षाच्छिवसमो भवेत् ॥ वटुकस्याथ वक्ष्यामि मातृकान्यासमुत्तमम् ॥ ३० ॥ कृतेन येन वटुकः साधकस्य करे भवेत् ॥ वटुकस्य परं पूज्यं मातृकान्यासमुत्तमम् ॥ ३१ ॥ विज्ञाय साधयेत्प्राज्ञः स सद्यः शिवतां व्रजेत् ॥ विनैवं मातृकान्यासं योऽन्येन न्यासमाचरेत् ॥ ३२ ॥ वटुकस्तस्य कुपितः सद्यः शापं प्रयच्छति ॥ तस्य न्यासः प्रकर्तव्यः साधकेन विपश्चिता ॥ ३३ ॥ सर्वेषु मातृस्थानेषु वपुःपावनहेतवे ॥ मातृकान्यासमेनं हि त्यक्त्वाऽन्यं न्यासमाचरेत् ॥ ३४ ॥ वर्षकोटिप्रयत्नेन स सिद्धिं नैव विंदति ॥ ॐकारमादौ संयोज्य सर्वं पूर्ववदाचरेत् ॥ ३५ ॥ अयमंतर्मातृकाख्यो न्यासः स्यात्पूर्वसिद्धिदः ॥ ॐ कारमादिमं कृत्वा न्यासोऽयं वरवर्णिनि ॥ नाम्ना बहिर्मातृकाख्यो न्यासं चूडामणिर्भवेत् ॥ ३६ ॥ अथान्यं न्यासमाख्यास्ये शृणुष्व वरवर्णिनि ॥ सरस्वतीमातृकाख्यं सद्यः सिद्धिप्रदायकम् ॥ ३७ ॥ न्यसेन्महामते बीजं मातृकास्थानकेषु च ॥ महासरस्वती देवी सद्यःसिद्धिप्रदायिका ॥ ३८ ॥ महासरस्वतीबीजं कथितं देवदुर्लभम् ॥ इमे न्यासाः समाख्याता वटुकाराधने शिवे ॥ ३९ ॥ सद्यःसिद्धिकरा देवि भाग्यलभ्या न संशयः ॥ न्यूनन्यासस्य कर्ता यः सद्यो हानिमवाप्नुयात् ॥ ४० ॥ एतस्मादधिकान्न्यासान्न्यस्तं च पीठन्यासकम् ॥ यंत्रावरणन्यासं च पीठपूजाविधिं चरेत् ॥ ४१ ॥ एवं न्यासतनुं देवि ध्यायेद्वटुकभैरवम् ॥ शुद्धस्फटिकसंकाशं द्विनेत्रोत्पलशोभितम् ॥ ४२ ॥ कुटिलालकसंवीतं चारुस्मेरमुखांबुजम् ॥ नानारत्नमयैः कल्पैः किंकिणी

जाळनूपुरैः ॥ ४३ ॥ दीप्तं शुक्लांबरावीतं द्विभुजं दक्षिणे करे ॥ त्रिशिखं सव्यहस्ते च दधानं दंडमद्भुतम् ॥४४॥ वटुवेशधरं शंभुं सात्त्विकं साधकः स्मरेत् ॥ एवं ध्यात्वा यजेद्देवं शैवे पीठे सुरेश्वरि ॥४५॥ पात्रासादनशंखं च घंटाकलशस्थापनम् ॥ विशेषार्घस्थापनं वा यंत्रस्थापन मेत्र च ॥४६॥ सप्तधातुमये पीठे ताम्रजे वा पटे शुभे ॥ संस्थाप्य तत्र तद्यंत्रं ध्यात्वा तत्र वटुं प्रिये॥४७॥यथा कामस्तथा ध्यानं कारयेत्साध कोत्तमः॥क्रूरकार्येषु सर्वेषु ध्यानं वै तामसं स्मृतम्॥४८॥ वश्ये विद्वेषणे स्तंभे राजसं ध्यानमीरितम् ॥सात्त्विकं शुभकार्येषु ध्यानभेदः समीरितः ॥ ४९ ॥ अन्ये वै ध्यानभेदाश्च स्तवराजे प्रकीर्तिताः ॥ मूर्तिमूलेन संकल्प्य तस्यामावाहयेत्प्रभुम् ॥५०॥ सद्योजातेन मंत्रेण मूलाद्येन च सुव्रते ॥ सन्निधाप्याथ मूलेन केवलेन स्वमुद्रया॥५१॥ अघोरांतेन मूलेन सन्निरोधनमाचरेत् ॥ मूलेन संमुखीकुर्य्यादवगुण्ठयाथ मूलतः॥ ॥ ५२ ॥ षडंगैः शकलीकृत्यामृतीकृत्य च मूलतः ॥ परमीकरणं चैव स्वस्वमुद्राभिरर्चयेत् ॥ ५३ ॥ एतत्सर्वं विधातव्यं ततो ध्यायेत्समा हितः ॥ कृत्वा सुस्थापनं तस्य मुद्राः संदर्शयेदथ ॥ ५४ ॥ लिंगाद्याः पूर्वमद्दिष्टा योनिमुद्रा तथांतिमा ॥ तां दर्शयेत्तत्पुरुषं मूलाभ्यां च महेश्वरि ॥ ५५ ॥ आसनाद्यैश्च पुष्पांतैरुपचारैस्ततोऽर्चयेत् ॥ ततो देवाज्ञया सम्यग्यजेदावरणदेवताः ॥ ५६ ॥ मंत्राक्षराणां संख्याकै स्तंतुभिर्ब्रह्मसूत्रजैः ॥ वर्तिं कृत्वा घृतेनैव दीपं तत्र प्रदापयेत् ॥ ५७ ॥ तैलेन वा प्रकुर्वीत दीपदानविधानतः ॥ बलिं न्यासविधिं कृत्वा ध्यानं कृत्वा यथोक्तवत्॥५८॥ श्रीपार्वत्युवाच॥भगवन् करुणासिंधो दीनबन्धो जगद्गुरो॥कृपां कृत्वा समाख्याहि सूत्रैरेव पृथक्पृथक्॥५९॥ साधकस्तु तथा सिद्धिमचिरेणैव विंदति॥कालेनेह यथाऽल्पेन साधकः सिद्धिमाप्नुयात्॥६०॥गोपनीयो न मंत्रोऽयं वटुकाख्यो जगद्गुरो॥तथा निरूपय विभो बालकोऽपि यथा लभेत् ॥ ६१॥ ईश्वर उवाच ॥ शृणु देवि जगत्पूज्ये न्यासबीजानि शोभने ॥ प्रकटानि यथा शश्वल्व यामि हिताय ते ॥ ६२ ॥ तत्रादावापदुद्धारकवटुकमंत्रप्रयोगः ॥ (रुद्रयामले) मंत्रो यथा–ॐह्रींवटुकाय आपदुद्धारणाय कुरु कु काय ह्रींम्" इत्येकविंशत्यक्षरो मंत्रः ॥ अस्य विधानम् ॥ आचम्य मूलेन प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य श्रीमद्वटुकभैरवदेव

मं० म०

॥१८७॥

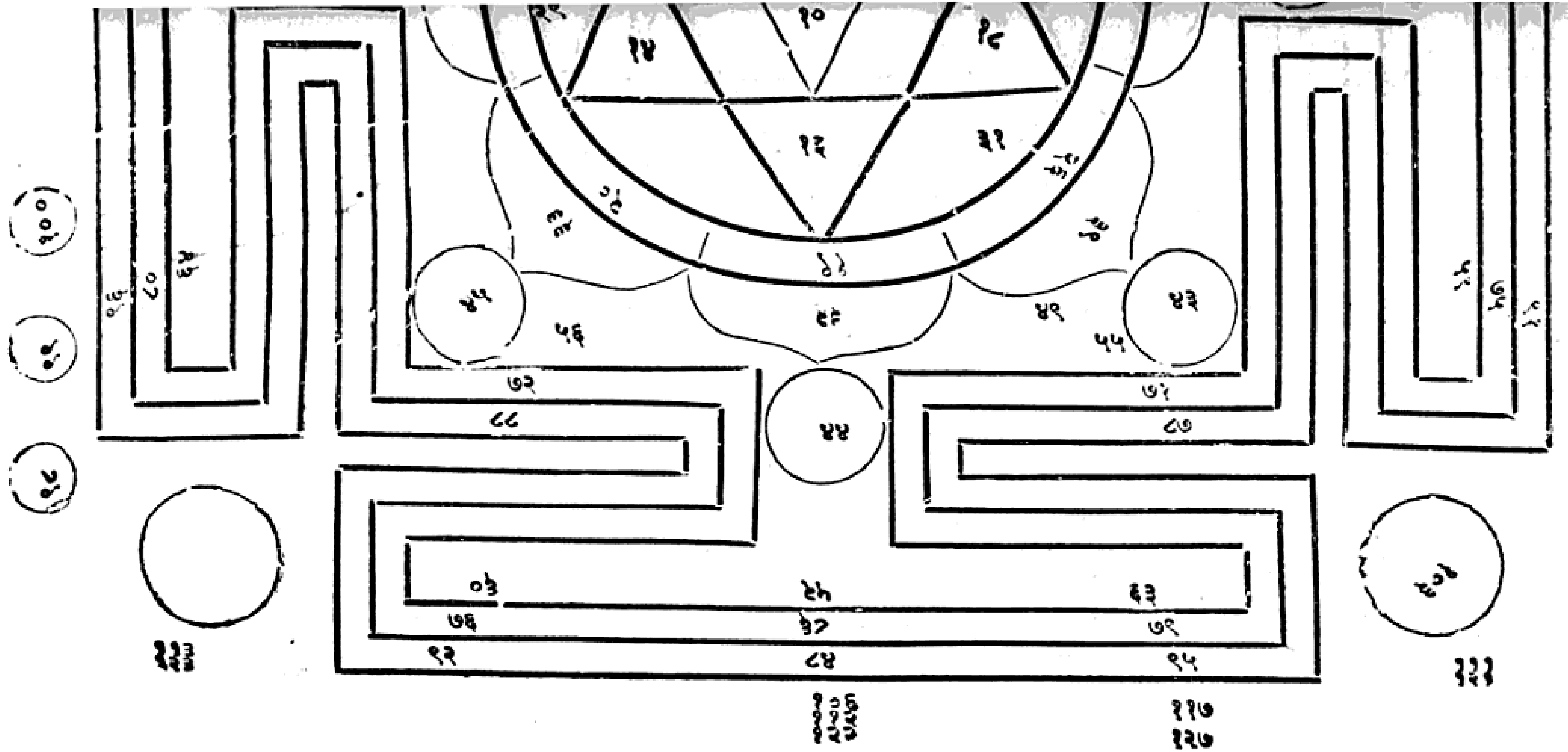
आपदुद्धारवटुकपूजनयन्त्रम्.

पू०खं० १

मं० तं०

तरं० १०

॥१८७॥

ममामुकमंत्रासिद्ध्यर्थं लक्ष्यसंख्यात्मकजप(अथवैकविंशतिलक्षात्मकजप)रूपपुरश्चरणमहं करिष्ये॥इति संकल्प्य भूतशुद्धिप्राणप्रतिष्ठांतर्मा तृकाबहिर्मातृकासृष्टिस्थितिसंहारमातृकान्यासं च सर्वदेवोपयोगिपद्धतिमार्गेण कृत्वा प्रेतबीजाद्यश्रीकंठादिकलामातृकान्यासांतं सर्वन्यासं च पद्धतिमार्गेण कृत्वा प्रयोगोक्तन्यासादिकं कुर्यात्॥तद्यथा-अस्य श्रीवटुकभैरवमंत्रस्य बृहदारण्य ऋषिः।अनुष्टुप्छन्दः।श्रीवटुकभैरवो देवता। ह्रीं बीजम्। ह्रीं शक्तिः। ॐ कीलकम्। श्रीवटुकभैरवप्रीतये जपे विनियोगः॥ ॐ बृहदारण्यऋषये नमः शिरसि॥ १॥ अनुष्टुप्छन्दसे नमः मुखे॥ २॥ श्रीवटुकभैरवदेवतायै नमः हृदि॥ ३॥ ह्रीं बीजाय नमः गुह्ये॥ ४॥ ह्रीं शक्तये नमः पादयोः॥ ५॥ ॐ कीलकाय नमः नाभौ॥ ६॥ विनियोगाय नमः सर्वांगे॥ ७॥ इति ऋष्यादिन्यासः ॐ ह्रौं वौं ईशानाय नमः अंगुष्ठयोः॥ १॥ ॐ ह्रैं वैं तत्पुरुषाय नमः तर्जन्योः॥ २॥ ॐ ह्रूं वूं अघोराय नमः मध्यमयोः॥ ३॥ ॐ ह्रीं वीं वामदेवाय नमः अनामिकयोः॥ ४॥ ॐ ह्रां वां सद्योजाताय नमः कनिष्ठिकयोः॥ ५॥ इति करन्यासः॥ ॐ ह्रौं वौं ईशानाय ऊर्ध्ववक्त्राय नमः शिरासि॥ १॥ ॐ ह्रैं वैं तत्पुरुषाय पूर्ववक्त्राय नमः मुखे॥ २॥ ॐ ह्रूं वूं अघोराय दाक्षिणवक्त्राय नमः दक्षिणकर्णे॥ ३॥ ॐ ह्रीं वीं वामदेवाय उत्तरवक्त्राय नमः वामकर्णे॥ ४॥ ॐ ह्रां वां सद्योजाताय पश्चिमवक्त्राय नमः चूडाधः॥ ५॥ इति मूर्तिन्यासः॥ ॐ ह्रौं वौं ईशा नाय नमः शिरासि॥ १॥ ॐ ह्रैं वैं तत्पुरुषाय नमः मुखे॥ २॥ ॐ ह्रूं वूं अघोराय नमः हृदये॥ ३॥ ॐ ह्रीं वीं वामदेवाय नमः गुह्ये॥ ४॥ ॐ ह्रां वां सद्योजाताय नमः पादयो॥ ५॥ इति पंचब्रह्ममंत्रन्यासः॥ ॐ ह्रां वां हृदयाय नमः॥ १॥ ॐ ह्रीं वीं शिरसे स्वाहा॥ २॥ ॐ ह्रूं वूं शिखायै वषट्॥ ३॥ ॐ ह्रैं वैं कवचाय हुम्॥ ४॥ ॐ ह्रौं वौं नेत्रत्रयाय वौषट्॥ ५॥ ॐ ह्रः वः अस्त्राय फट्॥ ६॥ इति हृदयादिषडंगन्यासः॥ ततः ॐ सुदर्शनायास्त्राय फट् इत्यस्त्रमंत्रेण तालैश्छोटिकाभिर्वा दश दिग्बंधनं कृत्वा ध्यायेत्॥ अथ ध्यानम्॥ ॐ शुद्धस्फटिकसंकाशं सहस्रादित्यवर्चसम्॥ नीलजीमूतसंकाशं नीलांजनसमप्रभम्॥ १॥

अष्टबाहुं त्रिनयनं चतुर्बाहुं द्विबाहुकम् ॥ दंष्ट्राकरालवदनं नूपुरारावसंकुलम् ॥ २ ॥ भुजंगमेखलं देवमग्निवर्णशिरोरुहम् ॥ दिगंबरं कुमारेशं वटुकाख्यं महाबलम् ॥३॥ खट्वांगमासिपाशं च शूलं दक्षिणभागतः ॥ डमरुं च कपालं च वरदं भुजगं तथा ॥ अग्निवर्णसमोपेतं सारमेयसमन्वितम् ॥ ४ ॥ इति ध्यात्वा मानसोपचारैः संपूजयेत् ॥ ततः पीठादौ रचिते सर्वतोभद्रमण्डले लिंगतोभद्रमण्डले वा मंडूकादिपरतत्त्वांतपीठदेवताः पद्धतिमार्गेण संस्थाप्य ॐ मं मंडूकादिपरतत्वांतपीठदेवताभ्यो नमः । इति संपूज्य नव पीठशक्तीः पूजयेत् । तद्यथा-पूर्वादिक्रमेण ॐ वां वामायै नमः ॥ १ ॥ ॐ ज्यें ज्येष्ठायै नमः ॥ २ ॥ ॐ रौं रौद्र्यै नमः ॥ ३ ॥ ॐ कां काल्यै नमः ॥४ ॥ ॐ कं कलविकरण्यै नमः ॥ ॐ बं बलविकरण्यै नमः ॥ ६ ॥ॐ बं बलप्रमथिन्यै नमः ॥ ७ ॥ ॐ सं सर्वभूतदमन्यै नमः ॥ ८ ॥ मध्ये । ॐ मं मनोन्मन्यै नमः ॥ ९ ॥ इति पूजयेत् ॥ ततः स्वर्णादिनिर्मितं यंत्रं मूर्तिं वा ताम्रपात्रे निधाय घृतेनाभ्यज्य तदुपरि दुग्धधारां जलधारां च दत्त्वा स्वच्छवस्त्रेण संशोष्य ततः शक्तिगंधाष्टकेन यंत्रं विलिख्य "ॐ नमो भगवते वटुकाय सकलगुणात्मशक्तियुक्ताय अनंताय योगपीठात्मने नमः ॥" इति मंत्रेण पुष्पाद्यासनं दत्त्वा पीठमध्ये संस्थाप्य प्रतिष्ठां च कृत्वा पुनर्ध्यात्वा मूलेन मूर्तिं प्रकल्प्य आवाहनादिपुष्पांतैरुपचारैः संपूज्य देवाज्ञां गृहीत्वा आवरणपूजां कुर्य्यात् ॥ तथा च-पुष्पांजलिमादाय । "ॐ संविन्मयः परो देवः परामृतरसप्रिय ॥ अनुज्ञां देहि वटुक परिवारार्चनाय मे ॥ १ ॥ इत्युक्त्वा पुष्पांजलिं भैरवोपरि दत्त्वा आज्ञां गृहीत्वा आवरणपूजामारभेत ॥ अत्र सर्वत्र पूज्यपूजकयोरंतराले प्राचीं तदनुसारेण अन्या दिशः प्रकल्प्य आवरणदेवताः पूजयेत् ॥ ततो दक्षहस्ते तर्जन्यंगुष्ठाभ्यां गधांक्षतपुष्पाणि गृहीत्वा देवस्यांगे आग्नेय्यादिचतुर्दिक्षु मध्ये दिक्षु च ॐ ह्रां वां हृदयाय नमः । हृदयश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि

---

१ ॐ लिंगस्थां पूजयेद्देवीं पुस्तकस्थां तथैव च॥ मण्डलस्थां महामायां यंत्रस्थां प्रतिमासु च ॥सौवर्णे राजते ताम्रे पट्टे भूर्जेऽथवा भुवि। विना यंत्रेण चेत्पूजा देवता न प्रसीदति॥
२-शक्त्यष्टगंधो यथा-स्वयंभूकुसुमं कुण्डगोलोत्थं रोचनागुरु । काश्मीरमृगनाभिं च चन्दनं मलयोद्भवम् । एष गंधः समाख्यातः सर्वदा चण्डिकाप्रियः ॥

नमः ॥ इति सर्वत्रोच्चरेत् ॥ १॥ ॐ ह्रीं वीं शिरसे स्वाहा शिरः श्रीपा० ॥ २ ॥ ॐ ह्रूं वूं शिखायै वषट् शिखाश्रीपा० ॥ ३ ॥ ॐ ह्रैं वैं कवचाय हुम् कवचश्रीपा० ॥ ४ ॥ ॐ ह्रौं वौं नेत्रत्रयाय वौषट् नेत्रत्रयश्रीपा० ॥ ५ ॥ ॐ ह्रः वः अस्त्राय फट् अस्त्रश्रीपा० ॥ ६ ॥ इति षडंगानि पूजयेत् ॥ ततः पुष्पांजलिमादाय मूलमुच्चार्य्य "ॐ अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल ॥ भक्त्या समर्पये तुभ्यं प्रथमावरणार्चनम् ॥ १ ॥ इति पठित्वा पुष्पांजलिं च दत्त्वा विशेषार्घाद्बिंदुं निक्षिप्य पूजितास्तर्पिताः संतु इति वदेत् ॥ इति प्रथमावरणम् ॥ १ ॥ ततः कर्णिकाद्बहिरष्टदले प्राच्यादिक्रमेण। ॐ ह्रीं आं असितांगभैरवाय नमः असितांगभैरवश्रीपा० ॥ १ ॥ ॐ ह्रीं ईं रुरुभैरवाय नमः रुरुभैरवश्रीपा० ॥ २ ॥ ॐ ह्रीं ऊं चंडभैरवाय नमः चंडभैरवश्रीपा० ॥ ३ ॥ ॐ ह्रीं ॠं क्रोधभैरवाय नमः क्रोधभैरवश्रीपा० ॥ ४ ॥ ॐ ह्रीं ॡं उन्मत्तभैरवाय नमः उन्मत्तभैरवश्रीपा० ॥ ५ ॥ ॐ ह्रीं ऐं कपालभैरवाय नमः। कपालभैरवश्रीपा० ॥ ६ ॥ ॐ ह्रीं औं भीषणभैरवाय नमः। भीषणभैरवश्रीपा० ॥ ७ ॥ ॐ ह्रीं अं संहारभैरवाय नमः। संहारभैरवश्रीपा० ॥ ॥ ८ ॥ इत्यष्टौ भैरवान्संपूज्य त्रिकोणे पूर्वादिकोणेषु। ॐ सत्त्वाय नमः ॥ १ ॥ ॐ रजसे नमः ॥ २ ॥ ॐ तमसे नमः ॥ ३ ॥ इति त्रिगुणान् संपूज्य पुष्पांजलिं च दद्यात् ॥ इति द्वितीयावरणम् ॥ २ ॥ त्रिकोणाद्बहिः षट्कोणे पूर्वादिक्रमेण। ॐ ह्रीं भूतनाथाय नमः। भूतनाथश्रीपा० ॥ १ ॥ ॐ ह्रीं आदिनाथाय नमः। आदिनाथश्रीपा० ॥ २ ॥ ॐ ह्रीं आनंदनाथाय नमः। आनंदनाथश्रीपा० ॥ ३ ॥ ॐ ह्रीं सिद्धशावरनाथाय नमः। सिद्धशावरनाथश्रीपा० ॥ ४ ॥ ॐ ह्रीं सहजानंदनाथाय नमः। सहजानंदनाथश्रीपा० ॥ ५ ॥ ॐ ह्रीं निःसीमानंदनाथाय नमः। निःसीमानंदनाथश्रीपा० ॥ ६ ॥ इति संपूज्य पुष्पांजलिं च दद्यात् ॥ इति तृतीयावरणम् ॥ ३ ॥ ततो वर्तुले पूर्वादिक्रमेण ॐ ह्रीं डाकिनीपुत्रेभ्यो नमः। डाकिनीपुत्रश्रीपा० ॥ १ ॥ ॐ ह्रीं राकिनीपुत्रेभ्यो नमः। राकिनीपुत्रश्रीपा० ॥ २ ॥ ॐ ह्रीं लाकिनीपुत्रेभ्यो नमः। लाकिनीपुत्रश्रीपा० ॥ ३ ॥ ॐ ह्रीं काकिनीपुत्रेभ्यो नमः। काकिनी

पुत्रश्रीपा० ॥ ४ ॥ ॐ ह्रीं शाकिनीपुत्रेभ्यो नमः । शाकिनीपुत्रश्रीपा० ॥ ५ ॥ ॐ ह्रीं हाकिनीपुत्रेभ्यो नमः । हाकिनीपुत्रश्रीपा० ॥ ॥ ६ ॥ ॐ ह्रीं याकिनीपुत्रेभ्यो नमः । याकिनीपुत्रश्रीपा० ॥ ८ ॥ ॐ ह्रीं देवीपुत्रेभ्यो नमः । देवीपुत्रश्रीपा० ॥ ८ ॥ देवदक्षिणतः ॥ ॐ ह्रीं उमापुत्रेभ्यो नमः । उमापुत्रश्रीपा० ॥ ९ ॥ ॐ ह्रीं रुद्रपुत्रेभ्यो नमः । रुद्रपुत्रश्रीपा० ॥ १० ॥ ॐ ह्रीं मातृपुत्रेभ्यो नमः । मातृपुत्रश्रीपा० ॥ ११ ॥ पश्चिमनैर्ऋतयोर्मध्ये । ॐ ह्रीं ऊर्ध्वमुखीपुत्रेभ्यो नमः । ऊर्ध्वमुखपुत्रश्रीपा० ॥ १२ ॥ पूर्वेशानयोर्मध्ये ॥ ॐ ह्रीं अधोमुखीपुत्रेभ्यो नमः । अधोमुखीपुत्रश्रीपा० ॥ १३ ॥ इति त्रयोदशपुत्रवर्गान् पूजयेत् ॥ ततः पुष्पांजलिं गृहीत्वा मूलमुच्चार्य "अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल ॥ भक्त्या समर्पये तुभ्यं चतुर्थावरणार्चनम् ॥ १ ॥ " इति पठित्वा पुष्पांजलिं दत्त्वा विशेषार्घाद्बिंदुं भैरवोपरि निक्षिप्य पूजितास्तर्पिताः संतु इति वदेत् ॥ इति चतुर्थावरणम् ॥ ४ ॥ वर्तुलाद्बहिः पूर्वाद्याग्नेयांतं क्रमेण वामावर्तेन च पूर्वे ॐ ह्रीं ब्रह्माणीपुत्रवटुकाय नमः । ब्रह्माणीपुत्रवटुकश्रीपा० ॥ १ ॥ ऐशान्ये । ॐ ह्रीं माहेश्वरीपुत्रवटुकाय नमः । माहेश्वरीपुत्रवटुकश्रीपा० ॥ २ ॥ उत्तरे । ॐ ह्रीं वैष्णवीपुत्रवटुकाय नमः । वैष्णवीपुत्रवटुकश्रीपा० ॥ ३ ॥ वायव्ये । ॐ ह्रीं कौमारीपुत्रवटुकाय नमः । कौमारीपुत्रवटुकश्रीपा० ॥ ४॥ पश्चिमे । इन्द्राणीपुत्रवटुकाय नमः । इन्द्राणीपुत्रवटुकश्रीपा० ॥ ५ ॥ नैर्ऋत्ये ॐ ह्रीं महालक्ष्मीपुत्रवटुकाय नमः महालक्ष्मीपुत्रवटुकश्रीपा० ॥ ६ ॥ दक्षिणे । ॐ ह्रीं वाराहीपुत्रवटुकाय नमः । वाराहीपुत्रवटुकश्रीपा० ॥ ७ ॥ आग्नेये ॥ ॐ ह्रीं चामुंडापुत्रवटुकाय नमः । चामुंडापुत्रवटुकश्रीपा० ॥ ८ ॥ इत्यष्टौ मातृपुत्रवटुकान् पूजयेत् ॥ ततः पुष्पांजलिं गृहीत्वा मूलमुच्चार्य "अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल॥ भक्त्या समर्पये तुभ्यं पंचमावरणार्चनम्"॥१॥ इति पठित्वा पुष्पांजलिं दत्त्वा विशेषार्घाद्बिंदुं भैरवोपरि निक्षिप्य पूजितास्तर्पिताः संतु इति वदेत् ॥ इति पंचमावरणम् ॥५॥ अष्टदलाद्बहिः चतुरस्राभ्यंतरे इंद्रादिक्रमेण प्राचीं प्रकल्प्य पूर्वादिदशादिक्षु च पूर्वे ॐ ह्रीं हेतुकाय नमः । हेतुकश्रीपादुकां पूज० ॥१॥ आग्नेये । ॐ ह्रीं त्रिपुरां

लोल० ॥ ७ ॥ रक्षोराजप्रतापाग्निदह्यमानजगद्वन ॥ लो० ॥ ८ ॥ ग्रस्ताशेषजगत्स्वास्थ्य राक्षसांभोधिमन्दर ॥ लो० ॥ ९ ॥ पुच्छगुच्छ स्फुरद्भूमानलदग्धारिपत्तन॥लो०॥१०॥जगन्मनोदुरुल्लंघ्यपारावारविलंघन॥लो०११ स्मृतमात्रसमस्तेष्टपूरक प्रणतप्रिय॥लो०॥१२॥रात्रिंचर चमूराशिकर्तनैकविकर्तन ॥ लो० ॥ १३ ॥ जानकीजानकीजानिप्रेमपात्र परंतप ॥ लोल० ॥ १४ ॥ भीमादिकमहावीरवीरवेशावतारक ॥ लो० ॥ १५ वैदेहीविरहक्लांतरामरोषैकविग्रह ॥ लो० ॥ १६ ॥ वज्रांगनखदंष्ट्रेश वज्रिवज्रावकुण्ठन ॥ लो० ॥ १७ ॥ अखर्व गर्वगंधर्वपर्वतोद्भेदनस्वर ॥ लो० ॥ १८ ॥ लक्ष्मणप्राणसंत्राण त्रातस्तीक्ष्णकरान्वय ॥ लो० ॥ १९ ॥ रामादिविप्रयोगार्तभरताद्या र्तिनाशन ॥ लो० ॥ २० ॥ द्रोणाचलसमुत्क्षेपसमुत्क्षिप्तारिवैभव ॥ लो० ॥ २१ ॥ सीताशीर्वादसम्पन्नसमस्तावयवाक्षत ॥ लोल ल्लांगूलपातेन ममारातीन्निपातय ॥ २२ ॥ इत्येवमश्वत्थतलोपविष्टः शत्रुंजयं नाम पठेत्स्वयं यः ॥ स शीघ्रमेवास्तसमस्तशत्रुः प्रमोदते मारुतजप्रसादात् ॥२३॥ इति श्रीलांगूलास्त्रशत्रुंजयहनुमत्स्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥ इति श्रीमंत्रमहार्णवे पूर्वखण्डे हनुमत्तंत्रे नवमस्तरङ्गः ॥९॥

समाप्तोऽयं हनुमत्तरङ्गः ।

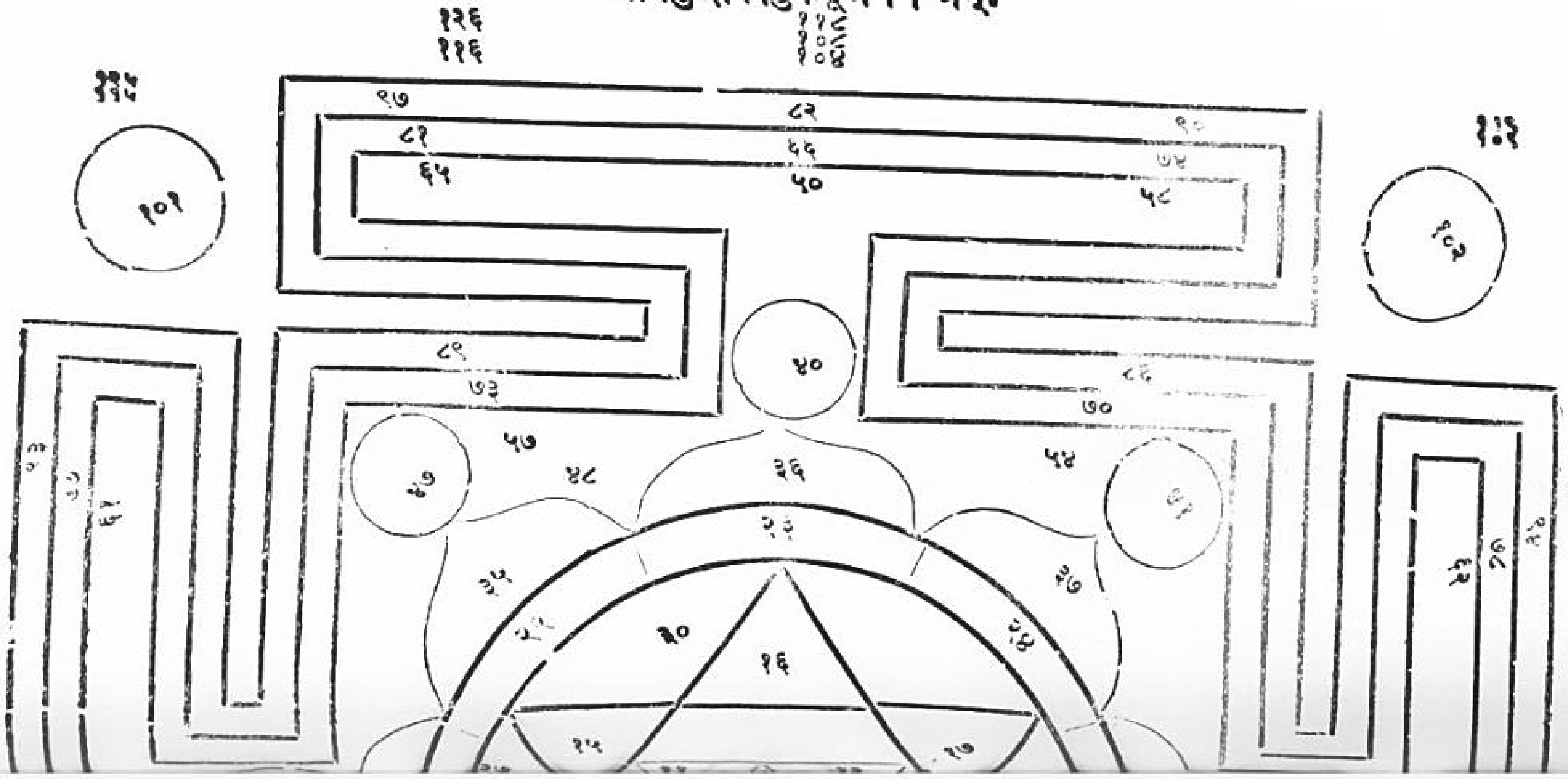
श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ श्रीवटुकभैरवतंत्रप्रारंभः॥तत्रादौ पटलप्रारंभः ॥ दृष्ट्वा तंत्राण्यनेकानि माधवाख्येन धीमता॥श्रीमद्वटुकनाथस्य
पटलं वक्ष्यतेऽधुना॥१॥ (रुद्रयामले) एकदा गिरिजा शंभुं पप्रच्छोपासनाविधिम् ॥ येनेदं सर्वलोकानामीप्सितं च फलं भवेत् ॥२॥ श्री
पार्वत्युवाच॥प्राणनाथ जगन्नाथ जगदादिजगन्मय ॥ शंभो शंकर देवेश वटुकाराधनं वद ॥३॥ एकादशसहस्त्रं तु भजनं हि त्वयोदितम् ॥
विधिस्तस्य विशेषेण ब्रूहि त्वं शंकराधुना ॥४॥ येन कार्याणि सिध्यंति साधकानां निरंतरम् ॥ सुगोप्यमपि देवेश विधिं प्रब्रूहि शंकर॥५॥
ईश्वर उवाच ॥ सम्यक् पृष्टं त्वया देवि लोकदुःखविमोचनम् ॥ मया वटुकरूपं हि धृतं सर्वसुखावहम् ॥ ६ ॥ अन्ये देवास्तु कालेन
प्रसन्नाः संभवंति हि ॥ वटुकः सेवितः सद्यः प्रसीदति ध्रुवं शिवे ॥ ७ ॥ दुःखे च सेवितः शीघ्रं दुःखं नाशयते क्षणात् ॥ सुखे च
सेवितो नित्यं सुखं वर्द्धयते बहु ॥ ८॥ शृणु देवि प्रवक्ष्यामि वटुकस्य महात्मनः ॥ विधानं परमं गोप्यं ब्रह्मादीनां सुदुर्लभम् ॥ ९ ॥
मंत्रेणैव सुसंक्षेपात्कथयिष्यामि वल्लभे ॥ येन विज्ञातमात्रेण त्रैलोक्यं साधयेत्सुधीः ॥ १० ॥ एकदा देवदेवेशि तपसे मंदराचलम् ॥
गतोऽहं परमानंदान्मूलप्रकृतिमीश्वरीम् ॥ ११ ॥ चक्रे परमसंतुष्टां तपसा भावितात्मना ॥ आकाशरूपिणी देवी प्रोवाच वचनं मुदा
॥ १२ ॥ तुष्टाहं शंकर प्रीता वरं वरय दुर्लभम् ॥ वटुकस्य विधानं मे परमं भक्तितो वरम् ॥ १३ ॥ परमाशयान्मंत्रस्य येन सिध्यंति
सर्वथा ॥ मनोरमाणि मंत्रस्य सर्वकार्याणि सांप्रतम् ॥ १४ ॥ इति वाक्यं च मे श्रुत्वा मूलभूता सनातनी ॥ उवाच यादृशं देवी
विधानं शृणु वल्लभे ॥ १५ ॥ वटुकाख्यस्य देवस्य भैरवस्य महात्मनः ॥ ब्रह्मविष्णुमहेशाद्यैर्वंदितस्य दयानिधेः ॥ १६ ॥ न्यासा
एकादश प्रोक्ता वटुकाराधने शिवे ॥ यान्विना नैव सिद्धिः स्याद्वर्षाणामयुतैरपि ॥ १७ ॥ प्रथमः प्रेतबीजेन नृसिंहबीजेन
चापरः ॥ काणबीजेन सत्यायाः श्रीबीजेन ततः परः ॥ १८ ॥ प्राणबीजेन वै न्यासान् कुर्यात्तत्र विचक्षणः ॥ घंटाबीजेन च न्यासं
विधाय ख्यातिबीजतः ॥ १९ ॥ मूलबीजेन पश्चाच्च न्यासं कृत्वा महामतिः ॥ भ्रामरीबीजतो न्यासं विदध्यात्प्रीतिसंयुतः ॥ २० ॥
एवं न्यासाञ्जपादौ तु न करोति नरो यदा ॥ वांछयेऽहं वरारोहे तावन्मंत्रो न सिध्यति ॥ २१ ॥ इति न्यासान् समाधाय पुरश्चरण

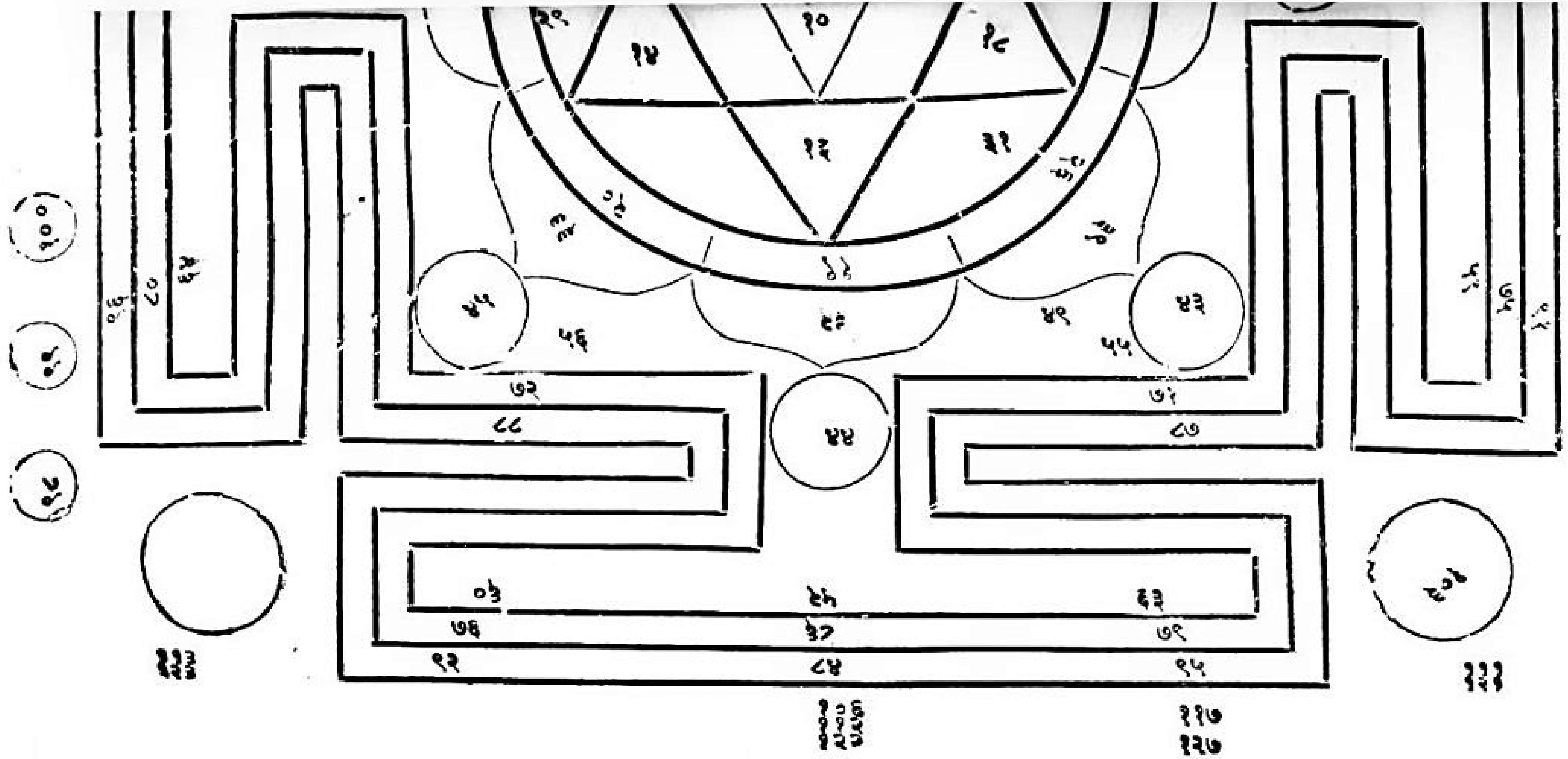
कारकः ॥ यथोक्तन्यासकारी च यदि नो वरमाप्नुयात् ॥ २२ ॥ तदा कन्यादषणोत्थं मम पापं प्रजायताम् ॥ न्यासैरेतैर्वरारोहे ब्रह्महत्या
विनश्यति ॥ २३ ॥ का कथाऽन्यस्य पापस्य सत्यं सत्यं वदामि ते ॥ मम न्यासानथो वक्ष्ये त्रीन्देवस्य महात्मनः ॥ २४ ॥ यान् विधाय
नरो विंदेत् सिद्धिं लोकेषु दुर्लभाम् ॥ आकूतबीजं विन्यस्येन्मस्तके गंडयोर्मुखे ॥ २५ ॥ कालबीजं चक्षुषोश्च कर्णयोरपि विन्यसेत् ॥
नाभौ लिंगे गुदे वापि विद्याबीजं कपोलयोः ॥ २६ ॥ ब्रह्मरंध्रे दंतपंक्तौ विन्यसेत्साधकोत्तमः ॥ एतन्न्यासत्रयं प्रोक्तं साधकाभीष्ट
सिद्धिदम् ॥ २७ ॥ यस्य प्रसादमासाद्य साधकः शीघ्रसिद्धिदः ॥ शृणु देवि प्रवक्ष्यामि शृंखलान्यासमुत्तमम् ॥ २८ ॥ यस्य प्रसादाच्च
शिवे वटुकः सिद्धिदो भवेत् ॥ महापराख्यं बीजं च विन्यसेत्साधकोत्तमः ॥ २९ ॥ न्यासेनानेन सुश्रोणि साक्षाच्छिवसमो भवेत् ॥
वटुकस्याथ वक्ष्यामि मातृकान्यासमुत्तमम् ॥ ३० ॥ कृतेन येन वटुकः साधकस्य करे भवेत् ॥ वटुकस्य परं पूज्यं मातृकान्यासमुत्तमम्
॥ ३१ ॥ विज्ञाय साधयेत्प्राज्ञः स सद्यः शिवतां व्रजेत् ॥ विनैवं मातृकान्यासं योऽन्येन न्यासमाचरेत् ॥ ३२ ॥ वटुकस्तस्य कुपितः सद्यः
शापं प्रयच्छति ॥ तस्य न्यासः प्रकर्तव्यः साधकेन विपश्चिता ॥ ३३ ॥ सर्वेषु मातृस्थानेषु वपुःपावनहेतवे ॥ मातृकान्यासमेनं
हि त्यक्त्वाऽन्यं न्यासमाचरेत् ॥ ३४ ॥ वर्षकोटिप्रयत्नेन स सिद्धिं नैव विंदति ॥ ॐकारमादौ संयोज्य सर्वं पूर्ववदाचरेत्
॥ ३५ ॥ अयमंतर्मातृकाख्यो न्यासः स्यात्पूर्वसिद्धिदः ॥ ॐ कारमादिमं कृत्वा न्यासोऽयं वरवर्णिनि ॥ नाम्ना बहिर्मातृकाख्यो न्यासं
चूडामणिर्भवेत् ॥ ३६ ॥ अथान्यं न्यासमाख्यास्ये शृणुष्व वरवर्णिनि ॥ सरस्वतीमातृकाख्यं सद्यः सिद्धिप्रदायकम् ॥ ३७ ॥
न्यसेन्महामते बीजं मातृकास्थानकेषु च ॥ महासरस्वती देवी सद्यःसिद्धिप्रदायिका ॥ ३८ ॥ महासरस्वतीबीजं कथितं देवदुर्लभम् ॥ इमे
न्यासाः समाख्याता वटुकाराधने शिवे ॥ ३९ ॥ सद्यःसिद्धिकरा देवि भाग्यलभ्या न संशयः ॥ न्यूनन्यासस्य कर्ता यः सद्यो हानिमवाप्नुयात्
॥ ४० ॥ एतस्मादधिकान्न्यासान्न्यस्तं च पीठन्यासकम् ॥ यंत्रावरणन्यासं च पीठपूजाविधिं चरेत् ॥ ४१ ॥ एवं न्यासतनुं देवि ध्यायेद्वटुक
भैरवम् ॥ शुद्धस्फटिकसंकाशं द्विनेत्रोत्पलशोभितम् ॥ ४२ ॥ कुटिलालकसंवीतं चारुस्मेरमुखांबुजम् ॥ नानारत्नमयैः कल्पैः किंकिणी

जालनूपुरैः ॥ ४३ ॥ दीप्तं शुक्लांबरावीतं द्विभुजं दक्षिणे करे ॥ त्रिशिखं सव्यहस्ते च दधानं दंडमद्भुतम् ॥४४॥ वटुवेशधरं शंभुं सात्त्विकं साधकः स्मरेत् ॥ एवं ध्यात्वा यजेद्देवं शैवे पीठे सुरेश्वरि ॥४५॥ पात्रासादनशंखं च घंटाकलशस्थापनम् ॥ विशेषार्घस्थापनं वा यंत्रस्थापनमेव च ॥४६॥ सप्तधातुमये पीठे ताम्रजे वा पटे शुभे ॥ संस्थाप्य तत्र तद्यंत्रं ध्यात्वा तत्र वटुं प्रिये॥४७॥यथा कामस्तथा ध्यानं कारयेत्साधकोत्तमः॥क्रूरकार्येषु सर्वेषु ध्यानं वै तामसं स्मृतम्॥४८॥ वश्ये विद्वेषणे स्तंभे राजसं ध्यानमीरितम् ॥सात्त्विकं शुभकार्येषु ध्यानभेदः समीरितः ॥ ४९ ॥ अन्ये वै ध्यानभेदाश्च स्तवराजे प्रकीर्तिताः ॥ मूर्तिमूलेन संकल्प्य तस्यामावाहयेत्प्रभुम् ॥५०॥ सद्योजातेन मंत्रेण मूलाद्येन च सुव्रते ॥ सन्निधाप्याथ मूलेन केवलेन स्वमुद्रया॥५१॥ अघोरांतेन मूलेन सन्निरोधनमाचरेत् ॥ मूलेन संमुखीकुर्य्यादवगुण्ठयाथ मूलतः॥ ॥ ५२ ॥ षडंगैः शकलीकृत्यामृतीकृत्य च मूलतः ॥ परमीकरणं चैव स्वस्वमुद्राभिरर्चयेत् ॥ ५३ ॥ एतत्सर्वं विधातव्यं ततो ध्यायेत्समाहितः ॥ कृत्वा सुस्थापनं तस्य मुद्राः संदर्शयेदथ ॥ ५४ ॥ लिंगाद्याः पूर्वमद्दिष्टा योनिमुद्रा तथांतिमा ॥ तां दर्शयेत्तत्पुरुषं मूलाभ्यां च महेश्वरि ॥ ५५ ॥ आसनाद्यैश्च पुष्पांतैरुपचारैस्ततोऽर्चयेत् ॥ ततो देवाज्ञया सम्यग्यजेदावरणदेवताः ॥ ५६ ॥ मंत्राक्षराणां संख्यार्कैस्तंतुभिर्ब्रह्मसूत्रजैः ॥ वर्तिं कृत्वा घृतेनैव दीपं तत्र प्रदापयेत् ॥ ५७ ॥ तैलेन वा प्रकुर्वीत दीपदानविधानतः ॥ बलिं न्यासविधिं कृत्वा ध्यानं कृत्वा यथोक्तवत्॥५८॥ श्रीपार्वत्युवाच॥भगवन् करुणासिंधो दीनबन्धो जगद्गुरो॥कृपां कृत्वा समाख्याहि सूत्रैरेव पृथक्पृथक्॥५९॥ साधकस्तु तथा सिद्धिमचिरेणैव विंदति॥कालेनेह यथाऽल्पेन साधकः सिद्धिमाप्नुयात्॥६०॥गोपनीयो न मंत्रोऽयं वटुकाख्यो जगद्गुरो॥तथा निरूपय विभो बालकोऽपि यथा लभेत् ॥ ६१॥ ईश्वर उवाच ॥ शृणु देवि जगत्पूज्ये न्यासबीजानि शोभने ॥ प्रकटानि यथा शश्वत्कथयामि हिताय ते ॥ ६२ ॥ तत्रादावापदुद्धारकवटुकमंत्रप्रयोगः ॥ (रुद्रयामले) मंत्रो यथा–ॐह्रींवटुकाय आपदुद्धारणाय कुरुकुरु वटुकाय ह्रीम्" इत्येकविंशत्यक्षरो मंत्रः ॥ अस्य विधानम् ॥ आचम्य मूलेन प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य श्रीमद्वटुकभैरवदेवताप्रीतये

मं० म०

आपदुद्धारवटुकपूजनयन्त्रम्.

॥१८७॥

ममामुकमंत्रसिद्ध्यर्थं लक्ष्यसंख्यात्मकजप(अथवैकविंशतिलक्षात्मकजप)रूपपुरश्चरणमहं करिष्ये॥इति संकल्प्य भूतशुद्धिप्राणप्रतिष्ठांतर्मातृकाबहिर्मातृकासृष्टिस्थितिसंहारमातृकान्यासं च सर्वदेवोपयोगिपद्धतिमार्गेण कृत्वा प्रेतबीजाद्यश्रीकंठादिकलामातृकान्यासांतं सर्वन्यासं च पद्धतिमार्गेण कृत्वा प्रयोगोक्तन्यासादिकं कुर्यात्॥तद्यथा-अस्य श्रीवटुकभैरवमंत्रस्य बृहदारण्य ऋषिः।अनुष्टुप्छन्दः।श्रीवटुकभैरवो देवता। ह्रीं बीजम्। ह्रीं शक्तिः। ॐ कीलकम्। श्रीवटुकभैरवप्रीतये जपे विनियोगः॥ ॐ बृहदारण्यऋषये नमः शिरसि ॥ १ ॥ अनुष्टुप्छन्दसे नमः मुखे ॥ २ ॥ श्रीवटुकभैरवदेवतायै नमः हृदि ॥ ३ ॥ ह्रीं बीजाय नमः गुह्ये ॥ ४ ॥ ह्रीं शक्तये नमः पादयोः ॥ ५ ॥ ॐ कीलकाय नमः नाभौ ॥ ६ ॥ विनियोगाय नमः सर्वांगे ॥ ७ ॥ इति ऋष्यादिन्यासः ॐ ह्रौं वौं ईशानाय नमः अंगुष्ठयोः ॥ १ ॥ ॐ ह्रैं वैं तत्पुरुषाय नमः तर्जन्योः ॥ २ ॥ ॐ ह्रूं वूं अघोराय नमः मध्यमयोः ॥ ३ ॥ ॐ ह्रीं वीं वामदेवाय नमः अनामिकयोः॥ ४ ॥ ॐ ह्रां वां सद्योजाताय नमः कनिष्ठिकयोः ॥ ५ ॥ इति करन्यासः ॥ ॐ ह्रौं वौं ईशानाय ऊर्ध्ववक्त्राय नमः शिरसि ॥ १ ॥ ॐ ह्रैं वैं तत्पुरुषाय पूर्ववक्त्राय नमः मुखे ॥ २ ॥ ॐ ह्रूं वूं अघोराय दक्षिणवक्त्राय नमः दक्षिणकर्णे ॥ ३ ॥ ॐ ह्रीं वीं वामदेवाय उत्तरवक्त्राय नमः वामकर्णे ॥ ४ ॥ ॐ ह्रां वां सद्योजाताय पश्चिमवक्त्राय नमः चूडाधः ॥ ५ ॥ इति मूर्तिन्यासः॥ ॐ ह्रौं वौं ईशानाय नमः शिरसि ॥ १ ॥ ॐ ह्रैं वैं तत्पुरुषाय नमः मुखे ॥ २ ॥ ॐ ह्रूं वूं अघोराय नमः हृदये ॥ ३ ॥ ॐ ह्रीं वीं वामदेवाय नमः गुह्ये ॥ ४ ॥ ॐ ह्रां वां सद्योजाताय नमः पादयो ॥ ५ ॥ इति पंचब्रह्ममंत्रन्यासः ॥ ॐ ह्रां वां हृदयाय नमः ॥ १ ॥ ॐ ह्रीं वीं शिरसे स्वाहा ॥ २ ॥ ॐ ह्रूं वूं शिखायै वषट् ॥ ३ ॥ ॐ ह्रैं वैं कवचाय हुम् ॥ ४ ॥ ॐ ह्रौं वौं नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ ५ ॥ ॐ ह्रः वः अस्त्राय फट् ॥ ६ ॥ इति हृदयादिषडंगन्यासः ॥ ततः ॐ सुदर्शनायास्त्राय फट् इत्यस्त्रमंत्रेण तालैश्छोटिकाभिर्वा दशदिग्बंधनं कृत्वा ध्यायेत् ॥ अथ ध्यानम् ॥ ॐ शुद्धस्फटिकसंकाशं सहस्रादित्यवर्चसम् ॥ नीलजीमूतसंकाशं नीलांजनसमप्रभम् ॥ १ ॥

अष्टबाहुं त्रिनयनं चतुर्बाहुं द्विबाहुकम् ॥ दंष्ट्राकरालवदनं नूपुरारावसंकुलम् ॥ २ ॥ भुजंगमेखलं देवमग्निवर्णशिरोरुहम् ॥ दिगंबरं कुमारेशं वटुकाख्यं महाबलम् ॥३॥ खट्वांगमासिपाशं च शूलं दक्षिणभागतः ॥ डमरुं च कपालं च वरदं भुजगं तथा ॥ अग्निवर्णसमोपेतं सारमेयसमन्वितम् ॥ ४ ॥ इति ध्यात्वा मानसोपचारैः संपूजयेत् ॥ ततः पीठादौ रचिते सर्वतोभद्रमण्डले लिंगतोभद्रमण्डले वा मंडूकादिपरतत्त्वांतपीठदेवताः पद्धतिमार्गेण संस्थाप्य ॐ मं मंडूकादिपरतत्त्वांतपीठदेवताभ्यो नमः। इति संपूज्य नव पीठशक्तीः पूजयेत्। तद्यथा-पूर्वादिक्रमेण ॐ वां वामायै नमः ॥ १ ॥ ॐ ज्यें ज्येष्ठायै नमः ॥ २ ॥ ॐ रौं रौद्र्यै नमः ॥ ३ ॥ ॐ कां काल्यै नमः ॥४ ॥ ॐ कं कलविकरण्यै नमः ॥ ॐ बं बलविकरण्यै नमः ॥ ६ ॥ॐ बं बलप्रमथिन्यै नमः ॥ ७ ॥ ॐ सं सर्वभूतदमन्यै नमः ॥ ८ ॥ मध्ये। ॐ मं मनोन्मन्यै नमः ॥ ९ ॥ इति पूजयेत् ॥ ततः स्वर्णादिनिर्मितं यंत्रं मूर्तिं वा ताम्रपात्रे निधाय घृतेनाभ्यज्य तदुपरि दुग्धधारां जलधारां च दत्त्वा स्वच्छवस्त्रेण संशोष्य ततः शक्तिगंधाष्टकेन यंत्रं विलिख्य "ॐ नमो भगवते वटुकाय सकलगुणात्मशक्तियुक्ताय अनंताय योगपीठात्मने नमः ॥" इति मंत्रेण पुष्पाद्यासनं दत्त्वा पीठमध्ये संस्थाप्य प्रतिष्ठां च कृत्वा पुनर्ध्यात्वा मूलेन मूर्तिं प्रकल्प्य आवाहनादिपुष्पांतैरुपचारैः संपूज्य देवाज्ञां गृहीत्वा आवरणपूजां कुर्य्यात् ॥ तथा च–पुष्पांजलिमादाय। "ॐ संविन्मयः परो देवः परामृतरसप्रिय ॥ अनुज्ञां देहि वटुक परिवार्चनाय मे ॥ १ ॥ इत्युक्त्वा पुष्पांजलिं भैरवोपरि दत्त्वा आज्ञां गृहीत्वा आवरणपूजामारभेत ॥ अत्र सर्वत्र पूज्यपूजकयोरंतराले प्राचीं तदनुसारेण अन्या दिशः प्रकल्प्य आवरणदेवतां पूजयेत् ॥ ततो दक्षहस्ते तर्जन्यंगुष्ठाभ्यां गंधाक्षतपुष्पाणि गृहीत्वा देवस्यांगे आग्नेय्यादिचतुर्दिक्षु मध्ये दिक्षु च ॐ ह्रां वां हृदयाय नमः। हृदयश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि

---

१ ॐ लिंगस्थां पूजयेद्देवीं पुस्तकस्थां तथैव च॥ मण्डलस्थां महामायां यंत्रस्थां प्रतिमासु च ॥सौवर्णे राजते ताम्रे पट्टे भूर्जेऽथवा भुवि। विना यंत्रेण चेत्पूजा देवता न प्रसीदति॥
२–शक्त्यष्टगंधो यथा-स्वयंभूकुसुमे कुण्डगोलोत्थं रोचनागुरु। काश्मीरमृगनाभिं च चन्दनं मलयोद्भवम्। एष गंधः समाख्यातः सर्वदा चण्डिकाप्रियः॥

नमः ॥ इति सर्वत्रोच्चरेत् ॥ १॥ ॐ ह्रीं वीं शिरसे स्वाहा शिरः श्रीपा० ॥ २ ॥ ॐ ह्रूं वूं शिखायै वषट् शिखाश्रीपा० ॥ ३ ॥ ॐ ह्रैं वैं कवचाय हुम् कवचश्रीपा० ॥ ४ ॥ ॐ ह्रौं वौं नेत्रत्रयाय वौषट् नेत्रत्रयश्रीपा० ॥ ५ ॥ ॐ ह्रः वः अस्त्राय फट् अस्त्रश्रीपा० ॥ ६ ॥ इति षडंगानि पूजयेत् ॥ ततः पुष्पांजलिमादाय मूलमुच्चार्य्य "ॐ अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल ॥ भक्त्या समर्पये तुभ्यं प्रथमावरणार्चनम् ॥ १ ॥ इति पठित्वा पुष्पांजलिं च दत्त्वा विशेषार्घाद्बिंदुं निक्षिप्य पूजितास्तर्पिताः संतु इति वदेत् ॥ इति प्रथमावरणम् ॥ १ ॥ ततः कर्णिकाद्बहिरष्टदले प्राच्यादिक्रमेण । ॐ ह्रीं आं असितांगभैरवाय नमः असितांगभैरवश्रीपा० ॥ १ ॥ ॐ ह्रीं ईं रुरुभैरवाय नमः रुरुभैरवश्रीपा० ॥ २ ॥ ॐ ह्रीं ऊं चंडभैरवाय नमः चंडभैरवश्रीपा० ॥ ३ ॥ ॐ ह्रीं ॠं क्रोधभैरवाय नमः क्रोधभैरवश्रीपा० ॥ ४ ॥ ॐ ह्रीं ॡं उन्मत्तभैरवाय नमः उन्मत्तभैरवश्रीपा० ॥ ५ ॥ ॐ ह्रीं ऐं कपालभैरवाय नमः । कपालभैरवश्रीपा० ॥ ६ ॥ ॐ ह्रीं औं भीषणभैरवाय नमः । भीषणभैरवश्रीपा० ॥ ७ ॥ ॐ ह्रीं अं संहारभैरवाय नमः । संहारभैरवश्रीपा० ॥ ॥ ८ ॥ इत्यष्टौ भैरवान्संपूज्य त्रिकोणे पूर्वादिकोणेषु । ॐ सत्त्वाय नमः ॥ १ ॥ ॐ रजसे नमः ॥ २ ॥ ॐ तमसे नमः ॥ ३ ॥ इति त्रिगुणान् संपूज्य पुष्पांजलिं च दद्यात् ॥ इति द्वितीयावरणम् ॥ २ ॥ त्रिकोणाद्बहिः षट्कोणे पूर्वादिक्रमेण । ॐ ह्रीं भूतनाथाय नमः । भूतनाथश्रीपा० ॥ १ ॥ ॐ ह्रीं आदिनाथाय नमः । आदिनाथश्रीपा० ॥ २ ॥ ॐ ह्रीं आनंदनाथाय नमः । आनंदनाथश्रीपा० ॥ ३ ॥ ॐ ह्रीं सिद्धशावरनाथाय नमः । सिद्धशावरनाथश्रीपा० ॥ ४ ॥ ॐ ह्रीं सहजानंदनाथाय नमः । सहजानंदनाथश्रीपा० ॥ ५ ॥ ॐ ह्रीं निःसीमानंदनाथाय नमः । निःसीमानंदनाथश्रीपा० ॥ ६ ॥ इति संपूज्य पुष्पांजलिं च दद्यात् ॥ इति तृतीयावरणम् ॥ ३ ॥ ततो वर्तुले पूर्वादिक्रमेण ॐ ह्रीं डाकिनीपुत्रेभ्यो नमः । डाकिनीपुत्रश्रीपा० ॥ १ ॥ ॐ ह्रीं राकिनीपुत्रेभ्यो नमः । राकिनीपुत्रश्रीपा० ॥ २ ॥ ॐ ह्रीं लाकिनीपुत्रेभ्यो नमः । लाकिनीपुत्रश्रीपा० ॥ ३ ॥ ॐ ह्रीं काकिनीपुत्रेभ्यो नमः । काकिनी

पुत्रश्रीपा० ॥ ४ ॥ ॐ ह्रीं शाकिनीपुत्रेभ्यो नमः । शाकिनीपुत्रश्रीपा० ॥ ५ ॥ ॐ ह्रीं हाकिनीपुत्रेभ्यो नमः । हाकिनीपुत्रश्रीपा० ॥ ॥ ६ ॥ ॐ ह्रीं याकिनीपुत्रेभ्यो नमः । याकिनीपुत्रश्रीपा० ॥ ८ ॥ ॐ ह्रीं देवीपुत्रेभ्यो नमः । देवीपुत्रश्रीपा० ॥ ८ ॥ देवदक्षिणतः ॥ ॐ ह्रीं उमापुत्रेभ्यो नमः । उमापुत्रश्रीपा० ॥ ९ ॥ ॐ ह्रीं रुद्रपुत्रेभ्यो नमः । रुद्रपुत्रश्रीपा० ॥ १० ॥ ॐ ह्रीं मातृपुत्रेभ्यो नमः । मातृपुत्रश्रीपा० ॥ ११ ॥ पश्चिमनैर्ऋतयोर्मध्ये । ॐ ह्रीं ऊर्ध्वमुखीपुत्रेभ्यो नमः । ऊर्ध्वमुखपुत्रश्रीपा० ॥ १२ ॥ पूर्वेशानयोर्मध्ये ॥ ॐ ह्रीं अधोमुखीपुत्रेभ्यो नमः । अधोमुखीपुत्रश्रीपा० ॥ १३ ॥ इति त्रयोदशपुत्रवर्गान् पूजयेत् ॥ ततः पुष्पांजलिं गृहीत्वा मूलमुच्चार्य "अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल ॥ भक्त्या समर्पये तुभ्यं चतुर्थावरणार्चनम् ॥ १ ॥ " इति पठित्वा पुष्पांजलिं दत्त्वा विशेषार्घ्याद्बिंदुं भैरवोपरि निक्षिप्य पूजितास्तर्पिताः संतु इति वदेत् ॥ इति चतुर्थावरणम् ॥ ४ ॥ वर्तुलाद्बहिः पूर्वाद्याग्नेयांतं क्रमेण वामावर्तेन च पूर्वे ॐ ह्रीं ब्रह्माणीपुत्रवटुकाय नमः । ब्रह्माणीपुत्रवटुकश्रीपा० ॥ १ ॥ ऐशान्ये । ॐ ह्रीं माहेश्वरीपुत्रवटुकाय नमः । माहेश्वरीपुत्रवटुकश्रीपा० ॥ २ ॥ उत्तरे । ॐ ह्रीं वैष्णवीपुत्रवटुकाय नमः । वैष्णवीपुत्रवटुकश्रीपा० ॥ ३ ॥ वायव्ये । ॐ ह्रीं कौमारीपुत्रवटुकाय नमः । कौमारीपुत्रवटुकश्रीपा० ॥ ४॥ पश्चिमे । इन्द्राणीपुत्रवटुकाय नमः । इन्द्राणीपुत्रवटुकश्रीपा० ॥ ५ ॥ नैर्ऋत्ये ॐ ह्रीं महालक्ष्मीपुत्रवटुकाय नमः महालक्ष्मीपुत्रवटुकश्रीपा० ॥ ६ ॥ दक्षिणे । ॐ ह्रीं वाराहीपुत्रवटुकाय नमः । वाराहीपुत्रवटुकश्रीपा० ॥ ७ ॥ आग्नेये ॥ ॐ ह्रीं चामुंडापुत्रवटुकाय नमः । चामुंडापुत्रवटुकश्रीपा० ॥ ८ ॥ इत्यष्टौ मातृपुत्रवटुकान् पूजयेत् ॥ ततः पुष्पांजलिं गृहीत्वा मूलमुच्चार्य "अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल॥ भक्त्या समर्पये तुभ्यं पंचमावरणार्चनम्"॥१॥ इति पठित्वा पुष्पांजलिं दत्त्वा विशेषार्घ्याद्बिंदुं भैरवोपरि निक्षिप्य पूजितास्तर्पिताः संतु इति वदेत् ॥ इति पंचमावरणम् ॥५॥ अष्टदलाद्बहिः चतुरस्राभ्यंतरे इंद्रादिक्रमेण प्राचीं प्रकल्प्य पूर्वादिदशादिक्षु च पूर्वे ॐ ह्रीं हेतुकाय नमः । हेतुकश्रीपादुकां पूज० ॥१॥ आग्नेये । ॐ ह्रीं त्रिपुरां

तकाय नमः । विपुरांतकश्रीपा० ॥२॥ दक्षिणे । ॐ ह्रीं वेतालाय नमः । वेतालश्रीपादुकां पूजयामि तर्प०॥३॥नैर्ऋते । ॐ ह्रीं अग्निजिह्वाय
नमः । अग्निजिह्वश्रीपा० ॥४॥ पश्चिमे । ॐ ह्रीं कालांतकाय नमः । कालांतकश्रीपा०॥५॥वायव्ये । ॐ ह्रीं करालाय नमः । करालश्रीपा०
॥६॥ उत्तरे । ॐ ह्रीं एकपादाय नमः । एकपादश्रीपा०॥७॥ ऐशान्ये । ॐ ह्रीं भीमरूपाय नमः । भीमरूपश्रीपा० ॥८॥ इन्द्रेशानयोर्मध्ये ।
ॐ ह्रीं अचलाय नमः । अचलश्रीपा० ॥९॥ नैर्ऋतवरुणयोर्मध्ये । ॐ ह्रीं हाटकेशाय नमः । हाटकेशश्रीपा० ॥ १० ॥ इति हेतुकादीन्
दशबटुकान् पूजयेत्॥ततः पुष्पांजलिं गृहीत्वा मूलमुच्चार्य । "अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल॥भक्त्या समर्पये तुभ्यं षष्ठमावरणा
र्चनम्" ॥१॥इति पठित्वा पुष्पांजलिं दत्त्वा विशेषार्घ्याद्बिंदुं भैरवोपरि निक्षिप्य पूजितास्तर्पिताः संतु इति वदेत् ॥ इति षष्ठावरणम् ॥ ६ ॥
तत्र त्रिरेखात्मकभूपुरस्य प्रथमरेखायां दिग्विदिगंतरालेषु षोडशस्थानेषु श्रीकंठादिमहासेनांतान्यजेत् ॥ तत्र क्रमः ॥ पूर्वे । ॐ ह्रीं अं
श्रीकंठेशपूर्णोदरीभ्यां नमः । श्रीकंठेशपूर्णोदरीश्रीपा० ॥ १ ॥ दक्षिणे । ॐ ह्रीं आं अनंतेशविरजाभ्यां नमः । अनंतेशविरजाश्रीपा०॥२॥
पश्चिमे । ॐ ह्रीं इं सूक्ष्मेशशाल्मलीभ्यां नमः । सूक्ष्मेशशाल्मलीश्रीपा० ॥ ३ ॥ उत्तरे । ॐ ह्रीं ईं त्रिमूर्तीशलोलाक्षीभ्यां नमः
त्रिमर्तीशलोलाक्षीश्रीपा० ॥ ४ ॥ आग्नेय्याम् । ॐ ह्रीं उं अमरेशवर्तुलाक्षीभ्यां नमः ।अमरेशवर्तुलाक्षीश्रीपा० ॥५॥ नैर्ऋते ।ॐ ह्रीं ऊं
अर्धीशदीर्घघोणाभ्यां नमः । अर्धीशदीर्घघोणाश्रीपा०॥६॥ वायव्ये ॥ ॐ ह्रीं ऋं भारभूतीशदीर्घमुखीभ्यां नमः । भारभूतीशदीर्घमुखी
श्रीपादुकां पू० ॥ ७ ॥ ऐशान्ये । ॐ ह्रीं ॠं अतिथीशगोमुखीभ्यां नमः । अतिथीशगोमुखीश्रीपा० ॥ ८ ॥ पूर्वाग्निमध्ये । ॐ ह्रीं
ऌं स्थाण्वीशदीर्घजिह्वाभ्यां नमः । स्थाण्वीशदीर्घजिह्वाश्रीपा० ॥ ९ ॥ दक्षिणनैर्ऋतमध्ये ॥ ॐ ह्रीं ॡं हरेशकुंडोदरीभ्यां नमः ।
हरेशकुंडोदरीश्रीपा० ॥१०॥ पश्चिमवायुमध्ये । ॐ ह्रीं एं झिंटीशोर्ध्वकेशीभ्यां नमः । झिंटीशोर्ध्वकेशीश्रीपा० ॥ ११ ॥ उत्तरेशानमध्ये ॥ ॥१९०॥
ॐ ह्रीं ऐं भौतिकेशविकृतमुखीभ्यां नमः । भौतिकेशविकृतमुखीश्रीपा० ॥ १२ ॥ अग्निदक्षिणमध्ये।ॐ ह्रीं ओं सद्योजातेशज्वालामुखीभ्यां

नमः । सद्योजातेशज्वालाखीश्रीपा० ॥१३॥ निर्ऋतिवरुणमध्ये । ॐ ह्रीं औं अनुग्रहेशोल्कामुखीभ्यां नमः । अनुग्रहेशोल्कामुखीश्रीपा० ॥१४॥ वायुसोममध्ये ॐ ह्रीं अं अक्रूरेशश्रीमुखीभ्यां नमः । अक्रूरेशश्रीमुखीश्रीपा० ॥ १५ ॥ ईशानपूर्वमध्ये । ॐ ह्रीं अः महासेनेशविद्यामुखीभ्यां नमः।महासेनेशाविद्यामुखीश्रीपा०॥१६॥ इति पूजयेत्॥ ततः पुष्पांजलिं गृहीत्वा मूलमुच्चार्य “अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल ॥भक्त्या समर्पये तुभ्यं सप्तमावरणार्चनम्”॥इति पठित्वा पुष्पांजलिं दत्त्वा विशेषार्घाद्बिंदुं भैरवोपरि निक्षिप्य पूजितास्तर्पिताः संतु इति वदेत् ॥इति सप्तमावरणम्॥७॥ ततो भूपुरस्य द्वितीयरेखायां दिग्विदिगंतरालेषु षोडशस्थानेषु क्रोधीश्वराद्यषोडशांतान् पूजयेत् ॥ तत्र क्रमः । पूर्वे । ॐ ह्रीं कं क्रोधीशमहाकालीभ्यां नमः । क्रोधीशमहाकालीश्रीपा० ॥ १ ॥ दक्षिणे । ॐ ह्रीं खं चंडीशसरस्वतीभ्यां नमः । चंडीशसरस्वतीश्रीपा० ॥२॥ पश्चिमे । ॐ ह्रीं गं पंचांतकेशसर्वसिद्धिगौरीभ्यां नमः । पंचांतकेशसर्वसिद्धिगौरीश्रीपा० ॥३॥ उत्तरे । ॐ ह्रीं घं शिवोत्तमेशत्रैलोक्यविजयाभ्यां नमः । शिवोत्तमेशत्रैलोक्यविजयाश्रीपा० ॥ ४ ॥ आग्नेय्याम् । ॐ ह्रीं ङं एकरुद्रेशमंत्रशक्तिभ्यां नमः । एकरुद्रेशमंत्रशक्तिश्रीपा० ॥ ५ ॥ नैर्ऋत्ये । ॐ ह्रीं चं कूर्मेशात्मशक्तिभ्यां नमः । कूर्मेशात्मकशक्तिश्रीपा० ॥ ६ ॥ वायव्ये । ॐ ह्रीं छं एकनेत्रेशभूतमातृकाभ्यां नमः । एकनेत्रेशभूतमातृकाश्रीपा० ॥ ७ ॥ ऐशान्ये । ॐ ह्रीं जं चतुराननेशलंबोदरीभ्यां नमः । चतुराननेशलंबोदरीश्रीपा० ॥ ८ ॥ पूर्वाग्निमध्ये । ॐ ह्रीं झं अजेशद्राविणीभ्यां नमः । अजेशद्राविणीश्रीपा० ॥ ९ ॥ दक्षिणनैर्ऋतमध्ये । ॐ ह्रीं ञं सर्वेशनागरीभ्यां नमः । सर्वेशनागरीश्रीपा० ॥ १० ॥ पश्चिमवायुमध्ये । ॐ टं सोमेशखेचरीभ्यां नमः । सोमेशखेचरीश्रीपा० ॥ ११ ॥ उत्तरेशानमध्ये । ॐ ह्रीं ठं लांगलीशमंजरीभ्यां नमः । लांगलीशमंजरीश्रीपा० ॥ १२ ॥ आग्नेययाम्यमध्ये ॐ ह्रीं डं दारुकेशरूपिणीभ्यां नमः । दारुकेशरूपिणीश्रीपा० ॥ १३ ॥ नैर्ऋतपश्चिममध्ये । ॐ ह्रीं ढं अर्धनारीशवीरणीभ्यां नमः । अर्धनारीशवीरणीश्रीपादुकांपू० ॥ १४ ॥ वायुसोममध्ये । ॐ ह्रीं णं उमाकांतेशकाकोदरीभ्यां नमः । उमाकांतेशकाकोदरीश्रीपा०

॥ १५ ॥ ईशानपूर्वमध्ये ॥ ॐ ह्रीं तं आषाढेशपूतनाभ्यां नमः । आषाढेशपूतनाश्रीपा० ॥ १६ ॥ इति पूजयेत् ॥ ततः पुष्पांजलिं गृहीत्वा मूलमुच्चार्य ॥ "अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल ॥ भक्त्या समर्पये तुभ्यमष्टमावरणार्चनम् ॥ १ ॥ इति पठित्वा पुष्पांजलिं दत्त्वा विशेषार्घाद्बिंदुं भैरवोपरि निक्षिप्य पूजास्तर्पिताः संतु इति वदेत् ॥ इत्यष्टमावरणम् ॥ ८ ॥ ततोभूपुरस्य तृतीयरेखायां दिग्विदिगंतरालेषु षोडशस्थानेषु दंडीश्वरादिभृग्वीशांतान् पूजयेत् ॥ तत्र क्रमः ॥ पूर्वे । ॐ ह्रीं थं दंडीशभद्रकालीभ्यां नमः । दंडीशभद्रकालीश्रीपादुकां पू० ॥१॥ दक्षिणे । ॐ ह्रीं दं अत्रीशयोगिनीभ्यां नमः । अत्रीशयोगिनीश्रीपा० ॥ २ ॥ पश्चिमे । ॐ ह्रीं धं मीनेशशंखिनीभ्यां नमः । मीनेशशंखिनीश्रीपा० ॥ ३ ॥ उत्तरे । ॐ ह्रीं नं मेषेशगर्जनीभ्यां नमः । मेषेशगर्जनीश्रीपा० ॥ ४ ॥ आग्नेय्याम् ॥ ॐ ह्रीं पं लोहितेशकालरात्रिभ्यां नमः । लोहितेशकालरात्रिश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ ५ ॥ नैर्ऋत्ये । ॐ ह्रीं फं शिखीशकुब्जिकाभ्यां नमः । शिखीशकुब्जिकाश्रीपा० ॥ ६ ॥ वायव्ये । ॐ ह्रीं बं छागलेशकपर्दिनीभ्यां नमः । छागलेशकपर्दिनीश्रीपा० ॥ ७ ॥ ऐशान्ये ॥ ॐ ह्रीं भं द्विरंडेशवज्रिणीभ्यां नमः । द्विरंडेशवज्रिणीश्रीपा० ॥ ८ ॥ पूर्वाग्निमध्ये । ॐ ह्रीं मं महाकालेशजयाभ्यां नमः । महाकालेशजयाश्रीपा० ॥ ९ ॥ दक्षिणनैर्ऋतमध्ये । ॐ ह्रीं यं त्वगात्मभ्यां बालेशसुमुखेश्वरीभ्यां नमः । बालेशसुमुखेश्वरीश्रीपा० ॥ १० ॥ पश्चिमवायव्यमध्ये । ॐ ह्रीं रं असृगात्मभ्यां भुजंगेशरेवतीभ्यां नमः । भुजंगेशरेवतीश्रीपा० ॥ ११ ॥उत्तरेशानयोर्मध्ये । ॐ ह्रीं लं मांसात्मभ्यां पिनाकीशमाधवीभ्यां नमः । पिनाकीशमाधवीश्रीपा० ॥ १२ ॥ आग्नेयदक्षिणमध्ये । ॐ ह्रीं वं वेदात्मभ्यां खड्गीशवारुणीभ्यां नमः । खड्गीशवारुणीश्रीपा० ॥ १३ ॥ नैर्ऋतपश्चिममध्ये । ॐ ह्रीं शं अस्थ्यात्मभ्यां बकेशवायवीभ्यां नमः । बकेशवायवीश्रीपा०॥१४॥ वायुसोममध्ये । ॐ ह्रीं षं मज्जात्मभ्यां । श्वेतेशरक्षोवधारिणीभ्यां नमः । श्वेतेशरक्षोवधारिणीश्रीपा० ॥ १५ ॥ ईशानपूर्वमध्ये । ॐ ह्रीं सं शुक्रात्मभ्यां भृग्वीशसहजाभ्यां नमः । भृग्वीशसहजाश्रीपा०॥१६॥इति पूजयेत् ॥ ततो भूपुराद्बहिः देवदक्षि

गतः लकुलीशादित्रयं पूजयेत् ॥ तत्र क्रमः । ॐ ह्रीं हं प्राणात्मभ्यां लकुलीशलक्ष्मीभ्यां नमः । लकुलीशलक्ष्मीश्रीपा० ॥ १ ॥ ॐ ह्रीं लं शक्त्यात्मभ्यां नमः । शिवेशव्यापिनीश्रीपा० ॥ २ ॥ ॐ ह्रीं क्षं क्रोधात्मभ्यां संवर्तकेशमहामायाभ्यां नमः । संवर्तकेशमहामायाश्रीपा० ॥ ३ ॥ इति पूजयेत् ॥ ततः ऐशान्ये । ॐ ह्रीं योगिनीसहितेभ्यो दिव्ययोगीश्वरेभ्यो नमः । योगिनीसहित दिव्ययोगीश्वरश्रीपा० ॥ १ ॥ आग्नेये । ॐ ह्रीं योगिनीसहितेभ्योऽन्तरिक्षस्थयोगीश्वरेभ्यो नमः। योगिनीसहितांतरिक्षस्थयोगीश्वरश्रीपा० ॥ २ ॥ नैर्ऋते । ॐ ह्रीं योगिनीसहितभूमिस्थयोगीश्वरेभ्यो नमः । योगिनीसहितभूमिस्थयोगीश्वरश्रीपा० ॥ ३ ॥ पूर्वे । गं गणपतये नमः । गणपतिश्रीपा० ॥ ४ ॥ दक्षिणे । भैं भैरवाय नमः । भैरवश्रीपा० ॥ ५ ॥ पश्चिमे । क्षं क्षेत्रपालाय नमः । क्षेत्रपालश्रीपा० ॥ ६ ॥ उत्तरे । दुं दुर्गायै नमः । दुर्गाश्रीपा०॥७॥इति पूजयेत्॥ ततः पुष्पांजलिं गृहीत्वा मूलमुच्चार्य । "अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल ॥ भक्त्या समर्पये तुभ्यं नवमावरणार्चनम्॥इति पठित्वा पुष्पांजलिं दत्त्वा विशेषार्घाद्बिंदुं भैरवोपरि निक्षिप्य पूजितास्तर्पिताः संतु इति वदेत्॥ इति नवमावरणम् ॥९॥ततो भूपुराद्बहिः पूर्वादिक्रमेण दशदिक्षु इन्द्रादीन् दशदिक्पालान् पूजयेत् ॥ तत्र क्रमः । ॐ ह्रीं लं इंद्राय नमः । इन्द्रश्रीपा० ॥१॥ ॐ ह्रीं रं अग्नये नमः । अग्निश्रीपा० ॥२॥ ॐ ह्रीं मं यमाय नमः । यमश्रीपा०॥३॥ ॐ ह्रीं क्षं निर्ऋतये नमः । निर्ऋति श्रीपा०॥४॥ह्रीं वं वरुणाय नमः। वरुणश्रीपा० ॥ ५ ॥ ॐ ह्रीं यं वायवे नमः । वायुश्रीपा० ॥ ६ ॥ ॐ ह्रीं सों सोमाय नमः । सोमश्रीपा० ॥ ७ ॥ ॐ ह्रीं हं ईशानाय नमः । ईशानश्रीपा० ॥ ८ ॥ इन्द्रेशानयोर्मध्ये । ॐ ह्रीं आं ब्रह्मणे नमः । ब्रह्मश्रीपा० ॥ ९ ॥ वरुणनिर्ऋतयोर्मध्ये।ॐ ह्रीं अनंताय नमः अनंतश्रीपा०॥१०॥इति दशदिक्पालान् पूजयित्वा पुष्पांजलिं च दद्यात् ॥इति दशमावरणम्॥१०॥ततः इन्द्रादि समीपे । ॐ वं वज्राय नमः ॥१॥ ॐ शं शक्तये नमः ॥ २॥ ॐ दं दंडाय नमः ॥ ३ ॥ ॐ खं खड्गाय नमः ॥ ४ ॥ ॐ पां पाशाय नमः ॥ ५॥ ॐ अं अंकुशाय नमः ॥ ६ ॥ ॐ गं गदायै नमः ॥ ७ ॥ ॐ त्रिं त्रिशूलाय नमः ॥ ८ ॥ ॐ पं पद्माय नमः ॥ ९ ॥ ॐ चं चक्राय

१३७ नमः ॥ १० ॥ इत्यस्त्राणि पूजयित्वा रुद्राख्यपदं संयोज्य पुष्पांजलिं च दत्त्वा स्तंभः १ चतुरास्त्राणि २ मच्छ ३ गोक्षु ४ योनि मुद्रा इति पंच मुद्राः प्रदर्शयेत् ॥ इत्येकादशावरणम् ॥ ११॥ इत्यावरणपूजां कृत्वा धूपादिनमस्कारांतं संपूज्य पंचबलिदानं दत्त्वा पशुबलिदानादिकं विधाय जपं कुर्यात् ॥ अस्य पुरश्चरणमेकविंशतिलक्षजपः॥ जपांते तिलाज्येन मधुमिश्रितेन दशांशतो होमः। होमांते होमदशांशेन मंत्रांते "ॐ वटुकभैरवं तर्पयामि" इत्युक्त्वा दुग्धमिश्रितजलेन तर्पणं कुर्यात् ॥ ततस्तर्पणदशांशेन मंत्रांते "ॐ आत्मानमभिषिंचामि नमः॥" इति मूर्ध्न्यभिषेकः॥होमतर्पणाभिषेकाशक्तौ तत्तत्स्थाने तत्तद्द्विगुणो जपः कार्यः। ततोऽभिषेकदशांशसंख्याकमष्टोत्तरशतं वा ब्राह्मणान् भोजयेत्॥इति शारदातिलके ज्ञेयम् ॥ रुद्रयामले पुरश्चरणलक्षजपः॥तत्तद्दशांशेन होमतर्पणब्राह्मणभोजनानि कारयेत् ॥ एवं कृते मंत्रः सिद्धो भवति। सिद्धे च मंत्रे मंत्री प्रयोगान् साधयेत् ॥ तथा च (रुद्रमयाले) "लक्षमेकं जपेन्मंत्रं हविष्याशी जितेन्द्रियः ॥ तद्दशांशं च जुहुयात्तिलैर्मधुरसंयुतैः ॥ १ ॥ अनेन मनुना देवी सिद्धेन जगतीतले ॥ असाध्यं नास्ति लोकेषु सत्यं सत्यं मयोदितम्॥२॥ एवं सिद्धे मनौ मंत्री प्रयोगान् कर्तुमर्हसि ॥ यथा कामस्तथा ध्यानं कारयेत्साधकोत्तमः॥३॥क्रूरकार्येषु सर्वेषु ध्यानं वै तामसं स्मृतम् ॥ वश्ये विद्वेषणे स्तंभे राजसं ध्यानमीरितम् ॥ ४ ॥ सात्त्विकं शुभकार्येषु ध्यानभेदः समीरितः ॥ बालसूर्य्यांशुसंकाशं राजसं ध्यानमुच्यते ॥ ५ ॥ सात्त्विकं श्वेतवर्णं च कृष्णं तामसमुच्यते ॥ सर्वकामार्थसिद्ध्यर्थे राजसं ध्यानमुच्यते ॥ ६ ॥ " अथ तामसध्यानं यथा "ॐ त्रिनेत्रं रक्तवर्णं च वरदाभयहस्तकम्॥ सव्ये त्रिशूलमभयं कपालं वरमेव च॥७॥ रक्तवस्त्रपरीधानं रक्तमाल्यानुलेपनम् ॥ नीलग्रीवं च सौम्यं च सर्वाभरणभूषितम् ॥ ८ ॥ अथ राजसध्यानम् ॥ तुषारकर्णिकाभासं मायारूपमनंतकम् ॥ मूर्ध्नि खंडेन्दुशकलं त्रिनेत्रं शांतिलोचनम् ॥ ९ ॥ सर्वकारणकर्तारं द्विभुजं रत्नभूषितम् ॥ कपालं वामहस्ते च सूक्ष्मदण्डं च दक्षिणे ॥ १० ॥ पादनूपुरसंयुक्तं छिन्नशीर्षविभूषितम् ॥ सर्पमालासमायुक्तं हस्तोरुस्थूलजानुषु ॥ अंत्रमालासमायुक्तं सर्वाभरणभूषितम् ॥ ११ ॥ अथ सात्त्विकं

ध्यानम् ॥ श्वेतवर्णं चतुर्बाहुं जटामुकुटधारिणम् ॥ भुजंगपाशहस्तं च हस्ते दंडकमण्डलुम् ॥ १२ ॥ शुक्लयज्ञोपवीतं च शुक्लकौपीन वाससम् ॥ शुक्लवस्त्रपरीधानं श्वेतमालानुलेपनम् ॥ १३ ॥ त्रिनेत्रं नीलकंठं च मुक्ताभरणभूषितम् ॥ अन्ये वै ध्यानभेदाश्च स्तवराजे प्रकीर्तिताः ॥ १४ ॥ अथ प्रयोगः (रुद्रयामले) शुक्लपक्षे द्वितीयायां शुक्रवारे समाहितः ॥ पूर्ववत्पूजयेद्देवं सिद्धान्नं च निवेदयेत् ॥ १ ॥ पलार्द्धं च वचाचूर्णं तन्मानघृतसंयुतम् ॥ पद्मपत्रे विनिःक्षिप्य त्रिसहस्रं जपेद्बुधः ॥ २ ॥ प्राशयेन्नियतो भूत्वा पुनर्लक्षत्रयं जपेत् ॥ तस्यैवं कुर्वतः प्रज्ञा निःसीमा भवति ध्रुवम् ॥ ३ ॥ गद्यपद्यमयी वाणी श्रुतस्याप्यवधारणम् ॥ कृष्णपक्षे चतुर्दश्यां भूमिपुत्रस्य वासरे ॥ ४ ॥ आराध्य विधिवद्देवं तस्याग्रे स्थापयेद्बुधः ॥ रोचनां हैमजे पात्रे संपूज्य विधिनाथ ताम् ॥ ५ ॥ गंधपुष्पादिना स्पृष्ट्वा तां जपेदयुतत्रयम् ॥ तद्गतवर्तिं प्रज्वाल्य कपिलाघृतसेविताम् ॥ ६ ॥ सौवर्णे नृकपाले वा पात्रे संगृह्य चांजनम् ॥ संपूज्य च पुनर्जप्त्वा तत्पात्रं मंत्रसंग्रहम् ॥ ७ ॥ ध्यात्वा वादवदंशोरे तदा चांजनमाचरेत् ॥ वश्या भवंति ते सर्वे यान्यान्पश्यति साधकः ॥ ८ ॥ वंध्याचिकित्सां कुर्वाणो बालार्काभं समर्चयेत् ॥ हरिद्रार्धपलं चैव वचाचूर्णं च तत्समम् ॥ ९ ॥ पेषयित्वा तु गोमूत्रे गोलकं घृतसंयुतम् ॥ पद्मपत्रे विनिःक्षिप्य स्थापयेद्देवसन्निधौ ॥ १० ॥ प्रणिपत्य नमस्कृत्य जपे दुच्चैः सहस्रकम् ॥ एवमेव प्रकारेण प्राशयेत्तु महौषधम् ॥ ११ ॥ श्रीमंतमायुष्मंतं च बलवंतं सुदर्शनम् विद्यावंतं पुत्रवंतं सद्यः पुत्रमवाप्नुयात् ॥ १२ ॥ वश्यार्थमयुतं जप्त्वा रक्तपुष्पैर्दशांशतः ॥ होमं कुर्यात्करवीरैः श्वेतैर्विद्यामवाप्नुयात् ॥ १३ ॥ लक्ष्म्यास्तै कमलै र्होमो दीर्घायुर्दूर्वया हुते ॥ गुडेन रोगनाशः स्यादपमृत्युनिवारणम् ॥ १४ ॥ वस्त्रेण वस्त्रप्राप्तिः स्याद्धान्याप्तिर्धान्यहोमतः ॥ पुत्रजीवी फलैर्होमे सर्वसिद्धिमवाप्नुयात् ॥ १५ ॥ अश्वत्थसमिधाहोमे पुत्राप्तिः सर्वसिद्धयः ॥ लवणघृतहोमेन शत्रून्मादकरो भवेत् ॥ १६ ॥

---

१ शारदातिलके त्रिशतमिति पाठः ॥

काकोलूकमांसहोमाच्छत्रून्मारयते ध्रुवम् ॥ सप्तरात्रेण देवेशि श्मशाने च त्रिलक्षकम् ॥ १७ ॥ जपित्वा बलिदानेन वटुको दर्शने भवेत् ॥ वटवृक्षतले मर्त्यस्त्रिलक्षं प्रजपेन्निशि ॥ १८ ॥ रसायनं च गुटिकां चेटकासिद्धिमाप्नुयात् ॥ विभीतकवृक्षतले यदि लक्षं जपे न्नरः ॥१९॥ वेतालभूतप्रेताश्च वश्या भवंति निश्चयात् ॥ जुहुयादरुणाम्भोजैर्यजेद्दोषैर्मधुप्लुतैः ॥ २० ॥ लक्षसंख्या तदर्धं वा प्रत्यहं भोजये द्विजान् ॥ वनितां युवतीं रम्यः प्रीणयेद्देवताधिया ॥ २१ ॥ होमांते धनधान्याद्यैस्तोषयेद्गुरुमात्मनः ॥ एवं कृते जगद्वश्यं रमाया भवनं भवेत् ॥ २२ ॥ रक्तोत्पलैस्त्रिमध्वक्तैररुणैर्वा हरिद्रजैः ॥ पुष्पैः पयोन्नैः सघृतैर्होमाद्विश्वं वशं नयेत् ॥ २३ ॥ वाक्सिद्धिं लभते मंत्री पालाशकुसुमैर्हुतैः ॥ कर्पूरागरुसंयुक्तं गुग्गुलुं जुहुयात्सुधीः ॥ २४ ॥ ज्ञानं दिव्यमवाप्नोति तेनैव स भवेत्कविः ॥ क्षीराक्तैरमृताखंडे होमः सर्वापमृत्युजित् ॥ २५ ॥ दूर्वाभिरायुषे होमः क्षीराक्ताभिर्दिनत्रयम् ॥ गिरिकर्णीभवैः पुष्पैस्तवधूकर्णिकारजैः ॥ २६ ॥ मालतीकुसुमैर्हुत्वा तत्पुत्रांश्च वशं नयेत् ॥ कारंडकुसुमैर्वैश्यान् वृषलान् पाटलोद्भवैः ॥ २७ ॥ आत्मानमाविलेपांतास्थितसाध्याह्वयान्वितम् ॥ मंत्रमुच्चार्य जुहुयान्मंत्री मधुरलोडितैः ॥ २८ ॥ सर्षपैः पटुसंमिश्रैर्वशयेत्पार्थिवान्क्षणात् ॥ अनेनैव विधानेन सपत्नीं तत्सुतानपि ॥ २९ ॥ जातिबिल्वफलैः पुष्पैर्मधुरत्रयसंयुतैः ॥ नरनारीनरपतीन्होमतो वशयेद्ध्रुवम् ॥ ३० ॥ मालतीकुसुमोद्भूतैः पुष्पैश्चंदनलोडितैः ॥ जुहुयात्कवितां मंत्री लभते वत्सरान्तरे ॥ ३१ ॥ मधुरत्रयसंयुक्तैः फलैर्बिल्वसमुद्भवैः ॥ जुहुयाद्वशयेल्लोकाञ्छ्रियं प्राप्नोति वांछिताम् ॥३२ ॥ पाटलैः कुसुमैः कुन्दैरुत्पलैर्नागचंपकैः ॥ नद्यावर्तैर्विकचितैः कृतमालैर्जुहोति यः ॥ ३३ ॥ जायते वत्सरादर्वाक् श्रिया विजितपार्थिवः ॥ साज्येऽन्ने च हुते मंत्री भवेदन्नसमृद्धिमान् ॥ ३४ ॥ कस्तूरीकुंकुमोपेतं कर्पूरं जुहुयाद्वशी ॥ कंदर्पादधिकं सद्यः सौंदर्यमधिगच्छति ॥ ३५ ॥ लाजान् प्रजुहुयान्मंत्री दधिक्षीरघृतप्लुतान् ॥ विजित्य रोगानखिलाञ्जीवेच्च शरदां शतम् ॥ ३६ ॥ पादद्वयं मलयजं पादं कुसुमकेशरम् ॥ पादं गोरोचनायाश्च त्रीणि पिष्ट्वा हिमांभसा ॥ ३७ ॥ विदध्यात्तिलकं भाले यान्पश्यात्यान्विलोकयेत् ॥

यान्स्पृशेत् स्पर्शिता ये वै वश्याः स्युस्तस्य तेऽचिरात् ॥ ३८ ॥ कर्पूरकपिचोराणि समभागानि कल्पयेत् ॥ चतुर्भागा जटामांसी तावती रोचना मता ॥ ३९ ॥ कुंकुमं सप्तभागं स्याद् द्विभागं चंदनं मतम् ॥ अगरं नवभागं स्यादेवं भागक्रमेण च ॥ ४० ॥ हिमाद्रिः कन्यकापिष्टमेतत्सर्वं सुसाधितम् ॥ यो भाले तिलकं धत्ते कुर्यान्भूमिपतीन्नरान् ॥ ४१ ॥ वासितान्मदगर्वाढ्यान्मदोन्मत्तान्मतंगजान् ॥ सिंहान्व्याघ्रान्महासर्पान्भूतवेतालराक्षसान् ॥ ४२ ॥ दर्शनादेव वशयेत्तिलकं धारयन्नरः ॥ (शारदातिलके विशेषः) बिल्वप्रसूनैर्जुहुयान्महतीं विंदते श्रियम् ॥ ४३ ॥ लवणैर्मधुसंयुक्तैर्वशयेद्वनिताजनान् ॥ वृष्टिकामेन होतव्यं वेतसानां समिद्वरैः ॥ ४४ ॥ वश्याय जुहुयान्मंत्री मधुना दिवसत्रयम् ॥ कृष्णाष्टमीं समारभ्य यावत्स्यात्त चतुर्दशी ॥ ४५ ॥ तिलैस्तण्डुलसंमिश्रैर्मधुरत्रयलोलितैः ॥ त्रिसहस्रं प्रतिदिनं जुहुयात्संस्कृतेऽनले ॥ ४६ ॥ वटुकेशं समभ्यर्च्य भक्ष्यभोज्यफलान्वितः ॥ नित्यं निवेद्य समये मध्यरात्रे बलिं हरेत् ॥ ४७ ॥ एवं जपित्वा प्रयतः सहस्राण्येकविंशतिः ॥ समाप्तिदिवसे रात्रावजं हत्वा बलिं हरेत् ॥ ४८ ॥ ततः कारयिता राजा तोषयेत्साधकं धनैः ॥ प्रयोगदिवसे नित्यं भक्ष्यभोज्यैः सदक्षिणैः ॥ ४९ ॥ विप्रान्सप्त महादेवि तोषयेद्वांछितासये॥ समाप्तिदिवसे विप्रान्सप्त सप्त समाहितः ॥५०॥ भोजयेद्वस्त्रवित्ताद्यैस्तोषयेजगदीश्वरि । विधिनानेन संतुष्टो वटुकेशः प्रयच्छति ॥ ५१ ॥ तेजो बलं यशः पुत्रान्कान्तिं लक्ष्मीं मनोरमाम् ॥ नश्यंति शत्रवः सर्वे वर्धन्ते मित्रबांधवाः ॥ ५२ ॥ अवग्रहो न जायेत विषये तस्य भूपते ॥ जुहुयात्केवलैर्लोणैरयुतं स्तंभनेच्छया ॥ ५३ ॥ साधयेद्विधिनानेन भस्म सर्वार्थसिद्धिदम् ॥ उशीरं चंदनं कुष्ठं घनसारं सकुंकुमम् ॥ ५४ ॥ श्वेतार्कमूलवाराहीलक्ष्मीक्षीरमहीरुहाम् ॥ त्वचो बिल्वतरोर्मूलं शोषयित्वा सुचूर्णयेत् ॥ ५५ ॥ चूर्णं व्योम्नि गृहीतेन गोमयेन विमिश्रितम्॥कृत्वा पिंडं हि संशोष्य संस्कृते हव्यवाहने॥५६॥मूलेन दग्ध्वा तद्भस्म शुद्धे पात्रे विनिःक्षिपेत् ॥ केतकीमालतीपुष्पैर्वासयेद्भस्म शोधितम् ॥ ५७ ॥ अयुतं प्रजपेन्मंत्रं स्पृष्ट्वा भस्म सुपूजितम् ॥ एतदादाय दिवसे प्रातः पुंड्रं करोति

यः ॥ ५८ ॥ ब्राह्मणो वेदविधिना त्रिपुंड्रं धारयेत्सुधीः ॥ शूद्राद्यैर्मूलमंत्रेण सर्वे वा मूलमंत्रतः ॥ ५९ ॥ तस्य रोगाः प्रणश्यंति
कृत्याद्रोहमहाग्रहाः ॥ रिपुचोरमृगादिभ्यो भयमस्य न जायते ॥ ६० ॥ वर्द्धंते संपदः सर्वाः पूज्यते सकलैर्जनैः ॥ राजा वश्यो
भवेत्तस्य सामात्यः सपरिच्छदः ॥ ६१ ॥ अभिषेकं प्रकुर्वीत राज्ञो विजयकांक्षिणः ॥ पूर्वोक्तमंडले क्लृप्ते वितानध्वजशोभिते ॥ ६२ ॥
सर्वतोभद्रमालिख्य कर्णिकां तस्य पूजयेत् ॥ अष्टद्रोणप्रमाणेन शालिभिः शोभितैः शुभैः ॥ ६३ ॥ तदर्धास्तण्डुलास्तस्मिन्न्यस्य
दूर्वाक्षतान्वितम् ॥ होमादिविहितं कुंभं नवरत्नसमन्वितम् ॥ ६४ ॥ संस्थाप्य विमलैस्तोयैरापूर्यास्मिन्विनिःक्षिपेत् ॥ क्षीरद्रुमप्रवालानि
लक्ष्मीदूर्वासमायुतम् ॥ ॥ ६५ ॥ कर्पूरं चंदनं बिल्वमुशीरं कुंकुमं पुनः ॥ कंकोलमगुरुं जातिं मल्लिकाचंपकोत्पलैः ॥ ६६ ॥ गोमेददाडिमं
पश्चात्पट्टसूत्रेण वेष्टयेत् ॥ तस्मिन्नावाह्य वटुकं राजसं संप्रपूजयेत्॥६७॥ बहिरष्टसु कुंभेषु भैरवानष्ट पूजयेत् ॥ त्रयोदशसु कुंभेषु त्रयोदश
गणान्यजेत् ॥६८॥ बाह्ये दशसु कुंभेषु लोकेशानर्चयेत्सुधीः ॥ तद्बहिर्द्व्यष्टकुंभेषु श्रीकंठादीन्सुरेश्वरान् ॥ ६९ ॥ पंचत्रिंशद्घटेष्वर्चेत्कादिः
वर्णेश्वरान् क्रमात् ॥ इति गंधादिभिः सम्यक् पंचावरणमर्चयेत् ॥ ७० ॥ अयुतं प्रजपेत्स्पृष्ट्वा तान्घटान्देशिकोत्तमः ॥ पायसैः
सर्पिषा शुद्धैस्तिलैर्दशशतं पृथक् ॥ ७१ ॥ जुहुयात्तान्घटान्स्पृष्ट्वा प्रत्यहं बलिमाहरेत् ॥ राजसोक्तप्रकारेण रात्रौ देशिकसत्तमः ॥७२॥
सुदिने शोभने लग्ने वाचयित्वा द्विजातिभिः ॥ स्वस्तिमंगलवाक्यानि विशुद्धैर्वेदपारगैः ॥ ७३॥ नदत्सु पंचवाद्येषु प्रणम्य वटुकेश्वरम् ॥
जितेन्द्रियं शुद्धकायं राजानं ब्राह्मणप्रियम् ॥ ७४ ॥ आस्तिकं शुद्धवचनमभिषिंचेत्प्रसन्नधीः ॥ अभिषिक्तो नरपतिः प्रणिपत्य गुरुं
परम् ॥ ७५ ॥ भूयसीं दक्षिणां दद्यात्प्रसीदति यथा गुरुः ॥ राजाभिषिक्तो भवति साक्षाद्भूमिपुरंदरः ॥७६॥ परान्विजयते भूपान्स्तूयते
सकलैर्नरैः ॥ भक्ष्यभोज्यैर्धनैर्धान्यैः पूजयंति यशस्विनः ॥ कृताभिषेकः षण्मासं प्रतिमासं महीपतिः ॥७७॥ इत्येकविंशत्यक्षरवटुकभैरव
मंत्रप्रयोगः॥अथ स्वर्णाकर्षणभैरवमंत्रप्रयोगः ॥ अथातः संप्रवक्ष्यामि स्वर्णाकर्षणभैरवम् ॥ यस्यानुष्ठानमात्रेण स्वर्णराशिमवाप्नुयात्॥१॥

शांतिकं पौष्टिकं चैव वश्याकर्षणमोहनम्॥ मारणोच्चाटनं द्वेषस्तंभनं च प्रशस्यते ॥ २ ॥ मंत्रो यथा–"ऐंह्रींश्रींऐंश्रीं आपदुद्धारणाय ह्रां ह्रीं हूं अजामलवद्धाय लोकेश्वराय स्वर्णाकर्षणभैरवाय मम दारिद्र्यविद्वेषणाय महाभैरवाय नमःश्रींह्रींऐं"इति सप्तपंचाशदक्षरो मंत्रः॥ अस्य विधानम् ॥ ॐ अस्य श्रीस्वर्णाकर्षणभैरवमंत्रस्य श्रीब्रह्मा ऋषिः। पंक्तिश्छंदः। हरिहरब्रह्मात्मकस्वर्णाकर्षणभैरवो देवता। ह्रीं बीजम् ह्रीं शक्तिः। ॐ कीलकम्। स्वर्णाकर्षणभैरवप्रसादसिद्ध्यर्थं स्वर्णराशिप्राप्तये स्वर्णाकर्षणभैरवमंत्रजपे विनियोगः ॥ ॐ ब्रह्मर्षये नमः। शिरसि ॥ १ ॥ पंक्तिच्छंदसे नमः मुखे ॥ २ स्वर्णाकर्षणभैरवदेवतायै नमः हृदि ॥ ३ ॥ ह्रीं बीजाय नमः गुह्ये ॥ ४ ॥ ह्रीं शक्तये नमः पादयोः ॥५॥ ॐ कीलकाय नमः सर्वांगे ॥ ६ ॥ इति ऋष्यादिन्यासः ॥ ऐं ह्रीं श्रीं आपदुद्धारणाय अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥१॥ ह्रां ह्रीं हूं अजामलवद्धाय तर्जनीभ्यां नमः ॥ २ ॥ लोकेश्वराय मध्यमाभ्यां नमः ॥ ३ ॥ स्वर्णाकर्षणभैरवाय अनामिकाभ्यां नमः॥४॥ मम दारिद्र्यविद्वेषणाय कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ ५ ॥ महाभैरवाय नमः श्रीं ह्रीं ऐं करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥ ६ ॥ इति करन्यासः ॥ ऐं ह्रीं श्रीं ऐं श्रीं आपदुद्धारणाय हृदयाय नमः ॥ १ ॥ ह्रां ह्रीं हूँ अजामलबद्धाय शिरसे स्वाहा ॥२॥ लोकेश्वराय शिखायै वषट्॥३ ॥ स्वर्णाकर्षणभैरवाय कवचाय हुम् ॥४॥ मम दारिद्र्यविद्वेषणाय नेत्रत्रयाय वौषट् ॥५॥ महाभैरवाय नमः श्रीं ह्रीं ऐं अस्त्राय फट् ॥ ६ ॥ इति हृदयादिषडंगन्यासः ॥ एवं न्यासविधिं कृत्वा ध्यायेत् ॥ अथ ध्यानम् ॥ "पीतवर्णं चतुर्बाहुं त्रिनेत्रं पीतवाससम् ॥ अक्षयस्वर्ण माणिक्यं तडित्पूरितपात्रकम् ॥ १ ॥ अभिलषितं महाशूलं तोमरं चामरद्वयम् ॥ सर्वाभरणसंपन्नं मुक्ताहारोपशोभितम् ॥ २ ॥ मदोन्मत्तं सुखासीनं भक्तानां च वरप्रदम् ॥ संततं चिंतयेद्वश्यं भैरवं सर्वसिद्धिदम् ॥ ३ ॥ पारिजातद्रुमकांतारस्थिते मणिमंडपे ॥ सिंहासनगतं ध्यायेद्भैरवं स्वर्णदायकम् ॥ ४ ॥ गांगेयपात्रं डमरुं त्रिशूलं वरं करैः संदधतं त्रिनेत्रम् ॥ देव्या युतं तप्तसुवर्णवर्णं स्वर्णाकृतिं भैरवमाश्रयामि॥५॥"इति ध्यात्वा मानसोपचारैः संपूजयेत्। ततः पीठादौ रचिते सर्वतोभद्रमंडले लिंगतोभद्रमंडले वा मंडूकादिपरतत्त्वांतपीठ

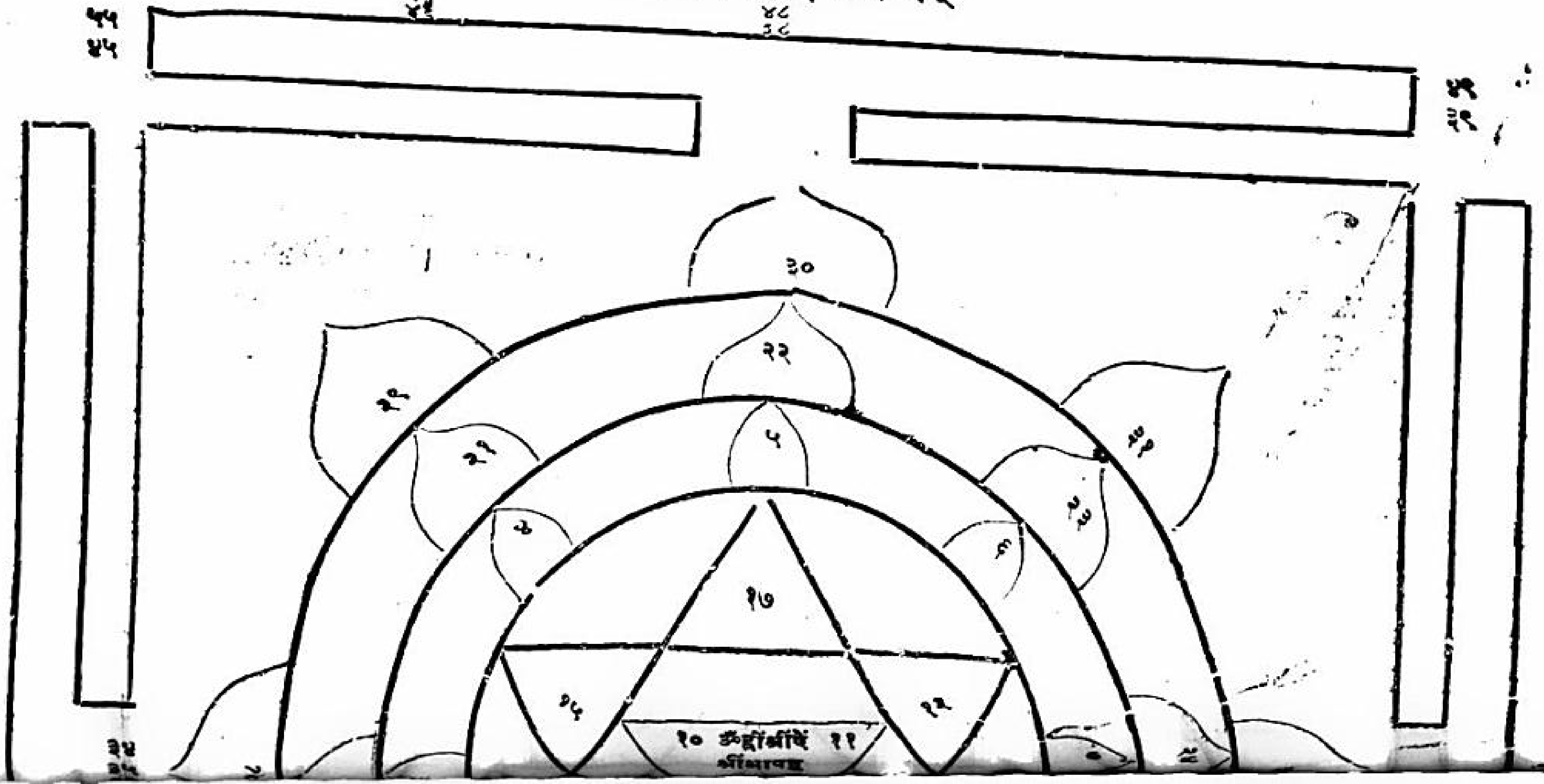
देवताः पद्धतिमार्गेण संस्थाप्य ॐ मं मंडूकादिपरतत्त्वांतपीठदेवताभ्यो नमः। इति संपूज्य नव पीठशक्तीः पूजयेत्॥तद्यथा–पूर्वादिक्रमेण। ॐ वामायै नमः ॥ १ ॥ ॐ ज्येष्ठायै नमः ॥२॥ ॐ रौद्र्यै नमः ॥ ३ ॥ ॐ काल्यै नमः ॥ ४ ॥ ॐ कलविकरण्यै नमः ॥ ५ ॥ ॐ बलविकरण्यै नमः ॥ ६ ॥ ॐ बलप्रमथिन्यै नमः ॥ ७ ॥ ॐ सर्वभूतदमन्यै नमः ॥८॥ मध्ये । ॐ मनोन्मन्यै नमः ॥९॥ इति पीठशक्तीः संपूजयेत् ॥ ततः स्वर्णादिनिर्मितं यंत्रं मूर्तिं वा ताम्रपात्रे निधाय घृतेनाभ्यज्य तदुपरि दुग्धधारां जलधारां च दत्त्वा स्वच्छवस्त्रेण संशोष्य "ॐ नमो भगवते स्वर्णाकर्षणभैरवयोगपीठात्मने नमः ॥" इति मंत्रेण पुष्पाद्यासनं दत्त्वा पीठमध्ये संस्थाप्य पुनर्ध्यायेत् ॥ ध्यानम् । ॐ गांगेयपात्रं डमरुं त्रिशूलं वरं करैः संदधतं त्रिनेत्रम् ॥ देव्या युतं तप्तसुवर्णवर्णं स्वर्णाकृतिं भैरवमाश्रयामि ॥ १ ॥ मन्दारद्रुममूलभाजि सुमहामाणिक्यसिंहासने संविष्टोदरभिन्नपंकजरुचा देव्या कृतालिंगनः ॥ भक्तेभ्यः कररत्नपात्रभरितं स्वर्णं ददानोऽनिशं स्वर्णाकर्षणभैरवो विजयते स्वर्गापवर्गैकभूः ॥ २ ॥ इति ध्यात्वा ॥ मूलेन मूर्तिं प्रकल्प्यावाहनादि पुष्पांतैरुपचारैः संपूज्य देवाज्ञया आवरणपूजां कुर्य्यात् ॥ तद्यथा—पुष्पांजलिमादाय। "ॐ संविन्मयः परो देवः परामृतरसप्रिय॥अनुज्ञां देहि वटुक परिवारार्चनाय मे ॥ १ ॥ इति पठित्वा पुष्पांजलिं दद्यात् । इत्याज्ञां गृहीत्वा आवरणपूजामारभेत ॥ तथा च—ततोऽष्टदले पूज्यपूजकयोरंतराले प्राचीं तदनुसारेण अन्या दिशः प्रकल्प्य प्राच्यादिक्रमेण ॐ आकाशाय नमः । मूर्ध्नि पूजयामि ॥ १ ॥ ॐ समीरणाय नमः। मुखे पूजयामि ॥२॥ ॐ दह्नाय नमः । बाह्वोः पूजयामि ॥ ३ ॥ ॐ वैवर्ताय नमः। हृदि पूजयामि ॥ ४ ॥ ॐ विश्वंभराय नमः। उदरे पूजयामि ॥ ५ ॥ ॐ ब्रह्मणे नमः। कटौ पूजयामि ॥ ६ ॥ ॐ जनार्दनाय नमः । जानुनोः पूजयामि ॥ ७ ॥ ॐ इन्द्राय नमः। पादयोः पूजयामि ॥ ८॥ इत्यष्टांगानि पूजयेत् ॥ ततः पुष्पांजलिमादाय मूलमुच्चार्य्य "ॐ अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल॥ भक्त्या समर्पये तुभ्यं प्रथमावरणार्चनम् ॥१॥" इति पठित्वा पुष्पांजलिं च दत्त्वा विशेषार्घाद्बिंदुं निःक्षिप्य समुद्राः सचक्रकाः सायुधाः

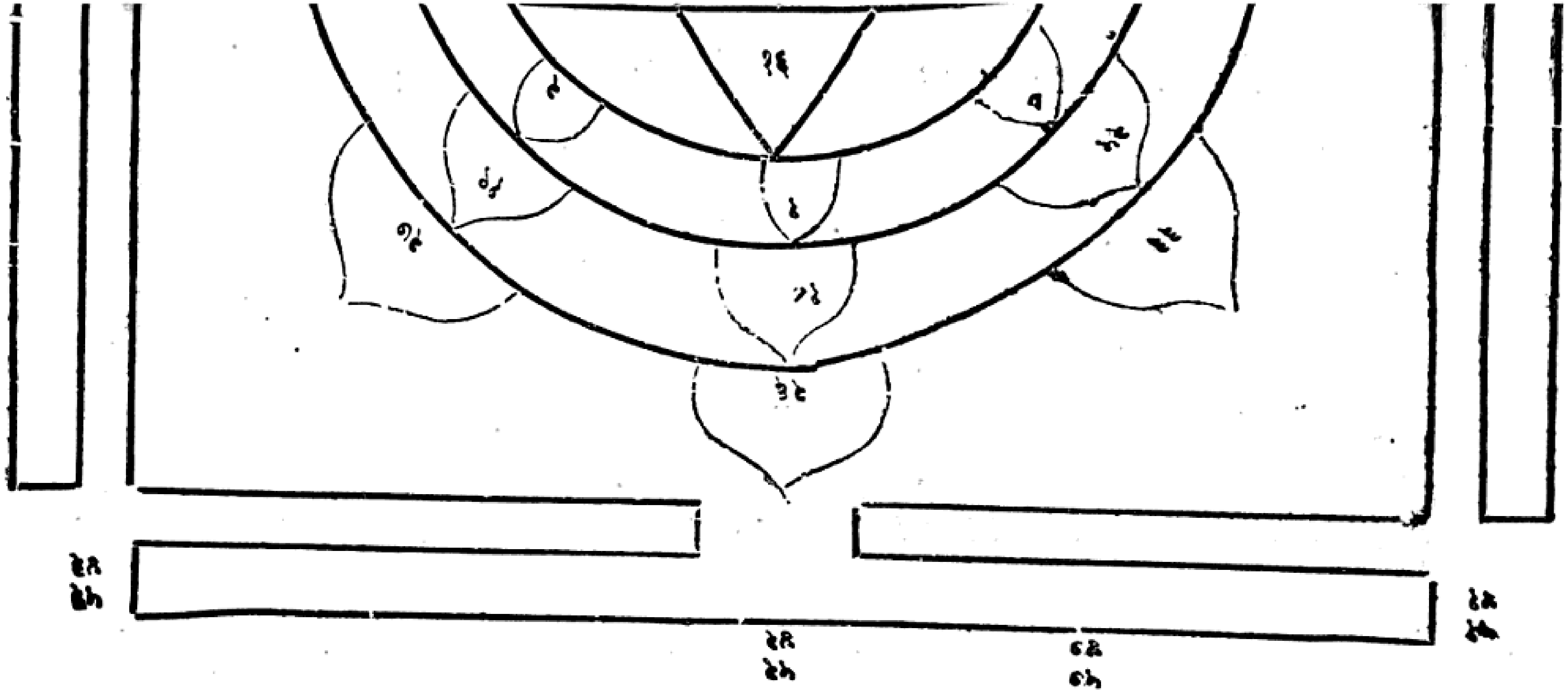
सवाहनाः सशक्तिकाः सपरिवाराः सर्वोपचारैः स्वर्णाकर्षणभैरवाःपूजितास्तर्पिताः संतु इति वदेत् ॥ इति प्रथमावरणम् ॥१॥ ततस्त्रिकोणमध्ये पूर्वकोणे ॐ वटुकभैरवाय नमः । वटुकभैरवश्रीपा० पूजयामि तर्पयामि नमस्करोमि ॥ इति सर्वत्र ॥ १ ॥ ईशानकोणे ॐ कालभैरवाय नमः । कालभैरवश्रीपा० ॥२॥ अग्निकोणे ॐ क्षेत्रपालभैरवाय नमः । क्षेत्रपालभैरवश्रीपा०॥३॥इति संपूजयेत् ॥ ततः पुष्पांजलिमादाय मूलमुच्चार्य "ॐ अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल॥ भक्त्या समर्प्पये तुभ्यं द्वितीयावरणार्चनम्॥१॥" इति पुष्पांजलिं दत्त्वा विशेषार्घाद्बिंदुं भैरवोपरि दत्त्वा समुद्राः सायुधाः सवाहनाः सशक्तिकाः सपरिवाराः सर्वोपचारैः स्वर्णाकर्षणभैरवाः पूजितास्तर्पिताः संतु इति वदेत् ॥ इति द्वितीयावरणम् ॥ ३ ॥ ततः त्रिकोणाद्बहिः षट्कोणे आग्नेय्यादिक्रमेण अग्निकोणे ॐ आपदुद्धारणाय नमः । आपदुद्धारणश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ १ ॥ नैर्ऋत्यकोणे । ॐ अजामलबद्धाय नमः । अजामलबद्धपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥२॥ वायुकोणे ॐ लोकेश्वराय नमः । लोकेश्वरश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥३॥ ऐशान्ये। ॐ स्वर्णाकर्षणभैरवाय नमः। स्वर्णाकर्षणभैरवश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः॥४॥प्राच्याम्। ॐ मम दारिद्र्यविद्वेषणाय नमः । मम दारिद्र्यविद्वेषणश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ ५ ॥ पश्चिमे । ॐ श्रीमहाभैरवाय नमः। श्रीमहाभैरवश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ ६ ॥ इति पूजयेत् ॥ ततः पुष्पांजलिमादाय मूलमुच्चार्य"ॐ अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल॥ भक्त्या समर्पये तुभ्यं तृतीयावरणार्चनम् ॥ १ ॥" इति पुष्पांजलिं दत्त्वा विशेषार्घाद्बिंदुं भैरवोपरि दत्त्वा समुद्राः सचक्रकाः सायुधाः सवाहनाः सशक्तिकाः सपरिवाराः स्वर्णाकर्षणभैरवाः सर्वोपचारैः पूजितास्तर्पिताः संतु इति वदेत् ॥ इति तृतीयावरणम् ॥ ३ ॥ ततो वृते पूर्वादिक्रमेण ॐ असितांगभैरवाय ब्राह्मीशक्तिसाहिताय नमः । ब्राह्मीशक्तिसहितासितांगभैरवश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ १ ॥ ॐ रुरुभैरवाय माहेश्वरीशक्तिसहिताय नमः । माहेश्वरीशक्तिसहितरुरुभैरवश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ २ ॥ ॐ चंडभैरवाय कौमारीशक्तिसहिताय नमः ।

कौमारीशक्तिसहितचंडभैरवश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः॥ ३ ॥ ॐ क्रोधभैरवाय वैष्णवीशक्तिसहिताय नमः। वैष्णवीशक्तिसहित क्रोधभैरवश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ ४ ॥ ॐ उन्मत्तभैरवाय वाराहीशक्तिसहिताय नमः । वाराहीशक्तिसहितोन्मत्तभैरवश्री पादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ ५ ॥ ॐ कपालिभैरवाय नारसिंहीशक्तिसहिताय नमः । नारसिंहीशक्तिसहितकपालिभैरवश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ ६ ॥ ॐ भीषणभैरवाय चामुंडाशक्तिसहिताय नमः । चामुण्डाशक्तितभीषणभैरवश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ ७ ॥ ॐ संहारभैरवाय चंडिकाशक्तिसाहिताय नमः । चंडिकाशक्तिसहितसंहारभैरवश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ ८ ॥ इत्यष्टौ भैरवान् पूजयेत् ॥ ततः पुष्पांजलिमादाय मूलमुच्चार्य " ॐ अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल ॥भक्त्या समर्पये तुभ्यं चतुर्थावरणार्चनम् ॥ १ ॥ "इति पुष्पांजलिं दत्त्वा विशेषार्घाद्बिंदुं भैरवोपरि दत्त्वा समुद्राः सचक्रकाः सायुधाः सवाहनाः सशक्तिकाः सपरिवाराः स्वर्णाकर्षणभैरवाः सर्वोपचारैः पूजितास्तर्पिताः संतु इति वदेत् ॥ इति चतुर्थावरणम् ॥ ४ ॥ ततो वर्तुलाद्बहिरष्टदले पूर्वादिक्रमेण ॐ आदित्याय स्वशक्तिसाहिताय नमः । स्वशक्तिसहितादित्यश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ १ ॥ ॐ सोमाय स्वशक्तिसहिताय नमः । स्वशक्तिसहितसोमश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥२ ॥ ॐ भौमाय स्वशक्तिसहिताय नमः । स्वशक्तिसाहितभौमश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ ३ ॥ ॐ बुधाय स्वशक्तिसहिताय नमः । स्वशक्तिसाहितबुधश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ ४ ॥ ॐ जीवाय स्वशक्तिसहिताय नमः । स्वशक्तिसहितजीवश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ ५ ॥ ॐ शुक्राय स्वशक्तिसहिताय नमः। स्वशक्तिसहितशुक्रश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ ६ ॥ ॐ शनैश्चराय स्वशक्तिसाहिताय नमः । स्वशक्तिसहितशनैश्चरश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ ७ ॥ ॐ राहवे केतवे च स्वस्वशक्तिसहिताय नमः । स्वस्वशक्तिसहितराहुकेतुश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ ८ ॥ इति नवग्रहान् पूजयेत् ॥ ततः पुष्पांजलिमादाय मूलमुच्चार्य " ॐ अभीष्ट

सिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल ॥ भक्त्या समर्पये तुभ्यं पंचमावरणार्चनम् ॥ १ ॥ " इति पुष्पांजलिं दत्त्वा विशेषार्घाद्बिंदुं भैरवोपरि दत्त्वा समुद्राः सचक्रकाः सायुधाः सवाहनाः सशक्तिकाः सपरिवाराः स्वर्णाकर्षणभैरवाः सर्वोपचारैः पूजितास्तर्पिताः संतु इति वदेत् ॥ इति पंचमावरणम् ॥ ५ ॥ ततो भूपुराभ्यंतरे देवदक्षिणतः ॐ पूजाविधिसिद्ध्यै नमः । पूजाविधिसिद्धिश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ १ ॥ ॐ रससिद्ध्यै नमः । रससिद्धिश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ २ ॥ ॐ स्वर्णसिद्ध्यै नमः । स्वर्णसिद्धिश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि नमः ॥ ३ ॥ इति पूजयेत् ॥ ततः पुष्पांजलिं गृहीत्वा मूलमुच्चार्य "ॐ अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल ॥ भक्त्या समर्पये तुभ्यं षष्ठमावरणार्चनम् ॥ १ ॥ " इति पुष्पांजलिं दत्त्वा विशेषार्घाद्बिंदुं भैरवोपरि दत्त्वा पूजितास्तर्पिताः संतु इति वदेत् ॥ इति षष्ठावरणम् ॥६ ॥ ततो भूपुराद्बहिः देवतावामभागे ॐ भूतप्रेतपिशाचवेतालासुरेभ्यो नमः । भूतप्रेतपिशाचवेतालासुरश्रीपादुकां पूजयामि तर्पयामि । इति पूजयेत् ॥ इति सप्तमावरणम् ॥ ७ ॥ ततो भूपुरे इंद्रादिदशदिक्पालान् तद्बाह्ये वज्राद्यायुधानि च पूजयेत् ॥८॥९॥ इत्यावरणपूजां कृत्वा धूपादिनमस्करांतं संपूज्य देवं ध्यात्वा जपं कुर्यात् ॥ अस्य पुरश्चरणं लक्षजपः ॥ तथा च—"लक्षं जपेद्दशांशेन पायसैर्जुहुयात्सुधीः॥ दशांशं तर्पयेत्पश्चाद्धोमयेच्च दशांशकम् ॥ १॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चान्मंत्रसिद्धिर्न संशयः ॥ एवं सिद्धे कृते मंत्रे अयुतं प्रजपेन्मनुम् ॥ २ ॥ दारिद्र्यं दूरमुत्क्षिप्य जायते धनदोपमः ॥ करवीरैर्जातिपुष्पैर्जपादाडिमसंभवैः ॥ ३ ॥ रक्तप्रसूनैर्जुहुयात्सौभाग्यं च समश्नुते ॥ सिद्धद्रव्येण जुहुयाल्लभ्यंते चाष्टसिद्धयः ॥ ४ ॥ पायसेनापि जुहुयाल्लभ्यते सकलं फलम् ॥ आज्यं च जुहुयाद्देवि ऐहिकामुष्मिकं फलम् ॥ ५ ॥ मंत्रसिद्धिं च लभते चंदनादींधनैः क्रमात् ॥ इति स्वर्णाकर्षणभैरवसप्तपंचाशदक्षरमन्त्रपुरश्चरणप्रयोगः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अथ स्वर्णाकर्षणभैरवपूजनयन्त्रम्.

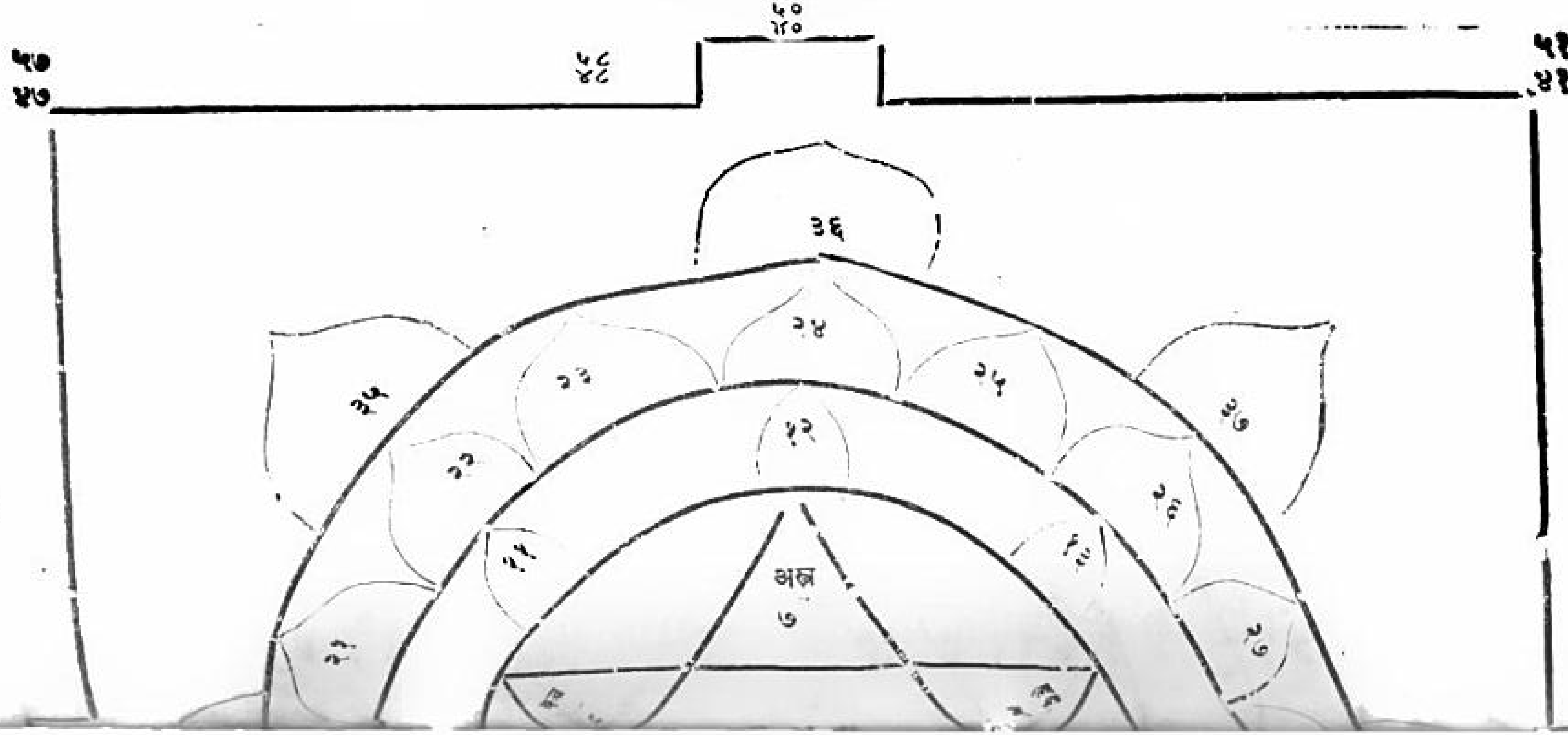

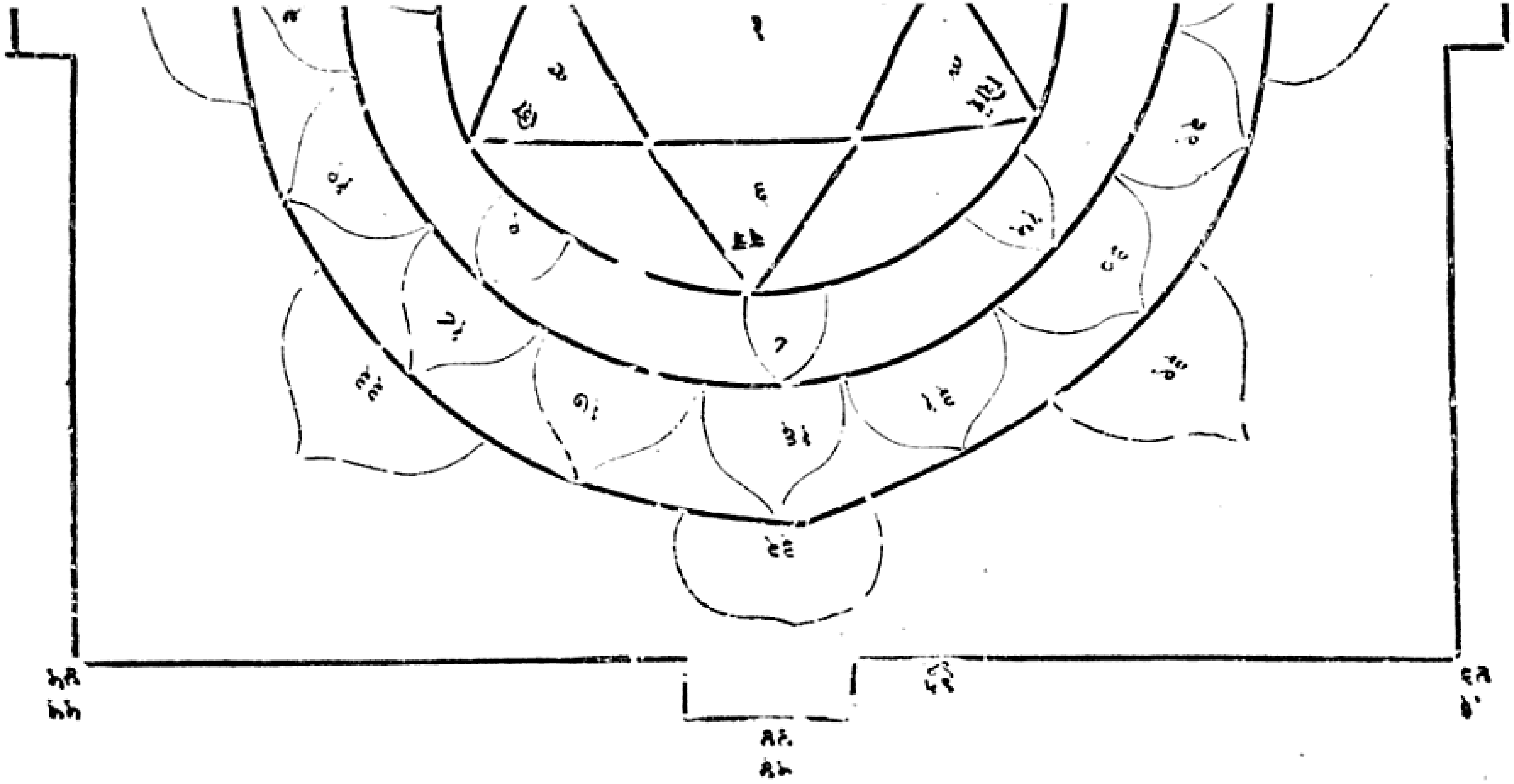

अथ वटुकभैरववीरसाधनप्रयोगः ॥ श्रीपार्वत्युवाच ॥ भगवन्देवदेवेश रहस्यं वटुकस्य मे ॥ ब्रूहि येन वशीकुर्युः साधका
भैरवं शिवम् ॥१॥ ईश्वर उवाच ॥ शृणु देवि परं गोप्यं कथयामि सुशोभने ॥ रहस्यं सिद्धिदं साक्षाद्वटुकस्य महात्मनः ॥ २ ॥
सर्वे वटुकदेवस्य साधने ये निरूपिताः ॥ उपाया निष्फला एव विनैकं वीरसाधनम् ॥ ३ ॥ यश्चैतत्साधनं हित्वा उपायं
चान्यमाश्रयेत् ॥ न स सिद्धिमवाप्नोति नरो वर्षशतैरपि ॥ ४ ॥ तत्र प्रयोगो यथा—साधकेन्द्रः कृतनित्यक्रियः पालाशपत्रकृतषोडश
पुटेषु जलेन प्रफुल्लितान् सुपक्वान् माषान् मुद्गान् मसूरान् चणकान् ओदनक्षीरापूपान् सुहालीन् एकैकं पदार्थं द्विद्विपात्रे
एवं षोडशपात्रेषु संपूर्य अन्यपात्रे किंचिदधिकं च पूर्वोक्तं सर्वं कन्यया कर्तितं कार्पाससूत्रं कुंकुमेन रंजितान् क्षीरवृक्षभवानष्टौ
कीलान् स्तंभार्थमेकं कीलं तेभ्यः स्थूलान्नव कीलान् गंधाक्षतपुष्पधूपदीपान् अष्टौ तांबूलानि च फलानि गृहीत्वा उत्तरसाधकसहितः
श्मशाननिकटे गत्वा पादौ प्रक्षाल्य आचम्य स्वेष्टदेवतां ध्यात्वा बद्धाञ्जलिरिदं वाक्यं वदेत् । "ॐ अत्र श्मशाने याः काश्चिद्देवता निव
संति हि ॥ ताः प्रयच्छंतु मे सिद्धिं प्रसन्नाः संतु पांतु माम् ॥ १ ॥ " इति संप्रार्थ्य आत्मरक्षां कुर्यात् ॥ तथा च--अक्षतानादाय
"ॐ पूर्वे मां शंकरः पातु तथाग्नेय्यां च शूलधृक् ॥ कपाली दक्षिणे पातु नैर्ऋत्ये जटिलोऽवतु ॥ १ ॥ पश्चिमे पार्वतीनाथो वायव्ये प्रम
थाधिपः ॥ उत्तरे मुंडमालोऽव्यादैशान्ये वृषभध्वजः ॥ २ ॥ ऊर्ध्वं पातु तथा शंभुरधस्ताद्धूलिधूसरः ॥ अग्रतो भैरवः पातु पृष्ठतः पातु
खेचरः ॥ ३ ॥ दक्षिणे भचरः पातु वामे च पिशिताशनः ॥ केशान्पातु विशालाक्षो मूर्धानं च मरुत्प्रियः ॥ ४ ॥ मस्तकं पातु
भृग्वीशो नेत्रे पातु महामनाः ॥ कपोलौ पातु वीरेशो गंडौ गंडाभिमर्दनः ॥ ५ ॥ उत्तरोष्ठे विरूपाक्षो ह्यधरे योगिनीप्रियः ॥ अक्षेषु
दक्षविध्वंसी चिबुके तु कपालधृक् ॥६ ॥ कण्ठे रक्षतु मां देवो नीलकण्ठो जगद्गुरुः ॥ दक्षस्कंधे गिरीन्द्रेशो वामस्कंधे वसुंजयः ॥ ७ ॥
दक्षिणे च भुजे सर्वमंत्रनाथः सदाऽवतु ॥ वामे भुजे सार्वभौमो हृदये पातु पाण्डुरः ॥ ८॥ दक्षहस्ते पशुपतिर्वामे पातु महेश्वरः ॥ उदरे
सर्वकल्याणकारकोऽवतु मां सदा ॥ ९ ॥ नाभौ कामप्रविध्वंसी जंघे पातु दयामयः ॥ जानुनी पातु जामित्रो गुल्फौ गौरीपतिः सदा

॥ १० ॥ पादपृष्ठे सामनिधिस्तथा पादांगुलीर्हरः ॥ पादाधः पातु सततं व्योमकेशो जगत्प्रियः ॥ ११ ॥" इति आत्मरक्षामंत्रान् पठित्वा पूर्वादिदिक्षु रक्षाबीजमंत्रान् पठेत् ॥ ॐ ह्रांह्रींह्रूंहः नमः पूर्वे ॥ १ ॥ ह्रीं हूं ह्रों नमः आग्नेये ॥ २ ॥ ॐ ह्रीं श्रीं नमः दक्षिणे ॥ ३ ॥ ग्लूं ब्लं नगनग नमः नैर्ऋत्ये ॥ ४ ॥ ॐ प्रूं प्रूं प्रूं संसः नमः पश्चिमे ॥ ५ ॥ ॐ स्रां स्रां नमः वायव्ये ॥ ६ ॥ ॐ श्रां श्रां भैरवाय नमः उत्तरे ॥ ७ ॥ ब्रांब्रंब्रंफट् नमः ऐशान्ये ॥ ८ ॥ ॐ ग्लौं ब्लँ नमः ऊर्ध्वे ॥ ९ ॥ ॐ प्रांप्रंप्रः नमः अधोदेशे ॥ १० ॥ इति पठन् नमस्कुर्यात् ॥ ततः पूर्वाद्यष्टदिक्षु कीलाष्टकं मध्यश्मशाने च स्तंभनार्थं स्थूलकीलकं च निखाय पूजासाहित्यं मध्यस्तंभसमीपे संस्थाप्य पूर्वाभिमुखो भैरवं प्रार्थयेत् ॥ ॐ भां भैरवाय नमः । भां भैरव भैरव भयंकर हर मां रक्ष रक्ष हुं फट् स्वाहा॥ इति प्रार्थयेत् ॥ ततः सिद्धमाषादिभरितपलाशपुटकं गंधपुष्पधूपदीपादिपूजसामग्रीं गहीत्वा पायसोदकपात्रहस्तो निर्भयः पूर्वकीलक समीपं गत्वा तत्र "ॐ लं इन्द्र सांग सपरिवार इहागच्छागच्छ" इतीन्द्रमावाह्य ततः ऐरावतारूढं वज्रहस्तं पीतवर्णं सहस्राक्षं सुरगणपरिवारम् ॥ इति ध्यात्वा ततः "ॐ लं इन्द्राय नमः" आसनार्घ्यपाद्याचमनस्नानगंधपुष्पाक्षतधूपदीपोपचारैः संपूज्य तत्पुरतश्चतुरस्रं मंडलं जलेन कृत्वा तत्र माषपुटकं निधाय दक्षहस्ते जलं गृहीत्वा वामहस्तेन तत्पात्रं स्पृशन् "ॐ ह्रांह्रींह्रूं भो इन्द्र सुरनायक शीघ्रं मे प्रसन्नो भव सनातनीं सिद्धिं मे देहि रक्ष मामिमं माषबलिं गृह्ण गृह्ण हुं फट्" इति मंत्रेण तस्मिन् पात्रे जलं बलिं चोत्सृज्य तांबूलंच दत्त्वा प्रणमेत् ॥ १ ॥ तत आग्नेयकोणगतकीलसमीपं गत्वा तत्र "ॐ रं अग्ने सांग सपरिवार इहागच्छागच्छ इत्यग्निमावाह्य ततः मेषारूढं शक्तिहस्तं त्रिनेत्रं तेजोनिधिं ध्यात्वा ततो "रं अग्नये नमः" इत्यासनार्घ्यपाद्याचमनस्नानगंधपुष्पाक्षतधूपदीपोपचारैः संपूज्य तत्पुरतश्चतुरस्रं मंडलं जलेन कृत्वा तत्र मुद्गभरितं पुटकं विधाय दक्षहस्ते जलं गृहीत्वा वामहस्तेन तत्पात्रं स्पृशन् "ॐरँरांरुँरैंरिंरीं हिंहूँह्रोंअग्ने तेजोनायक शीघ्रं मे प्रसन्नो भव सनातनीं सिद्धिं मे देहि इमं मुद्गबलिं गृह्ण गृह्ण हुँ फट्" इति मंत्रेण तस्मिन्पात्रे जलं बलिं चोत्सृज्य तांबूलं च दत्त्वा प्रणमेत् ॥२॥ ततः दक्षिणकीलसमीपं गत्वा तत्र "ॐ मं यम सांग सपरिवार इहागच्छागच्छ" इति यममावाह्य महि

अथ वीरसाधनपूजनयन्त्रम्.

॥१९९॥

पारूढं कृष्णवर्णं दंडहस्तं प्रेतगणपरिवेष्टितं ध्यात्वा"ॐ मं यमाय नमः"इत्यासनाद्युपचारैः संपूज्य तत्पुरतश्चतुरस्त्रं मंडलं जलेन कृत्वा तत्र मसूरभरितं पुटकं निधाय दक्षहस्ते जलं गृहीत्वा वामहस्तेन तत्पात्रं स्पृशन्"ॐ प्राँ प्रीं प्रूँ भो यम प्रेताधिपते शीघ्रं मे प्रसन्नो भव इमं मसूरबलिं गृह्ण गृह्ण हुं फट्" इति मंत्रेण तस्मिन्पात्रे जलं बलिं चोत्सृज्य तांबूलं च दत्त्वा प्रणमेत् ॥३॥ततः नैर्ऋत्यकोणगतकीलसमीपं गत्वा तत्र"ॐ क्षं निर्ऋते सांग सपरिवार इहागच्छागच्छ"इति निर्ऋतिमावाह्य प्रेतारूढं धूम्रवर्णं खड्गहस्तं रक्षोभिः परिवृतं ध्यात्वा "ॐ क्षं निर्ऋतये नमः"इत्यासनाद्युपचारैः संपूज्य तत्पुरतश्चतुरस्त्रं मंडलं जलेन कृत्वा तत्र चणकपूरितं पुटकं निधाय दक्षहस्ते जलं गृहीत्वा वामहस्तेन तत्पात्रं स्पृशन्"फ्रूंफ्रूंफ्रूंहूंहूँखेंखेंह्रौंह्रौं भो भो रक्षोनाथ शीघ्रं मे प्रसन्नो भव इदं चणकबलिं गृह्ण गृह्ण हुं फट् ॥ " इति मंत्रेण तस्मिन्पात्रे जलं बलिं चोत्सृज्य तांबूलं च दत्त्वा प्रणमेत् ॥४॥ ततः पश्चिमदिग्गतकीलसमीपं गत्वा तत्र "ॐ वं वरुण सांग सपरिवार इहागच्छागच्छ इति वरुणमावाह्य मकरारूढं पाशहस्तं श्वेतवर्णं यादोगणपरिवारसहितं ध्यात्वा"ॐ वं वरुणाय जलनाथाय नमः"इत्यासनाद्युपचारैः संपूज्य तत्पुरतश्चतुरस्त्रं मंडलं जलेन कृत्वा तत्रौदनपूरितपात्रं निधाय दक्षहस्तेन जलं गृहीत्वा वामहस्ते तत्पात्रं स्पृशन्"ॐब्रांब्रींब्रूं भो भो वरुण जलनाथ शीघ्रं मे प्रसन्नो भव सिद्धिं मे देहि इममोदनबलिं गृह्ण गृह्ण हुं फट्"इति मंत्रेण तस्मिन्पात्रे जलं बलिं चोत्सृज्य तांबूलं च दत्त्वा प्रणमेत्॥५॥ ततो वायुकोणगतकीलसमीपं गत्वा तत्र"ॐ यं वायो सांग सपरिवार इहागच्छागच्छ"इति वायुमावाह्य मृगारूढं वृक्षायुधधरं स्वमरुद्गणसहितं ध्यात्वा "ॐ यं वायवे नमः" इत्यासनाद्युपचारैः संपूज्य तत्पुरतश्चतुरस्त्रं मंडलं जलेन कृत्वा तत्र पायसपूरितं पुटकं निधाय दक्षहस्ते जलं गृहीत्वा वामहस्तेन तत्पात्रं स्पृशन् " ॐ वांवींवूं ब्रांब्रंब्रीं भो भो वायो भुवनपते शीघ्रं मे प्रसन्नो भव सिद्धिं मे देहि इमं पायसबलिं गह्ण गृह्ण हुं फट्" इति मंत्रेण तस्मिन्पात्रे जल बलिं चोत्सृज्य ताम्बूलं च दत्त्वा प्रणमेत् ॥६॥ ततः उत्तरदिग्गतकीलसमीपं गत्वा तत्र"ॐ कुं कुबेर सांग सपरिवार इहागच्छागच्छ"इति कुबेरमावाह्य नरवाहनं गदाहस्तं शुक्लवर्णं यक्षगण परिवेष्टितं ध्यात्वा"ॐ कुं कुबेराय नमः"इत्यासनाद्युपचारैः संपूज्य तत्पुरतश्चतुरस्त्रं मंडलं जलेन कृत्वा तत्रापूपपरितं पुटकं निधाय दक्षहस्ते

जलं गृहीत्वा वामहस्तेन तत्पात्रं स्पृशन् "ॐ क्रूंक्रूंक्रूं ॐ क्रांक्रांक्रां भो भो यक्षनाथ शीघ्रं मे प्रसन्नो भव सिद्धिं मे देहि इममपूपबलिं गृह्ण गृह्ण हुं फट्" इति मंत्रेण तस्मिन्पात्रे जलं बलिं चोत्सृज्य तांबूलं च दत्त्वा प्रणमेत् ॥ ७ ॥ ततः ईशानकोणगतकीलसमीपं गत्वा तत्र "ॐ हं ईशान सांग सपरिवार इहागच्छागच्छ" इतीशानमावाह्य वृषभारूढं शूलहस्तं श्वेतवर्णं विद्यागणसेवितमीशानं ध्यात्वा "ॐ हं ईशानाय नमः" इत्यासनाद्युपचारैः संपूज्य तत्पुरतश्चतुरस्रं मण्डलं जलेन कृत्वा तत्र शष्कुलीपूरितपुटकं निधाय दक्षहस्ते जलं गृहीत्वा वामहस्तेन तत्पात्रं स्पृशन् "ॐ श्रांश्रींश्रूं ॐ श्रांश्रांश्रां भो भो ईशान विद्याधिपते शीघ्रं मे प्रसन्नो भव सिद्धिं मे देहि इमं शष्कुलीबलिं गृह्ण गृह्ण हुं फट्।" इति मंत्रेण तस्मिन्पात्रे जलं बलिं चोत्सृज्य तांबूलं च दत्त्वा प्रणमेत् ॥८॥ इत्यष्टदिक्पालेभ्यो बलिं दत्त्वा ततः मध्यस्तंभसमीपे गत्वा नि[illegible]ः सन् ततः 'ह्रांह्रींह्रूं स्तंभाय नमः' इत्यासनाद्युपचारैः संपूज्य मंत्रमयं कवचं पठेत् ॥ कवचं मंत्रमयं यथा— "ॐ ह्रांह्रींह्रूंह्रः क्षांक्षींक्षूंक्षः खांखींखूंखः घ्रांघ्रींघ्रूंघ्रः म्रांम्रींम्रूंम्रः म्रोंम्रोंम्रोंम्रों क्रोंक्रोंक्रोंक्रों श्रोंश्रोंश्रोंश्रों ज्रोंज्रोंज्रोंज्रों हुंहुंहुंहुंहुंहुंहुंहुं फट् सर्वतो रक्ष रक्ष रक्ष रक्ष भैरवनाथनाथ हुं फट्।" इति मंत्ररूप[1]कवचद्वारा स्वशरीरे व्यापकरूपेणात्मरक्षां कृत्वा स्तंभसमीपे स्वासने पूजिते पूर्वाभिमुख उपविश्य स्वपुरतः स्तंभात् पश्चिमे भूतले यंत्रं लिखित्वा तन्मध्ये देवमावाह्य आसनादिषोडशोपचारैः संपूज्य अंगादि संपूज्य तत्राष्टदले पूज्यपूजकयोर्मध्ये प्राचीं तदनुसारेणान्या दिशः प्रकल्प्य प्राचीक्रमेण । ॐ असितांगभैरवाय नमः ॥ १ ॥ ॐ रुरुभैरवाय नमः ॥ २ ॥ ॐ चण्डभैरवाय नमः ॥ ३ ॥ ॐ क्रोधभैरवाय नमः ॥ ४ ॥ ॐ उन्मत्तभैरवाय नमः ॥ ५ ॥ ॐ कपालभैरवाय नमः ॥ ६ ॥ ॐ भीषणभैरवाय नमः ॥ ७ ॥ ॐ संहारभैरवाय नमः ॥ ८ ॥ इत्यष्टौ भैरवान् पूजयेत् ॥ ततः षोडशदले प्राच्यादिक्रमेण ॐ कुलिशाय नमः ॥ १ ॥ ॐ सुकुलिशाय नमः ॥ २ ॥ ॐ जामित्राय नमः ॥ ३ ॥ ॐ रामठाय नमः ॥ ४ ॥

---

१ अस्य प्रसादमासाद्य साधको निर्भयो भवेत् । सर्वरक्षाकरः प्रोक्तः साधकाभीष्टदायकः ॥ एवं विधाय मतिमांस्तनौ रक्षां विशालधीः । वीरशांतिमथो कुर्यात्सर्वकार्यस्य सिद्धये ॥ यतः सिध्यंति कार्याणि साधकानां महेश्वरि । यावत्कुर्यान्न वीराणां शांतिं साधकसत्तमः ॥ तावन्न जायते सिद्धिः साधकस्य कथंचन ॥

ॐ अरिभाय नमः ॥ ५ ॥ ॐ प्रचंडाय नमः ॥ ६ ॥ ॐ चण्डकेशाय नमः ॥ ७ ॥ ॐ चण्डात्मने नमः ॥ ८ ॥ ॐ चामराय नमः ॥ ९ ॥ ॐ चरित्राय नमः ॥ १० ॥ ॐ चमत्काराय नमः ॥ ११ ॥ ॐ चंचलाय नमः ॥ १२ ॥ ॐ चारुभूषणाय नमः ॥ १३ ॥ ॐ चामीकराय नमः ॥ १४ ॥ ॐ चारुवाहाय नमः ॥ १५ ॥ ॐ चारुवाहांकिताय नमः ॥ १६ ॥ इति वटुके षोडशामित्राणि पूजयेत् ॥ तद्बहिरष्टदलेषु प्राच्यादिक्रमेण ॐ ब्राह्म्यै नमः ॥ १ ॥ ॐ माहेश्वर्य्यै नमः ॥ २ ॥ ॐ कौमार्य्यै नमः ॥ ३ ॥ ॐ वैष्णव्यै नमः ॥ ४ ॥ ॐ वाराह्यै नमः ॥ ५ ॥ ॐ नारसिंह्यै नमः ॥ ६ ॥ ॐ चामुंडायै नमः ॥ ७ ॥ ॐ चंडिकायै नमः ॥ ८ ॥ इत्यष्टौ मातृकाः पूजयेत् ॥ ततो भूपुरे पूर्वादिक्रमेण इन्द्रादिदशदिक्पालान् वज्राद्यायुधानि च संपूज्य पुनः मध्ये श्रीवटुकभैरवं धूपादिनमस्कारांतं पूजयित्वा पायसनैवेद्यं दत्त्वा अक्षतानादाय स्थापितयंत्रदेवतामंडले विकिरन् वीरशांतिं पठेत्। तथा च— " ॐ श्मशानदेशे ये वीराः शिरस्यादाय शासनम्। मम स्थिता निकृंतंति साधकानां मनोरथान् ॥ अपूजिताः पूजितास्ते सर्वकामफलप्रदाः ॥ १ ॥" इति वीरशांतिं पठित्वा तत्रैव ॐ चंड आयाहि ॥ १ ॥ ॐ प्रचंड आयाहि ॥ २ ॥ ॐ ऊर्ध्वकेश आयाहि ॥ ३ ॥ ॐ भीषण आयाहि ॥ ४ ॥ ॐ प्रभीषण आयाहि ॥ ५ ॥ ॐ व्योमकेश आयाहि ॥ ६ ॥ ॐ व्योमवाह आयाहि ॥ ७ ॥ ॐ व्योमव्यापक आयाहि ॥ ८ ॥ इति पृथक् पृथक् गंधादिभिरुपचारैः संपूज्य पायसनैवेद्यं च पृथक् पृथक् समर्प्य निर्भयः सन् पश्चिमाभिमुखः प्राणायामऋष्यादिन्यासपूर्वकं प्रयोगोक्तान् न्यासान् कृत्वा प्राग्वन्मालां संपूज्य मूलमंत्रस्याष्टाक्षरपदोच्चारणपूर्वकमुच्चैः स्तवराजं पठित्वा प्रसन्नचित्तो मूलमंत्रं जपेत् ॥ तदा देवतायामागतायां वामहस्तेन पायसपात्रमादाय दक्षिणहस्तेन देवं भोजयेत् ॥ ततस्तृप्तो देवो वरं वरयेति ब्रूयात्तदा दंडवद्भूमौ प्रणम्य निजेप्सितवरं गृहीत्वा स्वयं गत्वा महोत्सवं कुर्यात् ॥ तथा च (रुद्रयामले) " भैरवाय समीपे तु वामहस्तेन पायसम् ॥ भोजयेच्च जपं कुर्यान्निर्भयः प्रीतमानसः ॥ १ ॥ तृप्तो देवो यदा ब्रूयाद्वरं वरय वाञ्छितम् ॥ प्रणम्य दंडवद्भूमौ वाञ्छितं वरमुच्चरन् ॥ २ ॥ गृहे चागत्य प्रयत उत्सवं च समाचरेत् ॥ अनेन

मनुना देवि सिद्धो भवति भूतले ॥ ३ ॥ असाध्यं नास्ति लोकेषु सत्यं सत्यं मयोदितम् ॥ ४ ॥" इति वीरसाधनप्रयोगः ॥ अथ वटुकभैरवदीपदानप्रयोगः ॥ उक्तं च—(शिवागमसारे) पार्वत्युवाच ॥ देवदेव जगन्नाथ भक्तानुग्रहकारक ॥ दीपदानविधिं ब्रूहि बटुकस्य महात्मनः ॥ १ ॥ महादेव उवाच ॥ नोक्तः पूर्वं महेशानि दीपो वै भैरवस्य च ॥ आपत्काले महादेवि दीपयागं समाचरेत् ॥ ॥ २ ॥ न तिथिर्न च नक्षत्रं न योगः करणं शशी ॥ न राशिर्न च सूर्यादिग्रहान्नैव विचिंतयेत् ॥ ३ ॥ यथाकामनया ध्यात्वा दीपदानं प्रयोजयेत् ॥ दीपनाशे पुनर्दीपं कृत्वा शांतिं तु कारयेत् ॥ ४ ॥ त्रिपंचसप्तनवभिः पात्रं कृत्वा विचक्षणः ॥ शुभे सौम्यमुखो दीपो ह्यशुभे दक्षिणामुखः ॥ ५ ॥ (तत्र मुहूर्तनिर्णयः) श्रावणाश्विनवैशाखकार्तिकेयादिपंचके ॥ शुक्लपक्षे प्रकर्तव्या यावत्कृष्णा च पंचमी ॥ १ ॥ सप्तमी पूर्णिमा चैव द्वितीया पंचमी तथा ॥ त्रयोदशी च दशमी तृतीया प्रतिपत्तथा ॥ २ ॥ द्वादशी च तथा षष्ठी ह्येताः स्युस्तिथयः शुभाः ॥ वृद्धिवैधृतिपाताश्च ये ते योगाः शुभाः स्मृताः ॥ ३ ॥ बालवं कौलवं चैव गरं चेति शुभानि वै ॥ ग्रीष्मं विना शुभाः पंच ऋतवः परिकीर्तिताः ॥ ४ ॥ मासद्वयात्मकाः श्रेष्ठा दिनं दिनार्द्धमेव च ॥ ५ ॥ सूर्योदयं समारभ्य यावदस्तं गतो रविः ॥ अहोरात्रप्रमाणेन ग्रीष्माद्याः परिकीर्तिताः ॥ ६ ॥ दिवा पूर्वाह्णकः कालो रात्रौ निशीथ एव च ॥ यद्वा सर्वत्र रात्रौ तु सूर्य्यचन्द्रोपरागयोः ॥ अर्द्धोदये महाष्टम्यां कालमोहौ च रात्रिके ॥ ७ ॥ (अथ कार्यपरत्वेन पात्रविस्तारे तैलमानम्) विंशत्पल मिते पात्रे बुध्नोच्छ्राये षडंगुलम् ॥ विस्तारे चांगुलान्येव षोडश परिकीर्तितम् ॥ १ ॥ पंचाशत्पलगव्यं च वश्ये चौर्यादिकर्मणि ॥ त्रिंशद्दशपले पात्रे मानं तद्वत्प्रकीर्तितम् ॥२॥ षष्टिपलमिते पात्रे बुध्नोच्छ्राये नवांगुलम् ॥ अंगुलानि चतुर्विंशदायामे परिकल्पयेत् ॥ ३ ॥ पंचसप्तमिते तैले सर्वशत्रुविनाशनम् ॥ द्विपंचाशत्पले पात्रे बुध्नोच्छ्राये तु षष्टिमत् ॥ ४ ॥ शतं पलमिते तैले द्वीपाद्वैरिविनाशनम् ॥ शतं पलमिते पात्रे चोच्छ्रायो द्वादशांगुलः ॥ ५ ॥ द्वात्रिंशच्चैव ह्यायामे तन्मध्ये तु सहस्रकम् ॥ सर्वकर्मणि सिद्धिः स्याद्दीपे पलसहस्रके ॥ ६ ॥ सपादशतपात्रे च पंचोत्तरशताधिके ॥ पंचदशांगुलोच्छ्रायं व्यायामे षट् च त्रिंशके ॥ ७ ॥ अयुतपलदीपश्च निगडा

द्वंदिमुक्तये ॥ सहस्रपलदीपे च बंदिमोक्षः प्रजायते ॥८॥ त्रिंशत्पलमिते पात्रे मान्यं चैव तु पूर्ववत् ॥ त्रिंशत्पलमिते तैले दिनान्येकोनविंशतिः ॥ ९ ॥ कन्याभिकांक्षी तैलेन प्रत्यहं दीपमाचरेत् ॥ इच्छितां लभते कन्यां भैरवस्य प्रसादतः ॥ १० ॥ नृकपालमिते पात्रे चोच्छ्रायं तु रसांगुलम् ॥ विंशत्पलमिते दीपे प्रत्यहं विंशतिर्दिने ॥ ११ ॥ सर्वरोगविनाशाय क्षयापस्मारदारुणे ॥ दशपलमिते पात्रे बुध्नोच्छ्राये तु त्रिंशतम् ॥ १२ ॥ दशपलमिते तैलं प्रत्यहं सप्तवासरे ॥ राजवश्यकरं क्षिप्रं यदि साक्षाज्जगत्पतिः ॥ नित्यदीपप्रमाणे तु पात्रं पलत्रयं स्मृतम् ॥ १३ ॥ (तंत्रांतरेऽपि) शतमष्टोत्तरं चाथ पलानि प्रथमे विधौ ॥ अष्टाशीति द्वितीये च परेऽष्टाविंशतिः प्रिये ॥ सर्वकार्येषु देवेशि संख्या प्रोक्ता त्रिधाऽत्र वै ॥ १४ ॥ (अथ कार्यपरत्वेन पात्रे धातुमानम्) सौवर्णं सिद्धिदं पात्रं वश्ये रौप्यं प्रकल्पयेत् ॥ विद्वेषणकरं लौहं मारणे मृण्मयं तथा ॥ १५ ॥ उच्चाटनकरं कांस्यं मोहे पित्तलजं स्मृतम् ॥ अन्योक्तसर्वकार्य्येषु सर्वाभावे तु ताम्रजम् ॥ १६ ॥ (तंत्रांतरेऽपि) गोधूमाश्च तिला माषा मुद्गाश्च तण्डुलाः क्रमात् ॥ पंचधान्यमिदं प्रोक्तं सर्वदा दीपदापने ॥ १७ ॥ वश्ये तण्डुलपिष्टोत्थं मारणे माषपिष्टजम् ॥ तिलपिष्टसमुद्भूतमुच्चाटनविधौ स्मृतम् ॥ १८ ॥ प्रियस्यागमने प्रोक्तं गोधूमोत्थं सतण्डुलम् ॥ मोहने मुद्गजं प्रोक्तं पात्रद्रव्यमनुक्रमात् ॥ १९ ॥ (अथ कार्य्यपरत्वेन तैलमानम्) गव्यमाकर्षणे कृत्ये कौस्तुभं स्तंभने स्मृतम् ॥ तिलतैलं तथा नव्यं घृतं वश्ये प्रकल्पयेत्॥१॥ कटुतैलं द्वेषणे च मारणे राजिकं स्मृतम् ॥ आज्यं चौष्ट्रं माहिषं च मैषमुच्चाटने मतम् ॥ २ ॥ वंदिबंधनमोक्षे च तथा भूतपिशाचके ॥ सार्षपं तैलमापूर्य दीपदानं विधीयते ॥ ३ ॥ अथवा तिलतैलं तु सर्वकार्ये प्रशस्यते ॥ ४ ॥ (अथ कार्यपरत्वेन वर्तिमानम्) एका पंच तथा सप्त एकविंशतिसंख्यया ॥ आयुग्माऽथ प्रकर्तव्या युग्मां नैव तु कारयेत् ॥ १ ॥ (तंत्रांतरेऽपि) वर्तिरेका प्रकर्तव्या तिस्रो वा वर्तयस्तथा ॥ शतेनं त्रिशतेनाथ सहस्रेणाथ

१ (तत्रांतरेऽपि) शुभकार्ये माषमयं विपरीते तु लोहजम् ॥ २ (तंत्रांतरेपि) गोघृतेन कृते दीपे देवता वशमानयेत् ॥ वश्यार्थमतसीतैलम् । मधुवृक्षजं तैलं विद्वेषे । उच्चाटने करंजतैलम् । वादमोक्षे भूतपिशाचनिवारणे सर्षपतैलम् ॥

वर्तिकाम् ॥२॥ कारयित्वा शुभे पात्रे संस्थाप्य ज्वालयेत्तथा ॥ श्वेतं शांतौ तथा पीतं स्तंभे वश्ये तु रक्तकम् ॥ ३ ॥ मांजिष्ठं द्वेषणे प्रोक्तं मारणे कृष्णसूत्रजम् ॥ सर्वाभावे महादेवि श्वेतसूत्रं प्रशस्यते ॥ ४ ॥ (अथ दीपदानप्रयोगः॥) तत्रात्मनो यजमानस्य वा चन्द्रतारानुकूले शुभेऽह्नि तिथिवारसुलग्नेषु त्वरितकार्यं चेदमृतघटीषु शुभहोरायां वा दीपारंभं कुर्यात् ॥ स च ग्रहणे संक्रांतौ कृष्णाष्टम्यां दुर्गोत्सवे ऽर्धोदयादिमहापर्वसु कृतस्तात्कालिकफलप्रदो भवति ॥ दीपदानसंभारो यथा—कपिलागोमयम् १ चिंचाद्यम्लद्रव्यम् २ यथाकामं दीपपात्रम् ३ यथोक्तमाज्यं तैलं वा ४ यथोक्ता वर्तयः ५ शीघ्रकार्ये पात्रपल ६३ द्रव्यपल १०८ तंतु १००० द्वितीयपक्षे पात्रपल ३२ द्रव्यपल ८८ तंतु ३०० मध्यप्रकारे पात्रपल १६ द्रव्यपल २८ तंतु १०० कनिष्ठपक्षे पात्रपल ८ द्रव्यपल ८ तंतु १६ नित्यदीपे पात्रपल ३ द्रव्यपल १ तंतु २१ शुभे दीपमुखमुत्तरे । साधकः पूर्वाभिमुखः । आधारयंत्रमुखमुत्तरे । अशुभे दीपयंत्रसाधकानां मुखं दक्षिणे । नित्ये षडंगुलान्यष्टखदिरकीलानि नैमित्तिके द्वादशांगुलानि कीलानि दीपाग्रे प्रथमकीलपूजनं दक्षिणावर्ते दीवडी ८ कीलप्रत्येक १ रक्तचन्दनसिंदूरादिसुपकान् माषान् कमलाकारं रक्तचंदनकरवीरकुसुमाक्षतैर्युतं सदीपं बलिदानार्थमेकैकरात्रे एवाष्टपात्रे संपूर्य एवं च दीपदानात्पूर्वदिने सामग्रीं संपाद्य एकभक्तव्रतं कृत्वाऽपरदिने कृतोपवासो भूमौ स्वपेत् । दीपदानदिने ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय नित्यनैमित्तिकं समाप्य कंबलासन उपविश्य आदौ गणपतिपूजनं कृत्वा अर्घं संस्थाप्य देशकालौ संकीर्त्य श्रीमद्बटुकभैरवप्रीतिकामो दीपदानं कर्तुं ममेप्सितफलावाप्त्यै आचार्यं त्वामहं वृणे इत्याचार्यं वृत्वा वस्त्रभूषणानि निवेद्य दक्षिणां दत्त्वा "ॐ भक्त्या समागतोऽहं ते पादयोर्भक्तवत्सल ॥ दीपकार्यं च भवता संपाद्यं वै नमो नमः ॥ १ ॥" इति मंत्रेण दंडवन्नमस्कृत्य अन्यान् त्रीन् पंच सप्त नवैकादश वा ब्राह्मणान् वृणुयात् ॥ तैर्ब्राह्मणैः सहाचार्यः पुण्याहवाचनादिनांदीश्राद्धांतानि कृत्वा भूतशुद्धिप्राणप्रतिष्ठांतर्मातृकाबहिर्मातृकासृष्टिस्थितिसंहारमातृकान्यासं च कृत्वा पद्धतिमार्गेण पंचदश न्यासान् कुर्यात् ॥ ततः सपादहस्तां समंततः चतुरस्रां चतुरंगुलोच्चां दीपवेदीं शोधितस्थले निर्माय कपिलागोमयेनोपलिप्य तस्योपरि

रक्तचंदनेन वटुकभैरवप्रयोगोक्तयंत्रं लिखेत् ॥ ततो दीपवेदिकाग्रे तंदुलैरष्टदलं कृत्वा तस्योपरि कलशोक्तविधिना कलशं संस्थाप्य ततः स्वर्णादिनिर्मितां वटुकप्रतिमामग्न्युत्तारणपूर्वकमासनमंत्रेणासनं दत्त्वा कलशोपरि स्थापयित्वा प्राणान्प्रतिष्ठाप्य पाद्यादिनमस्कारांतं संपूज्य पुष्पांजलिं च दद्यात् ॥ ततो देशकालौ संकीर्त्य मम यजमानस्य वा सकलमनोरथसिद्धये प्रयोगानुसारेण चत्वारिंशद्दिनं वाष्टविंशतिदिनं वा एकविंशतिदिनं वा पंचदशदिनं वा सप्तदिनपर्यंतममुकसंख्यामितेन पात्रेण घृतेन तैलेन वा अमुकसंख्याकाभिर्वर्तिभिर्दीपदानमहं करिष्ये इति संकल्पयेत् ॥ ॐ अस्य श्रीवटुकभैरवदीपदानमालामंत्रस्य मन्मथ ऋषिः । पंक्तिश्छंदः । आपदुद्धारकवटुकभैरवो देवता । वं बीजम् । ह्रीं शक्तिः । मम सर्वमनोरथसिद्धये दीपदाने विनियोगः ॥ ॐ मन्मथऋषये नमः शिरसि ॥ १ ॥ पंक्तिच्छंदसे नमः मुखे ॥ २ ॥ आपदुद्धारकवटुकभैरवदेवतायै नमः हृदि ॥३॥ वं बीजाय नमः गुह्ये ॥४॥ ह्रीं शक्तये नमः पादयोः ॥ ५ ॥ विनियोगाय नमः सर्वांगे ॥६॥ इति ऋष्यादिन्यासं कृत्वा प्रयोगोक्तन्यासादिकं विधाय यथाकामं ध्यायेत् । ततः पूर्वोक्तदीपवेद्युपरि लिखितं यंत्रमक्षतैः पूरयित्वा तस्या वेद्या अष्टदिक्षु खदिरवृक्षोद्भवानष्टकीलान् निखाय तेषु कीलेषु पूर्वादिदिशमारभ्याष्टभैरवेभ्यो बलिं दद्यात् ॥ तथा च––पूर्वकीलसमीपे जलेन चतुरस्रमंडलं कृत्वा तत्र माषपात्रं निधाय "ॐ जयंतभैरवाय नमः" इति गंधादिभिः जयंतं संपूज्य दक्षहस्ते जलं गृहीत्वा वामहस्तेन तत्पात्रं स्पृशन् ततः "ॐ ह्रीं जयंतभैरव एह्येहि इमं सदीपं माषान्नबलिं गृह्ण गृह्ण मां रक्ष रक्ष अभीष्टं कुरु कुरु स्वाहा" इति मंत्रेण तस्मिन् पात्रे जलं बलिं चोत्सृज्य प्रणमेत् ॥ १ ॥ ततः आग्नेयकोणगतकीलसमीपे जलेन चतुरस्रमंडलं कृत्वा तत्र माषपात्रं निधाय "ॐअघोरभैरवाय नमः" इति गंधादिभिरघोरं संपूज्य दक्षहस्ते जलं गृहीत्वा वामहस्तेन तत्पात्रं स्पृशन् ततः "ॐ ह्रीं अघोरभैरव एह्येहि इमं सदीपं माषान्नबलिं गृह्णगृह्ण मां रक्ष रक्ष अभीष्टं कुरु कुरु स्वाहा" इति मंत्रेणास्मिन्पात्रे जलं बलिं ॥२०३॥
चोत्सृज्य प्रणमेत् ॥२॥ ततः दक्षिणकीलसमीपे जलेन चतुरस्रमंडलं कृत्वा तत्र माषपात्रं निधाय "ॐ चामीकराय नमः" इति चामीकरं संपूज्य दक्षहस्ते जलं गृहीत्वा वामहस्तेन तत्पात्रं स्पृशन् ततः " ॐ ह्रीं चामीकरभैरव एह्येहि इमं सदीपं माषान्नबलिं गृह्ण गृह्ण मां

रक्ष रक्ष अभीष्टं कुरुकुरु स्वाहा" इति मंत्रेणास्मिन्पात्रे जलं बलिं चोत्सृज्य प्रणमेत् ॥ ३ ॥ ततः नैर्ऋत्यकोणगतकीलसमीपे जलेन चतुरस्रमंडलं कृत्वा तत्र माषपात्रं निधाय "ॐ असितांगभैरवाय नमः" इति असितांगभैरवं संपूज्य दक्षहस्ते जलं गृहीत्वा वामहस्तेन तत्पात्रं स्पृशन् "ॐ असितांगभैरव एह्येहि इमं सदीपं माषान्नबलिं गृह्ण गृह्ण मां रक्ष रक्ष अभीष्टं कुरु कुरु स्वाहा" इति मंत्रेणास्मिन्पात्रे जलं बलिं चोत्सृज्य प्रणमेत् ॥ ४ ॥ ततः पश्चिमकीलसमीपे जलेन चतुरस्रमंडलं कृत्वा तत्र माषपात्रं निधाय "ॐ भीषणभैरवाय नमः" इति भीषणभैरवं संपूज्य दक्षहस्ते जलं गृहीत्वा वामहस्तेन तत्पात्रं स्पृशन् "ॐ ह्रीं भीषणभैरव एह्येहि इमं सदीपं माषान्नबलिं गृह्ण गह्ण मां रक्ष रक्ष अभीष्टं कुरु कुरु स्वाहा" इति मंत्रेणास्मिन्पात्रे जलं बलिं चोत्सृज्य प्रणमेत् ॥ ५ ॥ ततो वायुकोणगतकीलसमीपे जलेन चतुरस्रमण्डलं कृत्वा तत्र माषपात्रं निधाय "ॐ प्रचंडभैरवाय नमः" इति प्रचंडभैरवं संपूज्य दक्षहस्ते जलं गृहीत्वा वामहस्तेन तत्पात्रं स्पृशन् "ॐ ह्रीं प्रचंडभैरव एह्येहि इमं सदीपं माषान्नबलिं गृह्ण गृह्ण मां रक्ष रक्ष अभीष्टं कुरु कुरु स्वाहा" इति मंत्रेणास्मिन्पात्रे जलं बलिं चोत्सृज्य प्रणमेत् ॥ ६ ॥ ततः उत्तरदिग्गतकीलसमीपे जलेन चतुरस्रमण्डलं कृत्वा तत्र माषपात्रं निधाय "ॐ करालभैरवाय नमः" इति करालं संपूज्य दक्षहस्ते जलं गृहीत्वा वामहस्तेन तत्पात्रं स्पृशन् "ॐ ह्रीं करालभैरवाय एह्येहि इमं सदीपं माषान्नबलिं गृह्ण गृह्ण मां रक्ष रक्ष अभीष्टं कुरु कुरु स्वाहा" इति मंत्रेणास्मिन्पात्रे जलं बलिं चोत्सृज्य प्रणमेत् ॥ ७ ॥ ततः ईशानकोणगतकीलसमीपे जलेन चतुरस्रमंडलं कृत्वा तत्र माषपात्रं निधाय "ॐ कपालभैरवाय नमः" इति कपालं भैरवं संपूज्य दक्षहस्ते जळं गृहीत्वा वामहस्तेन तत्पात्रं स्पृशन् "ॐ ह्रीं कपालभैरव एह्येहि इम सदीपं माषान्नबलिं गृह्ण गृह्ण मां रक्ष रक्ष अभीष्टं कुरु कुरु स्वाहा" इति मंत्रेणास्मिन्पात्रे जलं बलिं चोत्सृज्य प्रणमेत् ॥ ८ ॥ इत्यष्टदिक्षु बलिं दत्त्वा "ॐ गुरुभ्यो नमः ॥ १ ॥ ॐ परमगुरुभ्यो नमः ॥ २ ॥ ॐ परात्परगुरुभ्यो नमः ॥ ३ ॥ ॐ परमेष्ठिगुरुभ्यो नमः ॥ ४ ॥ ॐ ग्लौं गणपतये नमः ॥ ५ ॥ क्षौं क्षेत्रपालाय नमः ॥ ६ ॥ ॐ वं वटुकभैरवाय नमः ॥ ७ ॥ इति" नत्वा ततो यथाकामं

कृतं दीपं वेदीमध्ये तंडुलोपरि संस्थाप्य गायत्रीमंत्रेण यथाकामं घृतं तैलं वाऽऽपूर्य यथाकामं वर्तिं निधाय यावत्संख्यकास्तन्तवस्ता वर्तीभिर्मंत्रावृत्तिभिरभिमंत्र्य मूलेन दीपानुरूपां शलाकां दीपे निधाय दक्षिणधारां छुरिकां निधाय "ॐ ह्रीं क्षीं छुरिके मम शत्रूच्छेदिनि रिपून् निर्दलय निर्दलय मां पाहि पाहि स्वाहा"इति छुरिकां संपूज्य ततः"ॐ ह्रां ह्रीं सर्वांगसुंदर्य्यै शलाकायै नमः" इति शलकां पूजयेत्।ततो मूलेन गायत्रीमंत्रेण वा दीपं प्रज्वाल्य पूर्ववत्पुनर्न्यासादिकं कृत्वा हस्ते कुशजलगंधाक्षतपुष्पाणि गृहीत्वा"ॐ ऐं श्रीं क्लीं ऐं श्रीं सर्वज्ञाय प्रचंडपराक्रमाय वटुकभैरवाय इमं दीपं गृहाण सर्वकार्याणि साधय साधय दुष्टान्नाशय २ त्रासय २ सर्वतो मम रक्षां कुरु कुरु हुं फट् स्वाहा" इति दीपं संकल्प्य जलं च दीपाग्रे निक्षिप्य पुनर्दक्षहस्ते जलमादाय "ॐ गृहाण दीपं देवेश वटुकेश महाप्रभो ॥ ममाभीष्टं कुरु क्षिप्रमापद्भ्यो मां समुद्धर ॥ १ ॥" मूलं पठित्वा "वटुकभैरवाय इमं दीपं निवेदयामि नमः" इति जलं भूमौ निक्षिप्य दीपं भैरवाय निवेद्य दीपस्य प्राणप्रतिष्ठां कुर्यात्।तथा च--करेणाच्छाद्य ॐ आं ह्रीं क्रौं यँरँलँवँशँषँसँह्रौं अँसँहंसः ह्रीं अँ हंसः अस्य वटुकभैरवदीपस्य प्राणा इह प्राणाः। पुनः अस्य वटुकभैरवदीपस्य जीव इह स्थितः। पुनः अस्य वटुकभैरवदीपस्य सर्वेन्द्रियाणि इह स्थितानि ।पुनः अस्य वटुकभैरवदीपस्य वाङ्मनस्त्वक्चक्षुःश्रोत्रजिह्वाघ्राणपाणिपादपायूपस्थानि इहैवागत्य सुखं चिरं तिष्ठंतु स्वाहा ॥ ४ ॥ इति प्राणान्प्रतिष्ठाप्य तत्र दीपे वटुकमावाह्य यथाकामं ध्यात्वा पाद्यादिपुष्पांतैरुपचारैः पद्धतिमार्गेण संपज्य प्रयोगोक्तावरणपूजां च कृत्वा धूपादिनमस्कारांतं संपूज्य बलिं दद्यात्। तथा च—दीपस्य वामभागे त्रिकोणवृत्तषट्कोणमंडलं कृत्वा"ॐ बलिमंडलाय नमः"इति मंडलं संपूज्य तत्राधारं संस्थाप्य तत्र शाल्योदनशर्करालाजचूर्णगुडापूपशष्कुलीसूपपायसान्नादिकं घृतप्लुतमनेकजातीयं बलिद्रव्यं (तंत्रांतरेऽपि) घृतमधुशर्करामोदकमाषान्नवटकं च विविधभक्ष्यद्रव्याणि यथासंभवं माषमुद्गान्नप्रधानबलिद्रव्यं वा क्षत्रियादिभिः समांसबलिद्रव्यं कमलाकारं कृत्वा तस्योपरि गंधाक्षतपुष्पदीपादिकं निधाय आधारोपरि संस्थाप्य देशकालौ

संकीर्त्य ममामुकफलावाप्तये श्रीवटुकभैरवप्रीतये अमुकद्रव्यबलिदानमहं करिष्ये ॥ इति संकल्प्य "ॐ वं वटुकबलिद्रव्याय नमः" इति संपूज्य दक्षहस्ते जलं गृहीत्वा वामकरांगुष्ठेन बलिपात्रं स्पृशन् मूलं पठित्वा "ॐ एह्येहि विदुषि पुरं भंजय २ नर्तय २ निग्रह २ महाभैरववटुक बलिं गृह्ण गृह्ण स्वाहा ॥ १ ॥ एह्येहि देवीपुत्र वटुकनाथ कपिलजटाभारभासुर त्रिनेत्र ज्वालामुख सर्व विघ्नान्नाशय २ सर्वोपचारसहितं बलिं गृह्ण गृह्ण स्वाहा ॥ २ ॥" इति मंत्रेण जलं बलिमुत्सृज्य प्रणमेत् ॥ समांसबलिपक्षे "ॐ पशु पाशाय विद्महे शिरश्छेदाय धीमहि ॥ तन्नः पशुः प्रचोदयात् ॥ १ ॥" ॐ अरिपिशितमांसान्नबलिं गृह्ण गृह्ण " शत्रुपक्षस्य रुधिरं पिशितं च दिने दिने ॥ भक्षयेद्यो गणैः सार्द्धं सारमेयसमन्वितः ॥ १ ॥ सर्वगणेभ्यो नमः । आमिषं गृह्ण २ भक्षय २ मां रक्ष रक्ष स्वाहा ॥" इति मंत्रेण दद्यात् । इति बलिं दत्त्वा यथाकामं देवं ध्यात्वा ततः अष्टोत्तरसहस्रमष्टोत्तरशतं वा यथाशक्ति मूलं प्रजप्याष्टो त्तरशतनामस्तवराजं च एकविंशतिवारमेकादशवारं वा शतवारं वा महाप्रयोगश्चेत्सहस्रवारं वा ब्राह्मणैः सहावृत्य पुनः पूर्वोक्त संख्यया मंत्रं जपेत् ॥ ततः "गुह्यातिगुह्य०" इति मंत्रेण जपं समर्प्य ततः स्तोत्रकवचसहस्रनामादिकं दीपसमाप्तिपर्यंतं प्रत्यहं पठेत् । यावद्दीपस्तावदशुभं न वदेत् ॥ क्रोधपरनिंदापरस्त्रीषु पराङ्मुखो भवेत् पाठांते वटुकान् कुमारिकाः सुवासिनीश्च पायसान्नैर्वटकैर्मोद कैश्चणकैश्च नानाभक्ष्यभोज्यैश्च प्रत्यहं तर्पयित्वा आचार्यः स्वयं वा शांतिस्तोत्रं पठेत् । शांतिस्तोत्रं यथा—"यस्यार्चनेन विधिना किमपीह लोके कर्म प्रसिद्धमिति नाम फलं प्रसूते ॥ तं संततं सकलसाधकवांछितार्थसिचिंतामणिं सुरगणाधिपतिं नमामि ॥ १ ॥ रक्तांबरं ज्वलनपिंगजटाकलापं ज्वालावलीकुटिलचन्द्रधरं त्रिनेत्रम् ॥ बालार्कचाम्रफलकांचनतुल्यवर्णं देवीसुतं वटुकनाथमहं भजामि ॥ २ ॥ हरतु कुलगणेशो विघ्नसर्पानशेषान्नयतु कुलसपर्यापूर्णतां साधकानाम् ॥ पिबतु वटुकनाथः शोणितं निंदकानां दिशतु सकलकामा न्साधकानां गणेशः॥३॥सततविततेजाश्चक्रभासा विनम्रग्रसनसमुदितो वै विश्वसंदोहनाभिः ॥ प्रलयनयननाभिः किंतु चारमोद्भवाभि

भवतु भुवनगर्भो भैरवो नः पुनातु ॥४॥ या काचिद्योगिनी रौद्रा सौम्या घोरतरापरा ॥ गृह्णातु बलिपूजां सा मम व्याधिं व्यपोहतु ॥५॥
नंदंतु साधकाः सर्वे विनश्यंतु प्रदूषकाः॥अवस्था शांभवी मेऽस्तु प्रसन्नोऽस्तु गुरुः सदा ॥६ ॥" इति पठेत्॥ततो जपदशांशेन होमतर्पण
मार्जनब्राह्मणभोजनं च कृत्वा ब्राह्मणान् जपानुसारेण दक्षिणादिभिः संतोष्य आचार्यं कार्यानुसारेण दक्षिणावस्त्रालंकारादिभिः परितोष्य
प्रणमेत् ॥ तथा च—" अयं दीपविधिः प्रोक्तो वटुकस्य तवानघे ॥ योजनीयः प्रयत्नेन सत्यं सत्यं वदाम्यहम् ॥ १ ॥ परिवारसमा
युक्तौ सपुत्रौ सहपत्निकौ ॥ सर्वान्देवान्प्रपूज्याथावरणेन समन्वितान्॥ २ ॥ मध्यं तु पूजयेद्देवं वटुकं दीपमध्यतः ॥ पंचोपचारैः संपूज्य
धूपदीपादिभिः क्रमात् ॥ ३ ॥ कवचं स्तवराजं च आपदुद्धारणं जपेत् ॥ मंत्रं लक्षं जपेद्देवि कवचं चायुतं पठेत् ॥ ४ ॥ सहस्रं
स्तवराजं च कार्यमुद्दिश्य मंत्रवित् ॥ कलौ चतुर्गुणं प्रोक्तं दीपाग्रे प्रपठेत्सदा ॥ ५ ॥ सूर्यास्तकालमारभ्य यावत्सूर्योदयो भवेत् ॥ ताव
न्मंत्रं जपेद्रात्रौ कार्यमुद्दिश्य मंत्रवित् ॥ ६ ॥ अष्टमीदिनमारभ्य यावत्कृष्णा चतुर्दशी ॥ तावन्मंत्रं जपेद्रात्रौ सर्वकार्यप्रसाधने ॥ ७ ॥
नदीतीरे शिवागारे बिल्वमूले गिरौ तथा ॥ गुहायां सिद्धपीठे च सन्निधौ भैरवस्य च ॥८॥ पुत्रप्राप्तिः सहस्रे स्याद्द्विगुणे च धनागमः ॥
त्रिगुणे बंधनान्मुक्तिश्चतुःसंख्ये प्रियागमः॥९॥बाणसंख्ये स्तंभनं स्याद्रससंख्ये क्षयो भवेत्॥सप्तसंख्ये जगद्वश्यमष्टसंख्ये तु मोहनम्॥१०॥
अंकसंख्ये महोत्साह उच्चाटो दशसंख्यके ॥ एकादशेन देवेशि ह्यखिलाः सिद्धयः स्मृताः ॥ ११ ॥ लक्षेणैकेन देवेशि चक्रवर्ती
भवेद्ध्रुवम् ॥ कोटिसंख्ये महादेवि भवेद्भैरवसन्निभः ॥ १२ ॥ नौकाया व्यवहारे च जपेत्सप्तशतं तथा ॥ कृषिकर्मणि वाणिज्ये
रुद्रसंख्याशतानि च ॥ १३ ॥ दीपाग्रे कलशाग्रे च पठित्वा फलमाप्नुयात् ॥ दीपाग्रे च यथाशक्ति गायत्री वटुकस्य च ॥ १४ ॥
जपेद्दीपं समर्प्याथ कवचं प्रजपेत्ततः ॥ मंत्रं जप्त्वा पुनर्वर्म पठेन्मन्त्रं ततः परम् ॥ १५ ॥ स्तवराजं पठित्वा तु मंत्रं जप्त्वा निवेदयेत् ॥
पुरुषोत्तमपादाब्जद्वितयेऽर्पितमौलिना ॥ कथितो रामचन्द्रेण दीपदानविधिः शुभः ॥ १६ ॥ इति वटुकभैरवदीपदानविधानम् ॥
॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ श्रीवटुकभैरवपूजापद्धतिप्रारंभः ॥ "नमः कर्पूरगौराय कैलासाचलवासिने ॥ गौरीकंठग्रहानन्दनिष्पं

दारांधकाद्विषे ॥ १ ॥ उत्पत्तिस्थितिसंहारकारको जगदीश्वरः ॥ देवाधिदेवो वटुकभैरवोऽवतु मां सदा ॥२॥ भैरवाराधनविधिं प्रवक्ष्यामि समासतः ॥ साधकानां हितार्थाय मुमुक्षूणां विशेषतः ॥ षट्कर्मणां च संसिद्ध्यै वक्ष्ये भैरवपद्धतिम् ॥ ३ ॥" पुरश्चरणात् प्राक् तृतीय दिवसे क्षौरादिकं विधाय ततः प्रायश्चित्तार्थं विष्णुपूजां विष्णुतर्पणं विष्णुश्राद्धं होमं चांद्रायणादिव्रतं च कुर्यात् ॥ व्रताशक्तौ गोदानं द्रव्यदानं च कुर्यात् ॥ यदि सर्वकर्माशक्तस्तदा प्रायश्चित्तार्थं पंचगव्यप्राशनं कुर्यात् ॥ तत्र मंत्रः ॥ "ॐ यत्त्वगस्थिगतं पापं देहे तिष्ठति मामके ॥ प्राशनात्पंचगव्यं हि दहत्यग्निरिवेंधनम् ॥ १ ॥" इति पठित्वा प्रणवेन पंचगव्यं पिबेत् ॥ तद्दिने उपवासं कृत्वा अशक्तश्चेत् पयःपानं हविष्यान्नेन एकभुक्तव्रतं वा कुर्यात् ॥ ततः पुरश्चरणात् पूर्वदिने स्वदेहशुद्ध्यर्थं पुरश्चरणाधिकारप्राप्त्यर्थं चायुतगायत्रीजपं कुर्यात् ॥ तत्र क्रमः ॥ देशकालौ संकीर्त्य ज्ञाताज्ञातपापक्षयार्थं करिष्यमाणश्रीमद्वटुकभैरवपुरश्चरणाधिकारार्थ ममुकमंत्रेण सिद्ध्यर्थं च गायत्र्ययुतजपमहं करिष्ये ॥ इति संकल्प्य गायत्र्या अयुतं जपेत् ॥ ततो गायत्र्याःचार्यऋषिं विश्वामित्रं तर्पयामि ॥ १ ॥ गायत्रीछंदस्तर्पयामि ॥ २ ॥ सवितारं देवं तर्पयामि ॥ ३ ॥ इति तर्पणं कुर्यात् ॥ ततस्तस्यां रात्रौ देवतो पास्ति शुभाशुभं स्वप्नं विचारयेत् ॥ तत्र क्रमः ॥ स्नानादिकं कृत्वा हरिपादांबुजं स्मृत्वा कुशासनादिशय्यायां यथासुखं स्थित्वा वृषभध्वजं प्रार्थयेत् ॥ तत्र मंत्रः ॥ "ॐ भगवन्देवदेवेश शूलभृद्वृषवाहन ॥ इष्टानिष्टं समाचक्ष्व मम सुप्तस्य शाश्वत ॥ १ ॥ ॐ नमोऽजाय त्रिनेत्राय पिंगलाय महात्मने ॥ वामाय विश्वरूपाय स्वप्नाधिपतये नमः ॥ २ ॥ स्वप्ने कथय मे तथ्यं सर्वकार्येष्वशेषतः ॥ क्रियासिद्धिं विधास्यामि त्वत्प्रसादान्महेश्वर ॥ ३ ॥" इति मंत्रेणाष्टोत्तरशतवारं शिवं प्रार्थ्य स्वप्यात् ॥ ततः स्वप्नं दृष्टं निशि प्रातर्गुरवे विनिवेदयेत् अथवा स्वयं स्वप्नं विचारयेत् ॥ ततः चंद्रताराादिबलान्विते सुमुहूर्ते विविक्ते देशे जपस्थानं प्रकल्प्य पुरश्चरणदिवसे

१ लिंगं चन्द्रार्कयोर्बिंबं भारती जाह्नवी गुरुः ॥ रक्ताब्धितरणं युद्धं जयोऽनलसमर्चनम् ॥ शिखिहंसरथांगाढ्ये रथे स्थाने प्रमोहनम् ॥ आरोहणं खारसस्य धरालाभश्च निम्नगा ॥ प्रासादः स्यंदनं पद्मं छत्रं कन्या द्रुमः फली । नागो द्वीपो हयः पुष्पं वृषभोऽश्वश्च पर्वतः ॥ सुराघटो ग्रहास्तारा नारी सूर्योदयोऽम्बराः । हर्म्यशैलविमानानामारोहो गगने गमः ॥ मद्यमांसादनं विष्ठालेपो रुधिरसेचनम् । दध्योदनादनं राज्याभिषेको गोवृषध्वजाः ॥ सिंहः सिंहासनं शंखो वादित्रं रोचना दधि ॥ चन्दनं दर्पणं चैषां स्वप्ने संदर्शनं शुभम् ॥ तैलाभ्यक्तः कृष्णवर्णो नग्नो ना गर्तवायसौ ॥ शुष्ककण्टकिवृक्षश्च चांडालो दीर्घकन्धरः ॥ प्रासादस्तलहीनश्च नैते स्वप्ने शुभावहाः ॥ इति विचारयेत् ॥

श्रीमान्साधकेंद्रः प्रातःकालात्पूर्वं दंडद्वयात्मके ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय निद्रास्थानाद्बहिर्निर्गत्य हस्तौ पादौ प्रक्षाल्याचम्य रात्रिवस्त्रं परित्यज्यान्यवस्त्रं परिधाय शुद्धासने चोपविश्य स्वशिरसि सहस्रदलपंकजे कोटींदुप्रकाशपीठे श्रीगुरुं ध्यायेत् ॥ गुरुस्मरणम् । "आनंदमानंदकरं प्रसन्नं ज्ञानस्वरूपं निजबोधरूपम् ॥ योगीन्द्रमीड्यं भवरोगवैद्यं श्रीमद्गुरुं नित्यमहं भजामि ॥१॥" इति स्मृत्वा मानसोपचारैः संपूज्य "प्रातःप्रभृति सायांतं सायादिप्रातरंततः ॥ यत्करोमि जगन्नाथ तदस्तु तव पजनम् ॥ १ ॥" इत्यनेन मंत्रेण सर्वं गुरवे निवेद्य तदाज्ञां गृहीत्वा श्रीवटुकप्रातःस्मरणं कुर्यात् ॥ अथ श्रीवटुकप्रातःस्मरणम् ॥ "प्रातः स्मरामि वटुकं सकमारमूर्तिं श्रीस्फाटिकाभसदृशं कुटिलालकाढ्यम् ॥ वक्त्रं दधानमणिमादिगुणैर्हि युक्तं हस्तद्वयं मणिमयैः पदभूषणैश्च ॥१॥ प्रातर्नमामि वटुकं तरुणं त्रिनेत्रं कामास्पदं वरकपालत्रिशूलदंडान् ॥ भक्तार्तिनाशकरणे दधतं करेषु तं कौस्तुभाभरणभूषितदिव्यदेहम् ॥ २ ॥ प्रातःकाले सदाऽहं भगणपरिधरं भालदेशे महेशं नागं पाश कपालं डमरुमथ सृणिं खड्गघंटाभयानि॥दिग्वस्त्रं पिंगकेशं त्रिनयनसहितं मुंडमालं करेषु यो धत्ते भीमदंष्ट्रं मम विजयकरं भैरवं तं नमामि॥३॥ देवदेव कृपासिंधो सर्वनाशिन्महाव्यय॥संसारासक्तचित्तं मां मोक्षमार्गे निवेशय॥४॥ एतच्छ्लोकचतुष्कं वै भैरवस्य तु यः पठेत्॥सर्वबाधाविनिर्मुक्तो जायते निर्भयः पुमान्॥५॥"एवं ध्यात्वा गुरुमंत्रदेवतात्मनामैक्यं विभाव्य अजपाजपं गुरवे समर्पयेत् ॥ अथाजपाजपसंकल्पः संक्षेपतः॥ " आधारे लिंगनाभौ हृदयसरसिजे तालुमूले ललाटे द्वे पत्रे षोडशारे द्विदशदशदले द्वादशार्द्धे चतुष्के॥वासांते वालमध्ये डफकठसहिते आदियुक्ते स्वराणां हंक्षंतत्त्वार्थयुक्तं सकलदलगतं वर्णरूपं नमामि॥१॥षट्शतं तु गणेशस्य षट्सहस्रं प्रजापतेः ॥ षट्सस्रं गदापाणेः षट्सहस्रं पिनाकिनः ॥ २ ॥ आत्मनस्तत्सहस्रं च सहस्रं परमात्मनः ॥ सहस्रं श्रीगुरुभ्यश्च एतानि विनियोजयेत् ॥ ३ ॥ हंसो गणेशो विधिरेव हंसो हंसो हरिर्हंसमयश्च शंभुः ॥ हंसोऽपि जीवः परमात्महंसो हंसो गुरुर्हंसमयश्च शंभुः ॥ ४ ॥ "इति पठित्वा अहोरात्रोच्चारितं षट्शताधिकमेकविंशतिसहस्रमुच्छ्वासनिःश्वासात्मकमजपागायत्रीमंत्रजपं श्रीगणेशब्रह्मविष्णुरुद्रजीवात्मपरमात्मश्रीगुरुभ्यो यथासंख्यं समर्पयामि ॥ इत्युक्त्वाष्टोत्तरशतावृत्तिं हंसगायत्रीं जपेत् ॥ अथ

हंसगायत्रीमंत्रः॥ हरिः ॐ " हंसो हंसस्य विद्महे हंसो हंसस्य धीमहि ।। हंसो हंसः प्रचोदयात् ॥" इति जपित्वा " त्रैलोक्यचैतन्यमयि त्रिशक्ते श्रीविश्वमातर्भवदाज्ञयैव ॥ प्रातः समुत्थाय तव प्रियार्थ संसारयात्रामनुवर्तयामि ॥ १ ॥ " इति संप्रार्थ्य भूमिं प्रार्थयेत् ॥ अथ भूमिप्रार्थनामंत्रः ॥ " समुद्रमेखले देवि पर्वतस्तनमंडले ॥ विष्णुपत्नि नमस्तुभ्यं पादस्पर्शं क्षमस्व मे ॥ १ ॥" इति भूमिं संप्रार्थ्य श्वासानुसारेण भूमौ पादं दत्त्वा बहिर्व्रजेत् ॥ इति प्रातःकृत्यम् ॥ अथ शौचक्रिया ॥ ततो ग्रामाद्बहिः नैर्ऋत्यकोणे जनवर्जिते उत्तराभिमुखः अनुपानत्कः वस्त्रेण शिरः प्रावृत्य मलमोचनं कृत्वा मृत्तिकया जलेन यथासंख्यं शौचं कृत्वा हस्तौ पादौ प्रक्षाल्य गंडूषांतं दंतधावनं कुर्यात् ॥ अथ दंतधावनम् ॥ आम्रचंपकापामार्गाद्यन्यतमं द्वादशांगुलं दंतकाष्ठं गृहीत्वा प्रार्थयेत्॥ " आयुर्बलं यशो वर्चः प्रजाः पशुधनानि च ॥ श्रियं प्रज्ञां च मेधां च त्वं नो देहि वनस्पते ॥ ४ ॥" इति प्रार्थ्य " ॐ ह्रीं तडित्स्वाहा ॥ " इति मंत्रेण काष्ठं छित्त्वा " ॐ क्लीं कामदेवाय सर्वजनप्रियाय नमः ॥" इत्यनेन दंतान् संशोध्य "ऐं" मंत्रेण जिह्वामुल्लिख्य दंतकाष्ठं क्षालयित्वा नैर्ऋत्ये शुद्धदेशे निःक्षिपेत् ॥ मूलेन मुखं प्रक्षाल्याचम्य स्नानं कुर्यात् ॥ अथ स्नानम् ॥ ततः तीर्थस्नानं मंगलस्नानं च सर्वदेवोपयोगिपद्धतिमार्गेण कृत्वा अशक्तश्चेद् गृहस्नानं कुर्यात् ॥ तत्र क्रमः ॥ तात्कालिकोद्धृतोदकेनोष्णोदकेन वा स्नानं कृत्वा न तु पर्युषितशीतोदकेन । तद्यथा—ताम्रादिबृहत्पात्रे जलं गृहीत्वा तीर्थान्यावाहयेत् ॥ तत्र मंत्रः—"ब्रह्मांडोदरतीर्थानि करैः स्पृष्टानि ते रवे ॥ तेन सत्येन मे देव तीर्थं देहि दिवाकर ॥ १ ॥ ॐ पुष्कराद्यानि तीर्थानि गंगाद्याः सरितस्तथा॥ आगच्छन्तु पवित्राणि स्नानकाले सदा मम ॥ २ ॥ " इति तीर्थान्यावाह्य ॥ " गंगे च यमुने चैव गोदावरि सरस्वति ॥ नर्मदे सिंधुकावेरि जलेऽस्मिन्सन्निधिं कुरु ॥ ३ ॥ " इति पठित्वा " ऋतं च सत्यं०" इति मंत्रेणाभिमंत्र्य स्नायात् ॥ एवं स्नानं कृत्वा शुष्कं शुभ्रं कार्पासोत्पन्नं वस्त्रं परिधाय सूर्यायार्घ्यं दद्यात ॥ तत्र मंत्रः "एहि सूर्य्य सहस्रांशो तेजोराशे जगत्पते ॥ अनुकंपय मां देव गृहाणार्घ्यं नमोऽस्तु ते ॥" इत्यर्घ्यं दत्त्वा स्नायी वस्त्रं परिपीड्य यज्ञोत्थभस्मना पंचत्रिपुंड्रं कृत्वा रुद्राक्षमालां धारयन् वैदिकीं संध्यां विधाय तांत्रिकीं कुर्यात् ॥ अथ तांत्रिकीसंध्याप्रयोगः ॥

देशकालौ संकीर्त्य श्रीवटुकभैरवाराधनयोग्यताजननार्थं तंत्रसंध्यामहं करिष्ये इति संकल्प्य ॥ " ॐ ह्रीं आत्मतत्त्वाय स्वाहा ॥ १ ॥ ॐ ह्रीं विद्यातत्त्वाय स्वाहा ॥ २ ॥ ॐ ह्रूं शिवतत्त्वाय स्वाहा ॥ ३ ॥ " इति त्रिराचम्य मूलेन प्राणानायम्य ऋष्यादिकरांगन्यासान् कृत्वा मूलेन जलं संवीक्ष्य ॥ " अस्त्राय फट् ॥ " इति संप्रोक्ष्य । अनेनैव दर्भेण संताडय "कवचाय हुम् "इत्यभ्युक्ष्य तज्जलेन कुंभमुद्रया मूर्ध्नि सिंचेत् ॥ ततो वामपाणौ दक्षेण तीर्थजलमादाय॥ " ॐ ह्रां वां हृदयाय नमः ॥ " इति मंत्रेण सप्तवारमभिमंत्र्य तद्गलितोदकबिंदुभिर्दक्षहस्तेन शिरसि मार्जयेत् ॥ तत्र मंत्राः—ह्रां व्रां हृदयाय नमः वौषट् ॥ १ ॥ ह्रीं व्रीं शिरसे स्वाहा वौषट् ॥ २ ॥ ह्रूं व्रूं शिखायै वौषट् ॥ ३ ॥ ह्रैं व्रैं कवचाय हुं वौषट् ॥ ४ ॥ ह्रौं व्रौं नेत्रत्र्याय वौषट् ॥ ५ ॥ ह्रः व्रः अस्त्राय फट् ॥६॥ ॐ आं ह्रां व्योमव्यापिने नमः ॥७॥ ॐ सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमो नमः ॥ भवे भवेनातिभवेभवस्वमां भवोद्भवाय नमः ॥८॥ ॐ वामदेवाय नमो ज्येष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः कलविकरणाय नमो बलविकरणाय नमो बलायनमो बलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मनाय नमः॥९॥ॐअघोरेभ्योऽथ घोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः ॥ सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥ १० ॥ ॐ तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि ॥ तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् ॥११॥ॐ ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मे अस्तु सदाशिवोम्॥१२॥ ह्रां ह्रीं ह्रूं मूलमंत्रश्च। एतैर्मंत्रैर्मार्जयित्वा वामहस्तस्थं जलं वामनासासमीपमानीय इडया देहांतरादाकृष्य पापौघं प्रक्षाल्य कृष्णवर्णं तदुदकं दक्षिणया विरेच्य वामहस्तस्थमुदकं दक्षिणेनादाय पुरःकल्पितवज्रशिलायामस्त्रमंत्रेण क्रोधादास्फालयेत्॥ ततः पूर्ववदाचम्य करांगन्यासौ कृत्वा अर्घ्यपात्रे जलं कृत्वा तदादाय मूलमुच्चार्य"शिवरूपाय सूर्यायेदमर्घ्यं स्वाहा॥"इति त्रिरर्घ्यं दत्त्वा मूलेनोपस्थाय गायत्रीं मूलमंत्रं जपेत् च॥ गायत्रीमंत्रो यथा— "ॐ तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि ॥ तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् ॥ " गायत्रीमष्टविंशतिवारमष्टोत्तरशतवारं मूलं च संजप्य जपं निवेद्य नमस्कारं कुर्यात् ॥ इति तांत्रिकीसंध्याप्रयोगः ॥ अथ द्वारपूजा ॥ ततः पूजागृहद्वारमागत्य द्वारपूजां कुर्यात् ॥ तत्र क्रमः ॥

“अस्त्राय फट्” इति द्वारं संप्रोक्ष्य दक्षिणशाखायाम् ॥ गं गणपतये नमः ॥ १ ॥ दुं दुर्गायै नमः ॥ २ ॥ वामशाखायाम् । वं वटुकाय नमः ॥३॥ क्षं क्षेत्रपालाय नमः ॥ ४ ॥ द्वारोपरि । सं सरस्वत्यै नमः ॥५॥ देहल्याम् । अस्त्राय फट् ॥६॥ इति पूजयेत् ॥ अथ प्रयोगः ॥ ततो जपस्थाने गत्वा ॥ अश्वत्थौदुंवरप्लक्षाणामन्यतमस्य वितस्तिमात्रान् दश कीलान् “ॐ नमः सुदर्शनायास्त्राय फट्” इति मंत्रेण ष्टोत्तरशताभिमंत्रितान् “ॐ ये चात्र विघ्नकर्तारो भुवि दिव्यंतरिक्षगाः ॥ विघ्नभूताश्च ये चान्ये मम मंत्रस्य सिद्धिषु ॥ १ ॥ मयैतत्कीलितं क्षेत्रं परित्यज्य विदूरतः ॥ अपसर्पंतु ते सर्वे निर्विघ्नं सिद्धिरस्तु मे ॥ २ ॥ इति मंत्रद्वयेन दशदिक्षु दश कीलान् निखनेत् ॥ ततस्तेषु “ॐ सुदर्शनायास्त्राय फट्” इति मंत्रेण प्रत्येककीलान् संपूज्य तद्बाह्ये भूतबलिं दद्यात् ॥ तत्र मंत्रः ॥ “ये रौद्रा रौद्रकर्माणो रौद्रस्थाननिवासिनः ॥ मातरोऽप्युग्ररूपाश्च गणाधिपतयश्च मे ॥ १ ॥ विघ्नभूताश्च ये चान्ये दिग्विदिक्षु समाश्रिताः ॥ ते सर्वे प्रीतमनसः प्रतिगृह्णंत्विमं बलिम् ॥ २ ॥” इति मंत्रद्वयेन दशदिक्षु बाह्ये माषभक्तबलिं दद्यात् ॥ ततो वामकरांगुलिभिरर्घ्यजलेनोत्सृज्य पुष्पांजलिमादाय“ॐ भूतानि यानीह वसंति भूतले बलिं गृहीत्वा विधिवत्प्रयुक्तम् ॥ संतोषमासाद्य व्रजंतु सर्वे क्षमंतु नान्यत्र नमोऽस्तु तेभ्यः ॥” इति पुष्पांजलिं दत्त्वा प्रणमेत् ॥ इति भूतेभ्यो बलिं दत्त्वा हस्तौ पादौ प्रक्षाल्याचामेत्॥ ततः “ॐ अपवित्रः पवित्रो वा सर्वावस्थां गतोऽपि वा ॥ यः स्मरेत्पुंडरीकाक्षं स बाह्याभ्यंतरः शुचिः ॥ १ ॥” इति मंत्रेण मंडपांतरं प्रोक्ष्य ॥ तत्र तावदासनभूमौ कूर्मशोधनं कार्यम् ॥ यत्र जपकर्ता एक एव तदा कूर्ममुखे उपविश्य तत्रैव जपं दीपस्थापनं च कुर्यात् ॥ यत्र बहवो जापकास्तत्र कूर्ममुखोपरि दीपमेव स्थापयेत् ॥ एवं कूर्मशोधनं विधाय तत्र आसनाधो जलादिना त्रिकोणं कृत्वा तत्र “ॐ कूर्माय नमः ॥ १ ॥ ॐ ह्रीं आधारशक्तिकमलासनाय नमः ॥ २ ॥ ॐ पृथिव्यै नमः ॥ ३ ॥” इति गंधाक्षतपुष्पैः संपूज्य तदुपरि कुशासनं तदुपरि मृगाजिनं तदुपरि कम्बलाद्यासनमास्तीर्य स्थापितानां त्रयाणामासनानामुपरि क्रमेण “ॐ अनन्तासनाय नमः ॥ १ ॥ ॐ विमलासनाय नमः ॥ २ ॥ ॐ पद्मासनाय नमः ॥ ३ ॥” इति मंत्रत्रयेण त्रीन् दर्भान् प्रत्येकं निदध्यात् ॥ एवमासनं संस्थाप्य तत्र प्राङ्मुख उद

ङ्मुखो वा उपविश्यासनं शोधयेत् ॥ तत्र मंत्रः ॥ ॐ पृथ्वीति मंत्रस्य मेरुपृष्ठ ऋषिः । कूर्मो देवता। सुतलं छन्दः । आसने विनियोगः ॥ "ॐ पृथ्वि त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना धृता ॥ त्वं च धारय मां देवि पवित्रं कुरु चासनम् ॥१॥ " इति मंत्रेणासनं प्रोक्ष्य ततो मूलेन शिखां बद्ध्वा आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य मम श्रीमद्बटुकभैरवदेवताप्रीतये अमुकमंत्रसिद्ध्यर्थं लक्षसंख्यात्मकं (अथ वा एकविंशतिलक्षसंख्यात्मकं) जपं तत्तद्दशांशहोमतर्पणमार्जनब्राह्मणभोजनरूपपुरश्चरणमहं करिष्ये इत्युच्चार्य जलं भूमौ क्षिपेत् ॥ ततो भूतशुद्धिप्राणप्रतिष्ठांतर्मातृकाबाहिर्मातृकासृष्टिस्थितिसंहारमातृकान्यासान्सर्वदेवोपयोगिपद्धतिमार्गेण कृत्वा प्रेतबीजाद्यसरस्वतीबीजांतं पंचदश न्यासान् कुर्यात् ॥ तद्यथा—ॐ हसहौं हृदयाय नमः ॥१ ॥ ॐ हसहौं शिरसे स्वाहा ॥२ ॥ॐ हसहौं शिखायै वषट् ॥३ ॥ ॐ हसहौं कवचाय हुम् ॥ ४ ॥ ॐ हसहौं नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ ५ ॥ ॐ हसहौं अस्त्राय फट् ॥ ६ ॥ इति प्रेतबीजन्यासः प्रथमः ॥ १ ॥ ॐ हसक्ष्र्ं नमः शिरसि ॥ १ ॥ ॐ हसक्ष्र्ं नमः बाह्वोः ॥ २ ॥ ॐ हसक्ष्र्ं नमः लिंगे ॥ ३ ॥ ॐ हसक्ष्र्ं नमः नाभौ ॥ ४ ॥ ॐ हसक्ष्र्ं नमः हस्तांगुलीषु ॥ ५ ॥ ॐ हसक्ष्र्ं नमः पादांगुलीषु ॥ ६ ॥ इति सिंहबीजन्यासो द्वितीयः ॥ २ ॥ ॐ ज्रौं नमः ब्रह्मरंध्रे ॥ १ ॥ ॐ ज्रौं नमः मुखे ॥ २ ॥ ॐ ज्रौं नमः नेत्रद्वये ॥ ३ ॥ ॐ ज्रौं नमः ग्रीवायाम् ॥ ४ ॥ ॐ ज्रौं नमः नासापुटयोः ॥ ५ ॥ ॐ ज्रौं नमः कपोलयोः ॥ ६ ॥ ॐ ज्रौं नमः चिबुके ॥ ७ ॥ ॐ ज्रौं नमः ब्रह्मरंध्रे ॥ ८ ॥ इति काणबीजन्यासस्तृतीयः ॥ ३ ॥ ॐ मलहौं नमः पादयोः ॥ १ ॥ ॐ मलहौं नमः हस्तयोः ॥ २ ॥ ॐ मलहौं नमः करयोः ॥ ३ ॥ ॐ मलहौं नमः नेत्रयोः ॥ ४ ॥ ॐ मलहौं नमः कर्णयोः ॥ ५ ॥ ॐ मलहौं नमः मुखे ॥ ६ ॥ ॐ मलहौं नमः कुक्षिद्वये ॥ ७ ॥ ॐ मलहौं नमः लिंगे ॥ ८ ॥ इति सत्याबीजन्यास श्चतुर्थः ॥ ४ ॥ ॐ श्रूं नमः चिबुके ॥ १ ॥ ॐ श्रूं नमः पादयोः ॥ २ ॥ ॐ श्रूं नमः कर्णयोः ॥ ३ ॥ ॐ श्रूं नमः हृदये ॥ ४ ॥ ॐ श्रूं नमः मुखे ॥ ५ ॥ ॐ श्रूं नमः पादयोः ॥ ६ ॥ ॐ श्रूं नमः नाभौ ॥ ७ ॥ ॐ श्रूं नमः पादयोः ॥ ८ ॥ इति महाबीजन्यासः पंचमः ॥ ५ ॥ ॐ प्रं नमः हृदये ॥१॥ ॐ प्रूं नमः सव्यकुक्षौ ॥ २ ॥ ॐ प्रूं नमः हृदये ॥ ३ ॥ ॐ प्रूं नमः वामकुक्षौ ॥४ ॥ ॐ प्रूं नमः

हृदये ॥ ५ ॥ ॐ प्रूं नमः दक्षपादतले ॥ ६ ॥ ॐ प्रूं नमः हृदये ॥ ७ ॥ ॐ प्रूं नमः वामपादतले ॥ ८ ॥ ॐ प्रूं नमः हृदये ॥९॥ इति प्राणबीजन्यासः षष्ठः ॥ ६ ॥ ॐ घ्रूं नमः गलघंटिकायाम् ॥ १ ॥ ॐ घ्रूं नमः नाभौ ॥ २ ॥ ॐ घ्रूं नमः घंटिकायाम् ॥ ३ ॥ ॐ घ्रूं नमः हृदये ॥ ४ ॥ इति घंटाबीजन्यासः सप्तमः ॥७॥ ॐ ख्यूं नमः मस्तके ॥ १ ॥ ॐ ख्यूं नमः पादयोः ॥ २ ॥ ॐ ख्यूं नमः ग्रीवायाम् ॥ ३ ॥ ॐ ख्यूं नमः नाभिमंडले ॥ ४ ॥ ॐ ख्यूं नमः गले ॥५॥ ॐ ख्यूं नमः हृदये ॥ ६ ॥ ॐ ख्यूं नमः जंघयोः ॥ ७ ॥ ॐ ख्यूं नमः नेत्रयोः ॥ ८ ॥ ॐ ख्यूं नमः कर्णयोः ॥ ९ ॥ ॐ ख्यूं नमः बाह्वोः ॥ १० ॥ ॐ ख्यूं नमः स्तनयोः ॥ ११ ॥ इति ख्यातिबीजन्यासोऽष्टमः ॥ ८ ॥ ॐ ॐ नमः हृदये ॥ १ ॥ ॐ ॐ नमः मुखे ॥ २ ॥ ॐ ॐ नमः पादयोः ॥ ३ ॥ ॐ ॐ नमः हस्तयोः ॥ ४ ॥ ॐ ॐ नमः कर्णयोः ॥ ५॥ ॐ ॐ नमः नासापुटयोः ॥ ६ ॥ इति मूलबीजन्यासो नवमः ॥ ९ ॥ ॐ भरलसहीं नमः मुखे ॥ १ ॥ ॐ भरलसहीं नमः नेत्रद्वये ॥ २ ॥ ॐ भरलसहीं नमः कर्णद्वये ॥ ३ ॥ ॐ भरलसहीं नमः कपोलयोः ॥ ४ ॥ ॐ भरलसहीं नमः गंडयोः ॥ ५॥ ॐ भरलसहीं नमः कंठदेशे ॥ ६ ॥ ॐ भरलसहीं नमः स्तनयोः ॥७॥ ॐ भरलसहीं नमः हृदये ॥ ८ ॥ ॐ भरलसहीं नमः पादयोः ॥ ९ ॥ ॐ भरलसहीं नमः चिबुके ॥ १० ॥ ॐ भरलसहीं नमः मस्तके ॥ ११ ॥ ॐ भरलसहीं नमः बाह्वोः ॥ १२ ॥ ॐ भरलसहीं नमः स्कंधयोः ॥ १३ ॥ ॐ भरलसहीं नमः दंतपंक्त्योः ॥ १४ ॥ ॐ भरलसहीं नमः ब्रह्मरंध्रे ॥ १५ ॥ ॐ भरलसहीं नमः आधारे ॥ १६ ॥ ॐ भरलसहीं नमः भ्रूमध्ये ॥ १७ ॥ इति भ्रामरीबीजन्यासो दशमः ॥ १० ॥ ॐ नमरलमरक्षरशरहसीं नमः शिरसि ॥ १ ॥ ॐ नमरलमरक्षरशरहसीं नमः गंडयोः ॥ २ ॥ ॐ नमरलमरक्षरशरहसीं नमः वक्त्रे ॥ ३ ॥ इति आकूतीबीजन्यास एकादशः ॥ ११ ॥ ॐ करलसरमरीं नमः नेत्रयोः ॥ १ ॥ ॐ करलसरमरीं नमः कर्णयोः ॥ २ ॥ ॐ करलसरमरीं नमः नाभौ ॥ ३ ॥ ॐ करलसरमरीं नमः लिंगे ॥ ४ ॥ ॐ करलसरमरीं नमः गुदे ॥५॥ इति कालबीजन्यासो द्वादशः ॥ १२ ॥ ॐ क्षरशरहसीं नमः कपोलयोः ॥ १ ॥ ॐ क्षरशरहसीं नमः ब्रह्मरंध्रे ॥ २ ॥ ॐ क्षरशरहसीं नमः दंतपङ्क्त्योः ॥ ३ ॥

इति विद्याबीजन्यासस्त्रयोदशः ॥ १३ ॥ ॐ सहसहलकलइशरवरवलवऊईं नमः मस्तके ॥ १ ॥ ॐ सहसहलकलइशरवरवलवऊईं नमः दक्षनेत्रे ॥ २ ॥ एवं सर्वत्र । ॐ वामनेत्रे ॥ ३ ॥ ॐ १९ दक्षकर्णे ॥ ४ ॥ ॐ १९ वामकर्णे ॥ ५ ॥ ॐ १९ दक्षिणकपोले ॥ ६ ॥ ॐ १९ वामकपोले ॥ ७ ॥ ॐ १९ दक्षगंडके ॥ ८ ॥ ॐ १९ वामगंडके ॥ ९ ॥ ॐ १९ चिबुके ॥ १० ॥ ॐ १९ गले ॥ ११ ॥ ॐ १९ दक्षस्कंधे ॥ १२ ॥ ॐ १९ वामस्कंधे ॥ १३ ॥ ॐ १९ दक्षस्तने ॥ १४ ॥ ॐ १९ वामस्तने ॥ १५ ॥ ॐ १९ हृदये ॥ १६ ॥ ॐ १९ दक्षकुक्षौ ॥ १७ ॥ ॐ १९ वामकुक्षौ ॥ १८ ॥ ॐ १९ नाभौ ॥ १९ ॥ ॐ १९ वक्षसि ॥ २० ॥ ॐ १९ दक्षजंघायाम् ॥ २१ ॥ ॐ १९ वामजंघायाम् ॥ २२ ॥ ॐ १९ लिंगे ॥ २३ ॥ ॐ १९ दक्षमेढ्रे ॥ २४ ॥ ॐ १९ vाममेढ्रे ॥ २५ ॥ ॐ १९ मूलाधारे ॥ २६ ॥ ॐ १९ दक्षगुल्फे ॥ २७ ॥ ॐ १९ वामगुल्फे ॥ २८ ॥ ॐ १९ दक्षपादे ॥ २९ ॥ ॐ १९ वामपादे ॥ ३० ॥ ॐ १९ दक्षपादांगुलीषु ॥ ३१ ॥ ॐ १९ वामपादांगुलीषु ॥ ३२ ॥ ॐ १९ ब्रह्मरंध्रे ॥ ३३ ॥ ॐ १९ मूलाधारे ॥ ३४ ॥ ॐ १९ ब्रह्मरंध्रे ॥ ३५ ॥ इति शृंखलामहापराख्यबीजन्यासश्चतुर्दशः ॥ १४ ॥ ॐ कलडरसहरहक्षशरईं ललाटे ॥ १ ॥ इति सर्वत्र ॥ ॐ १२ मुखवृत्ते ॥ २ ॥ ॐ १२ दक्षनेत्रे ॥ ३ ॥ ॐ १२ वामनेत्रे ॥ ४ ॥ ॐ १२ दक्षकर्णे ॥ ५ ॥ ॐ १२ वामकर्णे ॥ ६ ॥ ॐ १२ दक्षनासापुटे ॥ ७ ॥ ॐ १२ वामनासापुटे ॥ ८ ॥ ॐ १२ दक्षगंडे ॥ ९ ॥ ॐ १२ वामगंडे ॥ १० ॥ ॐ १२ ऊर्ध्वोष्ठे ॥ ११ ॥ ॐ १२ अधरोष्ठे ॥ १२ ॥ ॐ १२ ऊर्ध्वदंतपंक्तौ ॥ १३ ॥ ॐ १२ अधोदंतपंक्तौ ॥ १४ ॥ ॐ १२ शिरसि ॥ १५ ॥ ॐ १२ मुखाभ्यंतरे ॥ १६ ॥ ॐ १२ दक्षबाहुमूले ॥ १७ ॥ ॐ १२ दक्षकूर्परे ॥ १८ ॥ ॐ १२ दक्षमणिबंधे ॥ १९ ॥ ॐ १२ दक्षकरांगुलिमूले ॥ २० ॥ ॐ १२ दक्षकरांगुल्यग्रे ॥ २१ ॥ ॐ १२ वामबाहुमूले ॥ २२ ॥ ॐ १२ वामकूर्परे ॥ २३ ॥ ॐ १२ वाममणिबंधे ॥ २४ ॥ ॐ १२ वामकरांगुलिमूले ॥ २५ ॥ ॐ १२ वामकरांगुल्यग्रे ॥ २६ ॥ ॐ १२ दक्षपादमूले ॥ २७ ॥ ॐ १२ दक्षजानुनि ॥ २८ ॥ ॐ १२ दक्षगुल्फे ॥ २९ ॥ ॐ १२ दक्षे पादांगुलिमूले ॥ ३० ॥ ॐ १२ दक्षपादांगुल्यग्रे ॥ ३१ ॥ ॐ १२ वामपादमूले ॥ ३२ ॥ ॐ १२ वामजानुनि ॥ ३३ ॥ ॐ १२ वामगुल्फे ॥ ३४ ॥ ॐ

१२ वामपादांगुलिमूले ॥३५॥ ॐ १२ वामपादांगुल्यग्रे ॥३६॥ ॐ १२ दक्षपार्श्वे ॥३७॥ ॐ १२ वामपार्श्वे ॥३८॥ ॐ१२ पृष्ठवंशे ॥३९॥ॐ १२ नाभौ ॥४०॥ ॐ १२ जठरे ॥४१॥ ॐ १२ हृदि ॥४२ ॥ ॐ १२ दक्षांसे ॥४३॥ ॐ १२ वामांसे ॥४४॥ ॐ १२ ककुदि ॥ ४५ ॥ ॐ १२ हृदादिदक्षकरांगुल्यग्रपर्यंतम् ॥ ४६ ॥ ॐ १२ हृदयादिवामकरांगुल्यग्रपर्यंतम् ॥ ४७ ॥ ॐ १२ हृदयादिदक्षपादांगुल्यग्रपर्यंतम् ॥ ४८ ॥ ॐ १२ हृदयादिवामपादांगुल्यग्रपर्यंतम्॥ ४९ ॥ ॐ १२ नाभ्यादिहृदयपर्यंतम् ॥ ५० ॥ ॐ १२ हृदादिमुखपर्यंतं न्यसेत् ॥ ५१ ॥ इति महासरस्वतीबीजमातृकान्यासः पंचदशः ॥ १५ ॥ इति पंचदश न्यासान् कृत्वा पीठदेवता न्यसेत् ॥ अथ पीठदेवतान्यासः ॥ ॐ मं मंडूकाय नमः मूलाधारे ॥ १ ॥ ॐ कां कालाग्निरुद्राय नमः स्वाधिष्ठाने ॥२॥ ॐ कूं कूर्माय नमः नाभौ ॥३॥ ॐ अं अनंताय नमः ॥ ॐ आं आधारशक्तये नमः॥ ॐ क्षीं क्षीरसागराय नमः॥ ॐ रं रत्नदीपाय नमः ॥ ॐ सुं सुधांबुधये नमः ॥ ॐ मं मणिमंडपाय नमः॥ ॐ कं कल्पवृक्षाय नमः ॥ ॐ रं रत्नवेदिकायै नमः ॥इति हृदये ॥४॥ ॐ धं धर्माय नमः दक्षांसे ॥ ५ ॥ ॐ ज्ञां ज्ञानाय नमः वामांसे ॐ वैं वैराग्याय नमः वामोरौ ॥ ७ ॥ ॐ ऐं ऐश्वर्याय नमः दक्षोरौ ॥ ८ ॥ ॐ अं अधर्माय नमः वदने ॥ ९ ॥ ॐ अं अज्ञानाय नमः वामपार्श्वे ॥ १० ॥ ॐ अं अवैराग्याय नमः नाभौ ॥ ११ ॥ ॐ अं अनैश्वर्याय नमः दक्षपार्श्वे ॥ १२ ॥ ॐ आं आनंदकंदाय नमः ॥ ॐ सं सविन्नालाय नमः ॥ ॐ सं सर्वतत्त्वपद्माय नमः॥ ॐ प्रं प्रकृतिमयपत्रेभ्यो नमः॥ ॐ विं विकारमयकेसरेभ्यो नमः ॥ ॐ पं पंचाशद्वर्णबीजाढ्यकर्णिकायै नमः ॥ ॐ अं अर्कमंडलाय द्वादशकलात्मने नमः ॥ ॐ चं चन्द्रमंडलाय षोडशकलात्मने नमः ॥ ॐ रं अग्निमंडलाय द्वादशकलात्मने नमः॥ॐ संसत्त्वबोधात्मने नमः ॥ ॐ रं रजःप्रकृत्यात्मने नमः ॥ ॐ तं तमोमोहात्मने नमः॥ॐ आं आत्मने नमः ॥ ॐ पं परमात्मने नमः ॥ ॐ अं अंतरात्मने नमः ॥ॐ ज्ञां ज्ञानात्मने नमः ॥ ॐ मां मायातत्त्वात्मने नमः ॥ ॐ कं कलातत्त्वात्मने नमः॥ॐ विं विद्यातत्त्वात्मने नमः ॥ॐ पं परतत्त्वात्मने नमः॥ ॐ शिं शिवतत्त्वात्मने नमः॥इति हृदये॥१३॥ततः हृद्येव पूर्वाद्यष्टदिक्षु नव पीठशक्तीर्न्यसेत् ॥ ॐ वां वामायै नमः पूर्वभागे ॥ ॐ ज्यें ज्येष्ठायै नमः आग्नेये ॥ ॐ श्रें श्रेष्ठायै नमः दक्षिणे ॥ ॐ रौं रौद्रायै नमः

नैर्ऋते ॥ ॐ कां काल्यै नमः पश्चिमे ॥ ॐ कं कलविकरण्यै नमः वायव्ये ॥ ॐ बं बलविकरण्यै नमः उत्तरे ॥ ॐ बं बलप्रमथिन्यै नमः ऐशान्ये ॥ ॐ सं सर्वभूतदमन्यै नमः ऊर्ध्वभागे ॥ ॐ मं मनोन्मन्यै नमः हृदयमध्ये ॥ १४ ॥ "ॐ नमो भगवते सकलगुणात्मशक्तियुक्तायानंताय योगपीठात्मने नमः" इति मंत्रेण स्वहृदये पीठदेवतायै आसनं दत्त्वा आवरणदेवतान्यासं कुर्यात् ॥ १५ ॥ अथावरणदेवतान्यासः ॥ तत्र शिरसि ॐ ह्रां वां हृदये देवाय भूतनाथाय नमः ॥ १ ॥ ॐ ह्रीं वीं शिरसि देवाय आदिनाथाय नमः ॥२॥ ॐ ह्रूं वं शिखायां देवायानंदनाथाय नमः ॥ ३ ॥ ॐ ह्रैं वैं कवचदेवाय सिद्धशावरनाथाय नमः ॥ ४ ॥ ॐ ह्रौं वौं नेत्रदेवाय सहजानंदनाथाय नमः ॥ ५ ॥ ॐ ह्रः वः अस्त्रदेवाय निःसीमानंदनाथाय नमः ॥ ६ ॥ इति प्रथमावरणदेवतान्यासः ॥ १ ॥ ललाटे ॐ डां डाकिनीपुत्रेभ्यो नमः ॥ १ ॥ ॐ शां शाकिनीपुत्रेभ्यो नमः ॥ २ ॥ ॐ लां लाकिनीपुत्रेभ्यो नमः ॥ ३ ॥ ॐ कां काकिनीपुत्रेभ्यो नमः ॥ ४ ॥ ॐ सां साकिनीपुत्रेभ्यो नमः ॥ ५ ॥ ॐ हां हाकिनीपुत्रेभ्यो नमः ॥ ६ ॥ ॐ मां मालिनीपुत्रेभ्यो नमः ॥ ७ ॥ ॐ दें देवीपुत्रेभ्यो नमः ॥ ८ ॥ ॐ मां मातृपुत्रेभ्यो नमः ॥ ९ ॥ ॐ रुं रुद्रपुत्रेभ्यो नमः ॥ १० ॥ ॐ ऊं ऊर्ध्वमुखपुत्रेभ्यो नमः ॥ ११ ॥ ॐ अं अधोमुखपुत्रेभ्यो नमः ॥ १२ ॥ इति द्वितीयावरणदेवतान्यासः ॥ २ ॥ कंठस्थाने ॐ ब्रं ब्रह्माणीपुत्रवटुकाय नमः ॥ १ ॥ ॐ मां माहेश्वरीपुत्रवटुकाय नमः ॥ २ ॥ ॐ कौं कौमारीपुत्रवटुकाय नमः ॥ ३ ॥ ॐ वैं वैष्णवीपुत्रवटुकाय नमः ॥ ४ ॥ ॐ इं इन्द्राणीपुत्रवटुकाय नमः ॥ ५ ॥ ॐ मं महालक्ष्मीपुत्रवटुकाय नमः ॥ ६ ॥ ॐ वां वाराहीपुत्रवटुकाय नमः ॥ ७ ॥ ॐ चां चामुण्डापुत्रवटुकाय नमः ॥ ८ ॥ इति तृतीयावरणदेवतान्यासः ॥ ३ ॥ हृदये ॐ हें हेतुकाय नमः ॥ १ ॥ ॐ त्रिं त्रिपुरांतकाय नमः ॥ २ ॥ ॐ वें वेतालाय नमः ॥ ३ ॥ ॐ अं अग्निजिह्वाय नमः ॥ ४ ॥ ॐ कां कालांतकाय नमः ॥ ५ ॥ ॐ कं करालाय नमः ॥ ६ ॥ ॐ एं एयालाय नमः ॥ ७ ॥ ॐ त्रीं त्रीमाय नमः ॥ ८ ॥ ॐ अं अचलाय नमः ॥ ९ ॥ ॐ हां हाटकेशाय नमः ॥ १० ॥ इति चतुर्थावरणदेवतान्यासः ॥ ४ ॥ नाभौ ॐ श्रीं श्रीकण्ठाय नमः

॥ १ ॥ ॐ अं अनंतेशाय नमः ॥ २ ॥ ॐ सूं सूक्ष्मेशाय नमः ॥ ३ ॥ ॐ अं अर्मीशाय नमः ॥ ४ ॥ ॐ भां भारभूतीशाय नमः ॥ ५ ॥ ॐ अं अतिथीशाय नमः ॥ ६ ॥ ॐ स्थां स्थाण्वीशाय नमः ॥ ७ ॥ ॐ हं हरेशाय नमः ॥ ८ ॥ ॐ झिं झिंटीशाय नमः ॥ ९ ॥ ॐ भौं भौतिकेशाय नमः ॥ १० ॥ ॐ सं सद्योजातेशाय नमः ॥ ११ ॥ ॐ अं अनुग्रहेशाय नमः ॥ १२ ॥ ॐ क्रूं क्रूरेशाय नमः ॥ १३ ॥ ॐ मं महासेनेशाय नमः ॥ १४ ॥ इति पंचमावरणदेवतान्यासः ॥ ५ ॥ स्वाधिष्ठाने ॐ क्रों क्रोधीशाय नमः ॥ १ ॥ ॐ चं चंडीशाय नमः ॥ २ ॥ ॐ पं पंचांतकेशाय नमः ॥ ३ ॥ ॐ शिं शिवोत्तमेशाय नमः ॥ ४ ॥ ॐ एं एकरुद्रेशाय नमः ॥ ५ ॥ ॐ कूं कूर्मेशाय नमः ॥ ६ ॥ ॐ एं एकनेत्रेशाय नमः ॥ ७ ॥ ॐ चं चतुराननेशाय नमः ॥ ॥ ८ ॥ ॐ अं अजेशाय नमः ॥ ९ ॥ ॐ सं सर्वेशाय नमः ॥ १० ॥ ॐ सों सोमेशाय नमः ॥ ११ ॥ ॐ लां लांगलीशाय नमः ॥ १२ ॥ ॐ दां दारुकेशाय नमः ॥ १३ ॥ ॐ अं अर्धनारीशाय नमः ॥ १४ ॥ ॐ उं उमाकांतेशाय नमः ॥ १५ ॥ ॐ आं आषाढीशाय नमः ॥ १६ ॥ इति षष्ठावरणदेवतान्यासः ॥ ६ ॥ मूलाधारे ॐ दं दंडीशाय नमः ॥ १ ॥ ॐ अं अत्रीशाय नमः ॥ २ ॥ ॐ मीं मीनेशाय नमः ॥ ३ ॥ ॐ में मेषेशाय नमः ॥ ४ ॥ ॐ लों लोहितेशाय नमः ॥ ५ ॥ ॐ शिं शिखीशाय नमः ॥ ६ ॥ ॐ छं छगलंडेशाय नमः ॥ ७ ॥ ॐ द्विं द्विरंडेशाय नमः ॥ ८ ॥ ॐ मं महाकालीशाय नमः ॥ ९ ॥ ॐ वां वालीशाय नमः ॥ १० ॥ ॐ भुं भुजंगेशाय नमः ॥ ११ ॥ ॐ पिं पिनाकीशाय नमः ॥ १२ ॥ ॐ खं खड्गीशाय नमः ॥ १३ ॥ ॐ वं वकीशाय नमः ॥ १४ ॥ ॐ श्वें श्वेतेशाय नमः ॥ १५ ॥ ॐ भृं भृग्वीशाय नमः ॥ १६ ॥ ॐ नं नकुलीशाय नमः ॥ १७ ॥ ॐ शिं शिवेशाय नमः ॥ १८ ॥ ॐ सं संवर्तकेशाय नमः ॥ १९ ॥ ॐ दिं दिव्ययोगिन्यै नमः ॥ २० ॥ ॐ अं अंतरिक्षयोगिन्यै नमः ॥ २१ ॥ ॐ भूं भूमिष्ठयोगिन्यै नमः ॥ २२ ॥ ॐ सं संवर्तयोगिन्यै नमः ॥ २३ ॥ इति सप्तमावरणदेवतान्यासः ॥ ७ ॥ पादयोः ॐ इं इंद्राय वज्रहस्ताय नमः ॥ १ ॥ ॐ अं अग्नये शक्तिहस्ताय नमः ॥ २ ॥ ॐ यं यमाय दंडहस्ताय नमः ॥ ३ ॥ ॐ

क्षं निर्ऋतये खड्गहस्ताय नमः ॥ ४ ॥ ॐ वं वरुणाय पाशहस्ताय नमः ॥ ५ ॥ ॐ वां वायवे अंकुशहस्ताय नमः ॥ ६ ॥ ॐ सों सोमाय गदाहस्ताय नमः ॥ ७ ॥ ॐ ईं ईशानाय त्रिशूलहस्ताय नमः ॥ ८ ॥ ॐ ब्रं ब्रह्मणे कमलहस्ताय नमः ॥ ९ ॥ ॐ अं अनंताय चक्रहस्ताय नमः ॥ १० ॥ इत्यष्टमावरणदेवतान्यासः ॥ ८ ॥ इति न्यासं कृत्वा श्रीकण्ठादिकलामातृकान्यासं कुर्यात् ॥ तथा च । ॐ अस्य श्रीकण्ठादिन्यासस्य दक्षिणामूर्तिर्ऋषिः । गायत्री छन्दः । अर्धनारीश्वरो देवता । हलो बीजानि । स्वराः शक्तयः । चतुर्विध पुरुषार्थसिद्ध्यर्थे न्यासे विनियोगः ॥ ॐ दक्षिणामूर्तिऋषये नमः शिरसि ॥ १ ॥ गायत्रीछन्दसे नमः मुखे ॥ २ ॥ अर्धनारीश्वरदेवतायै नमः हृदि ॥ ३ ॥ हल्बीजेभ्यो नमः गुह्ये ॥ ४ ॥ स्वरशक्तिभ्यो नमः पादयोः ॥ ५ ॥ विनियोगाय नमः सर्वांगे ॥ ६ ॥ इति श्रीकंठादिना कलामातृकांतर्गतऋष्यादिन्यासः ॥ ॐ ह्लाँ अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ १ ॥ ॐ ह्लीं तर्जनीभ्यां नमः ॥ २ ॥ ॐ ह्लूं मध्यमाभ्यां नमः ॥ ३ ॥ ॐ ह्लैं अनामिकाभ्यां नमः ॥ ४ ॥ ॐ ह्लौं कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ ५ ॥ ॐ ह्लः करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥ ६ ॥ इति श्रीकंठादिना कलामातृकांतर्गतकरन्यासः ॥ ॐ ह्लाँ हृदयाय नमः ॥ १ ॥ ॐ ह्लीं शिरसे स्वाहा ॥ २ ॥ ॐ ह्लूं शिखायै वषट् ॥ ३ ॥ ॐ ह्लैं कवचाय हुम् ॥ ४ ॥ ॐ ह्लौं नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ ५ ॥ ॐ ह्लः अस्त्राय फट् ॥ ६ ॥ इति श्रीकंठादिना कलामातृकांतर्गतहृदयादिषडंगन्यासः ॥ अथ ध्यानम् ॥ "पाशांकुशवराक्षस्त्रक्पाणिशीतांशुशेखरम् ॥ त्र्यक्षं रक्तसुवर्णाभमर्धनारीश्वरं भजे ॥१॥ बन्धूककांचननिभं रुचिराक्षमालां पाशांकुशौ च वरदं निजबाहुदंडैः॥बिभ्राणमिन्दुशकलाभरणं त्रिनेत्रमर्धाम्बिकेशमनिशं वपुराश्रयामः ॥ २ ॥" इति ध्यात्वा श्रीकण्ठाद्यान् न्यसेत् ॥ तद्यथा—ॐ ह्लौं अं श्रीकंठेशपूर्णोदरीभ्यां नमः मस्तके ॥ १ ॥ ॐ ह्लौं आं अनंतेशशिवराजाभ्यां नमः आननवृत्ते ॥ २ ॥ ॐ ह्लौं इं सूक्ष्मेशशाल्मलीभ्यां नमः दक्षिणनेत्रे ॥ ३ ॥ ॐ ह्लौं ईं त्रिमूर्तिलोलाक्षीभ्यां नमो वामनेत्रे ॥ ४ ॥ ॐ ह्लौं उं अमरेशवर्तुलाक्षीभ्यां नमो दक्षकर्णे॥५॥ ॐ ह्लौं ऊं अर्घीशदीर्घघोणाभ्यां नमो वामकर्णे ॥ ६ ॥ ॐ ह्लौं ऋं भारभूतीशदीर्घमुखीभ्यां नमः दक्षनासापुटे ॥ ७ ॥ ॐ ह्लौं ॠं अतिथीशगोमुखीभ्यां नमः वामनासापुटे ॥ ८ ॥ ॐ ह्लौं लृं

स्थाण्वीशदीर्घाजिह्वाभ्यां नमो दक्षगंडे॥९॥ ह्लौं लृं हरेशकुंडोदरीभ्यां नमः वामगंडे ॥ १०॥ॐ ह्लौं एं झिण्टीशोर्ध्वकेशीभ्यां नमः ऊर्ध्वोष्ठे ॥ ११ ॥ ॐ ह्लौं ऐं भौतिकेशविकृतमुखीभ्यां नमः अधरोष्ठे ॥ १२ ॥ ॐ ह्लौं ओं सद्योजातेशज्वालामुखीभ्यां नमः ऊर्ध्वदन्तपंक्तौ ॥ १३ ॥ ॐ ह्लौं औं अनुग्रहेशोल्कामुखीभ्यां नमः अधोदन्तपंक्तौ ॥ १४ ॥ ॐ ह्लौं अं अक्रूरेशश्रीमुखीभ्यां नमः शिरसि ॥ १५ ॥ ॐ ह्लौं अः महासेनेशविद्यामुखीभ्यां नमः मुखमध्ये ॥ १६ ॥ ॐ ह्लौं कं क्रोधीशमहाकालीभ्यां नमः दक्षस्कन्धे ॥ १७ ॥ ॐ ह्लौं खं चंडेशसरस्वतीभ्यां नमः दक्षकूर्परे ॥ १८ ॥ ॐ ह्लौं गं पञ्चांतकेशगौरीभ्यां नमः दक्षिणमणिबन्धे ॥ १९ ॥ ॐ ह्लौं घं शिवोत्तमेश त्रैलोक्यविजयाभ्यां नमः दक्षहस्तांगुलिमूले ॥ २० ॥ ॐ ह्लौं ङं एकरुद्रेशमंत्रशक्तिभ्यां नमः दक्षहस्तांगुल्यग्रे ॥ २१ ॥ ॐ ह्लौं चं कर्मेशात्मशक्तिभ्यां नमः वामस्कन्धे ॥ २२ ॥ ॐ ह्लौं छं एकाननेशभूतमातृकाभ्यां नमः वामकूर्परे ॥ २३ ॥ ॐ ह्लौं जं चतुराननेश लम्बोदरीभ्यां नमः वाममणिबन्धे ॥ २४ ॥ ॐ ह्लौं झं अंजेशद्रविणीभ्यां नमः वामहस्तांगुलिमूले ॥२५ ॥ ॐ ह्लौं ञं सर्वेशनागरीभ्यां नमः वामहस्तांगुल्यग्रे ॥ २६ ॥ ॐ ह्लौं टं सोमेशखेचरीभ्यां नमः दक्षपादमूले ॥ २७ ॥ ॐ ह्लौं ठं लंगलीशमंजरीभ्यां नमः दक्षजानुनि ॥ २८ ॥ ॐ ह्लौं डं दारुकेशभागिनीभ्यां नमः दक्षगुल्फे ॥ २९ ॥ ॐ ह्लौं ढं अर्धनारीश्वरेशवारुणीभ्यां नमः दक्ष पादांगुलिमूले ॥ ३० ॥ ॐ ह्लौं णं उमाकांतेशवृकोदरीभ्यां नमः दक्षपादांगुल्यग्रे ॥ ३१ ॥ ॐ ह्लौं तं आषाढीशपूतनाभ्यां नमः वामपादमूले ॥ ३२ ॥ ॐ ह्लौं थं दंडीशभद्रकालीभ्यां नमः वामजानुनि ॥ ३३ ॥ ॐ ह्लौं दं अत्रीशयोगिनीभ्यां नमः वामगुल्फे ॥ ३४ ॥ ॐ ह्लौं धं मीनेशशंखिनीभ्यां नमः वामपादांगुलिमूले ॥ ३५ ॥ ॐ ह्लौं नं मेषेशतर्जनीभ्यां नमः वामपादांगुल्यग्रे ॥ ३६ ॥ ॐ ह्लौं पं लोहितेशकालरात्रिभ्यां नमः दक्षकुक्षौ ॥ ३७ ॥ ॐ ह्लौं फं शिखीशकुण्डालिनीभ्यां नमः वामकुक्षौ ॥ ३८ ॥ ॐ ह्लौं बं छागलण्डेशकपर्दिनीभ्यां नमः पृष्ठे ॥ ३९ ॥ ॐ ह्लौं भं द्विरण्डेशवज्राभ्यां नमः नाभौ ॥ ४० ॥ ॐ ह्लौं मं महाकालेश जयाभ्यां नमः उदरे ॥ ४१ ॥ ॐ ह्लौं यं त्वगात्मभ्यां वालीशसुमुखेश्वरीभ्यां नमः हृदये ॥ ४२ ॥ ॐ ह्लौं रं असृगात्मभ्यां

भुजंगेशरेवतीभ्यां नमः दक्षांसे ॥ ४३ ॥ ॐ ह्लौं लं मांसात्मभ्यां पिनाकीशमाधवीभ्यां नमः ककुदि ॥ ४४ ॥ ॐ ह्लौं वं मेदआत्मभ्यां खड्गीशवारुणीभ्यां नमः वामांसे ॥ ४५ ॥ ॐ ह्लौं शं अस्थ्यात्मभ्यां केशवायवीभ्यां नमः हृदयादिदक्षकराग्रांतम् ॥ ४६ ॥ ॐ ह्लौं षं मज्जात्मभ्यां श्वेतेशरक्षोवधारिणीभ्यां नमः हृदयादिवामकराग्रांतम् ॥ ४७ ॥ ॐ ह्लौं सं शुक्रात्मभ्यां भृग्वीशसहजाभ्यां नमः हृदयादिवामपादांतम् ॥ ४८ ॥ ॐ ह्लौं हं प्राणात्मभ्यां लकुलीशलक्ष्मीभ्यां नमः हृदयादिदक्षपादांतम् ॥ ४९ ॥ ॐ ह्लौं लं शक्त्यात्मभ्यां शिवेशव्यापिनीभ्यां नमः हृदयादिनाभ्यंतम् ॥ ५० ॥ ॐ ह्लौं क्षं परमात्मभ्यां संवर्तकेशमायाभ्यां नमः हृदयादिशिरोऽतम् ॥५१॥ इति विन्यस्य ध्यायेत् ॥ " अत्र रुद्राः स्मृता रक्ता धृतशूलकपालकाः ॥ शक्तयो रुद्रपीठस्याः सिंदूरारुणविग्रहाः ॥ रक्तोत्पलकपालाभ्यामलंकृतकरांबुजाः ॥ १ ॥ " इति श्रीकण्ठादिकलामातृकान्यासं कृत्वा प्रयोगोक्तन्यासादिकं कुर्य्यात् ॥ ततः । पीठादौ रचिते लिंगतोभद्रमंडले सर्वतोभद्रमंडले वा तन्मध्ये मंडूकादिपरतत्त्वांतपीठदेवताः स्थापयेत् ॥ तत्र क्रमः । पुष्पाक्षतानादाय स्ववामभागे श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ १ ॥ दक्षिणे गणपतये नमः ॥ २ ॥ मध्ये स्वेष्टदेवतायै नमः ॥ ३ ॥ इति संपूज्य ततः पीठमध्ये ॐ मं मंडूकाय नमः ॥ १ ॥ ॐ कं कालाग्निरुद्राय नमः ॥ २ ॥ ॐ आं आधारशक्तये नमः ॥ ३ ॥ ॐ कूं कूर्म्माय नमः ॥ ४ ॥ ॐ अं अनंताय नमः ॥ ५ ॥ ॐ पृं पृथिव्यै नमः ॥ ६ ॥ ॐ क्षीं क्षीरसागराय नमः ॥ ७॥ ॐ रं रत्नदीपाय नमः ॥ ८ ॥ ॐ रं रत्नमंडपाय नमः ॥ ९ ॥ ॐ कं कल्पवृक्षाय नमः ॥ १० ॥ ॐ रं रत्नवेदिकायै नमः ॥ ११ ॥ ॐ रं रत्नसिंहासनाय नमः ॥ १२ ॥ इति पूजयेत् ॥ आग्नेय्याम् ॐ धं धर्म्माय नमः ॥ १३ ॥ नैर्ऋत्याम् ॐ ज्ञां ज्ञानाय नमः ॥ १४ ॥ वायव्याम् ॐ वैं वैराग्याय नमः ॥ १५ ॥ ऐशान्याम् ॐ ऐं ऐश्वर्याय नमः ॥ १६ ॥ पूर्वे ॐ अं अधर्माय नमः ॥ १७ ॥ दक्षिणे ॐ अं अज्ञानाय नमः ॥ १८ ॥ पश्चिमे ॐ अं अवैराग्याय नमः ॥ १९ ॥ उत्तरे ॐ अं अनैश्वर्याय नमः ॥ २० ॥ इति पूजयेत् ॥ पुनः पीठमध्ये । ॐ आं आनंदकंदाय नमः ॥ २१ ॥ ॐ सं संविन्नालाय नमः ॥ २२ ॥ ॐ सं सर्वतत्त्वकमलासनाय नमः ॥ २३ ॥ ॐ प्रं प्रकृतिमयपत्रेभ्यो नमः ॥ २४॥ ॐ विं विकारमयकेसरेभ्यो